

STANISŁAW LEM

solaris

NAUTILUS

NAUTILUS

science fiction

STANISLAW LEM unul dintre cei mai importanți scriitori SF din toate timpurile, s-a născut pe 12 septembrie 1921 în Lvov (atunci în Polonia, acum în Ucraina). În 1940 a intrat la Facultatea de Medicină de la universitatea din orașul natal datorită intervenției tatălui și unor documente false care-i mușamalizau originea evreiască. În 1945 provincia Kresy a fost anexată Uniunii Sovietice, familia sa fiind relocată în Cracovia, unde Lem a reluat studiile de medicină, fără a le finaliza însă, nedorind să devină medic militar. A început să lucreze ca cercetător științific și să publice povestiri, poezii și eseuri, majoritatea obediente față de cerințele ideologice ale regimului comunist. A debutat în volum în 1951 cu romanul *Astronauții*. Deși ecourile au fost modeste, Lem a hotărât să se dedice în întregime literaturii. Volumul de povestiri *Ciberiada* a însemnat consacrarea, iar în 1961 a apărut romanul *Solaris*, care i-a adus o popularitate neașteptată. Cartea avea să fie tradusă în zeci de limbi, să se bucure de o carieră internațională de succes și să fie ecranizată de trei ori. Cea mai cunoscută ecranizare este semnată de regizorul rus Andrei Tarkovski și a câștigat Premiul Special al Juriului de la Festivalul Internațional de Film de la Cannes în anul 1972. Peste zece ani scriitorul s-a mutat în Berlinul de Vest, după aceea s-a stabilit la Viena și apoi a revenit în Polonia. Printre celelalte volume ale sale se numără *Edificiul nebuniei absolute*, *Norul lui Magellan*, *Jurnale astrale*, *Eden*, *Întoarcerea din stele sau Glasul Domnului*. S-a stins din viață la Cracovia pe 27 martie 2006.

STANISŁAW LEM

solaris

Traducere din limba poloneză

ADRIAN ROGOZ și TEOFIL ROLL

Prefață de

ADRIAN ROGOZ

N E M I R A

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LEM, STANISLAW

Solaris /Stanislaw Lem; pref.: Adrian Rogoz; trad.: Adrian Rogoz, Teofil Roll. - București: Nemira Publishing House, 2014

ISBN print: 978-606-579-799-4

ISBN epub: 978-606-758-106-5

ISBN mobi: 978-606-758-107-2

I. Rogoz, Adrian (pref.; trad.)

II. Roll, Teofil (trad.)

821.162.1-31 = 135.1

Stanislaw Lem

SOLARIS

© Barbara Lem and Tomasz Lem 2014

© Nemira, 2014

Coperta: Cristian Florescu

CUPRINS

- Despre Autor
- Prefață
- 1 Nou-venitul
- 2 Solaristicieni
- 3 Oaspeții
- 4 Sartorius
- 5 Harey
- 6 „Micul Apocrif“
- 7 Consfătuirea
- 8 Plăsmuirile
- 9 Oxigenul lichid
- 10 Discuția
- 11 Gânditorii
- 12 Visele
- 13 Succesul
- 14 Bătrânul mimoid
- Note

CIUDATUL EROU AL UNUI ROMAN: LIMITELE CUNOAȘTERII

Eroarea unui anumit filon al anticipației științifice, îmi spunea Oscar Lemnaru, constă în faptul că, în viziunea autorilor, totul se mărginește la amplificarea unui fenomen sau a unui aparat cunoscut. Dacă astăzi stăpânim viteze de 10 km/s, scriitorul va închipui un vehicul care zboară cu viteza luminii sau mai vertiginos (vezi Zidul metacosmic), dacă astăzi există edificii de câteva sute de metri, se imaginează orașe înălțate până la câțiva kilometri (vezi Alambai sau arcalele artei). E un drum facil și caduc, conchidea interlocutorul meu; fantasticul trebuie să țintească mult mai departe: spre generarea unor lumi, deși posibile, totuși netributare universului familiar pe care-l pot explora mai eficace savanții și inginerii. Rolul fantasticului este să creeze altceva decât știm în mod curent, altceva chiar decât hiperbolizarea realului obișnuit. Cel ce poate vedea în fenomenul excepțional, aflat la marginea vieții, natura legității lui poate trage concluzii despre natura regulilor în general.

Din acest unghi ¹ s-ar părea la prima vedere că ideea „oceanului gânditor” pe care Stanisław Lem o vehiculează în romanul Solaris (apărut în anul 1961) nu este nici suficient de originală, nici realmente fantastică. Într-adevăr, toți adepții lui Wells își amintesc de Marele Lunar din Primii oameni în Lună (roman apărut în anul 1901). Dacă acest creier uriaș avea un diametru de câțiva metri, creierul gigant din Astrul de groază, romanul lui Gustave Le Rouge, are drept cutie craniană un munte înalt cât Mont Blanc. Și iată-ne, împingând mai departe operația de multiplicare, în fața planetei plasmaticе Solaris.

A doua idee fundamentală a romanului lui Lem, cristalizată în „oaspeții” care îi bântuie pe cei patru pământeni de pe stația Solaris, poate fi socotită și ea o extrapolare a unor motive cunoscute. De la legendara întrupare a Pallas-Athenei din capul lui Zeus și până la Noua Evă, pe care Villiers ² de l'Isle-Adam o concepe ca pe un automat umanoid ce încorporează spiritul unei femei căzute într-un somn letargic, ca să nu mai vorbim de producțiile fantastice ale secolului nostru, literatura poate oferi suficiente precedente, astfel încât tulburătoarea Harey din Solaris să nu mai pară ivită din neant. Nu știm dacă Lem a citit cartea lui Villiers ; cert este însă că există

anumite asemănări frapante între cele două plăsmuiri, între femeia pe care oceanul solarisean o reproduce după reprezentările memoriei lui Kelvin și creația savantului Edison, o andreidă, „o mașină electroumană oferind copia primei iubiri“. Înseși numele celor două femei au ciudate inflexiuni familiare: Harey și Hadaly.

Am insistat atât asupra acestor posibile filiații tocmai pentru a reliefa mai pregnant în ce constă autentică, marea originalitate a operei lui Stanisław Lem. Lăsând deoparte faptul că, adesea, pentru un veritabil scriitor nu tema constituie esențialul, ci lumina în care este redescoperită, Lem aduce totuși prin romanul său o idee cu totul nouă în literatura de anticipație. Pentru el cucerirea Cosmosului, contactul cu lumile extraterestre nu mai reprezintă romanticul poncif al unui western în proiecție siderală. Și, cu toate că Solaris este și o fremătătoare și sumbră poveste de dragoste, că grație acțiunii lui uluitoare, dramatice, intense, va fi citit cu sufletul la gură, profundele-i semnificații rezidă altundeva. „Ceea ce ne mână – spune Snaut, unul dintre eroii romanului – nu este câtuși de puțin să cucerim Cosmosul, ci doar să extindem la limitele acestuia Pământul... Suntem umanitari și nobili, nu vrem să subjugăm alte rase, vrem doar să le transmitem valorile noastre și să le preluăm în schimb moștenirea. Ne considerăm cavalerii Sfântului Contact. Este o a doua minciună. Nu căutăm pe nimeni, în afara oamenilor. N-avem nevoie de alte lumi. Avem nevoie de oglinzi în care să ne răsfrângem. Nu știm ce am putea face cu alte lumi.“

Există în aceste fraze și un rechizitoriu îndreptat împotriva viziunii antropocentriste a celor care omologhează aventura spațială cu era descoperirilor geografice, dar și un avertisment mai cuprinzător în ceea ce privește înseși hotarele rațiunii umane.

„– Dacă oceanul a reușit să dea viață, spune Kelvin, să creeze un om care nu există în afara memoriei mele... nu reiese că el poate citi în noi ca-ntr-o carte? Pricepi ce vreau să spun?

– Da, răspunde Snaut. Dacă ar vrea, s-ar putea și înțelege cu noi...

– Firește. Nu este oare evident?

– Nu. Nicidecum. Numai rețeta de producție ne-a putut-o lua, rețeta care nu-i alcătuită din cuvinte... Acolo, în creier, nu există nici cuvinte, nici sentimente; amintirile omului nu sunt decât imagini înscrise prin limbajul acizilor nucleici în cristale macrocelulare asincrone. Așadar el a luat din noi amprente cele mai pregnante, impresiunile cele mai tănuite, cele mai profund gravate. Înțelege? N-avea însă deloc nevoie să știe ce-nseamnă pentru noi toate astea. Presupune că am cunoaște arhitectura unei

simetriade, materialele, procedeele-i de construcție. Am fi atunci în stare să creăm și noi una, dar, zvârlind-o în ocean, tot n-am înțelege la ce servește, ce reprezintă ea pentru el. “

Simetriadele – ca să dăm o definiție brutală prin schematismul ei – erau titanice plăsmuiri ale oceanului, rupte feeric, de o desăvârșită simetrie și reprezentând desfășurarea unui întreg sistem matematic pe spațiul câtorva mile cubice. De altfel, ecoul plăsmuirilor solarisiene se repercutează de-a lungul întregului roman. În imaginarea acestor simetriade și asimetriade, lungoni și aricioizi, mătăanii și mimoizi, Lem dă dovadă de o fantezie demiurgică, de cu totul altă natură decât aceea a predecesorilor săi și pe care, poate, doar halucinantele viziuni ale lui Hieronymus Bosch o egalează, dar la alte dimensiuni.

Se remarcă în rețeaua fluvială ce brăzdează harta fantasticului o arteră (pornită probabil de la Edgar Poe) a cărei tendință este plăsmuirea unei mitologii moderne. Wells, Kafka, Borges, Van Vogt, iată câteva nume străine (de inegală valoare) care acuză această predispoziție, detectabilă la noi în fantasticul lui Eminescu, V. Voiculescu și M. Eliade, sau în științificul-fantastic cu reverberații poetice oferit de Aderca și Colin. Opera anticipativă a lui Stanisław Lem se revarsă și ea spre delta unei mitologii moderne.

Pentru a sugera zbaterea, dificultățile și neputința omenirii de a „cuprinde într-o formulă” esența oceanului, de a-i înțelege originea, mecanismul, scopul, Lem se dezlanțuie în crearea unei științe himerice: solaristica, al cărei destin îl urmărește cu o feroare bibliografică dusă până la absurd, tocmai pentru a ilustra „grandoarea și mizeria” spiritului omenesc, care nu o dată s-a aventurat pieziș pe făgașe moarte (vezi tribulațiile căutării „cvadraturii cercului”, a „pietrei filozofale”, a unui „perpetuum mobile”...) În aceste capitole (Micul Apocrif, Gânditorii), autorul polonez desfășoară larg faldurile unui fantastic erudit, al cărui echivalent nu-l descoperim decât în nuvelistica singularului scriitor argentinian Jorge Luis Borges.

Ce prodigios tranșează un artist de mare talent o problemă încurcată a domeniului său! Adesea am auzit afirmându-se despre literatura științifico-fantastică următoarea „regulă”: întrucât prin acțiunea lui aparține literaturii de aventuri, genul științifico-fantastic nu îngăduie o mai profundă tratare psihologică a personajelor. Ce strălucită dezmințire dă Lem acestei axiome! Solaris este și un roman psihologic; aş spune chiar că tocmai aceasta constituie aparența lui cea mai vădită. Dacă el se vertebrează pe o idee filozofică, manifestarea ei imediată, carnea ei o reprezintă drama suflătoare a eroilor. Jocul realității și al iluziei, declanșat de apropierea neliniștitoare a oceanului de pe Solaris, se răsfrânge în psihicul celor câțiva pământeni, angajându-le patetic întreaga

existență. Dar consecințele sunt grave, tulburător de neașteptate, cu un profund, deși doar sugerat, ecou etic.

Cu toate că în contextul tenebrei care planează peste aventura epistemologică a lui Kris Kelvin termenul de „eroic“ are un răsunet bizar, m-aș încumeta să-l acord hotărârii luate de acest pământean la sfârșitul cumplitelor lui încercări. Umanitatea are astăzi la activul ei înfăptuiri ce ar fi fost considerate fantastice numai cu două decenii în urmă: oamenii au pătruns în Cosmos, s-au întâlnit în el, au fotografiat fața nevăzută a Lunii și suprafața planetei Marte, iar un obiect uman a descins lin pe Venus, transmițând de acolo mesaje. Tot astăzi însă știm că omul este vulnerabil: câțiva cosmonauți au pierit tragic în exercițiul temerarei lor îndeletniciri. Iată de ce, în această încrucișare de lumină și umbră, mi se pare că bărbăteasca decizie din finalul romanului Solaris, covârșind tragedia, va stârni în conștiința cititorilor zilelor noastre o rezonanță contemporană, convingătoare, emoționantă.

ADRIAN ROGOZ

NOU-VENITUL

La nouă, după orarul navei, ocolindu-i pe cei ce stăteau în jurul gurii tunelului, am coborât treptele de metal ce duceau în interiorul capsulei. Era atât de puțin încăpătoare, încât îți îngăduia doar să-ți ridici coatele. Am înșurubat tubul scafandrului în bușonul ce se profila pe suprafața peretelui; costumul meu cosmic s-a umflat și din acea clipă n-am mai fost capabil să fac nici cea mai mică mișcare. Stăteam, sau mai curând atârnam, într-un pat de aer, ce făcea corp comun cu cuirasa de metal.

Ridicându-mi ochii, am zărit, prin parbrizul convex, pereții tunelului și, mai sus, peste gura acestuia, fața lui Moddard. După o clipă, chipul s-a făcut nevăzut și s-a lăsat întunericul, pentru că fusese coborât conul greu de protecție. Am auzit repetându-se de opt ori la rând șuierul motoarelor electrice, care strângeau pe dinăuntru șuruburile. Apoi bolboroseala gazului introdus în amortizoare. Ochii începură să mi se deprindă cu întunericul. Distingeam conturul verzui al unicului indicator ce se afla la bord.

– Ești gata, Kelvin? s-a auzit în căști.

– Gata, Moddard, am răspuns.

– N-ai nicio grijă! Stația te va prelua, mi-a mai spus. Drum bun!

Până să-i răspund, ceva a scrâșnit deasupra mea și capsula a început să trepideze. Mi-am încordat reflex mușchii, dar nimic altceva nu s-a mai petrecut.

– Când urmează startul? am întrebat și am auzit un zumzet discret, ca și cum firicele de nisip dintre cele mai fine ar fi curs pe membrană.

– Ai și pornit, Kelvin. Drum bun! a răspuns glasul apropiat al lui Moddard.

Înainte de a fi sesizat înțelesul acestor cuvinte, drept în fața mea s-a deschis o largă panoramă, pe care am zărit stelele. În zadar încercam să dau de *alfa* din Vărsător, spre care se îndrepta astronava „Prometeu“. Cerul din aceste părți ale Galaxiei nu-mi spunea nimic, nu cunoșteam nicio constelație. În fereastra îngustă juca doar o pulbere scânteietoare.

Așteptam clipa în care prima stea o să înceapă să fileze. N-am reușit însă să observ momentul. Stelele au prins doar să devină mai palide și să dispară treptat, stingându-se de pe fondul purpuriu. Mi-am dat seama că mă aflu în straturile superioare ale atmosferei. Într-o poziție rigidă, presurizat între perne pneumatice, puteam privi numai înaintea mea. Orizontul nu se vedea încă. Zburam, zburam fără s-o simt, numai că, treptat, și în mod perfid, trupul mi-a fost încins de arșiță. La exteriorul capsulei s-a făcut auzit un scrâșnet pătrunzător ce aducea cu zgomotul produs de un metal atunci când îl miști pe suprafața unui geam ud. Stelele nu se mai zăreau. Hubloul radia luminos, roșiatic. Îmi percepeam mersul greoi al pulsului, fața îmi ardea, pe ceafă simțeam adierea răcoroasă a ventilatorului; îmi părea rău că nu reușisem să-l văd pe „Prometeu“. Astronava se găsea, probabil, în afara câmpului vizual, atunci când hubloul capsulei mele s-a deschis automat.

Capsula a trepidat o dată, apoi a doua oară și a continuat să vibreze insuportabil. Acest tremur a străbătut prin toate straturile izolatoare, prin pernele de aer și mi-a pătruns în adâncul trupului. Conturul verzui al indicatorului de bord s-a estompat. Urmăream toate acestea fără teamă. Nu străbătusem spațiile ca să mor tocmai în clipa în care am ajuns la țintă.

– Stația Solaris, am rostit. Stația Solaris, stația Solaris! Faceți ceva. Se pare că-mi pierd stabilitatea. Stația Solaris, aici nou-venitul. Trec pe recepție.

Din nou am pierdut importantul moment al apariției planetei. Se întindea uriașă, plată; după dimensiunile dungilor de pe suprafața ei puteam deduce faptul că eram încă departe. În realitate eram destul de sus, fiindcă depășisem acea imperceptibilă limită de unde distanța ce te desparte de un corp ceresc devine înălțimea la care te afli deasupra lui. Coboram. Coboram mereu. O simțeam chiar și cu ochii închiși, dar i-am deschis imediat, fiindcă voiam să văd mai multe.

Am așteptat în liniște câteva zeci de secunde și am reînnoit apelul. În căști, pocnetele descărcărilor atmosferice se repetau în salve. Fondul lor îl constituia un murmur atât de profund încât îmi părea însuși

glasul lui Solaris. Cerul portocaliu din hublou a început să se albească. Geamul s-a întunecat; m-am încordat din reflex, atât cât îmi permiteau chingile pneumatice, dar mi-am dat imediat seama că erau norii planetei. Avalanșa lor a pierit în sus parcă suptă de un vârtej. Planam mai departe, când în lumină, când în umbră. Capsula se rotea în jurul axei verticale și uriașul disc, parcă tumefiat, al soarelui trecea ritmic prin fața mea, apărând pe stânga și dispărând pe dreapta. Deodată, printre zgomote și pocnete, drept în ureche, s-a auzit o voce îndepărtată:

– Stația Solaris către nou-venit, stația Solaris către nou-venit: te afli sub controlul stației. Stația Solaris către nou-venit: pregătește-te pentru descindere în momentul zero. Atenție, încep. Două sute cincizeci, două sute patruzeci și nouă, două sute patruzeci și opt...

Cuvintele erau separate între ele de scurte mieunări, dovadă că nu le rostea un om. Părea cel puțin bizar. De obicei, când sosește un nou vizitator, și încă de pe Pământ, fiecare dintre cei ce se află în viață aleargă cu sufletul la gură să-l întâmpine.

N-am avut însă prea mult timp să mă gândesc la toate acestea; căci orbita soarelui, care până acum mă încercuise, s-a modificat pe neașteptate, iar discul incandescent apărea când la dreapta, când la stânga, părând să danseze pe orizontul planetei. Luptând cu amețeala, am zărit pe suprafața lui Solaris, ridicată înaintea mea, abrupt, ca un perete și brăzdată de linii de un liliachiu murdar și negre, o mică tablă de șah alcătuită din puncte albe și verzi – semnul orientativ al stației. În aceeași clipă, deasupra capsulei s-a detașat zgomotos ceva. Era colierul prelungit al parașutei inelare, care a început să fâlfâie puternic. În freamătul ei stăruia un indicibil suflu terestru. După atâtea luni, prima adiere adevărată de vânt.

Toate au prins în jurul meu să-și precipite desfășurarea. Dacă până atunci doar știam că descind, acum îmi și vedeam coborârea. Tabla de șah alb-verde creștea vertiginos, întinzându-se pe trunchiul argintiu al stației, asemănător cu trupul unei balene, din ale cărei borduri ieșeau acele antenelor de radar. Se zăreau și rândurile paralele, de culoare mai închisă, ale ferestrelor. Vedeam că acest uriaș colos de metal nu este situat pe suprafața planetei, ci atârna deasupra ei, târându-și pe fondul albastru-negru umbra, pată eliptică, de o întunecime și mai mare. În același timp am întrezărit brazdele oceanului, bătând în violet, care se deplasau cu o mișcare abia perceptibilă. Deodată, norii zimțați pe margini, de un purpuriu orbitor, au fugit hăt, în sus; între ei cerul se întindea îndepărtat și plan, de culoare brun-portocalie, și toate au început să se confunde și să se estompeze; am intrat în vrie.

Înainte de a reuși să rostesc măcar un cuvânt, o lovitură scurtă a readus capsula în poziție verticală; în hublou, oceanul, tălăzuind până în adâncimile orizontului fumuriu, iradia acum o lumină de hidrargir; cablurile și ciupercile vibrânde ale parașutei s-au desprins brusc și au pornit să plutească purtate de vânt deasupra valurilor; pe urmă, legănându-se ușor, cu acea lentă undulare caracteristică pătrunderii într-un câmp de forță artificială, capsula în care mă găseam a lunecat în jos. Ultimul lucru pe care am mai apucat să-l văd au fost două platforme pentru aparatele de zbo, precum și și oglinzile ajurate ale radiotelescoapelor. Ceva a imobilizat în clipa aceea capsula, iscând un scrâșnet pătrunzător de oțel, ceva s-a deschis sub mine și, cu un foșnet prelung, carapacea de metal, în care aproape că amorișisem, și-a încheiat întreaga călătorie de o sută șaptezeci de kilometri.

– Stația Solaris, am auzit vocea ternă a instalației de control. Zero și Zero. Descinderea s-a terminat. Stop.

Cu ambele mâini (simțeam o apăsare nedefinită pe piept, iar măruntaiele mi le percepeam ca pe o povară neplăcută) am prins maneta din fața brațelor și am întrerupt contactele.

S-a aprins o inscripție verde: PĂMÂNT, și peretele capsulei s-a deschis; patul pneumatic m-a împins ușor din spate, așa încât am fost nevoit să fac un pas înainte pentru a nu cădea. Cu un șuierat adânc, asemănător unui oftat de renunțare, aerul a părăsit compartimentele scafandruului. Eram liber.

Mă aflam sub o pâlnie argintie înaltă cât o navă de catedrală. Pe pereți coborau șiruri de tuburi colorate, ce dispăreau în galerii rotunde.

M-am întors. Ventilatoarele vuiau, eliminând urmele otrăvitoare atmosfere planetare care pătrunseseră în timpul coborârii. Trabucul capsulei, gol ca un cocon desfăcut, se afla așezat pe un taler înalt de oțel. Învelișul său afumat bătea într-un brun murdar. Am coborât de pe platformă, trecând peste un plan înclinat. Mai departe, metalul platformei era acoperit cu un strat de plastic zgrunțuros. Se rosesse până la vertebrele-i de oțel acolo unde treceau de obicei cărucioarele ce transportau rachetele. Deodată, compresoarele ventilatoarelor au amuțit și s-a așternut tăcerea. Am privit puțin cam descumpănit în jurul meu. Așteptam apariția vreunui om, dar nu se arăta nimeni. Doar o săgeată de neon indica prin clipirile ei un transportor cu bandă, ce aluneca fără zgomot. Am pășit pe suprafața lui. Bolta halei se prelungea în jos printr-o frumoasă linie parabolică, iar apoi trecea într-un culoar tubular. În nișele acestuia se înălțau stive de butelii pentru gaze lichefiate, containere, rulouri de parașute, lăzi, toate

împrăștiate în dezordine, lăsate la voia întâmplării. Și acest fapt mi-a dat de gândit. Transportorul s-a sfârșit într-o rotondă a culoarului. Aici domnea o dezordine și mai mare. Sub un maldăr de bidoane de tablă se întindea o băltoacă de lichid uleios. Un miros neplăcut și pătrunzător umplea încăperea. Urme de pași, puternic imprimate în acel lichid cleios, luceau în toate direcțiile. Printre bidoanele parcă aruncate din cabine, zăceau role de benzi telegrafice, hârtii rupte și gunoaie. Indicatorul clipea din nou, conducându-mă spre ușa centrală; îndărătul ei începea un coridor atât de îngust, încât doi oameni s-ar fi strecurat cu greu unul pe lângă celălalt. Lumina pătrundea prin geamurile lenticulare ale ferestrelor de sus, ațintite spre cer.

O ușă, vopsită și ea în alb-verde, era dată de perete. Am intrat. Cabina semisferică avea o fereastră mare, panoramică; în adâncul ei ardea un cer acoperit de ceață. Dedesubt se mișcau neauzit colinele negricioase ale valurilor. În pereți se vedeau o mulțime de dulapuri deschise; conțineau instrumente, cărți, pahare cu reziduuri uscate pe fund, termosuri prăfuite. Pe dușumeaua murdară se aflau cinci-șase măsuțe mecanice; printre ele, câteva fotolii dezumflate. Doar unul singur era umflat și cu speteaza dată înapoi. În el ședea un om scund, uscățiv, cu fața arsă de soare. Pielea i se jupuia de pe nas și pomeți. Îl cunoșteam. Era Snaut, ciberneticianul, locțiitorul lui Gibarian. La timpul său publicase câteva articole destul de originale în Almanahul solaristic. Nu-l văzusem însă niciodată. Purta o pereche de pantaloni de pânză, cu numeroase buzunare, cândva albi, pătați la genunchi și arși de reactivi, iar de pe pieptu-i țesit firicele cărunte de păr se ițeau prin ochiurile unui tricou din plasă. În mână ținea o pară de gumă dintre acelea care servesc la băut pe navele lipsite de gravitație artificială. Mă privea ca și cum în ochi l-ar fi izbit o lumină orbitoare. Para i-a căzut printre degetele răsfirate și, izbindu-se de dușumea, a sărit de câteva ori, ca un balonaș de cauciuc. Din ea s-a vărsat o șuviță de lichid incolor. Obrajii insului dinaintea mea s-au făcut mai palizi. Eram prea surprins pentru a spune ceva și scena mută a durat până când, într-un mod de neînțeles, spaima lui m-a contaminat. Am făcut un pas. Omul s-a chircit în fotoliu.

– Snaut... am murmurat.

A tresărit ca lovit. Privindu-mă cu o repulsie de nedescris, a spus răgușit:

– Nu te cunosc, nu te cunosc. Ce vrei?...

Lichidul vărsat se evaporă repede. Am simțit miros de alcool. Băuse? Era beat? De ce frica asta!? Continuam să stau în mijlocul cabinei.

Genunchii mi se înmuieră și în urechi parcă aveam dopuri. Rezistența dușumelei o simțeam sub tălpi devenind șovăielnică, în spatele geamului curbat al ferestrei, oceanul tălăzuia ritmic. Snaut nu înceta să mă fixeze cu ochii lui congestionați. Spaima începuse să-i păărăsească expresia feței, dar nu dispărea de pe ea acea scârbă inexprimabilă.

– Ce-i cu tine? l-am întrebat cu jumătate de glas. Ești bolnav?

– Îmi porți de grijă... a răspuns surd. Bine! N-ai să scapi de griji. Dar ce-ai cu mine? Nu te cunosc.

– Unde este Gibarian? l-am întrebat.

Snaut și-a pierdut respirația o clipă respirația, ochii i-au redevenit sticloși; ceva se aprinsese în ei și apoi se stinsese.

– Gi... giba... a bolborosit, nu! nu!!!

O chicotire stranie i-a scuturat trupul, dar s-a curmat brusc.

– Ai venit la Gibarian...? a reluat pe un ton aproape liniștit. La Gibarian? Ce vrei să faci cu el?

Mă privea ca și cum, deodată, aș fi încetat să mai prezint vreun pericol; cuvintele lui, dar mai mult tonul în care le pronunța respirau o ură ostentativă.

– Ce spui? am îngăimat ca amețit. Unde este el?

A rămas consternat:

– Nu știi?

Este beat, m-am gândit. Beat până la delir. Mă cuprindea o mânie crescândă. De fapt ar fi trebuit să plec de acolo, dar răbdarea mea ajunsese la capăt.

– Vino-ți în fire! am tunat. Cum să știu unde se află, de vreme ce am sosit abia acum! Ce se-ntâmplă cu tine, Snaut?!

Fălcile i se căscară larg; din nou și-a pierdut pentru o clipă răsuflarea; acum însă parcă într-altfel. O strălucire îi fulgerase în ochi. Cu mâinile tremurânde a prins brațele fotoliului și s-a sculat anevoie.

– Aa! a rostit aproape trezit de-a binelea. Ai sosit în zbor? De unde?

– De pe Pământ, i-am răspuns ca turbat. Poate că ai auzit de el? După cum vorbești, s-ar părea că nu!

– De pe Pă... O, cerule înalt... Atunci ești Kelvin?!

– Bineînțeles. Ce te zgâiești așa? Ce găsești curios în asta?

– Nimic, a spus clipind repede. Nimic. Și-a frecat cu mâinile fruntea. Kelvin, te rog să mă ierți... nu-i nimic... știi... pur și simplu am fost surprins. Nu m-așteptam.

– Cum adică nu te-așteptai? Doar ai fost înștiințat cu luni în urmă, iar Moddard a telegrafiat chiar astăzi, de pe bordul lui „Prometeu“...

– Da, da... Desigur, numai că, vezi, domnește aici o anumită dezordine...

– Într-adevăr, am răspuns sec. Nu este greu s-o vezi.

Snaut m-a ocolit, de parcă ar fi vrut să constate cum arată scafandru meu, de altfel cel mai obișnuit din lume, cu placa dispozitivelor de conectare și cablurile de pe piept. A tușit de câteva ori. Apoi și-a dus mâna la nasu-i proeminent.

– Nu vrei cumva să faci o baie...? O să te-nviioreze... Ușa albastră, de cealaltă parte a culoarului.

– Îți mulțumesc. Cunosc planul stației.

– Poate ești flămând...?

– Nu. Unde este Gibarian?

S-a apropiat de fereastră, ca și cum nu mi-ar fi auzit întrebarea. Întors cu spatele, arăta mult mai în vârstă. Părul tuns scurt era cărunț, ceafa – bronzată, ridurile – brăzdate adânc. Îndărătul ferestrei străluceau valurile mari ce se ridicau și coborau alene. Oceanul parcă prindea crustă. Privind într-acolo aveai impresia că stația s-ar deplasa foarte lin într-o parte, lunecând de pe un postament nevăzut. Apoi revenea la starea de echilibru și, printr-o aplecare la fel de leneșă, se culca pe cealaltă parte. Dar toate acestea erau mai curând o iluzie. Spuma de culoarea sângelui se aduna în văile dintre valuri. Timp de o clipă am simțit un gol la stomac. Ordinea desăvârșită de pe bordul lui „Prometeu“ mi se părea un bun pierdut pentru totdeauna.

– Ascultă... a rostit pe neașteptate Snaut, deocamdată numai eu... S-a

întors cu fața la mine și, frecându-și nervos mâinile, a continuat: O să trebuiască să te mulțumești cu tovărășia mea. Deocamdată. Mi se spune Șobolanul. Mă cunoști numai din fotografie, dar nu face nimic, toți îmi spun așa. Mi-e teamă că altă soluție nu există. De altfel, când ai avut părinți cu aspirații cosmice, ca ai mei, Șobolanul sună oarecum mai omenesc...

– Unde e Gibarian? mi-am reluat cu îndărătnicie întrebarea. Snaut a început să clipească.

– Îmi pare rău că te-am primit așa. Dar... nu e numai vina mea. Am uitat cu desăvârșire... aici s-au petrecut multe, știi...

– E-n regulă, am răspuns. Să lăsăm asta. Prin urmare, ce se întâmplă cu Gibarian? Nu e în cuprinsul stației. A zburat undeva?

– Nu, mi-a spus. Privea într-un colț stivuit cu bobine de sârmă. N-a zburat nicăieri și nici nu va zbura. Tocmai de aceea... între altele...

– Cuum?! l-am întrebat.

Senzația de astupare a urechilor mă încerca iar și mi se părea că aud din ce în ce mai prost.

– Ce-nseamnă toate astea? Unde se află?

– Știi doar... a rostit pe un ton foarte ciudat. M-a privit în ochi cu o răceală de m-au trecut fiorii. Poate băuse, dar era lucid.

– Nu cumva s-a-ntâmpat...?

– Ba da.

– Un accident?

A dat afirmativ din cap. Nu numai că-mi adeverea temerile, dar nu părea deloc uimit de reacția mea.

– Când?

– Azi, în zori.

Curios lucru: n-am avut niciun șoc. Prin realitatea lui, tot acest schimb de întrebări și de răspunsuri monosilabice mai curând m-a liniștit. Mi se părea că încep să-nțeleg atât de bizara comportare a lui Snaut.

– În ce fel?

– Schimbă-te, pune-ți ordine în lucruri și-ntoarce-te aici... După... să zicem, după o oră.

Am ezitat o clipă.

– Bine.

– Așteaptă, a rostit pe când mă îndreptam spre ușă. (Mă privea într-un fel straniu. Știam că ceea ce vrea să-mi spună nu-i poate ieși din gură).

Eram trei aici, acum, cu tine suntem din nou trei. Îl știi pe Sartorius?

– Ca și pe tine, din fotografii.

– Se află sus, în laborator. Nu cred că va ieși de acolo înainte de miezul nopții, dar... în orice caz îl vei recunoaște. Dacă ai vedea pe altcineva, înțelege... nici pe mine, nici pe Sartorius, înțelege, atunci...

– Atunci, ce?

Nu știam dacă nu cumva visez. Profilându-se pe valurile negre cu luciri sângerii în soarele coborât către asfințit, Snaut s-a lăsat în fotoliu și, cu capul adus într-o parte, privea spre bobinele stivuite.

– Atunci... fă-te că nu vezi.

– Ce să văd? am izbucnit. O stafie?!

– Înțeleg. Crezi că mi-am pierdut mințile. Nu. N-am înnebunit. Nu pot să-ți spun mai mult. Cel puțin deocamdată. De altfel e posibil să nu sentâmples nimic. În orice caz, ține minte. Te-am prevenit.

– În fața cărui pericol?! Despre ce este vorba?

– Stăpânește-te, îmi repeta cu îndărătnicie. Comportă-te ca și cum... Fii pregătit pentru orice. Știu că e imposibil. Încearcă totuși. E singura soluție.

– Dar CE voi vedea!!! aproape că am țipat.

Cu greu m-am reținut să nu-l prind de umeri și să-l zgâlțâi cu putere. Continua să stea cu privirea ațintită spre un colț al camerei: fața îi era obosită, arsă de soare. Cuvintele îi ieșeau anevoie din gură.

– Nu știu. Într-un anumit sens totul depinde de tine.

– Halucinații?

– Nu... Asta-i real. Nu... ataca. Ține minte!

– Ce tot spui?! i-am replicat cu o voce străină.

– Nu suntem pe Pământ.

– Polytheria? De obicei însă ele nu seamănă cu oamenii! am spus.

Nu știam ce să fac ca să-l scot pe Snaut din starea de perplexitate în care căzuse și din care se putea citi situația absurdă ce-i îngheța sângele în vine.

– Iată de ce sunt lucrurile atât de groaznice, a răspuns în șoaptă. Ține minte: fii extrem de precaut!

– Ce s-a-ntâmplat cu Gibarian? Nu mi-a mai răspuns. Ce face Sartorius?

– Revino după o oră.

Am plecat. Deschizând ușa, l-am mai privit pe Snaut o dată. Ședea cu fața ascunsă în mâini, uscățiv, adus de spate, în pantalonii-i pătați. Doar atunci am observat că încheieturile mâinilor îi erau rănite, iar sângele de-abia prinsese crustă.

SOLARISTICIENII

Coridorul tubular era pustiu. Am stat o clipă în fața ușii, ascultând. Pereții erau probabil subțiri; de afară se auzea vâjâitul vântului. Pe ușă se vedea lipită neglijent, ușor aplecat, o bucată de hârtie dreptunghiulară pe care cineva scrisese cu creionul: „Om“. Priveam nedumerit la cuvântul scris tremurat, nedeslușit. O clipă am vrut să mă întorc la Snaut, dar am înțeles că este imposibil. Avertismentul nebunesc îmi suna încă în urechi. M-am urnit și pe umeri am simțit greutatea neplăcută a scafandrului. Tiptil, ca și cum m-aș fi ascuns de un observator nevăzut, m-am înapoiat în încăperea rotundă, cu cinci uși. Pe ele se aflau inscripțiile: Dr. Gibarian, Dr. Snaut, Dr. Sartorius. Pe ușa a patra nu se vedea nicio carte de vizită. Am șovăit, apoi am apăsat ușor clanța și am deschis încet ușa. Pe când se deschidea am încercat un sentiment vecin cu convingerea că dincolo se găsește cineva. Am intrat.

Nu era nimeni. Aceeași fereastră semisferică, puțin mai mică doar, ațintită asupra oceanului, care aici – în bătaia piezișă a razelor de soare – strălucea multicolor, ca și cum valurile ar fi secretat o spumă uleioasă, roșiatică. Lumina reflectată, cu nuanțe purpurii, umplea întreaga încăpere, ce semăna cu o cabină de navă. Pe un perete se aflau rafturi cu cărți, între ele – un pat fixat în poziție verticală, iar pe celălalt perete – dulapurile cu o sumedenie de sertare. Pe rame de nichel se înșirau, lipite una de alta, fotografiile luate din avion. Pe stative de metal vedeai baloane și eprubete astupate cu vată, iar sub fereastră, așezate pe două rânduri, nenumărate cutii emailate în alb. Era greu să te strecuri printre ele ca să ajungi la geam. Unele cutii aveau capacele ridicate; conțineau aparatură științifică, o mulțime de utilaje, cabluri de metal sau de plastic. În cele două colțuri ale peretelui din față se aflau robinete, ventilatoare, instalații de congelare. Microscopul era pus de-a dreptul pe dușumea. Pentru el nu se mai găsisese loc pe masa mare din fața ferestrei. Când m-am întors, am văzut chiar în apropierea intrării un dulap întredeschis, înalt până la tavan și plin cu haine de protecție. Pe rafturi – maldăre de rufărie;

între carâmbii cizmelor speciale împotriva radiațiilor, străluceau butelii de aluminiu pentru oxigen. Două aparate, împreună cu măștile respective stăteau agățate de speteaza patului ridicat. Deși parcă se încercase să se pună lucrurile într-o oarecare ordine, totuși pretutindeni domnea haosul. Adulmecând aerul, am simțit un miros slab de reactivi chimici și un iz înțepător –

clor? Am căutat reflex cu privirea gura dispozitivelor de ventilare așezate în colțuri la înălțimea plafonului. Fâșiile de hârtie lipite de cadrul ventilatoarelor vibrau ușor; compresoarele funcționau, așadar, menținând circulația normală a aerului. Am mutat cărțile, aparatura și uneltele pe două scaune, am suflat cum am putut praful de pe perne și, astfel, în jurul patului, între dulap și rafturi, a apărut un spațiu relativ gol. Am tras aproape cuierul ca să-mi pun pe el scafandrul. Am prins cu degetele urechile fermoarelor, dar le-am dat imediat drumul. Ezitam să-mi scot scafandrul, de parcă fără el eram lipsit de apărare. Am mai privit o dată întreaga încăpere, am verificat dacă ușa este bine închisă; nu era însă prevăzută cu niciun zăvor. După o clipă de gândire am împins spre ea două dintre lăzile cele mai mari. M-am baricadat astfel provizoriu și din trei mișcări m-am eliberat din învelișul apăsător. Oglindea îngustă așezată pe una dintre ușile dulapului reflecta o mare parte din cameră. Cu coada ochiului am surprins acolo o mișcare. Am sărit ca ars, dar era doar propria mea imagine. Tricoul de sub scafandru era learcă de sudoare. L-am scos și am închis dulapul, îndărătul ușii pe care o închisesem se afla în perete o alta. Am deschis-o și am pătruns într-o minusculă sală de baie. Pe dușumea, sub pâlnia dușului, se găsea o casetă mare, plată. Am ridicat-o cu ușurință și am dus-o în cameră. Tocmai o așezam pe dușumea, când capacul a sărit brusc. În compartimentele acelei cutii am văzut atunci cele mai curioase obiecte: o mulțime de unelte caricaturale, conturate într-un metal de culoare închisă; unele păreau asemănătoare celor aflate în sertarele dulapurilor. Toate erau inutilizabile, diforme, rotunjite, topite, ca și cum ar fi fost găsite în cenușă după un mare incendiu. În mod ciudat aceleași semne ale distrugerii se distingeau chiar și pe obiectele metaloceramice practic nefuzibile. În cuptorul nici unui laborator nu era posibil să se atingă temperaturile lor de topire, poate numai în interiorul reactorului atomic. Din buzunarul scafandrului meu am scos un mic dispozitiv de detectare a radiațiilor, dar minusculul difuzor tăcea ori de câte ori apropiam de ele contorul.

Purtam pe mine doar un slip și un maiou din plasă. Le-am scos, le-am aruncat pe dușumea ca pe niște lucruri inutile și am sărit sub duș. Izbitura apei m-a înviorat imediat. Mă zvârcoleam sub jetul puternic și fierbinte. Îmi masam trupul, fornăiam, dar într-un mod atât de

exagerat de parcă aş fi vrut să-mi dovedesc că nu sunt stăpânit de acel sentiment de nesiguranţă prezent în întreaga staţie.

Am găsit în dulap un trening subţire care putea fi purtat sub scafandru. Am trecut în buzunarele lui tot avutul meu sărăcăcios; printre foile notesului am simţit ceva tare. Ştiam că era cheia rătăcită a locuinţei mele pământeşti. Am săltat-o câteva clipe în podul palmei, neştiind unde s-o pun. În sfârşit, am lăsat-o pe un colţ de masă. Mi-a trecut prin minte că, eventual, aş avea nevoie de o armă, dar nu-mi stătea altceva la-ndemână decât briceagul universal, şi n-aveam câtuşi de puţin dispoziţia să pornesc în căutarea unui emiţător de raze sau a ceva asemănător. M-am aşezat pe un taburet din metal în mijlocul spaţiului gol, departe de orice obiecte, bucurându-mă de câteva clipe de meditaţie. Am constatat cu satisfacţie că până la reîntâlnirea cu Snaut mai aveam mai bine de o jumătate de oră; ce să-i faci! Îndeplinirea conştiinţioasă a îndatoririlor, importante sau nu, mi-a devenit o a doua natură. Acele ceasornicului cu cadran de 24 de ore se aflau în dreptul lui şapte. Soarele apunea. Ora şapte locală corespundea orei 20 de pe bordul lui „Prometeu“. Solaris trebuia să se fi micşorat pe ecranele lui Moddard la dimensiunile unei scânteii şi să nu mai poată fi deosebit cu nimic de stele. Dar ce mă mai interesa „Prometeu“! Am închis ochii. Domnea o linişte deplină. Din când în când, la intervale regulate, se auzea trepidaţia ţevilor de metal. Apa picura liniştit în baie, stropindu-i mozaicul.

Gibarian nu mai era în viaţă. Dacă înţelesesem bine ce spunea Snaut, de la moartea lui Gibarian trecuseră doar câteva ore. Ce-au făcut cu trupul său? L-au îngropat? Pe planetă nu puteau s-o facă. M-am gândit o vreme la cele întâmplate, de parcă soarta decedatului ar fi fost lucrul cel mai important. Mi-am dat seama însă de lipsa de sens a gândurilor mele, m-am sculat şi am început să mă plimb pe diagonala camerei, atingând câteodată cu călcâiul cărţile aruncate în dezordine. Un mic sac de voiaj mi-a atras brusc atenţia; m-am aplecat şi l-am ridicat. Nu era gol. Avea un flacon din sticlă de culoare închisă, dar uşor, ca şi când ar fi fost din hârtie. Am privit prin el spre fereastra ce lumina roşatic şi în adâncul căreia se ridica o ceaţă fumurie. Erau ultimele raze ale asfinţitului. Ce se întâmpla cu mine? De ce mă preocupa un fleac ce-mi căzuse în mână cu totul întâmplător?

Am tresărit: se aprinsese lumina. Evident, celula fotoelectrică era sensibilă la amurgul ce se lăsa. Eram atât de tensionat, încât ideea de a-mi şti spatele neasigurat a devenit de nesuportat. M-am hotărât să combat această tensiune. Am tras taburetul lângă rafturile cu cărţi.

Am scos al doilea volum al vechii monografii a lui Hughes şi Eugel

Istoria lui Solaris, pe care o cunoșteam atât de bine, și am început s-o răsfoiesc, sprijinind de genunchi cotorul greu și gros al cărții.

Descoperirea lui Solaris avusese loc aproape cu o sută de ani înaintea nașterii mele. Planeta gravitează în jurul a doi sori: unul roșu, altul albastru. Timp de peste patru decenii, de ea nu s-a apropiat nicio navă. În acea epocă trecea drept sigură teoria lui Gamow-Shapley privind imposibilitatea apariției vieții pe planetele stelelor duble. Orbitale acestor planete se modifică întruna datorită jocului gravitațional ce intervine în timpul mișcării de revoluție a perechii de sori. Din pricina perturbațiilor produse prin neconținută distorsiune a orbitei planetare, germenii de viață, chiar dacă apar, sunt distruși de alternanța arșitei și a înghețului. Aceste modificări survin o dată la câteva milioane de ani, așadar la intervale extrem de scurte pentru fenomene de natură astronomică sau biologică (evoluția necesitând milioane, dacă nu chiar un miliard de ani).

Conform primelor calcule, Solaris urma, în decursul a cinci sute de milenii, să se apropie de soarele ei roșu la o distanță de o jumătate de unitate astronomică, iar după un milion de ani trebuia să se prăbușească în neantul său incandescent.

În numai câțiva ani însă, cercetătorii s-au convins că orbita planetei nu este deloc subiectul variațiilor, așa cum se crezuse până atunci, ci e stabilă, la fel de stabilă ca orbitele planetelor sistemului nostru solar.

Observațiile au fost repetate, de data aceasta cu cea mai mare precizie; au fost reluate și calculele care au confirmat numai ceea ce era cunoscut: din punct de vedere mecanic, Solaris avea o orbită instabilă.

Dintr-o planetă ca sute de alte planete descoperite an de an și trecute în marile statistici doar în câteva rânduri care indică elementele mișcării lor, Solaris a avansat la rangul unui corp ceresc ce merită o atenție specială.

La vreo patru ani după această descoperire, expediția lui Ottenskjold a dat ocol planetei, cercetând-o de pe astronava „Laokoon“. Această expediție a avut un caracter provizoriu, de recunoaștere numai, cu atât mai mult cu cât nu era prevăzută pentru descindere. Ea a fixat pe orbitele ecuatoriale și polare un mare număr de sateliți automați de observație, a căror sarcină principală era să măsoare potențialele gravifice. În plus a fost studiată suprafața planetei: oceanul care o acoperea aproape în întregime și puținele platouri ce se ridicau deasupra lui. Aria lor totală n-o atinge pe aceea a Europei, deși

Solaris avea un diametru cu douăzeci la sută mai mare decât Pământul. Aceste urme de sol stâncos și pustiu, împrăștiate neregulat, se grupează în principal pe emisfera sudică. A fost analizată componența atmosferei, care s-a dovedit a fi lipsită de oxigen; au fost efectuate măsurători deosebit de precise privind densitatea planetei, albedoul și alte elemente astronomice. După cum era de așteptat, nicăieri n-au fost găsite urme de viață – nici pe uscat, nici în ocean.

În următorii zece ani Solaris, urmărit cu atenție de toate observatoarele respectivei regiuni, a manifestat o uimitoare tendință de conservare a orbitei sale neîndoielnic instabilă din punct de vedere gravitațional. Câtva timp chestiunea a părut scandaloasă, de bizarul rezultat al observațiilor fiind acuzați (din grijă pentru binele științei) când anumiți oameni, când mașinile de calcul de care se serveau aceștia.

Lipsa de fonduri a întârziat cu trei ani trimiterea unei expediții adevărate pe Solaris, adică până în clipa când Shannahan, completându-și echipajul, a obținut din partea institutului trei unități de tonaj C, clasa cosmodromică. Un an și jumătate înainte de sosirea expediției, care și-a luat startul din zona lui *alfa* din Vărsător, o altă flotă de explorare a fixat pe o orbită în jurul lui Solaris o stație automată: sateloidul Luna 247. Acest sateloid, după ce a suferit trei reconstrucții, efectuate la intervale de zeci de ani, funcționează și acum. Datele pe care le-a cules au confirmat finalmente observațiile expediției lui Ottenskjold privind caracterul activ al mișcărilor oceanului.

O navă a lui Shannahan a rămas pe orbită înaltă, celelalte două, după pregătiri preliminare, au coborât pe o mică platformă stâncoasă, care ocupă circa șase sute de mile pătrate în regiunea polului sud solarisean. Lucrările expediției s-au încheiat după 18 luni, desfășurându-se cu succes, exceptând un nefericit accident provocat de funcționarea greșită a aparatelor. Totuși, în sânul echipei științifice s-a ajuns la o evidentă împărțire în două tabere antagonice. Obiectul conflictului era oceanul. Pe baza analizelor efectuate, acesta a fost recunoscut drept un produs organic (nimeni nu îndrăznește pe atunci să-l considere ca fiind viu).

Dacă însăologii vedeau în acea sferă lichidă o formă primitivă de viață – ceva în genul unei colonii uriașe sau ceva asemănător cu o gigantică și unică celulă degenerată în creșterea ei (denumită „formație prebiologică”) și a cărei manta gelatinoasă, pe alocuri adâncă de câteva mile, ar fi cuprins întregul glob, astronomii și fizicienii afirmău că ea trebuie să fie o structură aflată într-un stadiu de

organizare atât de înalt încât nu era exclus să întreacă în complexitate organismele pământene, de vreme ce putea influența în mod activ forma orbitei planetare. O altă cauză, care să explice comportarea lui Solaris, n-a fost găsită și, în plus, planetofizicienii au descoperit o relație între anumite procese ale oceanului plasmatic și potențialul gravific măsurat local, care se modifica în funcție de „metabolismul” oceanic.

Așadar, fizicienii, și nu biologii, au emis paradoxala expresie de „mașină plasmatică”, înțelegând prin aceasta un obiect care, deși, conform concepției noastre, poate fi considerat neînsuflețit, este totuși capabil să acționeze într-un scop vădit și la o scară – e bine s-o subliniem – astronomică.

În această dispută, care a atras în vârtoarea ei în numai câteva săptămâni cele mai mari autorități, doctrina lui Gamow-Shapley a început să se clatine pentru prima oară în decurs de opt decenii.

Câtăva vreme partizanii acestei teorii au mai încercat să afirme că oceanul n-are nimic comun cu viața, că nu este nici măcar un produs „para” sau „prebiologic”, ci o formațiune geologică, desigur neobișnuită, dar în stare numai să stabilizeze orbita lui Solaris prin modificări ale intensității câmpului gravitațional; se făceau referiri în acest sens la regula lui Le Chatelier.

În ciuda acestui conservatorism apăreau ipoteze ca aceea a lui Civita-Vitta, cea mai bine elaborată dintre ele, potrivit căreia oceanul era rezultatul unei dezvoltări dialectice: din forma lui primară, de preocean, soluție de substanțe chimice ce reacționau lent, a reușit, sub presiunea condițiilor (adică a orbitei ce-i amenința existența), fără mijlocirea niciuneia dintre treptele dezvoltării terestre – așadar evitând apariția organismelor mono și pluricelulare, evoluția vegetală și animală, nașterea sistemului nervos, a creierului –, să ajungă direct la stadiul de „ocean homeostatic”. Cu alte cuvinte, el nu s-a adaptat mediului vreme de sute de milioane de ani, așa cum au făcut organismele pământene, pentru ca după un uriaș interval de timp să dea naștere speciei raționale, ci, aproape în mod spontan, a devenit stăpânul ambianței lui. Concepția era cât se poate de originală, numai că și acum rămânea o enigmă modul în care acest sirop gelatinos reușea să stabilizeze orbita unui corp ceresc. Trecuse aproape un secol de când erau cunoscute aparatele care creau câmpuri artificiale de forță și gravifice – gravitoarele; totuși nimeni nu-și putea nici măcar imagina cum obținea această masă vâscoasă și amorfă reacțiile nucleare și uriașele temperaturi, caracteristice activității gravitoarelor. În presa de atunci, care excita curiozitatea cititorilor cu diverse

ipoteze privind „taină lui Solaris“, provocând, prin evidenta lor absurditate, indignarea savanților, n-au lipsit nici afirmații de felul aceleia că oceanul planetar este... o îndepărtată rudă a țiparilor electrice tereștri.

Când problema a reușit să fie cel puțin într-o anumită măsură rezolvată, s-a dovedit că explicația ei ridică o alta, poate și mai dificilă; cu enigmatul lui Solaris așa se întâmplă adesea.

Cercetările au arătat că oceanul nu acționează deloc pe principiul gravitațiilor noastre (lucru de altfel imposibil), dar că el poate modela direct metrica spațiu-timp, ceea ce duce, între altele, la abateri în măsurarea timpului pe unul și același meridian al lui Solaris. Prin urmare, oceanul nu numai că într-un anumit sens cunoștea, ci putea chiar (fapt nevalabil pentru noi) să aplice consecințele teoriei lui Einstein-Boevi.

Odată lansate, aceste afirmații au provocat în lumea științifică o furtună dintre cele mai violente ale secolului nostru. Teoriile cele mai sacrosancte, unanim recunoscute ca adevărate, se prăbușeau în ruină; în literatura științifică apăreau cele mai critice articole; alternativa „ocean genial“ sau „gelatină gravitațională“ aprindea toate mințile.

Evenimentele relatate s-au pretrecut cu mulți ani înaintea nașterii mele. Pe când mergeam la școală, Solaris, datorită unor fapte cunoscute mai târziu, era considerat ca fiind o planetă dotată cu viață, doar că având un singur locuitor...

Al doilea volum al lui Hughes și Eugel, ale cărui file le răsfoiam distrat, începea cu o sistematică, pe cât de original, pe atât de distractiv concepută. Tabelul de clasificare prezenta pe rând: tipul Polytheria, ordinul Sincytialia, clasa Metamorpha.

Ca și cum ar fi cunoscut nu știu câte exemplare ale genului, pe când în realitate mereu era numai unul, ce-i drept în greutate de 17 miliarde de tone.

Pe sub degete îmi zburau diagrame colorate, grafice, analize și spectre, care demonstau tipul și ritmul metabolismului bazal și reacțiile chimice specifice oceanului. Cu cât mă adânceam mai mult în voluminosul tom, cu atât întâlneam tot mai multă matematică; se putea crede că nu mai existau lacune în cunoștințele noastre despre acest reprezentant al clasei Metamorpha, care se întindea învăluit în beznă la câteva sute de metri sub cuirasa de oțel a stației.

În realitate însă, nu toți erau de acord nici măcar în ce privește faptul

dacă ne aflăm în prezența unei „ființe“, necum dacă o puteam denumi ocean inteligent.

Am pus zgomotos la loc, mașinal, volumul și l-am scos pe următorul. Avea două părți. Prima cuprindea rezumatele proceselor-verbale ale experiențelor privind nenumăratele acțiuni ce aveau drept scop principal stabilirea contactului cu oceanul. Această luare de contact constituise, țineam prea bine minte, sursa unui nesfârșit număr de anecdote, ironii și glume auzite în timpul studiilor; scolastica medievală părea o expunere clară, luminată de o totală evidență în comparație cu jungla pe care o născuse această problemă. A doua parte a volumului, care avea aproape 1300 de pagini, reprezenta doar bibliografia obiectului. Desigur că literatura originală pe care o cuprindea n-ar fi încăput în camera în care stăteam.

Primele încercări de contact s-au desfășurat cu ajutorul unor aparate speciale, care transformau excitanți trimiși de noi și captau răspunsurile posibile ale oceanului. Acesta a participat deci în mod activ la proiectarea ulterioară a sistemului de aparate. Dar toate se desfășurau într-un întuneric deplin. Ce sens avea termenul de a „participa“? Faptul că modifica anumite elemente ale aparaturii cufundate în el și astfel ritmurile descărcărilor înregistrate erau perturbate, iar aparatura de înregistrare fixa un furnicar de semnale asemănătoare frânturilor unor uriașe operații de analiză matematică... Dar ce însemnau toate acestea? Impulsuri care determinau apariția imenselor lui structuri undeva, la mii de mile de locul cercetării? Sau imagini ale unor adevăruri străvechi pe care le rostea oceanul, dar pe care construcțiile noastre electronice erau incapabile să le traducă? Să fi fost vorba de o operă de artă? Nimeni n-avea habar, de vreme ce excitanții nu produceau de două ori la rând aceeași reacție. De vreme ce o dată se primea ca răspuns o explozie de impulsuri, care aproape că făcea să sară în aer aparatura, iar alteori – o tăcere profundă. Ce puteai ști de vreme ce toate experiențele erau nerepetabile? Mereu ni se părea că ne aflăm la un pas de descifrarea acestei mări de înregistrări ce sporea neconținut; tocmai în acest scop au fost construite creiere electronice speciale, cu o capacitate de prelucrare a informației mai mare decât cerințele oricărei probleme rezolvate până atunci. Într-adevăr, au fost obținute unele rezultate. Oceanul – sursa unor impulsuri electrice, magnetice și gravifice – părea să se exprime în limbajul matematicii. Unele secvențe ale descărcărilor lui electrice puteau fi clasificate, servindu-te de cele mai abstracte ramuri ale analizei, ale teoriei mulțimilor. Apăreau structuri omoloage, cunoscute din domeniul fizicii, care se ocupă de relațiile dintre masă și energie, dintre mărimi finite și infinite, dintre particule și câmpuri. Toate acestea îi determinau pe oamenii de știință să creadă că în fața lor se

află un monstru gânditor, un gen de ocean-creier, o sferă protoplasmatică ce împrejmuiește întreaga planetă și-și petrece timpul în uimitor de vaste considerații teoretice asupra esenței Universului; iar tot ce reușesc să capteze aparatele noastre nu reprezintă decât fragmente întâmplător auzite ale unui gigantic monolog ce se desfășoară de milenii în adâncuri, depășind orice posibilitate a înțelegerii terestre.

Aceasta era concepția matematicienilor. Astfel de supoziții erau considerate de unii o expresie a subestimării forței umane, o reînviere a vechii doctrine „ignoramus et ignorabimus“; alții, dimpotrivă, le credeau povești dăunătoare și sterpe și gândeau că în aceste ipoteze ale matematicienilor se manifestă mitologia timpurilor noastre, care vede într-un creier uriaș (electronic sau plasmatic, tot una e) scopul suprem – suma existenței.

Iar alții, la rândul lor...,dar cercetători erau cu miile și fiecare cu propria teorie. Ce însemnătate mai avea întregul domeniu al „stabilirii contactului“ în comparație cu alte ramuri ale solaristicii, în care specializarea a înaintat atât de mult, mai ales în ultimul pătrar de veac, încât solaristicianul-cibernetician aproape că nu se putea înțelege cu solaristicianul-simetriadolog! „Cum v-ați putea înțelege cu oceanul dacă nu sunteți capabili s-o faceți nici între voi înșivă?“ – a întrebat cândva în glumă Veubeke (în timpul studiilor mele acesta fusese directorul institutului); în gluma lui exista o mare doză de adevăr.

Nu întâmplător fusese clasificat oceanul în rândul Metamorphelor. Suprafața lui tălăzuitoare putea da naștere unor forme cât se poate de diferite, cu nimic similare celor terestre. În același timp, rămânea o totală enigmă scopul – de adaptare, de cunoaștere sau oricare altul – al erupțiilor plasmatice uneori atât de violente.

Punând în raft volumul pe care de greu ce era trebuia să-l țin cu ambele mâini, m-am gândit că toate cunoștințele noastre despre Solaris, ce umplu biblioteca, reprezintă un balast de fapte inutile și că, de când survenise începutul acumulărilor, în urmă cu 78 de ani, batem pasul pe loc; de fapt, situația era cu mult mai rea, întrucât întreaga trudă se dovedise a fi zadarnică.

Ceea ce cunoșteam cu precizie se referea numai la negații. Oceanul nu se folosea de mașini și nici nu le construia, deși în anumite împrejurări părea a fi capabil s-o facă, deoarece copia părțile unor aparate scufundate în el, dar o făcuse numai în primii doi ani ai lucrărilor de explorare; apoi, cu o răbdare benedictină, a ignorat orice încercări

repetate, ca și cum ar fi pierdut orice interes față de utilajele și produsele noastre (și s-ar putea deduce, și față de noi). Ca să continuăm enumerarea „cunoștințelor noastre negative“, n-avea niciun fel de sistem nervos, nici celule și nicio structură care să amintească pe cea proteică; nu reacționa întotdeauna la stimuli, nici chiar la cei mai puternici; „astfel“ a ignorat total catastrofa astro-cargoului celei de-a doua expediții a lui Giese, care de la înălțimea de 300 km s-a prăbușit pe suprafața planetei, a cărei plasmă a distrus-o cu explozia nucleară a reactorului său pe o rază de o milă și jumătate.

Treptat, în cercurile științifice, „cauza Solaris“ a început să capete numele unei „cauze pierdute“, mai ales în sferele administrației științifice a institutului, unde, în ultimii ani, s-au ridicat voci care cereau reducerea fondurilor pentru noile cercetări. Până atunci nimeni nu îndrăznise să vorbească despre lichidarea completă a stației; aceasta ar fi constituit o recunoaștere mult prea fățișă a înfrângerii. De altfel, în discuțiile particulare unii susțineau că lucrul de care aveam nevoie era în primul rând o retragere strategică, pe cât posibil mai „onorabilă“, din „afacerea Solaris“.

Pentru mulți totuși, îndeosebi pentru noi, tinerii, „afacerea“ devenea, treptat, treptat, ceva în genul pietrei de încercare a propriei noastre valori: „în fond, spuneam noi, e vorba de o miză mai mare decât aprofundarea cunoștințelor privind civilizația solariseană; problema se referă în primul rând la noi, la limitele cunoașterii umane“.

O vreme a fost populară concepția (răspândită cu fervoare de presa cotidiană) că oceanul gânditor, întins peste aproape toată planeta Solaris, este un creier gigantic, ce depășește civilizația noastră cu milioane de ani de dezvoltare, că este un fel de „yoga cosmic“, un înțelept, omniștiința întruchipată, care a înțeles de mult deșertăciunea oricărei acțiuni și de aceea păstrează față de noi o categorică tăcere. Aceasta constituia pur și simplu un neadevăr, deoarece oceanul viu acționa – și încă în ce fel! – numai că după alte reprezentări decât cele omenești. Nu construia prin urmare nici orașe, nici poduri, nici mașini zburătoare, de asemenea nu încerca să-și lărgească spațiul și nici să și-l supună (activitatea pe care unii apărători ai superiorității omului o considerau un argument extrem de însemnat); în schimb, se îndeletnicea cu efectuarea a mii de transformări – „autometamorfoza ontologică“ (vedem că paginile operelor solaristice nu duc lipsă de termeni savanți). Pe de altă parte, cel ce citește în mod sistematic publicațiile consacrate lui Solaris se află neconținut sub impresia că are de-a face cu frânturi de construcții intelectuale, poate de geniu, dar amestecate fără sens cu produsele unei ineptii absolute, vecină cu nebunia; astfel au putut să apară concepții antagonice, de felul

„oceanului-yoga“ sau al „oceanului autist“.

Aceste ipoteze au exhumat, reînviind-o, una dintre cele mai vechi probleme filozofice – raportul între materie și spirit. Era necesară o mare îndrăzneală, pentru ca – după cum făcuse Haar – să i se atribue oceanului o conștiință. Această problemă, considerată de metodologi ca fiind metafizică, se ascundea în miezul tuturor discuțiilor și disputelor. Este oare posibilă o gândire fără conștiință? Dar puteau fi denumite „gândire“ procesele desfășurate în ocean? Muntele este el o piatră imensă? Este planeta un munte uriaș? Acești termeni pot fi folosiți, dar o nouă scară de mărimi aduce pe scenă noi legități și noi fenomene.

Problema amintită a devenit o adevărată cvadratură a cercului din epoca noastră. Fiecare gânditor mai notoriu încerca să-și dea contribuția la patrimoniul solaristien; se înmulțeau teoriile care afirmau că în fața noastră se află un produs al degenerării, un regres survenit după o trecută fază de măreție intelectuală a oceanului sau că oceanul este în fond o colonie-neoplasm, care, născându-se din trupurile vechilor locuitori ai planetei, i-a devorat pe toți și, încorporându-i, le-a contopit rămășițele sub chipul unei stihii veșnice, supracelulare și autoregeneratoare.

În lumina albă, asemănătoare celei pământene, a lămpilor fluorescente, am dat jos de pe masă aparatele și cărțile și, întinzând pe tăblia de plastic harta lui Solaris, am cercetat-o, sprijinindu-mi mâinile de muchiile metalice. Oceanul viu avea și regiuni abisale, și mai puțin adânci, iar insulele acoperite cu un strat subțire de rocă erodată stăteau mărturie faptului că în trecut aparținuseră fundului oceanic. Oare Solaris își dirija și ridicarea sau prăbușirea formațiunilor geologice aflate în adâncul său? Era o problemă nebuloasă. Priveam la marile emisfere de pe hartă, colorate cu diferite nuanțe de violet și albastru, resimțind, nu știu pentru a câta oară în viață, o uimire nu mai puțin zguduitoare decât aceea încercată în copilărie, când am aflat la școală de existența lui Solaris.

Nu știu prea bine de ce, dar și atmosfera în care plutea secretul morții lui Gibarian, și însuși viitorul meu neguros mi s-au părut brusc derizorii: cufundat în contemplarea uluitoarei, teribilei hărți, nu-mi mai păsa de nimic.

Diferitele zone ale acestei formațiuni vii purtau numele cercetătorilor care s-au sacrificat încercând să le cunoască. Priveam adâncit la masivul lui Thexall, ce împrejmuiește arhipelagurile ecuatoriale, când, deodată, am simțit asupra-mi privirea cuiva.

Continuam să stau înaintea hărții, dar n-o mai vedeam; eram ca paralizat. Drept în fața mea, ușa baricadată cu lăzi pe care le susținea dulapul. E vreun automat, am gândit, deși în cameră nu existase până atunci nici unul. Dar n-ar fi putut intra fără să-l fi observat! Pielea de pe ceafă și de pe spate începuse să mă ardă, senzația unei priviri grele și nemișcate devenea insuportabilă. Nu-mi dădeam seama de faptul că, ascunzându-mi capul între umeri, mă sprijineam tot mai puternic de masă, făcând-o să alunece pe dușumea; această mișcare mi-a dat simțământul unei eliberări.

M-am întors brusc.

Încăperea era goală. În fața mea, hăul negru umplea marea fereastră semisferică. Impresia că sunt pândit nu înceta să mă stăpânească. Întunericul mă urmărea amorf, uriaș, orb și nemărginit. Bezna din spatele geamurilor nu era luminată de nicio stea. Am tras jaluzelele. Nu trecuse o oră de când ajunsesem pe stație, dar am și înțeles de ce sufereau oamenii aici de mania persecuției. În mod reflex am legat de toate aceste simptome moartea lui Gibarian. Cunoscându-l, crezusem până acum că nimic n-ar fi putut să-i tulbure mintea. Încetasem să mai fiu sigur.

Stăteam în mijlocul camerei, alături de masă. Respirația mi se liniștise; am simțit cum sudoarea ce-mi apăruse pe frunte se răcește. La ce mă gândisem cu o clipă în urmă? Aha, la automate! Faptul că nu întâlnisem nici unul pe coridoare și nici în cabine părea foarte curios. Unde s-au ascuns toate? Singurul pe care-l întâlnisem – la distanță – făcea parte din deservirea mecanică a aeroportului. Dar celelalte?

Am privit la ceas. De altminteri ar fi trebuit să mă duc la Snaut.

Am ieșit. Coridorul era destul de slab luminat, de mici tuburi întinse de-a lungul tavanului. Am lăsat în urmă două uși până să ajung la aceea pe care se putea citi numele lui Gibarian. M-am oprit îndelung în fața ei. Stația era cufundată în liniște. Am apucat clanța. De fapt nu voisem să intru acolo. Clanța a cedat, ușa s-a dat deoparte de lățimea unui deget, formând o deschizătură întunecată; după o clipă, lumina s-a aprins. Acum m-ar fi putut observa oricine ar fi mers pe culoar. Am trecut repede pragul, închizând după mine ușa ferm și fără zgomot.

Era o cabină mai mare decât a mea, tot cu o fereastră panoramică, acoperită pe trei sferturi de o perdea cu floricele albastre și roz, adusă, fără îndoială, de pe Pământ, fiindcă nu figura în echipamentul stației. De-a lungul pereților se întindeau rafturile bibliotecii și dulapuri – și unele, și altele emailate într-un verde foarte deschis, cu luciri argintii.

Conținutul rafturilor, aruncat vraiste pe jos, ocupa tot spațiul dintre scaune și fotoliu. Chiar lângă mine, trecerea era baricadată de două măsuțe mecanice, răsturnate și parcă zidite în grămezile de reviste care, izbite de dușumea, ieșiseră din mapele lor frumoase. Cărțile deschise, cu filele răsfirate, erau mânjite de lichidele ce s-au vărsat din baloanele și eprubetele sparte, cele mai multe cu pereții atât de groși încât simpla cădere pe dușumea, chiar de la înălțime, n-ar fi reușit să le crape. Sub fereastră se afla un birou răsturnat, iar alături o lampă de lucru, al cărei braț extensibil era frânt; în fața biroului se vedea un taburet, două dintre picioarele lui pătrunseră în sertarele pe jumătate deschise. Un torent de coli scrise de mână zăceau risipite pe dușumea; m-am aplecat peste ele, recunoscând scrisul lui Gibarian. Ridicând foile împrăștiate, am observat că mâna îmi aruncă nu o umbră simplă, ca până acum, ci una dublă.

M-am întors. O fâșie în partea de sus a perdelei trandafirii era ca aprinsă de un foc albastru și tăios, care se întindea clipă de clipă. Cu un gest brusc am dat perdeaua la o parte: o dogoare groaznică mi-a izbit ochii. Incendiul ocupa a treia parte din orizont. Prin văile valurilor, un desiş de umbre prelungi ca niște stafii alerga spre mine. Se iveau zorile. În zona în care se afla stația, pe cer răsărea, după o noapte de o oră, al doilea soare al planetei, cel albastru. Întrerupătorul automat a stins luminile din tavan tocmai când am revenit la hârtiile împrăștiate pe jos. Am dat peste o expunere lapidară a experienței ce fusese proiectată cu trei săptămâni în urmă – Gibarian intenționa să acționeze asupra plasmei oceanice cu niște raze Roentgen foarte dure. Mi-am dat seama că textul fusese destinat lui Sartorius, care urma să organizeze experiența; țineam în mână copia. Albul foilor de hârtie începea să-mi supere ochii. Ziua ce se ivea era cu totul altfel decât cea precedentă. În strălucirea caldă a soarelui roșu, deasupra oceanului ultramarin cu reflexe sângerii plutea aproape neîncetat o ceață de un roz murdar, ce contopea cerul, norii și valurile. Acum lumina cristalină a soarelui albastru se strecura prin perdeaua cu floricele. În razele acestuia, bronzul mâinilor mele devenea aproape cenușiu. Întreaga încăpere s-a preschimbât. Tot ce avusese o nuanță roșie se făcuse de un brun bătând în culoarea ficatului, în schimb obiectele albe, verzi și galbene luaseră culori intense, părând că iradiază prin propria lor incandescență. Mijind ochii, am privit prin țesătura perdelei; cerul era o mare albă de foc sub care tremura și se zbătea un metal lichid. Mi-am strâns tare pleoapele, sub care prinseseră a-mi juca inele roșii, ce se lărgeau continuu, în câmpul vizual. Pe consola lavoarului (marginea ei era spartă) am descoperit niște ochelari negri, mari cât aproape o jumătate de față. I-am pus la ochi. Perdeaua ardea acum cu flacăra sodiului. Citeam mereu, ridicând foile de pe jos și

așezându-le apoi pe singura măsută nerăsturnată. O parte din text lipsea.

Parcurgeam procesele-verbale ale experiențelor efectuate. Astfel am aflat că, timp de patru zile, oceanul fusese supus acțiunii iradierii într-un punct situat la 1400 de mile nord-est de poziția actuală. Toate acestea m-au umplut de uimire, deoarece utilizarea razelor Roentgen era interzisă prin convenția ONU pe considerentul acțiunii lor ucigașe și eram pe deplin sigur că nimeni nu se adresase Pământului pentru a obține aprobarea acestor experiențe. La un moment dat, ridicându-mi capul, am observat în oglinda ușii întredeschise a dulapului propriu meu chip: o față cadaveric de palidă cu ochelari negri. Încăperea luase o înfățișare feerică, arzând în nuanțe albe și albastrii, dar după câteva minute a răsunat un scrâșnet prelung și în exteriorul ferestrelor s-au lăsat jaluzelele ermetice; în cameră se făcuse întuneric, dar imediat lumina artificială s-a aprins, de data aceasta părând extrem de slabă. Se făcea din ce în ce mai cald, până când zumzetul egal, ce putea fi auzit dinspre gurile de aer condiționat, s-a prefăcut într-un șuierat plângăreț. Instalațiile de răcire ale stației lucrau cu toată puterea. Zăpușeala stătută continua totuși să crească.

Un zgomot de pași mi-a ajuns la urechi. Cineva trecea pe coridor. Din două sărituri m-am găsit la ușă. Pașii și-au slăbit zvonul, apoi au conținut. Persoana se aflase în spatele ușii. Clanța s-a răsucit încet; fără a mai gândi, am prins-o cu un gest reflex și am ținut-o strâns. Apăsarea nu se întărea, dar nici nu slăbea. Cel de dincolo de ușă se comporta ca și cum ar fi fost luat prin surprindere. Un timp, nici unul dintre noi n-a lăsat clanța din mână; deodată am simțit că strânsoarea a cedat; doar un foșnet slab îmi dădea de veste că necunoscutul se îndepărtează. Am mai rămas o vreme ciulind urechile, dar tăcerea domnea din nou.

OASPEȚII

Am împăturit în grabă și am ascuns în buzunar însemnările lui Gibarian. M-am apropiat încet de dulap și am privit înăuntru – scafandrele și îmbrăcămintea zăceau îngrămădite într-un colț, dând impresia trupului unui om. De sub un morman de hârtii împrăștiate pe dușumea se zărea marginea unui plic. L-am ridicat. Îmi era adresat. Pe când rupeam plicul, am simțit că mi se pune un nod în gât și mi-a trebuit un efort de voință ca să mă decid să despățuresc foaia. Cu scrisul său regulat, extrem de mărunț, dar citeț, Gibarian notase:

Ann. Solar. Vol. 1. Vezi și Anexa: Vot. Separat al lui Messenger în probl. F.; „Micul Apocrif“ al lui Kavintzer.

Asta era totul, niciun cuvânt în plus. Scrisul părea să fi fost așternut în grabă. Să însemne aceste cuvinte vreo comunicare importantă? Când au fost scrise? M-am gândit că trebuie să mă duc cât mai repede la bibliotecă. Cunoșteam acea anexă la primul anuar solaristic, adică știam de existența ei, dar n-o răsfoisem niciodată, pentru că nu prezenta decât o valoare istorică. În schimb, despre numitul Ravintzer sau despre Micul său Apocrif n-auzisem nicicând.

Ce era de făcut?

Întârzasem mai bine de un sfert de oră. De la ușă am mai aruncat o privire întregii încăperi. Abia acum am observat patul fixat vertical de-a lungul peretelui, deoarece îl acoperea o mare hartă desfășurată a lui Solaris. Îndărătul hărții atârna ceva. Era un reportofon portativ. Am scos aparatul din tocul său, pe care l-am agățat în cuiul pe care stătuse, iar reportofonul l-am vârat în buzunar. Am aruncat o privire pe contor: banda era înregistrată aproape în întregime.

Din nou m-am oprit o clipă în dreptul ușii, având ochii închiși și ascultând cu mare încordare liniștea ce domnea în afara încăperii.

Nimic. Am deschis ușa. Coridorul îmi părea un tunel sumbru. Abia acum mi-am lepădat ochelarii negri și am văzut luminile slabe de pe tavan. Am închis ușa și m-am îndepărtat spre stânga, către postul de radio.

M-am apropiat de rotonda de la care porneau coridoare ca spițele unei roți; trecând de un gang lateral și îngust, ce ducea probabil la baie, am întrezărit un trup corpolent care se confunda cu semiîntunericul.

M-am oprit înmărmurit. Din adâncul acelui culoar lateral pășea cu un mers încet și legănat o uriașă negresă. Am remarcat strălucirea ochilor ei și aproape imediat i-am auzit călcătura moale a tălpilor desculțe. Nu purta decât un fel de fustă gălbuie, parcă împletită din paie; sânii uriași ai acelei femei atârnav, iar umerii ei negri aveau mărimea șoldurilor unui om normal; a trecut pe lângă mine la o distanță de un metru fără să-mi fi aruncat nicio privire și a dispărut, legănându-și șoldurile, asemănătoare sculpturilor steatopigice din epoca neolitică, pe care le poți vedea în muzeele de antropologie. Acolo unde coridorul cotea, negresa s-a întors spre ușa cabinei lui Gibarian și a dispărut înăuntru. În timp ce deschisese ușa, femeia s-a conturat o clipă pe fondul puternicei lumini ce ardea în cameră. Ușa s-a închis încet și am rămas singur. Am apucat cu mâna dreaptă pumnul mâinii stângi și l-am strâns de mi-au pârâit oasele. Priveam buimac în preajmă. Ce s-a întâmplat? Ce erau toate astea? Brusc, de parcă cineva m-ar fi izbit, mi-am adus aminte de faptul că Snaut mă prevenise. Dar ce însemnau toate astea? Cine era acea afrodită grotescă? De unde apăruse? Am făcut un pas, doar un singur pas în direcția cabinei lui Gibarian, dar am înțepenit locului. Știam prea bine că n-am să intru acolo. Cu nările dilatate, respiram din greu. Ceva nu era în ordine, ceva nu se potrivea... Ah, da. Așteptasem în mod reflex mirosul izbitor al transpirației ei, dar în momentul în care negresa trecuse la un pas de mine n-am simțit nimic.

Nu știi câtă vreme am stat așa, sprijinit de metalul rece al peretelui. Stația era stăpânită de liniște și singurul zgomot perceptibil era vuietul îndepărtat și monoton al compresoarelor de aer condiționat.

Mi-am dat ușor cu palma peste obraz și m-am îndreptat lent spre postul de radio. Când am apăsat pe clanță, am auzit o voce ascuțită:

– Cine-i acolo?

– Eu sunt, Kelvin.

Snaut ședea în fața mesei între o grămadă de cutii de aluminiu și

pupitrul aparatului de emisie și mânca direct dintr-o cutie de conserve un concentrat de carne. Nu știu din ce motiv și-a ales drept locuință sala postului de radio. Stăteam împietrit în pragul ușii, privind la maxilarele lui, ce mestecau ritmic, și deodată mi-am dat seama cât sunt de flămând. M-am apropiat de un raft, am ales dintr-o grămadă de farfurii pe cea mai puțin prăfuită și m-am așezat față-n față cu el. Am mâncat câțeva vreme în tăcere, apoi Snaut s-a sculat, a scos din dulapul din perete un termos și a turnat câte un pahar de bulion fierbinte. Așezând termosul pe dușumea, fiindcă pe masă nu mai era loc, m-a întrebat:

– L-ai văzut pe Sartorius?

– Nu. Unde e?

– Sus.

Sus era laboratorul. Am mâncat tăcuți mai departe, până când am golit cutia de conserve. În cabina postului de radio obloanele erau. Fereastra era închisă ermetic din exterior, iar pe tavan ardeau patru tuburi luminescente. Reflexul lor juca pe plasticul ce învelea emițătorul radioului. Pielea întinsă de pe pomeții lui Snaut era înțesată de vinișoare roșii. Purta pe el un sveter negru, larg și ros pe alocuri.

– Ți-e rău? a întrebat.

– Nu. De ce-ar trebui să-mi fie?

– Ești learcă de sudoare.

Mi-am șters fruntea cu dosul palmei. Într-adevăr, transpirația șiroia pe mine; era probabil o reacție după șocul prin care trecusem. Mă privea cercetător. Oare trebuia să-i spun? Voiam ca el însuși să-mi acorde mai multă încredere. Cine cu cine se juca aici și care erau regulile jocului?

– E cald, am rostit. Credeam că instalația voastră de aer condiționat funcționează mai bine.

– După vreo oră, temperatura se va echilibra. Ești însă sigur că este numai din cauza căldurii? m-a iscodit, ațintindu-și asupra-mi privirile. Mestecam conștiincios, ca și cum nu l-aș fi remarcat.

– Ce intenționezi să faci? m-a întrebat, în sfârșit, când am terminat să mâncăm. A azvârlit vesela și cutiile goale în chiuveta de lângă perete

și s-a întors în fotoliul său.

– Mă voi adapta vouă, am răspuns flegmatic. Doar aveți un plan de cercetări. Vreun nou excitant, raze Roentgen, s-ar părea, sau ceva asemănător, nu-i așa?

– Roentgen? și-a ridicat el sprâncenele. Unde-ai mai auzit de toate astea?

– Nu țin minte. Mi-a spus cineva. Poate că pe „Prometeu“. Dar ce? Ați și aplicat razele?

– Nu cunosc amănunte. A fost ideea lui Gibarian. Acțiunea a inițiat-o împreună cu Sartorius. Dar cum de-ai putut afla?

Am ridicat din umeri.

– Nu cunoști amănuntele? Doar trebuia să fii de față, fiind vorba de domeniul tău..., m-am oprit fără să-mi termin fraza.

Tăcea. Zumzetul instalației de aer condiționat s-a liniștit; temperatura se menținea acum la un nivel suportabil. În aer se auzea numai un sunet înalt, nesfârșit, ca bâzâitul unei muște în agonie. Snaut s-a sculat, s-a apropiat de pupitrul de comandă și a început să manevreze diferite comutatoare fără noimă, deoarece comutatorul principal era în poziție moartă. A moșmondit așa o vreme și, tot cu spatele la mine, a rostit:

– Va fi nevoie să completăm formalitățile în legătură cu cele întâmplare... Știi?

– Da?

S-a întors și m-a privit cu niște ochi ce exprimau o furie vecină cu turbarea. Nu pot spune că intenționat încercam să-l scot din sărite cu laconismul meu, dar, neînțelegând nimic din jocul ce se desfășura aici, preferam să fiu rezervat. Mărul lui Adam, extrem de proeminent, îi juca în sus și-n jos peste gulerul sveterului.

– Ai fost la Gibarian, spuse deodată.

Nu era o întrebare. Am ridicat sprâncenele și-l priveam liniștit în față.

– Ai fost în camera lui, a repetat.

Am schițat un gest vag cu capul, ca și cum aș fi spus: „Să zicem.“ Voiam ca el să vorbească mai departe.

– Cine era acolo? a întrebat.

Știa despre ea!!!

– Nimeni. Dar cine putea fi acolo? l-am întrebat.

– De aceea nu mi-ai dat drumul?

Am zâmbit:

– Mă speriasem. După avertismentul tău, când am văzut clanța mișcându-se, am reținut-o în mod reflex. De ce nu mi-ai spus că ești tu? Te-aș fi lăsat să întri.

– Credeam că e Sartorius, a spus nesigur.

– Și ce-are a face?

– Ce crezi despre... despre ce s-a-ntâmplat acolo? s-a eschivat el cu o întrebare.

Am șovăit:

– Trebuie să știi mai bine decât mine. Unde este el?

– În frigider, mi-a răspuns imediat. L-am transportat acolo numaidecât, de dimineață... din pricina căldurii.

– Unde l-ai găsit?

– În dulap.

– În dulap? Nu mai trăia?

– Inima îi mai bătea, dar nu mai respira. Era în agonie.

– Ai încercat să-l salvezi?

– Nu.

– De ce?

Nu știa ce să-mi răspundă.

– N-am mai reușit. A murit înainte de a-i putea acorda primul ajutor.

– Stătea în dulap? Între scafandre?

– Da.

S-a apropiat de un mic birou aflat în colțul camerei și a luat o coală de hârtie. Mi-a înmânat-o..

– Am încheiat, după cum vezi, un proces-verbal provizoriu, a spus. E chiar bine că ai trecut prin cabina lui. Cauza decesului... o injecție cu o doză mortală de pernostal. Stă scris aici...

Am străbătut cu privirea scurtul text.

– Sinucidere... am repetat cu voce stinsă. Cauza?

– Neliniște... deprimare sau cum vrei s-o numim. Te pricepi la astea mai bine decât mine.

– Pricep doar ce văd singur, i-am răspuns și l-am privit de jos în sus, fiindcă stătea aplecat deasupra mea.

– Ce vrei să spui? a întrebat pe un ton liniștit.

– Și-a injectat pernostal și s-a ascuns în dulap? Nu-i așa? Dacă lucrurile au stat astfel, atunci nu-i vorba de nicio depresiune sau de vreo neliniște, ci de o acută psihoză. Paranoia... probabil... i se părea că vede ceva... Vorbeam tot mai încet, privindu-l drept în ochi.

S-a îndepărtat până la pupitrul emițătorului de radio și din nou a început jocul cu comutatoarele.

– Aici se află semnătura ta, am rostit după o clipă de tăcere. Dar Sartorius?

– E în laborator. Ți-am spus doar. Nu se arată: cred că...

– Ce anume?

– Cred că s-a-ncuiat.

– S-a-ncuiat? Aaa! S-a-ncuiat... Poate s-a baricadat?

– Poate.

– Snaut..., am spus, în stație se află *cineva*.

– Ai văzut?!

Mă privea cu spatele încovoiat.

– Doar m-ai prevenit. Despre cine e vorba?... O halucinație?

– Ce ai văzut!?

– Un om. Ce spui?

Tăcea. S-a întors cu fața spre perete, de parcă n-ar fi vrut să-l privesc. Bătea cu degetele pe rețeaua metalică. I-am privit mâinile: pe încheieturile degetelor nu mai erau urme de sânge. Am avut o revelație scurtă, fulgerătoare.

– Acea persoană este reală, am rostit încet, aproape în șoaptă, ca și cum i-aș fi transmis o taină ce putea fi auzită de altcineva. Ce zici? Poți s-o... atingi. Poți s-o rănești... Când ai văzut-o ultima oară?... Astăzi?

– De unde știi?!

Nu s-a întors spre mine. A rămas mai departe în fața peretelui, de care se izbea mereu ca sub șocul cuvintelor mele.

– Înainte de descinderea mea... Chiar înainte...

S-a chircit ca și când l-aș fi lovit. Am văzut ochii lui înnebuniți.

– Tu!!! rosti el gătit. Cine ești tu!?

Făcea impresia că ar vrea să se arunce asupra mea. La asta nu mă așteptasem. Lucrurile luaseră o întorsătură periculoasă. Nu credea că sunt acela drept care mă dădeam? Ce însemna asta? Mă privea cu o spaimă nemărginită. Oare ajunsese la nebunie? Intoxicație? Toate păreau posibile. Dar văzusem creatura... prin urmare chiar și eu...

– Cine era? am întrebat.

Aceste cuvinte l-au liniștit. M-a scrutat bănuitor câțva timp; nu mă credea încă. Știam acum că pornisem pe un drum greșit și că Snaut nu-mi va spune nimic. S-a așezat încet în fotoliu și și-a cuprins capul în mâini.

– Ceea ce se-ntâmplă aici..., a murmurat. Maligna...

– Cine era? am stăruit eu.

– Dacă nu știi..., a șoptit.

– Ce-i?

– Nimic.

– Snaut, suntem suficient de departe de casă. Să jucăm cu cărțile pe față. Și așa lucrurile sunt prea încâlcite.

– Dar ce vrei?

– Vreau să-mi spui pe cine ai văzut.

– Dar tu...?

– Ne jucăm de-a baba oarbă. Îți voi spune și-mi vei spune și tu. Fii liniștit, nu te voi lua drept nebun, fiindcă știi...

– Drept nebun! O, Doamne! încerca să râdă. Omule, dar tu nu... chiar nimic nu... Dar asta ar fi însemnat o salvare. Dacă el ar fi crezut măcar o clipă că este vorba de nebunie, n-ar fi făcut-o, ar fi trăit...

– Prin urmare ceea ce ai scris în procesul-verbal despre dereglare este o minciună?

– Evident!

– De ce nu scrii adevărul?

– De ce...? a repetat.

S-a făcut liniște. Din nou orbecăiam în întuneric, nu înțelegeam nimic, deși un moment mi se păruse că voi reuși să-l conving și că vom ataca împreună enigma. De ce, de ce nu voia să vorbească?!

– Unde sunt automatele? am întrebat.

– În magazie. Le-am închis pe toate cu excepția celor ce servesc aeroportul.

– De ce? Din nou nu mi-a răspuns. Nu-mi spui?

– Nu pot.

În toate astea exista ceva ce nu puteam sesiza. Să mă duc sus, la Sartorius? Deodată mi-am adus aminte de foaia pe care o aveam asupra mea și acest fapt mi s-a părut ca fiind cel mai important în acea clipă.

– Îți imaginezi oare posibilitatea continuării muncii în astfel de condiții? am întrebat.

A dat din umeri ironic.

– Ce însemnătate are?

– Așa deci! Prin urmare ce intenționezi să faci?

Tăcea. În liniștea ce ne împresura s-a putut desluși ecoul îndepărtat al unor pași desculți. Printre aparatele nichelate și acoperite cu plastic, printre dulapurile înalte cu aparatură electronică, utilaj chimic, aparate de precizie, acel mers lipăit suna fie ca sfidarea unui farsor, fie ca scornirea unui nebun. Pașii se apropiau. M-am sculat, observând cu cea mai mare încordare mișcările lui Snaut. Acesta asculta cu ochii întredeschiși, dar nu părea deloc să fie speriat. Prin urmare nu de *ea* îi era frică??

– De unde s-a ivit? am întrebat. Și văzând că nu se grăbește să-mi răspundă, am continuat: Nu vrei să spui?

– Nu știu.

– Bine.

Pașii s-au îndepărtat și din nou s-a așternut tăcerea.

– Nu mă crezi? a spus. Îți dau cuvântul că nu știu.

Fără nicio vorbă, am deschis dulapul cu scafandre și am început să dau la o parte învelișurile lor grele, goale. După cum mă așteptam, în spatele lor, atârinate în cârlige, se aflau pistoalele cu gaze, servind la deplasarea în vidul lipsit de gravitație. Nu făceau multe parale, dar constituiau totuși un fel de armă pe care trebuia s-o prefer în locul niciuneia. Am verificat încărcătorul și mi-am trecut peste umăr cureaua de susținere. Snaut m-a urmărit cu atenție. Pe când reglam lungimea curelei, și-a dezvelit dinții galbeni într-un zâmbet batjocoritor.

– Succes la vânătoare! mi-a spus.

– Îți mulțumesc pentru toate, i-am replicat, îndreptându-mă spre ușă.

A sărit de pe fotoliu.

– Kelvin!

L-am privit. Nu mai zâmbea. Nu știu dacă am văzut vreodată o față atât de chinută.

– Kelvin, asta nu-i... eu... într-adevăr, nu pot, a bolborosit.

Am mai așteptat; poate va mai vorbi, dar el își mișca doar buzele ca și cum ar fi încercat să arunce din gură ceva.

M-am întors și am ieșit fără să rostesc niciun cuvânt.

SARTORIUS

Coridorul era pustiu și lung, apoi cotea la dreapta. Nu mai vizitasem niciodată stația, dar locuisem timp de șase săptămâni, în cadrul antrenamentului necesar, în copia ei fidelă, aflată la institut, pe Pământ. Știam încotro duc scările cu trepte de aluminiu. Biblioteca era adâncită în întuneric. Am găsit pe pipăite comutatorul! Am scos din fișier cotele primului volum al anuarului solaristic și al anexei. După apăsarea unei clape, s-a aprins o lumină roșie. Am verificat în dispozitivul de înregistrare: cartea se afla la Gibarian, la fel ca și cealaltă, *Micul Apocrif*. Am stins lumina și am revenit jos. Mi-era teamă să intru în cabina lui, deși auzisem pașii cunoscuți cum se îndepărtează... Se putea însă întoarce.

Un timp am rămas în fața ușii, până când, strângând din dinți, am reușit să-mi stăpânesc teama și am intrat.

Camera luminată era goală. M-am apucat să caut printre cărțile întinse pe dușumeaua din fața ferestrei; la un moment dat m-am apropiat de dulap și l-am închis. Îmi făcea rău vederea spațiului gol căscat între scafandre. Anexa nu se afla sub fereastră. Am luat metodic un volum după altul până când, în ultima grămadă de cărți așezate între pat și dulap, am descoperit tomul căutat.

Speram că voi da în el peste vreo indicație și, într-adevăr, la indicele de nume era pus un semn: cu un creion roșu fusese încercuit un nume care nu-mi spunea nimic: André Berton. Apărea în două capitole diferite. Prima mențiune mă informa că Berton fusese pilot de rezervă pe nava lui Shannahan. Următoarea notă privitoare la el se găsea la peste o sută de pagini mai departe. Imediat după descindere, expediția se comportase cu o precauție deosebită, dar când, după 16 zile, s-a dovedit că oceanul plasmatic nu numai că nu manifestă niciun fel de semne de agresivitate, ci, dimpotrivă, se retrage în fața fiecărui obiect apropiat de suprafața lui, evitând, pe cât putea, un contact nemijlocit cu aparatura sau oamenii, Shannahan și locotenentul său, Timolis, au

anulat o serie de prevederi ale măsurilor de securitate, întrucât îngreunau și întârziiau desfășurarea lucrărilor.

Expediția a fost împărțită în mici grupuri de două și de trei persoane, care făceau uneori zboruri de câteva sute de mile deasupra oceanului; emițătoarele folosite până atunci ca mijloc de izolare a terenului de lucru au fost aduse la Bază. Primele patru zile ale acestei modificări în metoda de efectuare a cercetărilor au trecut fără niciun fel de accidente, dacă nu ținem seama de defecțiunile ivite din când în când la aparatele de oxigen ale scafandrelor: supapele s-au dovedit a fi sensibile la acțiunea corozivă a atmosferei otrăvitoare, din care cauză a fost necesară înlocuirea lor aproape zilnică.

În ziua a cincea (a 21-a, numărând de la momentul descinderii), doi cercetători, Carucci și Fechner (primul era radiobiolog, iar al doilea, fizician), au efectuat un zbor de explorare deasupra oceanului, într-un mic aeroglisor de două persoane.

Când nici după șase ore n-au revenit, Timolis, care conducea Baza, în lipsa lui Shannahan, a ordonat starea de alertă și i-a trimis pe toți oamenii disponibili în căutarea dispăruților.

Printr-o împrejurare fatală, tocmai în acea zi legătura radio s-a întrerupt la vreo oră de la plecarea grupelor de salvare; cauza era o mare pată (apărută pe soarele roșu), ce emitea o intensă radiație corpusculară în stratele înalte ale atmosferei. Funcționau doar aparatele cu unde ultrascurte care permit comunicarea la distanțe ce nu depășesc circa 20 de mile. În plus, înainte de crepuscul, ceața s-a îndesit, iar cercetările au trebuit să fie întrerupte.

Când grupurile de salvare se întorceau la Bază, unul dintre ele a descoperit aeroglisorul la o distanță de numai 80 de mile de țărm. Motorul funcționa și aparatul se înălța deasupra valurilor. În cabina străvezie se afla doar un singur om, aproape inconștient. Era Carucci.

Aeroglisorul a fost readus la Bază, iar lui Carucci i s-a acordat asistență medicală; își revenise încă în aceeași seară. Despre soarta lui Fechner n-a putut spune nimic. Își amintea doar că, în timp ce intenționa să se întoarcă, a început să simtă o greutate la respirație. Supapa aparatului său de respirat se bloca din când în când și la fiecare inspirație pătrundea înăuntrul scafandrului o mică doză de gaze otrăvitoare.

Încercând să repare aparatul colegului său, Fechner a trebuit să-și desprindă curelele de siguranță și să se scoale; acesta fusese ultimul

fapt de care își mai amintea Carucci. Desfășurarea probabilă a evenimentelor era – după aprecierea specialiștilor – următoarea: reparând aparatul lui Carucci, Fechner a deschis chepengul cabinei, deoarece sub cupola joasă nu se putea mișca în voie – presupunere plauzibilă, cabina aeromotoarelor nefiind ermetizată, ci doar un mijloc de protecție împotriva precipitațiilor atmosferice și vântului. Pesemne că, în timpul manevrelor, aparatul de oxigen al lui Fechner s-a defectat; amețit, fizicianul a ieșit prin chepengul cabinei pe fuzelajul vehiculului și a căzut în ocean.

Aceasta era istoria primei victime a oceanului. Zadarnice au fost toate căutările, deși, datorită scafandrului, cadavrul ar fi trebuit să plutească. De altfel poate că într-adevăr plutea, dar străbaterea și cercetarea a mii de mile pătrate, acoperite aproape continuu de ceață, depășeau posibilitatea expediției.

După căderea amurgului (mă întorc la evenimentele anterioare), s-au înapoiat toate aparatele de salvare, cu excepția unui mare elicopter de transport, cu care plecase Berton; acesta a reapărut deasupra Bazei aproape după o oră de la căderea întunericului, când toți erau serios îngrijorați de soarta lui. Se afla într-o stare de șoc. A reușit cu propriile-i forțe să iasă din aparat, dar de îndată ce a atins solul a luat-o la goană, strigând și plângând; pentru un bărbat care avea în urma lui 17 ani de navigație cosmică, și adesea în condiții dintre cele mai grele, comportamentul său era surprinzător.

Medicii bănuiau că pilotul suferise o intoxicație. După două zile, Berton redobândise un echilibru aparent; totuși refuza să părăsească, fie chiar pentru o clipă, bordul navei principale; nu voia nici măcar să se apropie de hubloul prin care se vedea o priveliște a oceanului. Declara că dorește să prezinte un raport asupra zborului său. Insista, afirmând că este o chestiune de extremă însemnătate. Raportul acela, examinat de Consiliul expediției, a fost considerat drept produsul patologic al minții unui intoxicat cu gazele atmosferei solarisiene și, ca atare, a fost anexat nu la istoria expediției, ci la istoria bolii lui Berton. Și cu aceasta se termina relatarea acelor întâmplări.

Atât spunea anexa. Mi-am dat seama că esența chestiunii trebuia, evident, căutată în însuși raportul lui Berton; ce anume i-a provocat încercatului pilot un șoc nervos? M-am apucat din nou să răscolesc printre cărți, dar n-am reușit să dau peste *Micul Apocrif*. Eram din ce în ce mai obosit. Am amânat deci viitoarele căutări pentru a doua zi și am părăsit cabina. Pe când treceam pe lângă scara de aluminiu, am remarcat pe trepte petele de lumină ce veneau de sus. Prin urmare,

Sartorius mai lucra și la ora aceasta! M-am gândit că ar trebui să-l văd.

Sus era întru câțva mai cald. În coridorul larg, dar scund, se simțea o adiere slabă. Fâșiile de hârtie foșneau continuu în dreptul gurilor de ventilație. Ușa laboratorului central era făcută dintr-o placă groasă de sticlă zgrunțuroasă, încadrată într-o ramă metalică. Pe dinăuntru sticla era acoperită cu ceva de culoare închisă, lumina străbătea doar prin ferestrele înguste, așezate sub tavan. Am apăsat clanța, dar, după cum era de prevăzut, ușa n-a cedat. Înăuntru domnea tăcerea și din când în când putea fi auzit un sâsâit slab, ca acela emis de un arzător cu gaz. Am bătut – niciun răspuns.

– Sartorius! am spus. Doctor Sartorius! Sunt eu, Kelvin, nou-venitul. Trebuie să te văd, te rog, fii bun și deschide!

Un foșnet slab, ca și cum cineva ar fi pășit pe o hârtie mototolită și din nou s-a lăsat liniștea.

– Sunt eu, Kelvin! Doar ai auzit de mine! Am sosit de pe „Prometeu” în urmă cu câteva ore, am adăugat, apropiind gura de locul în care cadrul ușii se întâlnea cu rama metalică. Doctore Sartorius! Aici nu e nimeni... sunt doar eu! Deschide, te rog!

Tăcere. Apoi din nou un foșnet ușor. Câteva izbituri foarte deslușite de parcă niște instrumente metalice ar fi fost așezate pe o tavă de metal. Și deodată am înmărmurit: răsunau pași mărunți, ca ai unui copil care aleargă – tropotul des și grăbit al unor piciorușe. Poate... poate... cineva imita abil acești pași, bătând cu degetele darabana pe o cutie goală, cu bună rezonanță.

– Doctore Sartorius!!! am strigat. Deschizi sau nu?!

Niciun răspuns și din nou acel tropot de copil și totodată câțiva pași mari și repezi, foarte greu de distins, ca și cum omul ar fi călcat în vârful picioarelor. Dar dacă mergea, cum putea să imite în același timp umbletul copilului? Dar ce mă privește! m-am gândit și, fără să-mi stăpânesc indignarea, care începuse să mă cuprindă, am ținut:

– Doctore Sartorius!!! N-am zburat timp de 16 luni ca să mă sperie comedii voastre!!! Număr până la zece, apoi voi forța ușa!!!

Mă îndoiam de reușita acestei încercări.

Reculul pistolului cu gaze nu era prea puternic, dar eram hotărât să-mi îndeplinesc într-un fel sau altul amenințarea, indiferent dacă

trebuia să plec în căutarea unor materiale explozive, care cu siguranță nu lipseau din magazie. Mi-am spus că n-am voie să mă supun, că nu pot juca la nesfârșit cu aceste cărți dementiale, pe care mi le tot vârui în mâini circumstanțele.

S-a auzit un hârșăit ca și cum ceva ar fi fost împins; înăuntru o draperie a lunecat lateral cu vreo jumătate de metru. O umbră zveltă a căzut peste placa mată, ca brumată de chiciură, a ușii și un glas strident, cam răgușit, mi-a strigat:

– Voi deschide, dar trebuie să-mi promiți că nu vei intra.

– Atunci pentru ce mai deschizi?! am răcnit.

– Voi ieși eu.

– Bine. Ți promit.

Cheia răsucită în broască a scrâșnit ușor, apoi o siluetă neagră, acoperind jumătate de ușă, a tras prudent în urma sa draperia. Acolo se întâmplau lucruri din cale afară de ciudate. Auzeam fâșăitul unei măsute împinse pe dușumea și în sfârșit placa translucidă s-a dat în lături atât cât să-i îngăduie lui Sartorius să se strecoare pe coridor. Stătea înaintea mea, acoperind cu trupu-i ușa. Era slab, foarte înalt, iar sub tricoul crem trupul său părea alcătuit doar din oase. La gât avea o eșarfă neagră; pe umeri – un halat de laborator, ars de reactivi. Capul foarte îngust și-l ținea într-o parte. Aproape o jumătate din figură îi era acoperită de ochelari negri, foarte bombați, care m-au împiedicat să-i văd ochii. Maxilarul îi era lung, gura – învinețită și uriașă, parcă degerată, la fel și urechile, tot vinete. Era nebărbierit. Mai jos de coate îi atârnav, agățate de niște benzi, mânușile de radioprotecție, din cauciuc roșu. Am stat așa, un moment, privind unul la altul cu o aversiune evidentă. Resturile firelor de păr (părea că se tunde singur cu mașina) erau de culoarea plumbului, barba, albită cu totul. Cu fața bronzată, ca Snaut, Sartorius avea fruntea doar pe jumătate părlită. Părea că poartă la soare întotdeauna o calotă.

– Ascult, a rostit în fine.

Aveam impresia că nu-l interesa atât ceea ce am să-i spun, cât să tragă încordat cu urechea în direcția spațiului din spatele său, lipindu-se mereu de placa de sticlă. Vreme de o clipă n-am știut cum să-i vorbesc, așa încât să nu spun o prostie.

– Mă numesc Kelvin... am început. Trebuie să fi auzit de mine. Sunt, adică... am fost colaboratorul lui Gibarian...

Fața-i slabă, brăzdată toată de linii verticale – așa va fi arătat Don Quijote –, era lipsită de expresie.

– Am aflat că Gibarian... nu mai trăiește.

Am amuțit. Ochelarii lui mari, negri, ațintiți asupra mea, mă inhibau.

– Da. Ascult...

Cuvintele aveau un accent de nerăbdare.

– S-a sinucis?... Cine i-a găsit trupul? Dumneata sau Snaut?

– De ce mi te adresezi mie în această chestiune? Doctorul Snaut nu ți-a spus...?

– Aș vrea să aud ce ai de spus dumneata în această privință...

– Ești psiholog, doctore Kelvin?

– Da. De ce?

– Om de știință?

– Să zicem. Dar ce legătură are...?

– Credeam că ești funcționar al secției de criminalistică sau polițist. Acum este ora două și patruzeci, iar dumneata, în loc să te integrezi, după cum ar fi fost de înțeles, ritmului de lucrări desfășurate în stație, nu numai că încerci brutal să pătrunzi în laborator, dar mă și interoghezi de parcă aș fi suspectat.

M-am stăpânit, dar cu un asemenea efort încât fruntea mi s-a brobonit de sudoare.

– *Ești suspectat, Sartorius!* am rostit cu o voce înăbușită. Voiam să-l lovesc cu orice preț, de aceea am adăugat vehement: *Și o știi prea bine!*

– Dacă nu-ți retragi cuvintele, Kelvin, și nu-mi ceri scuze, te voi reclama în raportul radio!

– Pentru ce trebuie să-mi cer scuze? Pentru faptul că în loc să mă întâmpini, în loc să-mi explici sincer ce se-ntâmplă aici, dumneata te închizi și te baricadezi în laborator?! Ți-ai pierdut mințile?! În fond ce ești? Un savant sau un laș netrebnic?! Spune! Îmi poți răspunde?!

Nici nu mai știu ce strigam, dar el a rămas neclintit. Peste pielea-i palidă, cu porii dilatați, se prelingeau picături mari de sudoare. Deodată mi-am dat seama: nici nu m-asculta! Stătea cu mâinile la spate și cu toată forța încerca să rețină închisă ușa care tresălta ușor, ca și când cineva ar fi împins-o de cealaltă parte.

– Te rog... pleacă... a gemut cu un glas bizar și pițigăiat. Pentru Dumnezeu... pleacă! Du-te! Coboară, te rog... voi veni, voi face tot ce vei vrea, dar acum te rog să pleci!!!

În acest glas era atâta zbucium, încât, cu totul înmărmurit, am întins reflex mâna, vrând să-l ajut să țină ușa, fiindcă era vădit că ea îl preocupa. În acea clipă însă a scos un țipăt îngrozitor, de parcă m-aș fi aruncat asupra lui cu un cuțit. A început să se retragă, strigând cu vocea lui falsă: „Pleacă! pleacă!“ și apoi: „Mă întorc! mă întorc! mă întorc!! Nu! Nu!!!“

A deschis puțin ușa și a sărit înăuntru. Mi se părea că la înălțimea pieptului său a trecut ceva auriu, ca un disc lucitor, iar laboratorul zumzăia acum surd, draperia s-a tras la o parte, o umbră mare și înaltă a trecut prin dreptul geamului mat, draperia a revenit la locul ei și nimic n-a mai putut fi văzut. Ce se petrecea acolo?! S-a auzit fuga unor pași, goana nebunească s-a întrerupt cu o izbitoră puternică, cu un zvon de sticlă, și, deodată, a răsunat râsul unui copil...

Picioarele îmi tremurau; priveam îngrozit în toate părțile. S-a lăsat liniștea. M-am așezat pe parapetul scund din plastic, ce se întindea de-a lungul ferestrei. Am stat așa vreun sfert de oră, nu știu de ce, așteptând ceva sau poate, ajuns la limita extenuării, nu-mi mai venea nici măcar să mă scol. Capul îmi crăpa de durere. De undeva, de deasupra, a venit un scrâșnet prelung și în același timp lumina s-a intensificat. De la locul meu vedeam doar o parte a coridorului circular ce mărginea laboratorul aflat în vârful stației, chiar sub scutul ultimei cuirase. De aceea pereții lui erau în exterior concavi și oblici, cu ferestre ogivale amplasate la distanțe de câțiva metri; obloanele ce le protejau din afară tocmai se ridicau: ziua soarelui albastru se apropia de sfârșit. Prin geamurile groase a invadat o strălucire orbitoare. Fiecare bară de nichel, fiecare clanță s-a aprins ca un mic soare. Ușa laboratorului – o mare placă din sticlă givrată – s-a închis aidoma gurii unui cuptor. Îmi priveam mâinile ce-și pierduseră culoarea în aceeași lumină infernală. În dreapta țineam pistolul cu gaz; îl scosesem din teacă fără să-mi fi dat seama. L-am pus la loc. Am priceput că nici chiar o armă cu raze gamma nu-mi era de vreun folos. Ce aș fi putut face cu el? Să sparg ușa? Să pătrund în laborator?

M-am sculat. De la discul asemănător unei explozii cu hidrogen ce se lăsa în ocean, un fascicul orizontal de raze aproape tangibile a ajuns până la obrazul meu (tocmai coboram treptele), dându-mi senzația unei peceți incandescente.

La jumătatea scării, răzgândindu-mă, am revenit sus. Am străbătut coridorul ce înconjura laboratorul și, după vreo sută de pași, m-am pomenit în fața unei uși de sticlă într-un totu asemănătoare celeilalte. N-am încercat s-o deschid; bănuiam că este încuiată.

Căutam în peretele din plastic vreo fereastră, fie numai un vizor; gândul de a-l spiona pe Sartorius nu mi se părea deloc nedemn. Voiam să sfârșesc cu presupunerile și să aflu adevărul, deși nu-mi imaginam dacă-l voi putea înțelege.

Îmi venise ideea că lumina pătrunde în sălile de laborator prin ferestrele din tavan, adică din cuirasa exterioară și, dacă m-aș fi cățarat pe dinafară, poate că aș fi putut privi prin ele înăuntru. În acest scop trebuia să cobor ca să-mi iau scafandrul și aparatul de oxigen. M-am oprit înaintea scărilor, întrebându-mă dacă merită. Era mai mult decât probabil ca sticla ferestrelor de sus să fie mată, dar n-aveam altă soluție. Am coborât la nivelul intermediar. Trebuia să trec pe lângă sala de radio. Ușa era larg deschisă. Snaut ședea în fotoliu, ca în momentul despărțirii noastre. Auzindu-mi pașii, a tresărit și și-a deschis ochii.

– Alo, Kelvin! m-a chemat cu glas răgușit.

Nu i-am răspuns.

– Ei, ai aflat ceva?

– Da. Nu e singur, am zis târăgănând vorbele.

Gura i s-a crispat.

– Ia te uită! Asta înseamnă ceva. Și zi, are oaspeți?

– Nu-nțeleg de ce nu vrea să-mi spună nimic, am continuat indispus. Rămânând aici, tot aflu mai devreme sau mai târziu. Deci ce rost au aceste secrete?

– Vei înțelege în momentul în care vei primi oaspeți și tu, mi-a replicat.

Parcă aștepta ceva și nu prea are chef de vorbit.

- Unde te duci? a adăugat când am dat să plec.

Nu i-am mai răspuns.

Pe platforma aeroportului stătea, așa cum o lăsasem, capsula mea, purtând urmele trecerii prin atmosferă. M-am apropiat de stelajele cu scafandre, dar brusc mi-a trecut dispoziția de a face o escapadă pe cuirasa exterioară. M-am întors pe loc și am coborât scara în spirală spre magazine. Culoarul îngust era plin de butelii și de lăzi așezate una peste alta. Pereții erau aici dintr-un metal ce lucea albastrii în lumină. Câteva zeci de pași încă și sub tavan au apărut conductele aparaturii de răcire prinse de chiciură. Am pornit pe urmele lor; după un timp pătrundeam, printr-un inel gros din plastic, într-o încăpere închisă ermetic. Când am împins ușa grea, groasă cât două palme și încadrată de un chenar de cauciuc, m-a pătruns până la oase frigul. M-am zgribulit. Din păienjenişul de conducte acoperite de zăpadă atârneau turturi de gheață. Și aici se aflau lăzi, containere, rafturi pline cu cutii de conserve, toate sub un strat subțire de zăpadă. Tavanul semicilindric cobora spre peretele opus; acolo am văzut strălucind de jocul acelor de gheață o draperie groasă. Am dat-o deoparte. Pe un pat de țevi de aluminiu zăcea o siluetă șuie, învelită în ceva cenușiu. Am ridicat capătul pânzei și am distins fața prelungă a lui Gibarian. Părul negru, cu o şuviță albă deasupra frunții, se lipise de țeastă. Mărul lui Adam i se ridicase, parcă frângându-i gâtul. Ochii uscați priveau drept în tavan, iar în colțul pleopei se formase un strop mat de gheață. Gerul mă pătrusese atât de tare, încât cu greu îmi rețineam clănțănitul dinților. Mi-am apropiat mâna de obrazul lui Gibarian. Mi s-a părut că am atins o bucată de lemn înghețat. Din cauza bărbii care crescuse, pielea era aspră și punctată în negru. O expresie de răbdare nețărnută și batjocoritoare îi înghețase pe buze. Lăsând să cadă capătul lințoliului, am observat ieșind de sub faldurile lui în partea cealaltă a cadavrului un fel de mărgele lunguiete sau boabe de fasole. Deodată am încremenit: erau degetele unor tălpi goale văzute în racourci; buricele lor ovale erau ușor rășchirate. La capătul giulgiului se afla negresa.

Era culcată cu fața-n jos, ca prăbușită într-un somn adânc. Trăgeam centimetru după centimetru pânza groasă. Capul cu mici cârlionți vineții era aplecat în plica umărului ei masiv și negru. Pielea lucioasă a spinării era bombată de mușchii coloanei vertebrale. Uriașul trup nu era animat de nicio mișcare. Privindu-i iar picioarele goale, m-a izbit un amănunt ciudat: tălpile nu erau deloc aplatizate de greutatea pe care trebuiau s-o susțină, nu erau nici măcar îngroșate de mersul desculț. Le acoperea un strat de piele subțire ca aceea a spinării sau a palmelor.

Am întins mâna spre a-mi verifica impresia, dar de astă dată mi-a venit mult mai greu decât atunci când am atins mortul. Deodată am observat ceva neverosimil: deși supus unei temperaturi de minus 20°, trupul negresei trăia, chiar se mișca. Și-a tras piciorul cum ar fi făcut-o un câine adormit pe care l-ai fi apucat de labă.

Va îngheța aici, mi-a trecut prin minte. Dar corpul femeii era cald la atingere și aveam senzație că i-am simțit chiar pulsul bătând regulat. M-am întors cu spatele la draperie, am coborât-o și m-am înapoiat pe coridor. Mi se părea că acolo era o căldură nemaipomenită. Scările m-au dus în vecinătatea aeroportului. M-am așezat pe o parașută inelară strânsă rulou și mi-am luat capul în mâini. Mă simțeam ca bătut. Nu pricepeam ce se întâmplă cu mine. Eram de-a dreptul distrus, gândurile mi se prăvăleau într-o prăpastie amenințătoare: pierderea cunoștinței, pieirea mi se păreau un dar de nespun, un țel intangibil.

N-aveam de ce să mă mai duc la Snaut sau la Sartorius... Nu-mi imaginam că mai trăise vreodată cineva atâtea grozăvii câte mă încercaseră pe mine până atunci. Singura soluție salvatoare, echivalentă unei evadări, era diagnosticul de nebunie. Da, trebuie să-mi fi ieșit din minți și încă imediat după descindere. Iată cum acționase oceanul asupra creierului meu: treceam dintr-o halucinație în alta. De vreme ce însă lucrurile stau așa, nu mai trebuia să-mi irolesc forțele zbătându-mă inutil să rezolv problemele inexistente în realitate, ci să caut asistență medicală, să chem prin mijlocirea radioului nava „Prometeu“, să lansez semnalul S.O.S.

Atunci s-a întâmplat ceva cu totul surprinzător: gândul că mi-am pierdut mințile m-a liniștit.

Înțelegeam prea bine cuvintele lui Snaut, dacă presupuneam că exista un Snaut și că discutasesm vreodată cu el, întrucât halucinațiile puteau să fi început cu mult mai devreme. Cine știe dacă, aflat încă la bordul lui „Prometeu“, nu eram atins de accesul acut al unei boli mintale, iar tot ce trăisem nu era decât produsul creierului meu dezechilibrat? Dacă eram totuși bolnav, puteam să mă însănătoșesc; această credință îmi dădea măcar speranța izbăvirii de toate încercările de până acum, izbăvire pe care nu izbuteam în niciun fel s-o întrezăresc în noianul de coșmaruri trăite doar în câteva ore pe Solaris.

În primul rând, deci, trebuia să efectuez o experiență logică chiar asupra mea însumi – un *experimentum crucis*, care ar fi dovedit dacă într-adevăr mi-am pierdut mințile și ca atare sunt victima fantasmagoriilor propriiei mele imaginații, sau dacă, oricât de absurd și de neverosimil ar părea, trăirile mele au fost reale.

Gândeam așa, privind la pilonul de metal care susținea construcția portantă a aeroportului; era un stâlp reliefat pe fondul peretelui și acoperit cu plăci de tablă concave, vopsite în verde; pe alocuri, la un metru înălțime, lacul se cojise, ros probabil de cărucioarele purtătoare de rachete ce treceau pe acolo. Am pipăit oțelul, l-am încălzit timp de o clipă în palmă. Am ciocănit în marginea cilindrică a învelișului; oare halucinațiile pot atinge un asemenea grad de realitate? Pot, mi-am dat singur răspunsul; în fond, era domeniul meu de cercetare.

Dar imaginarea acelei probe cruciale era posibilă? La început mi se părea că nu, deoarece creierul meu bolnav (dacă într-adevăr este bolnav) va produce orice iluzii pe care i le voi cere. Dar nu numai în cazuri de boală, ci chiar și în somnul cel mai normal ni se întâmplă să discutăm cu persoane pe care nu le cunoaștem în stare de veghe; să le punem întrebări și să le auzim răspunsul; deși acei interlocutori nu sunt decât plăsmuiri ale psihicului nostru, entități în mod temporar pseudoindependente, nu știm totuși ce cuvinte vor rosti până nu ni se adresează (în vis). De fapt însă acele cuvinte sunt produse de subconștientul nostru și prin urmare ar trebui să le cunoaștem încă în clipa în care le-am scornit noi înșine pentru a le pune în gura iluzoriului personaj. Indiferent de ce aş plăsmui și aş realiza, mi-aș putea oricând spune că am procedat conform legilor care dirijează fenomenele onirice. Atât Snaut, cât și Sartorius puteau să nu existe deloc în realitate, așa că orice întrebare pusă lor era inutilă.

Ce-ar fi, mi-am spus, să iau vreun drog ce acționează puternic, cum e peyotlul, sau vreun alt preparat care creează halucinații și viziuni colorate. Apariția acestora ar fi probat că ceea ce mi-am autoadministrat există aievea. Dar nici aceasta – îmi continuam eu gândul – n-ar fi însemnat doritul experiment crucial, căci știam în ce mod va trebui să lucreze substanța (pe care trebuia s-o aleg) și în consecință nu era exclus ca luarea medicamentului și efectele lui să fie deopotrivă produse de imaginația mea.

Mi se părea că nu mai reușeam să ies din cercul vicios al nebuniei mele – doar nu poți gândi decât cu creierul, nu te poți situa în afara propriei tale persoane ca să-ți verifici caracterul normal al proceselor desfășurate în organism –, când m-a străfulgerat o idee pe cât de simplă, pe atât de adevărată.

M-am ridicat precipitat de pe ruloul parașutei și am fugit la cabina postului de radio. Era pustie. Am privit în treacăt ceasul electronic de pe perete: se apropia ora 4 dimineața, a dimineții convenționale de pe stație. Afară domneau zorile roșii. Am pus în funcțiune aparatura de radio pentru comunicații la distanțe mari și, așteptând să treacă

momentul inerțial, am mai parcurs o dată diferitele etape ale experimentului.

Nu-mi aduceam aminte care era semnalul de apel al stației automate, a satelitului, ce se rotea în jurul lui Solaris, dar l-am găsit în tabelul ce atârna deasupra pupitrului principal. Am lansat apelul în alfabetul Morse și, după opt secunde, mi-a venit răspunsul. Sateloidul, sau mai curând creierul său electronic, a răspuns printr-un semnal repetat ritmic.

I-am cerut atunci să indice meridianele cupolei galactice pe care, în rotirea lui circumsolariseană, le întretaie la intervale de 22 de secunde, și aceasta cu o precizie până la a cincea zecimală.

Apoi m-am așezat și am așteptat. Răspunsul a venit după zece minute. Am rupt banda de hârtie cu rezumatul imprimat și, ascunzând-o în sertar (am avut grijă să nu-i arunc nici măcar o privire), am luat din bibliotecă multe hărți mari ale cerului, tabele de logaritmi, almanahul mișcării diurne a sateloidului și câteva lucrări auxiliare, după care m-am apucat să caut soluția aceleiași probleme. Punerea în ecuație mi-a cerut mai bine de o oră; nu mai țin minte când mai calculasem atât de mult, probabil doar pe vremea studiilor, la examenul de astronomie practică. Calculele le-am efectuat cu ajutorul marelui ordinator al stației. Raționamentul meu se desfășura în modul următor: din hărțile cerului trebuia să obțin cifre ce nu coincideau pe deplin cu datele furnizate de sateloid. Necoincidența deriva din faptul că sateloidul era supus unor foarte complicate perturbații provocate de forțele gravifice ale lui Solaris, de cei doi sori ce se rotesc unul în jurul celuilalt, precum și de modificările gravitaționale locale, determinate de ocean. După obținerea a două șiruri de cifre – cele indicate de sateloid și cele calculate teoretic pe baza hărților cerești –, voi aduce corecții calculelor mele. Ambele grupe de rezultate vor trebui atunci să coincidă până la a patra zecimală; abaterile vor interveni doar la zecimala a cincea, fiind determinate de acțiunea incalculabilă a oceanului.

Dacă și cifrele comunicate de sateloid erau ireale, constituind pur și simplu produsul gândirii mele bolnave, atunci era cu totul exclus ca ele să coincidă cu cel de-al doilea șir de date cifrice. Creierul meu putea fi bolnav, dar în niciun fel de împrejurări nu era capabil să efectueze calculul făcut de marele ordinator al stației, deoarece travaliul ar fi necesitat eforturi de câteva luni. Așadar, coincidența cifrelor avea să dovedească faptul că marele ordinator exista într-adevăr, iar eu m-am folosit de el realmente și nu într-o stare halucinatorie.

Mâinile îmi tremurau când am scos din sertar banda teleimprimatorului și am întins-o alături de cealaltă, mai lată, provenită din ordinator. Ambele șiruri de cifre coincideau așa după cum prevăzusem, adică până la a patra zecimală; abaterile apăreau abia la a cincea.

Am ascuns toate hârtiile din sertar. Prin urmare, calculatorul exista independent de mine; faptul implica existența reală a stației și tot ce se afla în ea.

Eram gata să închid sertarul, când am observat în el un dosar plin de foi acoperite de calcule fugare. L-am scos afară; dintr-o singură privire mi-am dat seama că și altcineva întreprinsese o experiență asemănătoare, cu deosebirea că, în locul datelor privind cupola stelară, el ceruse sateloidului să măsoare albedoul lui Solaris la intervale de 40 de secunde.

Nu eram nebun! Ultima rază de speranță s-a stins. Am deconectat emițătorul, am băut restul de supă din termos și m-am dus să mă culc.

HAREY

Efectuasem calculele mânat de o îndârjire mută, care, doar ea, mă ținuse pe picioare. Eram atât de buimăcit de oboseală încât, odată ajuns în cabină, nici nu mai eram în stare să-mi instalez patul; în loc să desfac chingile de sus, am tras de mâner până când întregul așternut s-a rostogolit peste mine. Când, în sfârșit, am coborât patul, am aruncat pe jos îmbrăcămintea de pe mine, apoi, pe jumătate adormit, am căzut pe pernă; nici n-o umflasem ca lumea. Am adormit pe nesimțite, fără să mai sting lampa. Deschizând ochii, am avut impresia că ațipisem doar de câteva minute. Lumina avea o misterioasă tentă purpurie. Îmi era răcoare și bine. Stăteam întins gol. Vizavi de pat, sub fereastra cu jaluzelele trase pe jumătate, cineva ședea pe scaun. Era Harey, într-o rochie albă de plajă, picior peste picior, desculță, părul-i brun era dat pe spate, pânza subțire i se rotunjea în dreptul pieptului, își lăsase în jos brațele bronzate până la coate și mă privea nemișcată, pe sub genele-i negre. Am contemplat-o îndelung, cu toată seninătatea. Primul meu gând a fost: „Ce bine-i când ai astfel de vise în care știi ce visezi.“ Și totuși doream ca ea să dispară. Am închis ochii și am început să doresc foarte intens acest lucru, dar când i-am redeschis ea ședea la fel ca adineaori. Buzele și le ținea în felul-i obișnuit, ca și cum ar fi vrut să fluiera, dar în ochi nu i se întrezărea nici urmă de zâmbet. Mi-am adus aminte de tot ce gândisem despre vise aseară, înainte să fi adormit. Arăta ca atunci când o văzusem vie pentru ultima oară. Avea 19 ani; acum ar fi trebuit să aibă 29, dar firește că nu se schimbase cu nimic. Morții rămân tineri. Mă privea cu aceiași ochi mirați. O voi lovi cu ceva, mi-a trecut prin minte, și, deși eram în vis, n-am îndrăznit să-mi duc la îndeplinire gândul.

– Biată micuță, am spus, ai venit să mă vizitezi, nu-i așa?

M-am speriat puțin, căci glasul îmi răsună atât de real, iar întreaga încăpere și Harey și totul din jur păreau cât se poate de aieva.

Ce vis plastic și nu numai colorat... văd aici pe dușumea o serie de lucruri pe care așeară, la culcare, nici nu le observasem. Când mă voi trezi, am gândit, va trebui să verific dacă ele se află într-adevăr aici sau dacă nu sunt un produs al visului, la fel ca și Harey...

– Oare mult ai să mai rămâi așa...? am întrebat-o și am observat că vorbesc în șoaptă de parcă mi-ar fi fost teamă că m-ar auzi cineva, ca și cum cineva ar fi putut trage cu urechea la ceea ce se întâmpla în vis!

Între timp soarele s-a ridicat puțin. Da, m-am gândit, e bine și așa. Mă culcasem în timpul zilei roșii, a urmat cea albastră, iar apoi cea de-a doua zi roșie, întrucât însă era imposibil să fi dormit 15 ore, mă afluam pradă visului.

Liniștit, am început s-o cercetez cu atenție pe Harey. Lumina îi venea din spate; o rază strecurată printr-o crăpătură a perdelei îi aurea puful catifelat al obrazului stâng, iar genele-i aruncau pe față o umbră prelungă. Era încântătoare. Poftim, m-am gândit, ce scrupulos pot fi chiar și atunci când nu sunt treaz; urmăresc și mișcarea soarelui, și faptul că Harey are o gropiță acolo unde n-o are nimeni, mai jos de arcul buzelor mirate; doream totuși ca toate astea să ia sfârșit. Trebuia doar să mă apuc de treabă. Și am strâns tare pleoapele, încercând să mă trezesc, când deodată am auzit un fâșâit. Mi-am deschis imediat ochii. Venise pe pat, alături de mine, și mă privea cu seriozitate. I-am zâmbit și mi-a zâmbit, apoi s-a aplecat deasupra mea; primul sărut a fost ușor, de parcă eram doi copii. Am sărutat-o îndelung. Oare poți folosi astfel un vis? Dar nu-i trădam amintirea, căci pe ea o visam, chiar pe ea. Niciodată nu mi se mai întâmplase... Tot mai tăceam. Stăteam întins pe spate; când și-a ridicat fața, i-am putut vedea, în razele soarelui ce pătrundeau pe fereastră, urechiușele, barometru fără greș al stărilor ei sufletești; cu vârfurile degetelor am urmărit conturul micilor urechi, ai căror lobi se înroșiseră de sărutări. Nu știu ce mi-a stârnit deodată neliniștea; îmi spuneam întruna că e numai un vis, dar inima pornise a-mi bate cu putere.

Mi-am adunat toate forțele ca să sar din pat; eram pregătit de un eșec, deoarece în vis îmi este adesea cu neputință să-mi stăpânesc propriul trup, care pare a fi paralizat sau absent. Mai curând socoteam că datorită acestei încercări mă voi trezi. Totuși nu m-am deșteptat, ci doar m-am pomenit cu picioarele pe dușumea. Nu e nicio ieșire, m-am gândit, trebuie să-l depăn până la capăt, dar buna dispoziție îmi pierise fără urmă. Mi se făcuse teamă.

– Ce vrei? am întrebat. Glasul îmi era gătuț și a trebuit să mi-l dreg.

Am căutat, din obișnuință, cu tălpile desculțe pantofii și, înainte de a-mi aduce aminte că n-am pantofi, m-am lovit atât de rău la deget încât am sărit de durere. Ei, acum se va sfârși! mi-am spus cu satisfacție, dar nimic nu s-a întâmplat nici de data asta. Când m-am reșezat pe pat, Harey s-a dat puțin la o parte, proptindu-se cu spatele de speteaza patului. Rochia îi palpita imperceptibil deasupra sânului stâng, în ritmul inimii bătânde. Mă privea cu un interes calm. Cel mai bine ar fi să fac un duș, mi-am spus, dar mi-am dat imediat seama că un duș pe care-l visezi nu te poate trezi.

– De unde ai venit? am întrebat-o.

Mi-a luat mâna și a început s-o salte cu un gest vechi și familiar prinzând în palmă buricele degetelor.

– Nu știu, mi-a răspuns, dar am greșit cu ceva?

Până și glasul îi rămăsese același, adânc și puțin nehotărât.

Întotdeauna vorbea fără să acorde o atenție deosebită cuvintelor rostite, de parcă ar fi fost preocupată de altceva; adeseori făcea impresia unei ființe lipsite de gânduri sau de pudoare, fiindcă pe toate le primea cu o senină mirare abia exteriorizată în privire.

– Oare... te-a văzut cineva?

– Nu știu. Am venit ca de obicei. Dar are vreo importanță Kris?

Continua să se joace cu mâna mea, dar fața ei nu mai participa la acest joc. Se încruntase.

– Harey...?

– Ce-i, dragă?

– De unde știai unde mă aflu?

A rămas pe gânduri. Și-a dezvelit dinții albi într-un zâmbet. Avea buzele atât de intens de roșii încât atunci când mânca vișine culoarea lor n-o trăda.

– Habar n-am. E ridicol, nu-i așa? Când am intrat dormeai, dar nu te-am trezit, nu voiam să te trezesc, fiindcă ești un răutăcios. Răutăcios și plicticos..., și în ritmul acestor cuvinte îmi sălta cu și mai multă putere palma.

– Ai fost jos?

– Am fost. Am fugit de acolo... era frig.

Mi-a dat drumul mâinii. Culcându-se într-o rână, și-a zvârlit pe spate capul, așa încât părul să-i cadă într-o parte, și m-a privit schițând acea jumătate de zâmbet care abia când am îndrăgit-o a încetat să mă mai irite.

– Dar... Harey... dar..., am bâiguit.

M-am aplecat asupra ei, suflecând mâneca scurtă a rochiei. Puțin mai sus de floarea tăiată de vaccin am distins urma roșiatică a unei înțepături. Deși o prevăzusem (fiindcă, în mod cu totul reflex, continuam să caut urme de logică în imposibil), mi s-a făcut rău. Am atins cu degetul semnul lăsat de acul unei seringi, semn pe care l-am visat apoi ani de-a rândul; mă trezeam în gemete mai totdeauna în aceeași atitudine, încovrigat, așa cum o găsisem atunci cu trupul nu departe de răceala morții, fiindcă în visele mele încercam să repet ceea ce făcuse ea, ca și cum aș fi vrut astfel să cer iertare amintirii ei sau s-o însoțesc în acele ultime minute, când, simțind acțiunea injecției, trebuie să-i fi apărut frica. Îi era frică de o simplă zgârietură, niciodată nu putea să îndure durerea sau să vadă sânge și iată că pe neașteptate a săvârșit acel lucru atât de îngrozitor, lăsându-mi cinci cuvinte pe o hârtie. Întotdeauna purtam cu mine acele rânduri. Hârtia era roasă, ruptă în dreptul îndoiturilor, dar n-aveam curajul să mă despart de ea. De mii de ori m-am reîntors la clipa în care le scrisese și la tot ce va fi simțit atunci. Voiam să mă mângâi cu gândul că o făcuse pur și simplu ca să mă sperie, doar că, fără voia ei, doza s-a dovedit a fi prea mare. Cu toții încercau să mă convingă de faptul că lucrurile stăteau așa sau că trebuie să fi fost o hotărâre de moment, determinată de o bruscă deprimare. Ei însă nu știau ce-i spusese cu cinci zile în urmă, când spre a o lovi cât mai tare mi-am luat tot ce aveam la ea, iar dânsa, în timp ce-mi strângeam lucrurile, m-a întrebat cu o suspectă feroare: „Știi ce-nseamnă asta...? iar eu m-am prefăcut că nu pricep, deși pricepeam perfect, dar o socoteam un om laș, ba chiar i-o spusese, iar acum stătea întinsă de-a curmezișul patului și mă privea de parcă n-ar fi știut că eu o ucisesem.

– Altceva nu știi să spui? m-a întrebat.

Camera era inundată de lumina roșie a soarelui, iar părul ei devenise o văpaie. Și-a privit brațul intrigată de faptul că i-l contemplasem atât de mult, iar când mi-am lăsat mâna să cadă, și-a sprijinit de ea obrazul rece și neted.

– Harey, am strigat răgușit. Nu-i cu putință...

– Încetează!

Stătea cu ochii închiși; le vedeam tremurul sub pleoapele strânse; genele negre atingeau obraji.

– Unde suntem, Harey?

– La noi.

– Dar unde-i asta?

Și-a deschis pentru o clipă un ochi și îndată l-am reînchis. Genele au început să-mi gâdile palma.

– Kris!

– Ce-i?

– Mă simt bine.

Adăstam neclintit alături de ea. Mi-am ridicat capul; în raza mea vizuală se deslușea o parte din pat, părul ei răsfirat și genunchii mei goi, reflectați în oglinda lavaboului. Am tras cu talpa unul dintre acele obiecte deformate parcă de foc ce zăceau pe dușumea și l-am ridicat cu mâna. Avea un vârf ascuțit. L-am aplicat pe piele puțin mai sus de locul unde se distingea o cicatrice simetrică, semicirculară, și mi l-am înfipt în carne. O durere pătrunzătoare. Mă uitam la sângele care curgea, se prelingea în stropi mari de-a lungul coapsei și picura pe jos.

Totul era inutil. Gânduri de spaimă puneau tot mai mult stăpânire pe mine; nu mă mai amăgeam cu ideea că sunt pradă unui vis; de mult nu mai credeam în el, acum îmi spuneam doar că trebuie să mă apăr. I-am privit spatele gol, ale cărui linii dispăreau sub țesătura albă, spre curbura șoldului. Tălpile desculțe îi atârnavă peste podea. Am întins mâna spre ele; i-am zărit talpa trandafirie și mi-am petrecut degetele de-a lungul ei; era fragedă ca la un nou-născut.

Eram încredințat că nu este Harey, dar totodată aveam aproape certitudinea că ea habar n-are de acest lucru.

Talpa desculță mi s-a mișcat în palmă; pe buzele vișinii ale lui Harey s-a înfiripat un zâmbet mut.

– Încetează..., a șoptit.

Mi-am desprins ușor mâna și m-am sculat. Eram încă gol. Îmbrăcându-mă în grabă, am văzut-o că se așază pe pat. Mă privea.

– Unde-ți sunt lucrurile? am întrebat-o, dar apoi mi-a părut rău.

– Lucrurile mele...?

– Ce, ai doar această rochie?

De data asta era numai un joc. Dinadins încercam să mă port dezinvolt, firesc, ca și cum ne-am fi despărțit ieri, ca și cum nici nu ne-am fi despărțit. Harey s-a sculat și, cu o mișcare lină, dar fermă, și-a scuturat fusta ca să și-o îndrepte. Deși nu mi-a spus nimic, vedeam că întrebarea mea o intrigase. Vădit uimită, și-a rotit cercetător privirea în jurul nostru.

– Nu știu... a rostit neajutorată. Probabil în dulap..., a adăugat și a deschis ușa acestuia.

– Nu, acolo sunt doar scafandre, am răspuns.

Lângă lavabou am găsit aparatul electric și am început să mă bărbieresc. Voiam să nu stau cu spatele spre fată, indiferent cine era.

Se plimba prin cabină, scotocea în toate ungherele, a privit prin fereastră și, în sfârșit, s-a apropiat de mine și mi-a spus:

– Kris, am impresia că s-a întâmplat ceva...

S-a întrerupt. Așteptam cu aparatul deconectat în mână.

– Parcă aș fi uitat ceva... a continuat ea. Da, nu-mi aduc aminte de multe. Pe tine te știu... de tine îmi amintesc... și... și nimic mai mult.

Ascultam tot încercând să-mi domin mimica.

– Oare am fost... bolnavă?

– Ei... s-ar putea spune. Da, câtăva vreme ai fost puțin bolnavă.

– Ah! Atunci desigur că din pricina asta...

Brusc s-a înseninat. Mi-e greu să explic ce simțeam.

Iat-o umblând, așezându-se, tăcând sau zâmbind; și, inexplicabil, convingerea că o am în față pe Harey devenea mult mai puternică decât amețitoarea neliniște care mă sugruma. Alteori, ca în aceste momente, mi se părea că în fața mea este o Harey simplificată, limitată la câteva replici, gesturi și mișcări caracteristice. S-a apropiat de mine. Și-a palmele de pieptul meu și m-a întrebat:

– Ce se întâmplă cu noi? E totul bine sau nu?

– Cât se poate de bine, am răspuns.

A zâmbit ușor.

– Când vorbești așa este mai curând rău.

– Da' de unde, Harey, iubito! Acum trebuie să plec, i-am spus grăbit. Mă vei aștepta, nu? Sau poate... ești flămândă? am adăugat, căci mie însumi mi se făcuse brusc o foame teribilă.

– Flămândă? Nu. Și-a scuturat capul, iar părul i s-a miștat în valuri. Trebuie să te aștept? Multă vreme?

– Vreo oră... n-am apucat bine să-i răspund, că m-a întrerupt hotărâtă:

– Merg cu tine!

Aceasta era o Harey cu totul necunoscută; cealaltă nu încerca niciodată să-și impună voința.

– Copilă, e cu neputință...

Mă privea de jos; brusc m-a prins de mână. Am plimbat palma în sus, de-a lungul antebrațului ei; era rotund și cald. Nu fusese deloc intenția mea, dar gestul era aproape ca o mângâiere. Trupul meu o recunoștea, o dorea, tindea spre ea în pofida rațiunii, a argumentelor și a stării de teamă. Încercând să-mi țin cu orice preț firea, am repetat:

– Harey, e cu neputință... trebuie să rămâi aici.

– Nu!

Ce rezonanță avusese cuvântul!

– De ce?

– Nu... nu știu. Și-a rotit ochii în jurul cabinei și din nou și-a ridicat privirea spre mine. Nu pot... a rostit aproape în șoaptă.

– Dar de ce!?

– Nu știu. Nu pot. Mi se pare... mi se pare... în mod evident căuta răspunsul, iar când l-a găsit a însemnat pentru ea ca o revelație: Mi se pare că trebuie să te văd... mereu.

Felul realist al intonației a răpit acestor cuvinte sensul unei mărturisiri sentimentale: era cu totul altceva.

Colorată de această impresie, îmbrățișarea în care o ținusem s-a preschimbât brusc, deși în exterior totul părea normal. Continua să stea în brațele mele; privind-o în ochi, am început să-i răsucesc mâinile la spate, iar această mișcare, inițial nu prea decisă, conducea spre un țel tot mai vădit: căutam cu privirea ceva cu care aș fi putut-o lega pe Harey.

Întoarse la spate, coatele ei s-au ciocnit ușor, dar totodată s-au încordat atât de tare încât mi-au zădărnicit tentativa de a o imobiliza. Am luptat poate timp de o secundă. Chiar și un atlet aplecat așa, pe spate, și abia atingând cu călcâiele dușumeaua n-ar fi reușit să se elibereze; ea însă, impasibilă și zâmbind nedeșlășit, s-a desprins din încâtușarea mea, s-a sculat în picioare, iar brațele și le-a lăsat în jos.

Ochii ei mă cercetau: aceeași senină curiozitate ca la început, când mă trezisem, parcă nedându-și seama de gestul disperat la care cu o clipă înainte fusesem împins de un acces de panică. Acum stătea inertă, ca într-o așteptare, iar figura îi era detașată, gravă, întru câțva surprinsă.

Brațele mi-au căzut fără vlagă. Am lăsat-o în mijlocul camerei și m-am îndreptat spre policioara de lângă lavabou. Mă simțeam prins într-o capcană inimaginabilă și căutam o scăpare, apelând la mijloacele cele mai lipsite de scrupule. Dacă aș fi fost întrebat de înțelesul celor prin care am trecut, n-aș fi fost în stare să spun nimic, dar îmi dădeam seama că întâmplările de pe stație constituie un întreg deopotrivă de îngrozitor și de neînțeles. Dar nu la aceasta mă gândeam în acel moment; încercam mai degrabă să găsesc un vicleșug, un mod care să-mi facă posibilă fuga. Fără s-o văd, îi simțeam privirea ațintită asupra mea. Deasupra policioarei se afla, zidită în perete, o mică farmacie. Cercetând-o în grabă, am găsit tubul cu pastile somnifere și am aruncat într-un pahar patru tablete – doza maximă. Nu încercam să mă feresc de Harey. E greu de spus de ce, pur și simplu nu mă preocupa acest lucru. Am turnat în pahar apă caldă, așteptând ca tabletele să se dizolve. M-am apropiat de Harey, rămasă în mijlocul camerei.

– Ești supărat? m-a întrebat încet.

– Nu. Bea asta.

Nu știu de ce eram convins că mă va asculta. Într-adevăr, fără să rostească vreun cuvânt, a luat din mâinile mele paharul și i-a băut

dintr-o suflare conținutul. Am pus paharul gol pe măsută și m-am așezat în colțul dintre dulap și bibliotecă. Harey s-a apropiat de mine lin și s-a întors pe dușumea lângă fotoliu, așa cum o făcea adesea, adunându-și sub ea picioarele și, cu același gest familiar, și-a dat părul peste umeri. Deși nu mai credeam deloc că este ea, de fiecare dată când o recunoșteam în aceste gesturi mărunte mă simțeam gătit. Era ceva de neînțeles și înspăimântător, cu atât mai oribil cu cât trebuia să mă prefac mereu că o iau drept Harey. Ea, în schimb, se simțea Harey și ca atare nu putea fi învinuită de perfidie. Nu știu cum de am ajuns la această idee și în ce măsură era adevărată, dar pe atunci eram sigur de temeiul ei, dacă mai putea fi ceva sigur.

Ședeam dus pe gânduri, iar fata și-a sprijinit spatele de genunchii mei, părul îmi gădila mâna încremenită. Stăteam așa, aproape fără să suflu. De câte ori nu mi-am privit pe furiș ceasul! Trecuse o jumătate de oră, iar narcoticul trebuia să-și fi făcut efectul. Harey a murmurat ceva.

– Ce spui? am întrebat-o, dar nu mi-a răspuns.

Consideram toate astea ca semne ale somnolenței crescânde, deși, sincer vorbind, în adâncul sufletului mă îndoiam că medicamentul ar avea vreun efect. De ce? Nici la această întrebare nu găsesc un răspuns; îmi dădeam seama probabil că procedeul meu era mult prea simplu.

Harey și-a lăsat încet capul pe genunchii mei, părul întunecat o acoperise în întregime, respira ritmic, asemenea unui om adormit. M-am aplecat ca s-o duc spre pat. Deodată, deschizându-și ochii, m-a prins ușor de păr și a izbucnit într-un râs strident.

Am înmărmurit, iar ea hohotea veselă. Mijind ochii, mă privea cu o nutrișoară în același timp naivă și șăgalnică. Înlemnisem într-o atitudine nefirească, prost și neputincios. Harey a chicotit din nou, apoi și-a lipit obrazul de mâna mea și a tăcut.

– De ce râzi? am întrebat-o sec.

Aceeași expresie de îngândurare puțin neliniștită i-a trecut peste chip. Vedeam că încearcă să fie sinceră. Și-a lovit cu degetul năsucul și mi-a răspuns oftând:

– Nici eu nu știu. În mărturisirea ei răsună o neprefăcută uimire. Nu-i așa că mă port ca o idioată? a continuat. Nu știu... așa îmi vine... dar și tu ești caraghios: stai fudul de parcă ai fi Pelvis...

– De parcă aş fi cine? am întrebat-o, având impresia că auzisem prost.

– Pelvis, doar îl știi, grăsunul ăla...

Orice îndoială era exclusă. Harey n-ar fi putut să-l cunoască pe Pelvis și nici să audă despre el de la mine din simplul motiv că acest cosmonaut s-a întors din expediția lui la peste trei ani după moartea ei. Nici eu nu l-am cunoscut până atunci și n-aveam de unde să știu că, prezidând adunările institutului, Pelvis obișnuia să prelungească la nesfârșit ședințele. De altfel se numea Pelle Villis, din care s-a născut acea poreclă prescurtată, și ea necunoscută până la întoarcerea lui.

Fata își sprijinea pe genunchii mei coatele și mă privea în ochi. Punându-i pe umeri mâinile, mi le-am plimbat încet spre gâturi dezvelit; l-am simțit cum palpita. Gestul putea fi de mângâiere, iar expresia ochilor ei arăta că nu-l înțelegea altfel. M-am convins că la atingere e într-adevăr un trup omenesc, obișnuit și cald, și că sub piele și mușchi se ascund oase și ligamente. Uitându-mă în ochii ei calmi, m-a cutremurat îngrozitoarea dorință de a-mi strânge tare degetele.

Aproape mi se chirciseră, când, deodată mi-am adus aminte de mâinile însângerate ale lui Snaut și mi-am desfăcut strânsoarea.

– Ce straniu mă privești... mi-a spus senină.

Inima îmi bătea atât de tare încât eram incapabil să răspund. Am închis o clipă ochii.

Fulgerător, întregul plan de acțiune mi s-a dezvăluit de la început și până la sfârșit, cu toate amănuntele. M-am sculat precipitat din fotoliu.

– Trebuie să plec, Harey, am spus. Dar, dacă ții neapărat, vino cu mine.

– Bine.

S-a sculat brusc în picioare.

– De ce ești desculță? am întrebat-o, apropiindu-mă de dulap și alegând între scafandrele colorate două – pentru mine și pentru ea.

– Nu știu..., mi-a răspuns nesigur. Pesemne mi s-or fi rătăcit pe undeva pantofii...

N-am dat răspunsului nicio atenție.

– N-ai să ți-l poți pune peste rochie. Trebuie să ți-o scoți.

– Scafandru...? Pentru ce? a întrebat, apucându-se totuși să se dezbrace; n-a izbutit însă, căci a survenit ceva bizar: rochia nu putea fi scoasă. Nasturii roșii de la mijloc erau doar decorativi; lipsea orice fel de accesoriu de deschidere, fermoar, copci ori altceva. Harey a zâmbit confuz. Cu aerul că fac cel mai obișnuit lucru din lume, am luat de pe jos un instrument ca un scalpel și am despicat pânza acolo unde începea decolteul spatelui.

În sfârșit, Harey și-a putut trage rochia peste cap. Scafandru îi venea puțin cam larg.

– Zburăm?... Și tu? m-a întrebat în timp ce, gata îmbrăcați, părăseam camera.

Am aprobat. Îmi era o frică teribilă că-l vom întâlni pe Snaut, dar coridorul ce ducea la aeroport era pustiu, iar ușa cabinei de radio, pe lângă care trebuia să trecem, era închisă.

În stație domnea aceeași liniște funebră. Harey nu mă scăpa din ochi. Cu ajutorul unui cărucior electric, am scos dintr-o boxă o rachetă și am adus-o pe pista liberă, unde i-am verificat pe rând microreactorul, comenzile și duzele, apoi am transportat-o până la discul de lansare, așezat sub pâlnia centrală a cupolei; după ce am tras deoparte un container gol, am instalat pe disc racheta.

Era o micronavă destinată menținerii legăturii între stație și sateloid, servea la căratul mărfurilor, pe oameni nu-i transporta decât în cazuri excepționale, fiindcă nu putea fi deschisă din interior. Tocmai acest amănunt îmi convenea și constituia o parte a planului meu. Firește că nu intenționez să lansez racheta, dar făceam toate de parcă aș fi pregătit-o pentru un adevărat start: Harey, care mă întovărășise adesea în călătorii cosmice, avea oarecare cunoștințe în treburile astea. Am mai verificat o dată starea instalației de aer condiționat și de oxigen, am pus-o în funcțiune, am conectat circuitul principal, iar când am văzut aprinzându-se lămpile de control am ieșit din spațiul îngust al capsulei și i-am făcut semn lui Harey, care stătea la marginea scării:

– Intră!

– Dar tu?

– Voi intra în urma ta. Trebuie să închid după noi trapa.

Speram să nu-și dea prea curând seama de vicleșugul meu. După ce a coborât pe scărița îngustă înăuntrul cabinei, mi-am băgat rapid capul

În deschișătură și am întreat-o pe Harey dacă se poate aranja comod; am auzit un „da“ surd, m-am retras și am închis vijelios trapa. Cu ambele mâini am fixat iute zăvoarele de siguranță, iar cu o cheie pe care o pusesem la îndemână am început să înșurubez cele cinci piulițe ce aderau etanș în adânciturile cuirasei.

Trabucul ascuțit al rachetei părea că trebuie să-și ia zborul peste o clipă. Știam că întemnițatei nu i se putea întâmpla niciun rău. În micronavă avea suficient oxigen, ba chiar și alimente. De altfel nu intenționeam s-o țin acolo la nesfârșit. Doream însă cu orice preț să obțin un răgaz de cel puțin câteva ore ca să-mi pun la punct planurile legate de viitorul mai îndepărtat și să iau contact cu Snaut, de data aceasta în condițiile unor drepturi egale.

În timp ce înșurubam penultima piuliță, am simțit că pedestalul metalic de care se sprijineau cele trei picioare ale rachetei începe să trepideze ușor. M-am gândit însă că, din pricina zorului cu care lucram, eu însumi făcusem placa de oțel să intre în rezonanță.

Când m-am îndepărtat însă la o distanță de câțiva pași, am văzut ceva ce n-aș mai dori să văd niciodată, întreaga rachetă trepida, scuturată de loviturile date dinăuntru, dar ce fel de lovituri! Era ca și cum în navă s-ar fi aflat nu o fată firavă, ci un automat de oțel. Fără îndoială că nici chiar el n-ar fi putut face o masă de opt tone să se zguduie atât de convulsiv!

Pe suprafața lucie a rachetei, luminile reflectate ale aeroportului jucau, schimbându-și culorile. De altfel nu se auzeau niciun fel de izbituri. În interiorul navei domnea o tăcere absolută, dar stâlpii rampei ce susțineau racheta își pierduseră precizia conturului, vibrând ca niște corzi. Frecvența acestor vibrații era atât de mare încât mi s-a făcut teamă că metalul cuirasei va ceda. Cu mâinile tremurânde am reușit totuși să strâng până la capăt ultima piuliță, am aruncat cât colo cheia și am sărit de pe scară. Fără să mă întorc, m-am retras încet; am văzut cum amortizoarele, calculate numai pentru o solicitare continuă, începuseră să zvâcnească în locașurile lor. Mi se părea că învelișul cuirasei își pierde luciul uniform. Am sărit ca un nebun la pupitrul de telecomandă, am tras cu ambele mâini pârghia de amorsare a reactorului și a comunicațiilor. Din difuzorul legat de interiorul rachetei s-a dezlănțuit atunci un schelălăit sfredelitor, ca... şuierul sirenei; deși n-avea nimic dintr-o voce omenească, totuși am recunoscut în el scâncetul mereu repetat: „Kris! Kris!! Kris!!!“

De fapt, totul se auzea confuz. Sângele mi se prelingea de pe degetele zdrelite, atât de nebunește pusesem în funcțiune racheta. O strălucire

albastră s-a proiectat pe pereți; de pe platforma de lansare, de sub duze, a țâșnit un nor de praf, s-a preschimbat curând într-un stâlp de scânteii otrăvitoare și toate ecourile au fost acoperite de un uruit înalt, prelung. Racheta se înălța deasupra a trei flăcări care s-au contopit numaidecât într-o singură coloană de foc, vibrând în urma ei straturi de dogoare, apoi a ieșit prin deschiderea cupolei. Jaluzelele au coborât imediat, iar compresoarele acționate automat au început să vehiculeze aer proaspăt în hala invadată de fum caustic. Nu-mi dădeam prea bine seama ce se întâmplase. Sprijinit cu mâinile de pupitru, cu fața arsă, cu părul răsucit și pârlit de șocul termic, respiram spasmodic aerul duhnind a gaze incandescente și a ozon. Deși în clipa startului îmi închisesem reflex ochii, totuși vâlvătaia izbucnită am simțit-o prin pleoape. Câtăva vreme am văzut doar cercuri negre, roșii și aurii. Treptat, fumul, praful și ceața s-au împrăștiat, fiind absorbite de conductele de ventilație, ce gemeau continuu. Primul lucru pe care am izbutit să-l zăresc a fost ecranul radarului ce licărea verzui. Manevrând reflectorul direcțional, am încercat să găsesc micronava. Când am prins-o, în sfârșit, se și afla în afara atmosferei. În viața mea nu mai lansasem o rachetă atât de nebunește, fără să știu ce accelerație trebuia să imprim și nici încotro s-o îndrept. M-am gândit că lucrul cel mai simplu ar fi s-o plasez pe o orbită circulară în jurul lui Solaris, la o înălțime de circa 1000 km; atunci aș fi putut deconecta motoarele, deoarece câtă vreme funcționau nu eram sigur că nu va surveni vreo catastrofă cu urmări incalculabile. Examinând tabelele, m-am convins că orbita de 1000 km era staționară; la drept vorbind, aceasta nu reprezenta nicio garanție, dar era singura ieșire pe care o întrevedeam.

Nu mai aveam curajul să deschid difuzorul deconectat imediat după start. Aș fi făcut orice ca să nu mai aud din nou acel urlat îngrozitor, în care nu se mai distingea nimic omenesc. Îmi puteam spune acum că aparențele s-au descoperit rând pe rând, iar dincolo de aparentul chip al lui Harey începea să i se străvadă cel adevărat, în prezența căruia alternativa nebuniei devenea într-adevăr o eliberare.

Era unu noaptea când am părăsit aeroportul.

„MICUL APOCRIF“

Pielea de pe față și de pe mâini îmi era arsă. Mi-am adus aminte că, pe când căutam narcoticul pentru Harey (acum aş râde de naivitatea mea, dacă aş fi în stare), remarcasem în farmacie și un borcan cu unguent pentru arsuri. M-am îndreptat deci spre cabina mea. Am deschis ușa și, în lumina roșie a apusului, am văzut că în fotoliul în care stătea înaintea Harey se afla cineva. M-a paralizat spaima. Apoi, cuprins de panică, m-am tras înapoi, ca să fug. Toate acestea n-au durat însă decât o fracțiune de secundă. Insul din fotoliu și-a ridicat fruntea; era Snaut. Stând picior peste picior, întors cu spatele spre mine (purta aceiași pantaloni de pânză, arși de reactivi), răsfoia niște hârtii. Un morman de texte era așezat alături, pe măsuță. Observându-mă, ciberneticianul le-a dat cu un gest deoparte și m-a scrutat o clipă încruntat, deasupra ochelarilor lăsați pe vârful nasului.

Fără să rostesc vreun cuvânt, m-am apropiat de chiuvetă, am scos din mica farmacie unguentul vâscos și am început să-l întind pe locurile cele mai arse de pe frunte și obraji. Din fericire nu mă tumefiasem prea rău. Datorită faptului că-mi strânsesem tare pleoapele, ochii n-avuseseră de suferit. Câteva bășici mai mari, pe tâmpile și pe obraz, le-am înțepat cu un ac steril și am stors din ele serul. Apoi mi-am lipit pe față două bucăți de tifon umezit. Snaut nu mă pierdea din ochi, dar eu mă făceam că nu văd. După ce am terminat toate aceste operații (fața mă ustura din ce în ce mai tare), m-am așezat în celălalt fotoliu. Mai înainte însă a trebuit să iau de pe el rochia lăsată de Harey. Era o rochie cu totul obișnuită, dacă nu punem la socoteală că-i lipseau accesoriile de deschidere.

Cu mâinile așezate pe genunchiu-i ascuțit, Snaut îmi urmărea cu priviri critice toate mișcările.

– Ei, îi tragem o șuetă? mi-a propus, în timp ce mă așezam.

Nu i-am răspuns. Apoi, văzându-mă că apăs fâșia de pansament care

parea să-mi alunece de pe obraz, m-a întrebat: Ai avut oaspeți, he?

– Da, am replicat sec, căci n-aveam niciun chef să-i cânt în strună.

– Deci ne-am descotorosit... Hm, hm, prea ne-am aruncat cu avânt în aventura asta.

Și-a frecat cu degetul pielea care i se cojea pe frunte, de se vedeau petele trandafirii ale noii epiderme; le-am privit consternat. De ce nu mi dăduse până atunci de gândit pielea bronzată a lui Snaut și a lui Sartorius? Îmi spuseseam mereu că e din cauza soarelui: dar nimeni nu se bronzează pe Solaris...

– Mi se pare însă că ai început-o cam modest... continua să-ndruga fără să remarce revelația care mă străfulgerase. Narcotice, otrăvuri și mai câte altele – ha?

– Ce tot vrei? Putem discuta în condiții de egalitate. Dacă însă ții să faci pe bufonul, e preferabil s-o iei din loc.

– Mai ajungi uneori bufon și fără voie, a spus, ridicând spre mine ochii mișiți. Nu vrei să mă convingi că n-ai folosit nici ștreangul și nici cuțitul? Sau nu cumva ai aruncat cu călimara, cum a făcut Luther!... Nu? s-a strâmbat. Ei, atunci ești într-adevăr un om curajos! Chiar lavaboul e întreg..., văd că n-ai încercat să spargi nimănui capul..., mobilierul nu-i distrus... numai că așa, pe nepusă masă, ai ambalat-o, i-ai dat startul și gata?! S-a uitat la ceas. Vom avea, prin urmare, la dispoziție vreo două sau poate chiar trei ore, a încheiat. M-a măsurat, hlizindu-se într-un fel antipatic, când, deodată, a adăugat: Prin urmare spui că sunt un porc?

– Un porc și jumătate! am confirmat din toată inima.

– Da? Dar m-ai fi crezut dacă ți-aș fi spus? Ai fi crezut măcar un cuvântel? Gibarian a fost primul căruia i s-a întâmplat, a continuat Snaut cu același zâmbet forțat. S-a închis în cabina lui și discuta doar prin ușă, iar noi, îți închipui ce diagnostic i-am pus?! (Știam, dar preferam să tac.) E limpede.

Am socotit că și-a pierdut mințile. Ne-a spus câte ceva prin ușă, dar nu totul. Poate chiar îți dai seama de ce a tănuțit cine era la el? Ei, dar acum ai simțit-o pe pielea ta; *suum, quique* 3 . Dar el era un adevărat cercetător. Ne-a cerut să-i dăm o șansă.

– Ce șansă?

– Cum să spun... cred că încerca să clarifice într-un fel toată tărăşenia asta, s-o pună într-o anumită ordine, s-o rezolve. Lucra nopţile. Ştii ce făcea? Desigur că ştii!

– Calculele din sertarul cabinei de radio... am spus. El le-a făcut?

– Da. Pe atunci încă nu ştiam nimic.

– Şi cât de mult a durat asta?

– Vizita? Poate o săptămână. Discuţii purtate prin uşă... Dar ce se întâmpla acolo? Presupuneam că are halucinaţii din pricina unei agitaţii psihomotorii. Îi dădeam scopolamină.

– Cum asta... lui!?

– Da. O lua, dar nu pentru el, experimenta. Aşa stăteau lucrurile.

– Iar voi...?

– Noi? A treia zi am hotărât să pătrundem la el, să forţăm uşa dacă nu ne va deschide. Voiam să-l tratăm... din devotament.

– Ah... de aceea! am izbucnit.

– Da.

– Dar acolo... în dulap...

– Da, dragă băiete. Nu ştia că între timp am fost şi noi vizitaţi şi că din acest motiv nu ne mai puteam ocupa de el. Acum însă... toate astea s-au prefăcut în... rutină.

Vorbise cu glasul scăzut, iar ultimul cuvânt mai mult l-am ghicit.

– Stai... nu-nţeleg, am spus. Prin urmare, cum? doar aţi auzit totul. Singur ai mărturisit că aţi tras cu urechea. Trebuia deci să fi auzit două voci.

– Nu. Doar vocea lui. Iar când auzeam vreo şoaptă neinteligibilă, atunci, îţi dai seama probabil... i-o atribuiau tot lui.

– Numai lui...? Dar... de ce?

– Nu ştiu. Am ce-i drept o anumită teorie în această chestiune. Dar socotesc că nu merită să mă grăbesc cu ea, cu atât mai mult cu cât explicarea unor aspecte particulare tot nu ajută la nimic. Da. Tu însă

pare-se că ai văzut ceva încă de ieri, altfel ne-ai fi considerat drept nebuni.

– Credeam că eu însumi am înnebunit.

– A, da? Și n-ai văzut pe nimeni?

– Am văzut.

– Pe cine?!

Grimasa lui nu mai era zâmbet. L-am privit îndelung, până să-i fi răspuns.

– Pe aia... pe negresă...

N-a zis nimic, dar trupul său chircit și aplecat înainte s-a destins puțin.

– Puteai totuși să mă fi prevenit, am adăugat pe un ton mai puțin convins.

– Te-am prevenit doar!

– Dar în ce fel?

– În singurul posibil. Înțelege, nu știam cine are să apară. Asta n-o știe nimeni, n-o poți ști...

– Ascultă, Snaut... câteva întrebări. De câtă vreme... ai aflat toate astea? Oare ea... ce se va întâmpla până la urmă cu ea?

– Vrei să știi dacă se va întoarce?

– Da.

– Se va întoarce și nu se va întoarce.

– Ce înseamnă asta?

– Se va întoarce la fel ca la început... ca la prima ei vizită. Pur și simplu nu va ști nimic sau, pentru a fi exact, se va comporta ca și cum tot ce-ai făcut ca să scapi de ea nici n-a existat vreodată. Dacă situația n-o va obliga, nu va fi agresivă.

– Ce situație?

– Depinde de împrejurări.

– Snaut!

– Ce dorești?

– Nu putem să ne permitem luxul tainelor!

– Nu-i un lux, m-a întrerupt sec. Kelvin, am impresia că tot nu pricepi sau... așteaptă! a zis el și ochii începuseră să-i lucească. Poți spune cine a fost aici?!

Mi-am înghițit cu greu saliva. Mi-am plecat fruntea. Nu voiam să-l privesc. Aș fi dorit să fi fost altcineva, dar nu Snaut. N-aveam însă de ales. Fâșia de bandaj s-a dezlipit și mi-a căzut pe mână. Am tresărit la atingerea umedă.

– Femeia, care... s-a sinucis. Și-a făcut... și-a injectat...

Aștepta.

– S-a sinucis?... a întrebat văzând că tac.

– Da.

– Asta-i totul? Nu poate fi totul...

Am ridicat repede capul. Nu mă privea.

– De unde știi?

Nu mi-a răspuns.

– Bine, am zis. Mi-am umezit buzele cu vârful limbii: Ne-am certat. De fapt, nu... Eu eram acela care i-am spus... știi, câte nu mai spune la supărare omul! Am strâns tot ce aveam și-am plecat. Mi-a dat de înțeles, nu mi-a spus-o fățiș, dar când conviețuiești cu cineva ani buni, nu mai este necesar... Eram sigur că vorbește doar așa, ființă i-ar fi fost teamă s-o facă și de altfel... i-am și spus-o. A doua zi mi-am adus aminte că am uitat în sertar acele... fiole. Știa despre ele. Le adusesem din laborator. Îmi fuseseră necesare. Atunci îi explicasem în ce constă acțiunea lor. M-am speriat și am vrut să mă duc să le iau. Dar m-am gândit apoi că în felul acesta ar putea să creadă că i-am luat cuvintele în serios și am lăsat totul baltă. Dar a treia zi m-am dus, totuși, n-aveam liniște. Când am sosit, nu mai trăia.

– Ah, tu, copil nevinovat...

Am tresărit. Dar când l-am privit mi-am dat seama că nu-și bate joc.

Pentru prima oară îl vedeam astfel. Fața îi devenise pământie, o oboseală de nedescris i se citea pe cutele adânci de pe obraji. Arăta ca un om bolnav.

– De ce spui asta? l-am întrebat, pierzându-mi cumpătul.

– Pentru că întâmplarea este tragică. Nu, nu, a adăugat repede, văzând că mă impresionase. Continui să nu-nțelegi! Evident, poți retrăi totul cât se poate de intens, poți chiar să te consideri un criminal, dar... încă nu-i lucrul cel mai rău.

– Ce tot îndrugi! i-am replicat batjocoritor.

– Mă bucur că nu mă crezi. Sincer mă bucur. Ceea ce s-a-ntâmplat poate fi îngrozitor, dar cel mai groaznic e ce... nu s-a-ntâmplat... niciodată.

– Nu pricep... am bâiguit.

Într-adevăr nu pricepeam nimic. A dat din cap.

– Omul normal... a continuat. Cine-i normal? Cel ce n-a făcutuit niciodată ceva respingător? Dar nici nu s-a gândit vreodată la așa ceva? Și chiar dacă nu s-a gândit conștient, poate ceva dintr-însul a gândit-o sau a apărut spontan, cu zece, ori cu treizeci de ani în urmă. Poate s-a și apărut de acel gând și apoi a uitat și nu se mai temea de el, știind că nu va trece niciodată la înfăptuirea lui. Da, iar acum imaginează-ți că fără de veste, în plină zi, printre alți oameni, întâlnește acel GÂND – întrupat, înlănțuit de sine, indestructibil. Ce are atunci de făcut? Ce se întâmplă atunci? Stația... a șoptit Snaut. Ai atunci de-a face cu stația Solaris.

– Dar... ce pot fi, în definitiv, toate astea? am întrebat eu șovăitor. Doar nici tu nu ești criminal și nici Sartorius...

– Tu însă, Kelvin, ești psiholog! m-a întrerupt nerăbdător. Cine n-a avut cândva un astfel de vis? Halucinații? Gândește-te la fetișistul îndrăgostit, să zicem de o zdreanță murdară și care, ba amenințând, ba implorând, își pune pielea la bătaie ca să dobândească acea netrebnică otreapă adorată. E distractiv, nu? Că în același timp este scârbit și înnebunit de obiectul pasiunii lui, fiind gata pentru el să-și primejduiască însăși viața și egalând în iubire chiar sentimentele lui Romeo față de Julieta... Astfel de lucruri se-ntâmplă. Dar înțelegi, probabil, că trebuie să existe și situații pe care nimeni n-a îndrăznit să le înfăptuiască în afara gândirii sale, situații ivite în anumite clipe de decădere, de nebunie sau de halucinație, numește-le cum vrei. După

aceea cuvântul devine trup. Asta este totul.

– Asta este... totul, am repetat fără noimă cu un glas dogit. Capu-mi vuia. Dar... dar stația? Ce are aici de-a face stația?

– Probabil că te prefaci, a murmurat Snaut. Mă privea iscoditor. Doar de Solaris vorbesc mereu, numai de Solaris și de nimic altceva. Nu-i vina mea, dacă toate astea se deosebesc atât de flagrant de așteptările tale. De altfel, ai trăit destule ca să mă ascuți până la capăt. Pornim în Cosmos pregătiți pentru orice, adică pentru singurătate, pentru luptă, pentru chinuri și pentru moarte. Deși din modestie n-o spunem cu glas tare, totuși ne gândim adesea că suntem măreți. Și încă nu-i totul, fiindcă spiritul nostru de sacrificiu se dovedește a fi o poză. Ceea ce ne mână nu este câtuși de puțin să cucerim Cosmosul, ci doar să extindem la limitele acestuia Pământul. Unele planete sunt înghețate ca polii, altele pustii ca Sahara sau tropicale ca jungla braziliană. Suntem umanitari și nobili, nu vrem să subjugăm alte rase, vrem doar să le transmitem valorile noastre și să le preluăm în schimb moștenirea. Ne considerăm cavalerii Sfântului Contact.

Este o a doua minciună. Nu căutăm pe nimeni în afara oamenilor. N-avem nevoie de alte lumi. Avem nevoie de oglinzi în care să ne răsfrângem. Nu știm ce am putea face cu alte lumi. Ne este îndeajuns aceasta în care trăim, dar, fiindcă începem să ne sufocăm în ea, vrem să descoperim în alte părți propria noastră imagine idealizată; întruchipările ei le căutăm uneori în civilizații mai evoluate decât a noastră, alteori le regăsim în viziunea trecutului nostru primitiv. Pe de altă parte însă, există ceva ce nu acceptăm, împotriva căruia luptăm; doar nu reprezentăm chintesența virtuții terestre, monumentul eroismului uman! Am venit aici așa cum suntem în realitate, iar când ne dăm arama pe față, când ni se dezvăluie latura pe care o tăinuim, atunci nu mai vrem să fim de acord!

– Ce-nseamnă deci cele întâmplate? l-am întrebat, ascultându-l cu răbdare.

– Ceea ce singuri doream: contactul cu o altă civilizație. Am realizat acest contact și iată că monstruoasa noastră urâțenie, bufoneria, ridicolul sunt mărite ca sub microscop!!

În glasul său tremura iritarea.

– Crezi, așadar, că-i... oceanul? Că el e? Dar de ce? Să facem abstracție de procedeul la care a recurs, dar, pentru Dumnezeu, în ce scop?! Oare gândești serios când spui că vrea să se joace cu noi? Sau

să ne pedepsească? Ar însemna să ne întoarcem la o demonologie primitivă! O planetă stăpânită de un uriaș diavol, care ca să-și satisfacă gustul de umor satanic oferă membrilor unei expediții științifice niște spectre. Sunt convins că tu însuși nu crezi într-o asemenea ineptie!

– Acest diavol nu-i chiar atât de inept, a șuierat Snaut printre dinți.

L-am privit surprins. Mi-a trecut prin cap că în definitiv era posibil să fie psihic prăbușit, indiferent că evenimentele petrecute în stație nu erau pricinuite de nebunie. Psihoză reactivă? mi-a mai trecut prin minte, când l-am văzut cum începe să râdă înăbușit.

– Ei, îmi pui diagnosticul? mi-a ghicit el gândul. Mai așteaptă puțin. În fond tot ce-ai pățit până acum s-a manifestat doar într-o formă extrem de ușoară, așa încât habar n-ai de ce se va-ntâmpla mai departe.

– Aha, diavolul s-a milostivit de mine, am spus. Discuția începe să mă plictisească.

– La urma urmei ce dorești? Să spun ce planuri pregătesc împotriva noastră miliardele de tone de plasmă în continuă metamorfoză? Poate niciun plan.

– Cum nici unul? l-am întrebat uimit.

Snaut continua să zâmbescă.

– Ar fi trebuit să știi că știința se ocupă doar de modul în care se desfășoară ceva și nu de ce anume se întâmplă așa. Cum a fost? Totul a început la opt sau zece zile de la acel experiment cu raze Roentgen. Poate că oceanul a răspuns la radiații cu altă radiație, poate ne-a sondat creierii și a descoperit în ei anumite ascunzișuri psihice.

– Ascunzișuri?

Lucrurile începeau să mă intereseze.

– Da, procese izolate, închise în sine, inhibitate, capsulate, ca niște focare de infecție ale memoriei. Oceanul le-a considerat drept un model, un plan de construcție al creierului nostru... știi cât de asemănătoare sunt structurile asimetrice cromozomiale cu cele ale legăturilor nucleidice ale cerebrozidelor care constituie substratul proceselor memoriei... Plasma genetică este în definitiv o plasmă de memorare. Iată de ce oceanul a detașat din creierul nostru tocmai aceste structuri, le-a descifrat, iar apoi... știi doar ce-a fost apoi. De ce

a făcut însă toate astea? Nu, în niciun caz ca să ne distrugă. Dacă ar fi intenționat-o, i-ar fi fost mai ușor. De altminteri, dispunând de o nelimitată libertate tehnologică), putea să facă orice, de pildă să realizeze propriile noastre copii.

– Vasăzică de aceea te-ai speriat în așa hal când m-ai văzut prima oară!

– Da... a recunoscut Snaut și a adăugat: De altfel poate a și făcut-o. De unde știi că sunt într-adevăr bătrânul Șobolan de treabă, venit aici acum doi ani...

A-nceput să râdă încetișor, de parcă uimirea mea i-ar fi dat vreo teribilă satisfacție, dar a conținut brusc.

– Nu, nu, a murmurat, și așa e prea destul... Poate că există multe deosebiri, dar nu cunosc decât una: noi putem fi uciși.

– *Ei* însă nu?

– Zic să nu-ncerci. E un spectacol groaznic.

– Chiar cu nimic nu merge?

– Nu știu. În orice caz nu recurgând la otravă, la cuțit sau la ștreang...

– Dar o armă cu raze gamma?

– Ai încerca?

– Nu. Totuși, dacă știm că nu-i vorba de oameni...

– Într-un anumit sens, sunt. Din punct de vedere subiectiv acești „oaspeți” sunt oameni. Numai că nu-și dau deloc seama de... originea lor. Ai observat, probabil...

– Desigur. Atunci ce se-ntâmplă cu ei?

– Se regenerează de-a dreptul sub ochii noștri, într-un ritm extraordinar, într-un ritm imposibil. Și din nou încep să se comporte...

– Cum?

– Aidoma reprezentărilor noastre despre ei... acele înregistrări ale memoriei prin care...

– Așa e, am confirmat.

Nu observasem că unguentul de pe obraji arși îmi picura pe mâini.

Oare Gibarian știa...? m-am pomenit întrebând. Ochii lui Snaut mă scrutau. Oare știa ceea ce cunoaștem noi?

– Da. Aproape sigur.

– Ce te face să crezi asta? Ți-a spus?

– Nu. Am găsit însă la el în cameră o carte...

– *Micul Apocrif*?! am strigat, sărind de pe loc.

– Da. Dar de unde știi tu despre asta? s-a alarmat brusc Snaut, ațintindu-și privirea pe fața mea.

Am făcut cu capul un semn de negație.

– Fii liniștit! am spus. Vezi că sunt ars și nu mă regenerez deloc? În cabină era o scrisoare adresată mie.

– Ce spui?! O scrisoare? Ce conținea?

– Prea puțin. De fapt era o notiță, nu o scrisoare. Referiri bibliografice la anexa anuarului solaristic și la *Apocrif*... Ce este el de fapt?

– E-o poveste veche. Posibil să aibă vreo legătură cu toate acestea. Ține-l!

Snaut a scos din buzunar și mi-a înmânat un volumaș subțire, îmbrăcat în piele și ros pe la colțuri.

– Dar Sartorius...? am întrebat, vârand în buzunar cartea.

– Ce-i cu el? Într-o astfel de situație fiecare face ce... poate. Sartorius încearcă să fie normal, ceea ce la el înseamnă: oficial.

– Ei, nu mai zi!

– Chiar așa. Ne-am aflat odată împreună într-o anumită situație... nu contează amănuntele... e suficient să-ți spun că ne-au rămas pentru opt inși 500 kilograme de oxigen. Rând pe rând, am părăsit îndeletnicirile cotidiene. Spre sfârșit, umblam cu toții nebărbieriți... el singurul se bărbierea, își curăța încălțăminte. Iată ce fel de om este. Firește, orice ar face de acum încolo ar fi ipocrizie, teatru sau crimă..

– Crimă?

– Să nu zicem crimă. Trebuie să inventăm un nou cuvânt, de pildă, „divorț reactiv“. Sună mai bine?

– Ai un umor grozav, am spus.

– Ai prefera să plâng? Propune ceva.

– Ah, lasă-mă-n pace!

– Crede-mă: vorbesc serios. Ți-am împărtășit cam tot ce cunosc. Ai vreun plan?

– Știi că ești bine! N-am habar nici măcar ce voi face când... va reapărea... Trebuie să apară?

– Mai curând, da.

– De fapt, pe unde pătrund aici de vreme ce stația este închisă ermetic? Poate cuirasa...

Snaut a dat din cap în semn că nu.

– Cuirasa e sigură. Nu-mi pot imagina cum vin... dar cel mai des primim „oaspeți“ după ce ne deșteptăm și, în definitiv, din când în când tot trebuie să dormim.

– Să căutăm un mod de a-i imobiliza...

– E eficace doar pentru scurtă vreme.

S-a sculat. M-am ridicat și eu în picioare.

– Ascultă, Snaut... Tu dorești lichidarea stației, numai că vrei ca inițiativa să fie a mea...

A făcut un gest cu capul.

– Nu-i chiar așa de simplu. Firește că oricând putem fugi, fie chiar pe sateloid, iar de acolo să lansăm un S.O.S. De bună seamă, ne vor socoti nebuni. Va urma un sanatoriu pe Pământ până în momentul în care vom fi nevoiți să retractăm totul. Doar survin cazuri de isterie colectivă în asemenea baze izolate... Și poate că nici n-ar fi cel mai rău deznodământ... Un parc, liniște, camere albe, plimbări în tovărășia infirmierelor...

Vorbea pe tonul cel mai serios, stând cu mâinile în buzunare, cu privirile pierdute într-un colț al camerei. Soarele roșu dispăruse deja

la orizont, iar valurile zimțuite se contopeau cu un pustiu ultramarin. Cerul ardea. Deasupra acestui peisaj bicolor, negrăit de sumbru, pluteau nori tiviți în violet.

– Așadar vrei s-o ștergi? Sau nu, încă nu?

A zâmbit.

– Nedomolit cuceritor sideral... n-ai gustat încă din toate. Altminteri n-ai insista. Nici nu e vorba de faptul dacă aș dori sau nu, ci doar dacă este posibil ceva...

– Ce să fie posibil?

– Tocmai asta n-o știu.

– Prin urmare rămânem aici? Crezi că se va găsi un mijloc?

M-a privit îndelung. Fața-i brăzdată de zbârcituri era trasă, iar pielea i se cojea.

– Cine știe? Poate merită, a spus în sfârșit. Altfel nu aflăm nimic despre el și poate că nici despre noi...

S-a întors, și-a adunat hârtiile și a ieșit. Am vrut să-l opresc, dar, deschizând gura, n-am rostit niciun cuvânt. Nu era nimic de făcut; numi rămânea decât să aștept. M-am apropiat de fereastră, căutând din ochi oceanul negru-sângeriu... Mi-a trecut prin minte că m-aș putea închide într-o rachetă a stației, dar nu m-am gândit la asta în mod serios; prea era naivă ideea: mai devreme sau mai târziu tot ar fi trebuit să ies. M-am așezat lângă fereastră și am scos volumașul pe care mi-l dăduse Snaut. Văpăile crepusculului ce umpluseră întreaga încăpere mi-au împurpurat paginile. Era o culegere întocmită de un oarecare Otto Ravinzer, licențiat în filozofie, și cuprindea articole și lucrări de o valoare problematică. Orice știință a fost întotdeauna întovărașită de o pseudoștiință, ciudată deformare a unor minți sui-generis: astronomia își găsește o imagine strâmbă în astrologie, chimia a dat cândva alchimia. Este de înțeles că nașterea solaristicii a fost însoțită de o adevărată explozie a unor bizare produse intelectuale; antologia lui Ravintzer era plină de o asemenea hrană spirituală, deși – trebuie să adaug în mod loial – autorul antologiei își exprima în introducere rezerva față de conținutul cărții. În schimb el considera pe bună dreptate că o astfel de culegere poate constitui un prețios document al timpului atât pentru istorici, cât și pentru psihologii științei.

Raportul-Berton (alcătuit din câteva părți) ocupă în carte un loc însemnat. Prima parte este o copie foarte laconică a jurnalului său de bord.

Începând de la ora 14 până la 17.20, timpul local al expediției, propozițiunile sunt succinte și negative.

„Altitudini de 1000, 1200 sau 800 de metri. Nu se observă nimic. Oceanul pustiu (Asemenea notații apăreau de mai multe ori).

La ora 16.40: se ridică o ceață roșie. Vizibilitatea 700 de metri. Oceanul pustiu.

La 17.00: ceața se îndesește, liniște, vizibilitatea 400 m, cu ferestre. Cobor la 200.

La 17.20: mă aflu în ceață. Altitudinea 200 m. Vizibilitatea 20–40 m. Liniște. Urc la 400.

La 17.45: altitudinea 500. Ceața se întinde până la orizont. Ceața este spartă de niște cratere în formă de pâlnie prin care se întrevește suprafața oceanului. În aceste pâlnii se întâmplă ceva. Încerc să pătrund într-una dintre ele.

La 17.52: văd un fel de vârtej care aruncă o spumă galbenă. Sunt înconjurat de peretele de ceață. Altitudinea 100, cobor la 20.“

Cu aceasta se încheie notele aflate în jurnalul de bord. Continuarea așa-numitului raport constituie un extras din istoria bolii lui Berton sau, mai exact vorbind, textul declarației dictate de astronaut și întreruptă de întrebările membrilor comisiei.

„*Berton*: Când am coborât la 30 metri, menținerea înălțimii a devenit dificilă, fiindcă în acel spațiu conic, lipsit de ceață, domneau vânturi puternice. A trebuit să trec la comanda manuală și de aceea un anumit timp – poate 10 sau 15 minute – n-am privit în afara cabinei; ca urmare, am reintrat din greșeală în ceață. Am fost mânat spre ea de o rafală puternică. Nu era o ceață obișnuită, mai curând o suspensie, pare-se coloidală, căci mi-a acoperit parbrizul. Curățirea lui mi-a dat destulă bătaie de cap: suspensia era foarte lipicioasă. Între timp, turațiile elicei mi s-au redus cu mai bine de 30% din cauza rezistenței pe care o provoca așa-zisa ceață; astfel am început să pierd din înălțime. Întrucât mă aflam foarte jos și-mi era teamă că voi capota, am apăsât cu putere ambreiajul. Mașina își menținea altitudinea, dar nu urca. Mai aveam patru proiectile-rachetă de accelerare. Nu le-am folosit, gândindu-mă să le păstrez pentru eventualitatea că situația se

va înrăutăți. La turația maximă a motorului a apărut o vibrație intensă; mi-am dat seama că elicea se împotmolește în ciudata emulsie; indicatorul de solicitare continuă să se mențină la zero. Soarele a rămas nevăzut din clipa în care pătrunsesem în ceață, dar în direcția lui aceasta iriza roșu. Mă roteam mereu în nădejdea că până la urmă voi reuși să ies într-un luminiș, ceea ce într-adevăr am izbutit după vreo jumătate de oră. Am pătruns într-un spațiu liber, ca un circ, cu un diametru de câteva sute de metri. Marginile lui erau tivite de ceața care clocotea intens de parcă ar fi fost agitată de puternici curenți de convecție. De aceea, mă străduiam să rămân pe cât posibil în mijlocul „ferestrei“, unde atmosfera era calmă. Am constatat atunci o modificare: valurile se potoliseră aproape cu totul, iar stratul superficial al lichidului din care este compus oceanul s-a mai limpezit; pe alocuri era încă adumbrit, dar petele au dispărut treptat, și în curând a devenit atât de clar încât puteam vedea la o adâncime de câțiva metri. Am observat cum se strângea acolo un fel de zgură galbenă, care urca în jerbe subțiri, verticale, iar când ajungea la suprafață se făcea lucioasă ca sticla, începea să bolborosească, să spumege, iar apoi se întărea, devenind asemănătoare cu un foarte dens sirop de zahăr. Această zgură lichidă se aduna în noduri groase, se înălța deasupra oceanului, crea proeminențe asemănătoare conopidei și lua treptat diferite forme. Am fost împins către peretele de ceață. Mi-au trebuit, așadar, câteva minute ca să mă împotrivesc derivei, accelerând rotațiile elicei și manevrând profundorul, iar când am reușit din nou să privesc în afară am zărit sub avion ceva ce aducea cu o grădină. Da, o grădină. Vedeam copacii pitici și gardurile vii și chiar aleile iluzorii. Toate erau alcătuite din acea substanță care se și întărise ca un ghips galben; cam așa arăta. Suprafața îi strălucea intens. Am coborât cât mi-a fost cu putință ca să observ amănunțit totul.

Întrebare: Copacii și alte plante pe care le-ai observat aveau frunze?

Răspunsul lui Berton: Nu. Viziunea mea avea doar forma generală a unei grădini, era un model al ei. Da! Model. Așa arăta. Un model, dar cred că de mărime naturală. După câteva clipe a început să crape și să se frângă, iar prin fisurile negre ca smoala a erupt o mazăgă care se închea treptat. Totul a dat în clocot, s-a acoperit de spumă și nimic n-am mai văzut în afara ei. M-am pomenit împresurat de ceața năpădită de pretutindeni. Am mărit deci turația și am urcat la 300 de metri.

Întrebare: Ești pe deplin sigur că ceea ce ai văzut amintea o grădină și nu altceva?

Răspunsul lui Berton: Da. Deoarece am sesizat diverse amănunte; îmi

amintesc, de pildă, că într-un loc stăteau înșirate niște obiecte ciudate. Mai târziu mi-a trecut prin cap că ar fi putut fi o stupină.

Întrebare: Nu-i așa că abia mai târziu ți-a trecut prin cap și nu chiar în acea clipă?

Răspunsul lui Berton: Nu. Toate aceste obiecte erau ca din ghips și am remarcat și alte lucruri.

Întrebare: Ce lucruri?

Răspunsul lui Berton: Nu pot preciza, deoarece n-am avut timp să le privesc cu atenție. Mi s-a părut că în vecinătatea unor boschete se aflau câteva unelte, aidoma unor mici mașini de grădinărit. Dar nu sunt sigur de asta! În schimb, de celălalt amănunt – da.

Întrebare: Nu te-ai gândit că poate fi o halucinație?

Răspunsul lui Berton: Nu. Mă gândeam la o fata morgana, dar nu la o halucinație, fiindcă mă simțeam bine și fiindcă niciodată nu mai văzusem în viața mea ceva asemănător. Când am urcat la 300 de metri, ceața de sub mine era destrămată din loc în loc, iar golurile ei aduceau cu acelea ale „schweizerului”; prin unele întrezăream oceanul ondulând, iar în altele clocotea ceva. Am coborât într-un asemenea spațiu, iar la 40 de metri am văzut că, sub nivelul oceanului, la o adâncime foarte mică, există un meterez, ca zidul unei mari clădiri; strălucea intens printre talazuri și avea o serie de deschideri ce aduceau a ferestre, ba chiar mi s-a părut că în dreptul unora se mișcă ceva. De acest ultim amănunt nu sunt prea sigur. Peretele a început să se ridice încet-încet și să se desprindă din valuri. De pe el se scurgeau în cascade zgura lichidă și niște mucilagii cu o structură fibroasă. Deodată zidul s-a despicat în două și s-a surpat atât de repede în adânc încât mi-a dispărut aproape instantaneu de sub ochi. Am urcat din nou și zburam acum deasupra ceții, atingând-o cu trenul de aterizare. S-a ivit un alt crater pustiu. Era poate de câteva ori mai mare decât primul.

Încă de departe am observat un corp ce plutea; fiind deschis la culoare, aproape alb, m-a făcut să cred că este scafandrul lui Fechner, mai ales că forma lui amintea de un om. Am cotit brusc aparatul, temându-mă că aş putea depăși acel loc, iar apoi nu voi mai fi în stare să-l reperez; trunchiul acela se ridica ușor și părea că plutește sau că stă în valuri, cufundat până la înălțimea brâului. Am accelerat și m-am lăsat atât de jos încât am simțit că aterizorul se izbește de ceva moale... bănuiesc că de creasta unui val. Omul acela, da, era un om,

n-avea pe el scafandru... și totuși se mișca.

Întrebare: I-ai văzut fața?

Răspunsul lui Berton: Da.

Întrebare: Cine era?

Răspunsul lui Berton: Un copil.

Întrebare: Ce copil? L-ai mai văzut vreodată?

Răspunsul lui Berton: Nu, niciodată. În orice caz, nu-mi amintesc. De altfel, de îndată ce m-am apropiat – ne mai despărțeau câteva zeci de metri – mi-am dat seama că se întâmpla cu el un lucru nefiresc.

Întrebare: Ce vrei să spui?

Răspunsul lui Berton: Am să vă răspund imediat. Mai întâi n-am sesizat ce este, pe urmă însă m-am lămurit că era mult prea mare; uriaș ar fi prea puțin spus: avea aproape patru metri. Îmi aduc perfect de bine aminte că, în momentul în care am lovit cu trenul de aterizare valul, fața acelui copil venea puțin mai sus de a mea; deși ședeam în cabină, tot trebuia să mă aflu la vreo trei metri deasupra oceanului.

Întrebare: Dacă era atât de mare, de unde ai dedus că este un copil?

Răspunsul lui Berton: Fiindcă era un copil foarte mic.

Întrebare: Berton, nu consideri că răspunsul tău este ilotic?

Răspunsul lui Berton: Nu, câtuși de puțin. Fiindcă îi văzusem chipul. De altfel, proporțiile corpului erau de copil. Mi se părea că este aproape... un sugar. Ba nu, exagerez. Avea poate doi sau trei ani. Părul îi era negru, iar ochii albaștri, imenși. Și era gol-goluț, ca un nou-născut. Era ud sau mai curând lunecos, căci pielea îi strălucea. Această priveliște m-a impresionat din cale afară. Nu mai credeam în nicio fata morgana; prea amănunțit văzusem totul. Se înălța și cobora odată cu valul, dar avea și o mișcare proprie. Era de-a dreptul dezgustător!

Întrebare: Dar de ce? Ce făcea?

Răspunsul lui Berton: Aducea, cum să spun... cu un exponat de muzeu, cu o păpușă, dar cu o păpușă vie; tot închidea și deschidea gura și făcea diverse gesturi ce-ți produceau repulsie. Da, fiindcă nu erau mișcările lui!

Întrebare: Cum adică?

Răspunsul lui Berton: Nu m-am apropiat de el la mai mult de câțiva metri... mai exact poate până la douăzeci. Dar v-am spus cât de uriaș era; grație acestui fapt l-am văzut cu toată claritatea. Ochii îi străluceau și ar fi dat impresia unui copil viu dacă n-ar fi fost acele mișcări parcă mânuite de altcineva... parcă altcineva le-ar fi exersat...

Întrebare: Caută să explici mai amănunțit ce înseamnă aceasta.

Răspunsul lui Berton: Nu știu dacă voi reuși. Era o impresie... Nu știu cum aş putea preciza..., dar mișcările lui mi se păreau nenaturale.

Întrebare: Vrei să afirmi, să zicem, că mâinile i se mișcau într-un fel în care nu se pot mișca mâinile unui om din cauza limitelor de mobilitate a încheieturilor?

Răspunsul lui Berton: Nu. Nu asta. Ci numai că acele mișcări n-aveau niciun rost. În genere, orice mișcare semnifică ceva, servește la ceva...

Întrebare: Așa crezi? Mișcările unui sugar nu trebuie să însemne neapărat ceva.

Răspunsul lui Berton: Știu asta. Dar mișcările sugarului sunt dezordonate, necoordonate, vagi. Acelea însă... ah, știi! acelea erau metodice. Se desfășurau pe rând, în grupuri și în serii. Ca și cum cineva ar fi vrut să cerceteze ce poate face un copil cu mâinile lui, ce poate face cu torsul și cu gura. Cel mai bizar îi era însă fața. Poate din cauză că fața este cea mai expresivă, iar fața lui era... nu, nu știu să redau în cuvinte cele văzute. Era vie, într-adevăr de om și totuși nu era omenească. În ce privește trăsăturile și ochii, era cât se poate de fidelă, chiar și tenul, și restul, nu însă expresia, mimica.

Întrebare: Se crispa? Știi cum arată figura unui om în momentele unei crize de epilepsie?

Răspunsul lui Berton: Da. Am văzut... înțeleg. Era cu totul altceva. Epilepsia se manifestă prin convulsii, pe când mișcările lui erau fluente și continue, armonioase sau, ca să zic așa, melodice. Nu găsesc un alt termen. Fața, iată că revin la ea..., o față nu poate arăta astfel încât o jumătate să fie veselă, iar cealaltă tristă, o parte a ei să fie amenințătoare sau înfricoșată, iar cealaltă – victorioasă ori ceva în genul acesta; cu copilul însă lucrurile stăteau astfel. În plus, atât gesturile, cât și jocul mimicii lui se desfășurau cu o repeziciune extraordinară. Am rămas acolo un interval foarte scurt, vreo zece secunde, poate nici chiar atât...

Întrebare: Și susții că ai reușit să vezi totul într-un răstimp atât de scurt? De altfel, de unde știi cât a durat? Ai verificat pe ceas?

Răspunsul lui Berton: Nu. N-am verificat, dar zbor de 16 ani. În profesiunea mea trebuie să pot aprecia timpul cu o precizie de secundă, ba chiar de fracțiuni de secundă... Doar e vorba de reflexe; sunt însușiri absolut necesare, mai ales la descindere. Un pilot care nu este capabil, indiferent de împrejurări, să sesizeze dacă un fenomen durează cinci secunde sau zece nu va face niciodată prea multe parale. La fel stau lucrurile și cu capacitatea observației. Omul învață ani de zile să surprindă totul într-un timp cât mai scurt.

Întrebare: Și asta-i tot ce-ai văzut?

Răspunsul lui Berton: Nu. De celelalte amănunte însă nu-mi mai aduc aminte cu aceeași precizie. Bănuiesc că impresiile erau prea numeroase. Aveam creierul parcă blocat. Ceața începuse să se îndesească și trebuia să urc din nou; zic „trebuia“, dar nu țin minte când am făcut-o. Pentru prima oară în viață aproape că am capotat. Măinile îmi tremurau atât de tare încât nu mai puteam ține ca lumea comenzile. Cred că am început să strig, chemam Baza, deși știam că nu stabilisem legătura.

Întrebare: Ai încercat să te întorci?

Răspunsul lui Berton: Nu, deoarece când am ajuns în sfârșit la altitudinea corespunzătoare m-am gândit că într-unul dintre goluri îl voi găsi poate pe Fechner. Îmi dau seama că asta sună absurd, totuși așa gândeam atunci. De vreme ce se întâmplă atâtea ciudățenii, mi-am spus, n-ar fi exclus să dau și de Fechner. De aceea am coborât ca să pătrund în câte cratere voi reuși. Dar când am ieșit a treia oară deasupra, m-am convins că nu voi reuși. Îmi era cu neputință. Trebuie să adaug, lucru de altfel cunoscut, că mi se făcuse rău și am vomitat în carlingă. Nu mai cunoșteam o asemenea stare; niciodată n-avusesem senzația de greață.

Întrebare: Era cumva simptomul unei intoxicații, Berton?

Răspunsul lui Berton: Posibil, nu știu. Dar ceea ce am văzut a treia oară n-a fost o scornire a mea și nicio consecință a intoxicației.

Întrebare: Cum poți ști asta?

Răspunsul lui Berton: Nu era o halucinație... halucinația este doar creată de propriul creier.

Întrebare: E adevărat?

Răspunsul lui Berton: Iată de ce n-a fost o închipuire; niciodată nu voi crede una ca asta.

Întrebare: Mai bine spune ce a fost...

Răspunsul lui Berton: În prealabil trebuie să aflu cum va fi considerat ceea ce am spus până acum.

Întrebare: Ce înseamnă are?

Răspunsul lui Berton: Pentru mine, esențială. Am relatat că am fost martorul unor fenomene extraordinare. În cazul în care comisia va admite că spusele mele sunt verosimile măcar în proporție de unu la sută, astfel încât să fie inițiate în acest sens cercetări ale oceanului, atunci voi spune totul. Dacă însă comisia va conchide că tot ce-am afirmat reprezintă numai niște halucinații, nu voi mai spune nimic.

Întrebare: De ce?

Răspunsul lui Berton: Deoarece fondul halucinațiilor mele, oricât de profanatoare ar fi ele, e doar o chestiune a mea personală. În schimb, fondul experiențelor mele pe Solaris aparține tuturor.

Întrebare: Vasăzică refuzi să mai răspunzi cât timp organele competente ale expediției nu vor lua hotărârea corespunzătoare? Căci înțelegi, probabil, comisia n-are competența să ia o hotărâre imediată.

Răspunsul lui Berton: Așa este.“

Astfel se termina primul proces-verbal. Mai exista și un fragment din al doilea, încheiat cu 11 zile mai târziu.

„*Președintele:* ...luând în considerație toate acestea, comisia, alcătuită din trei medici, trei biologi, un fizician, un inginer mecanic și adjunctul conducătorului expediției, a ajuns la concluzia că întâmplările relatate de Berton constituie conținutul unui complex halucinatoriu, evoluând sub influența intoxicației cauzate de atmosfera planetei; halucinațiile lui Berton s-au manifestat cu fenomene de amețală însoțite de excitarea zonelor asociative ale scoarței cerebrale. Așadar, în realitate, acestor evenimente nu le-a corespuns nimic sau aproape nimic.

Berton: Iertați-mă. Ce înseamnă «nimic sau aproape nimic»? Ce este acel «aproape nimic»? Cât este el de mare?

Președintele: Încă n-am sfârșit. S-a încheiat un proces-verbal aparte pentru votul separat al doctorului în fizică Archibald Messenger, care a declarat că, după opinia sa, evenimentele prezentate de Berton puteau să se fi întâmplat realmente și că merită o cercetare atentă. Asta-i totul.

Berton: Repet întrebarea pe care am pus-o.

Președintele: Problema e simplă, Berton. «Aproape nimic» înseamnă că anumite fenomene reale ți-ar fi putut declanșa halucinațiile. Chiar omul cel mai normal poate în timpul unei nopți vijelioase să ia un copac drept o siluetă umană, cu atât mai mult se poate înșela pe o planetă străină un observator a cărui minte se găsește sub influența unei otrăvi. Toate astea nu-ți aduc niciun prejudiciu, Berton. Ce hotărâre iei în consecință?

Berton: Aș vrea, în primul rând, să aflu care sunt urmările votului separat al doctorului Messenger?

Președintele: Practic, niciuna. Ceea ce înseamnă că nu vor fi inițiate cercetări...

Berton: Dar discuția noastră este notată în procesul-verbal?

Președintele: Da.

Berton: Dacă așa stau lucrurile, aș spune atunci că, după convingerea mea, nu mie mi-a adus comisia un prejudiciu – eu nu contez aici –, ci spiritului acestei expediții. Conform celor declarate prima oară, nu voi mai răspunde la alte întrebări.

Președintele: Asta-i tot ce ai de spus?

Berton: Da. Dar aș vrea să mă-ntâlnesc cu doctorul Messenger. Este posibil?

Președintele: Firește.“

Astfel se încheie și al doilea proces-verbal. În subsolul paginii era inserată cu litere mărunte o notă în care se arăta că doctorul Messenger a avut a doua zi o discuție intimă de vreo trei ore cu Berton, apoi s-a adresat Consiliului expediției, cerându-i iar să inițieze cercetările cerute de pilot. El afirma că în favoarea acestora pledează datele suplimentare pe care i le-a împărtășit Berton, dar pe care le va putea face publice abia când Consiliul va lua o decizie pozitivă. Consiliul, reprezentat de Shannahan, Timolis și Trahier, a dat însă o

rezoluție negativă, apoi chestiunea a fost clasată.

Cartea mai conținea fotografia paginii unei scrisori găsite în documentele postume ale lui Messenger. Era probabil o ciornă; Ravintzer n-a reușit să constate dacă acea scrisoare fusese expediată, nici dacă ea a avut vreo consecință.

„... prostia lui piramidala“, începea textul. „De teamă pentru autoritatea sa, consiliul, vorbind mai concret: Shannahan și Timolis (fiindcă opinia lui Trahier nu este luată în seamă), mi-a respins cererea. Mă adresez acum direct institutului, dar înțeleg că nu e decât un protest neoperant. Deoarece mi-am dat cuvântul, nu-ți pot împărtăși cele spuse de Berton.

Hotărârea consiliului a fost influențată în mod evident de faptul că autorul revelatoarelor declarații era un om fără niciun fel de grad științific, deși nu puțini sunt cercetătorii care l-ar putea invidia pe acest pilot pentru luciditatea minții lui și pentru talentul său de observator. Te rog să-mi transmiți cu prima poștă următoarele date:

- 1) biografia lui Fechner cu indicarea copilăriei lui;
- 2) tot ce știi despre familia și problemele lui familiale; se pare că a lăsat orfan un copil mic;
- 3) topografia localității în care a crescut Fechner.

Aș dori să-ți mai spun ce cred despre toate astea. Precum știi, după un timp de la plecarea lui Fechner și Carucci, în centrul soarelui roșu a apărut o pată, care prin radiația ei corpusculară a făcut imposibilă legătura radio; potrivit datelor sateloidului, perturbația s-a manifestat în special în emisfera sudică, adică acolo unde se află Baza noastră. Fechner și Carucci s-au îndepărtat cel mai mult de Bază, în comparație cu toate celelalte grupe de cercetare.

În plus, în tot decursul șederii pe planetă, n-am mai observat o ceață atât de densă și atât de persistentă în condițiile unui calm deplin cum a fost ceața din ziua castastrofei.

Consider că ceea ce a văzut Berton făcea parte din «operația omul», întreprinsă de monstrul gelatinos. Sursa reală a tuturor formațiilor observate de Berton era Fechner, creierul său supus unei analize psihice, pentru noi ininteligibile: pesemne, oceanul a

reprodus experimental, a reconstituit unele urme ale memoriei (probabil cele mai persistente).

Știu că asta sună cam fantastic, știu că pot greși. Te rog, prin urmare, să mă ajuți; mă aflu în prezent pe Alaric și acolo îți voi aștepta răspunsul.

Al tău A.“

De-abia mai puteam citi, atât de mult se înserase, cartea din mâna mea devenise fumurie, ca amurgul; în cele din urmă, literele mi s-au șters din fața ochilor; partea neimprimată a paginii dovedea că am ajuns la capătul acestei istorii pe care, în lumina propriilor mele experiențe, o consideram foarte verosimilă. M-am întors spre fereastră. Mai pâlpâia în ea un violet profund; deasupra orizontului mai străluceau câțiva nori, asemănători tăciunilor ce se sting. Oceanul era invizibil: se cufundase în noapte. Auzeam foșnetul slab al fâșiilor de hârtie puse deasupra ventilatoarelor. Aerul, mirosind ușor a ozon, era cald și nemișcat. O liniște absolută umplea întreaga stație. M-am gândit că hotărârea noastră de a rămâne n-avea în ea nimic eroic. Perioada aventurilor planetare, a expedițiilor îndrăznețe, a disparițiilor cumplite – cum a fost aceea a lui Fechner, prima jertfă a oceanului – se sfârșise de mult. Aproape că nici nu mă mai interesa cine este „oaspetele“ lui Snaut sau acela al lui Sartorius. Nu va trece multă vreme, mi-am spus, și vom înceta să ne rușinăm de noi și să ne izolăm. Dacă nu vom putea scăpa de „oaspeți“, ne vom obișnui și vom începe să conviețuim cu ei, iar dacă Autorul lor le va modifica regulile de joc, ne vom adapta celor noi, deși un anumit timp ne vom zbate, ne vom împotrivi, sau poate că unul sau altul dintre noi chiar se va sinucide, dar și această nouă stare va ajunge până la sfârșit la un echilibru. Încăperea era învăluită de un întuneric tot mai asemănător celui terestru. Numai contururile lavaboului și ale oglinzii se mai zăreau albind. Sculându-mă, am găsit pe pipăite pachetul cu vată de pe policioară, mi-am spălat cu un tampon umezit fața și m-am culcat în pat, întinzându-mă pe spate. Undeva, deasupra mea, aidoma fâlfâirii unui fluture de noapte, se auzea suflarea nedeslușită a ventilatorului. Nu mai vedeam nici fereastră. Totul era cuprins de beznă. O lucoare abia bănuită, strecurată parcă de nicăieri, atârna deasupra-mi, proiectându-se pe perete sau departe, în adâncul deșertului de dincolo de geam. Mi-am adus aminte cum mă speriască cu o seară înainte întinderea pustie a spațiului solarisean și aproape că am zămbit. Nu-mi mai era teamă. Nu-mi mai era teamă de nimic. Mi-am dus brațul la înălțimea ochilor. Cadranul ceasului era luminat de cununa fosforescentă a cifrelor. După o oră trebuia să răsară soarele

albastru. Mă bucuram de întunericul în care eram cufundat, respiram adânc, golit și eliberat de orice gânduri.

La un moment dat, mișcându-mă, am simțit lângă șold carcasa reportofonului. A, da, Gibarian, glasul său înregistrat pe bobine... N-aveam câtuși de puțin intenția să-i resuscitez trecutul, ascultându-l, de altfel singurul lucru pe care l-aș mai fi putut face pentru el.

Am scos din buzunar reportofonul ca să-l ascund sub pat. Atunci am auzit un foșnet și scârțâitul slab al ușii care se deschidea.

– Kris...? am distins un glas stins, aproape de șoaptă. Ești aici, Kris? Ce întuneric e!

– Nu-i nimic, am spus. Nu-ți fie teamă. Vino!

CONSFĂTUIREA

Stăteam culcat cu ochii în sus, cu fruntea ei pe umăr, fără să mă gândesc la nimic. Noaptea ce umplea încăperea s-a populat. Auzeam pași. Pereții se făceau nevăzuți. Ceva se înălța deasupra mea, tot mai sus, tot mai sus, fără limită. Învăluit, pătruns, fără să fi fost atins, am rămas nemișcat în beznă. Îi simțeam cu acuitate transparența de parcă ar fi devenit un alt văzduh. Foarte departe se auzeau bătăile inimii. Mi-am concentrat întreaga atenție, rămășițele de putere, în așteptarea agoniei; nu venea. Deveneam doar mic, iar cerul invizibil, zărilor invizibile, spațiul amorf, lipsit de nori, de stele, dilatându-se, luând dimensiuni enorme, făceau din mine centrul lor. Încercam să mă târăsc pe ceea ce eram culcat, dar sub mine nu se mai afla nimic și întunericul nu-mi mai ascundea nimic. Mi-am strâns pumnii și mi-am acoperit cu ei fața. N-o mai aveam. Degetele-mi trecuseră prin ea, am vrut să strig, să urlu...

Camera devenise sur-albăstruie. Aparatura, rafturile, colțurile pereților păreau conturate prin întretăierea unor pete mari, mate, fără culoare. În spatele ferestrei se întrevedea un alb lucios, opalescent. Trupul îmi era learcă de transpirație. Am privit într-o parte, Harey se uita la mine.

– Ți-a amorțit umărul?

– Ce spui?

Și-a ridicat capul. Ochii îi erau de aceeași culoare ca și încăperea, cenușii, luminoși între genele negre. Am simțit căldura șoptei ei, înainte de a înțelege cuvintele.

– Nu. Și totuși...

I-am pus mâna pe braț. Atingerea mă furnica. Am îmbrățișat-o ușurel și cu cealaltă mână.

– Ai avut un vis urât.

– Vis? Da, am visat. Dar tu n-ai dormit?

– Nu știu. Poate că nu. Nu mi-e somn. Dar dormi mai departe! De ce mă privești așa?

Am închis ochii. Simțeam bătaia mărunță și ritmică a inimii ei, acolo unde bătea mai lent inima mea. Un manechin, m-am gândit. Dar nu mă mira nimic, nici chiar propria-mi indiferență. Teama și disperarea rămaseră în urma mea. Eram absent, o, atât de absent cum n-am mai fost niciodată. I-am atins cu buzele gâtul, apoi am coborât spre mica adâncitură netedă ca lăuntru unei scoici, ce se naște între umăr și gât. Și acolo îi zvâcnea pulsul.

M-am înălțat într-un cot. Nicăieri nu zăream vreun semn al zorilor; o dungă de un albastru electric incendia orizontul, cea dintâi rază a pătruns în cameră, ca o salvă; totul a prins a scânteia de irizări, curcubelee s-au frânt în oglindă, pe clante, pe țevile nichelate; lumina izbea orice suprafață întâlnită, de parcă ar fi vrut să dezlănțuie, să arunce în aer strâmta încăpere. Nu mai era chip să privești, m-am întors. Pupilele lui Harey se îngustaseră. Irisurile ei cenușii s-au înălțat spre fața mea.

– S-o fi făcut ziuă? m-a întrebat cu glas vătuit. Starea ei aducea pe jumătate a somn, pe jumătate a veghe.

– Iubito, așa este aici întotdeauna.

– Dar noi?

– Ce-i cu noi?

– Mult timp vom mai sta aici?

Îmi venea să râd, dar vuietul vag ce mi-a ieșit din piept nu mai semăna cu râsul.

– Cred că încă destul. Nu vrei?

Pleoapele-i erau neclintite; mă privea cu atenție. Oare clipea? Nu eram sigur. A tras pledul și pe umărul ei am distins micul semn, triumfiular, cu o nuanță trandafirie.

– De ce te uiți așa la mine?

– Fiindcă ești frumoasă.

A zâmbit; dar nu era decât o amabilitate, mulțumirea pentru complimentul primit.

– Așa să fie? Privirea ta însă parcă... parcă...

– Parcă ce?

– Parcă ar scormoni...

– Ce tot scornești!

– Nu. Am impresia că te-ntrebi ce se-ntâmplă cu mine sau ce ți-am tăinuit...

– Da de unde!

– Dacă negi atât de hotărât, atunci e sigur. Dar fie cum vrei.

Îndărătul geamurilor s-au aprins văpăi albastre, livide. Acoperindu-mi cu mâna ochii, mi-am căutat ochelarii. Se aflau pe masă. I-am luat, apoi, îngenunchind pe pat lângă Harey, i-am pus la ochi și i-am observat imaginea în oglindă. Aștepta ceva. Când m-am culcat din nou alături de ea mi-a zâmbit.

– Dar mie?

Am înțeles brusc.

– Ochelari?

M-am sculat și am început să cotrobăiesc prin sertare, pe măsuta de sub fereastră. Am găsit două perechi, dar ambele erau de un format prea mare; i le-am întins. I-a încercat și pe unii, și pe ceilalți; îi cădeau pe vârful nasului.

Jaluzelele au coborât cu un scrâșnet prelung. Timp de o clipă, înăuntrul stației, care aidoma unei broaște țestoase s-a ascuns în carapacea ei, a domnit întunericul. I-am scos pe dibuite ochelarii și, împreună cu ai mei, i-am pus la picioarele patului.

– Ce vom face? a întrebat.

– Ceea ce se face noaptea: vom dormi.

– Kris!

– Ce-i?

– Să nu-ți fac un nou bandaj?

– Nu, nu-i nevoie. Nu-i nevoie... draga mea.

Rostind acest ultim cuvânt, eu însumi nu mi-am dat seama dacă mă prefac, și deodată în întuneric i-am cuprins orbește spatele subțiratic și, simțindu-i tremurul, am crezut în ea. De altfel, nu știu cum să spun... am avut brusc impresia că eu sunt cel ce minte și nu Harey, căci ea rămânea fidelă sieși. Pe urmă am mai ațipit de câteva ori, dar mereu mă trezea din somnolență un spasm, după care inima îmi bătea să se spargă, pentru ca apoi, treptat, să mi se liniștească. Istovit de moarte, o strângeam pe Harey lângă trupul meu. Ea-mi atinge obrazul, fruntea, cercetând îngrijorată dacă n-am cumva febră. Aceasta era Harey. Alta mai adevărată nici nu putea exista.

După acest gând, ceva s-a schimbat în mine. Am încetat să mai lupt. Aproape că m-am prăvălit în somn.

M-am trezit la o mângâiere delicată. Fruntea îmi era cuprinsă de o răcoare plăcută. Stăteam culcat, cu fața acoperită de ceva umed și moale, care deodată s-a ridicat ușor. Am văzut-o pe Harey aplecată asupra-mi. Cu ambele mâini storcea un bandaj, ale cărui picături se prelingeau într-o tăviță de porțelan. Alături se afla o sticlă cu un lichid împotriva arsurilor. Mi-a zâmbit.

– Dar știi să dormi... mi-a spus, aplicând pe cealaltă față bandajul. Te doare?

– Nu.

Am căutat să-mi mișc pielea frunții. Într-adevăr, arsurile nu mă mai supărau. Șezând pe marginea patului, Harey își pusese pe umeri un halat de baie bărbătesc, alb, cu dungi portocalii; părul negru i se revărsase peste guler. Își suflecăse mânecile mai sus de coate, ca să n-o deranjeze. Simțeam o foame de-a dreptul chinuitoare. De aproape douăzeci de ore nu pusesem nimic în gura. Văzând că Harey a terminat cu îngrijirea feței mele, m-am sculat. Ochii mi-au căzut deodată pe două rochii albe, cu totul identice, cu nasturi roșii; pe cea dintâi o dezbrăcase Harey cu ajutorul meu; pe cea de-a doua, în care venise ieri, și-o scosese singură, lărgindu-i cu foarfeca decolteul. Spunea că, probabil, i se blocase fermoarul.

Aceste două rochii identice mi se păreau lucrul cel mai teribil din câte trăisem până atunci. Harey pune în ordine dulăpiorul cu medicamente. M-am întors pe furiș cu spatele spre dânsa și mi-am mușcat până la sânge pumnul. Privind mereu la cele două rochii sau

mai curând la una și aceeași, în două exemplare, am început să mă retrag spre ușă. Apa curgea încontinuu din robinet, clipocind, am deschis încet ușa, m-am furișat pe coridor și am închis-o în urmă, tiptil. Auzeam șiroiul slab al apei și zăngănitul unor sticle. Deodată toate aceste zgomote au conținut. Pe coridor ardeau tuburile din tavan, o pată difuză de lumină cădea pe suprafața ușii înaintea căreia așteptam cu dinții încleștați. Țineam strâns clanța, deși nu mă crezusem în stare s-o țin. O zmucitură puternică aproape că mi-a smuls-o din mâini, dar ușa nu s-a deschis, doar s-a zguduit și a prins să pârâie îngrozitor. Înărmurit, am dat drumul clanței și m-am tras îndărăt. Cu ușa aceea se petrecea ceva de necrezut. Placa ei de plastic se curbese ca și cum ar fi fost presată dinspre partea mea în adâncul camerei. Lacul i se desprindea în solzi mărunți, dezgolind oțelul canatului, care se îndoia tot mai mult. Deodată am înțeles: în loc să împingă ușa, care se deschidea spre coridor, Harey încerca s-o deschidă, trăgând-o spre ea. Reflexul luminii s-a arcuit pe plasticul alb ca într-o oglindă concavă, s-a auzit un scrâșnet intens și placa monolit, solicitată la limită, a crăpat. În același timp clanța, ruptă din montură, a căzut înăuntrul camerei. În orificiu au apărut imediat două mâini însângerate, care, lăsând dăre roșii pe plastic, trăgeau mai departe. Ușa s-a frânt în două, atârânănd oblic în balamale, și o ființă aproape stacojie, cu o figură cadaverică, mi s-a aruncat la piept, înecându-se de plâns.

Dacă n-aș fi fost paralizat de această priveriște, desigur că aș fi încercat s-o iau la goană. Harey respira convulsiv, lovindu-și fruntea de umărul meu, iar părul îi flutura zbuciumat. În clipa în care am cuprins-o, am simțit că-mi lunecă din brațe. Am readus-o în cabină, strecurându-mă pe lângă aripa frântă a ușii, și am întins-o pe pat. Unghiile îi erau rupte și sângerânde. Când și-a răsucit mâna, i-am văzut podul palmei sfâșiat până la carne. I-am cercetat fața: ochii larg deschiși, lipsiți de orice expresie, aveau priviri ce treceau dincolo de mine.

– Harey!

Mi-a răspuns cu un murmur nearticulat.

Mi-am apropiat degetul de ochiul ei. Pleoapa i s-a închis. M-am dus la dulăpiorul cu medicamente. Deodată patul a fâșăit. M-am întors. Harey se ridicase și-și privea îngrozită mâinile însângerate.

– Kris, a gemut, eu... eu... ce mi s-a-ntâmplat?

– Te-ai rănit când ai forțat ușa, am răspuns sec.

Simțeam ceva pe buze, mai cu seamă la cea de jos; parcă-mi umblau pe ea niște furnici; am strâns-o cu dinții.

Harey a privit o clipă frânturile de plastic zimțuite ce atârnav de canat, apoi s-a uitat întrebător la mine. Bărbia a început să-i tremure. Vedeam efortul cu care încerca să-și stăpânească spaima.

Am tăiat fâșii de bandaj, am scos din dulăpior dezinfectantele și am revenit lângă pat. Lucrurile din mâini mi-au alunecat brusc pe jos. Borcănașul de sticlă cu membrană gelatinoasă s-a spart, dar nu m-am aplecat; nu mai era necesar.

I-am ridicat mâna. Un chenar subțire de sânge închegat îi mai împrejmuia unghiile, dar semnele traumatismului dispăruseră; podul palmei era acoperit de o piele tânără, trandafirie, mai deschisă la culoare decât cea învecinată. De altfel cicatricea devenea în mod vizibil tot mai palidă.

M-am așezat lângă ea, mângâindu-i obrazii și străduindu-mă să zâmbesc, ceea ce însă nu sunt sigur că mi-a reușit.

– De ce ai făcut asta, Harey?

– Nu. Asta... eu?

A arătat cu ochii spre ușă.

– Da. Nu ți-aduci aminte?

– Nu, Adică am observat că nu ești aici, m-am speriat îngrozitor și...

– Și ce?

– Am început să te caut, m-am gândit că poate ești în baie...

Abia acum am observat că dulapul era complet dat la o parte, iar draperia din fața intrării în baie era smulsă.

– Dar pe urmă?

– Am alergat spre ușă.

– Și?

– Nu mai țin minte. S-a-ntâmplat ceva?

– Ce s-a-ntâmplat?

– Nu știu.

– Dar ce-ți amintești? Ce s-a-ntâmplat după aceea?

– Ședeam pe pat.

– Dar că te-am adus aici nu-ți aduci aminte?

Șovăia. Colțurile gurii i s-au lăsat în jos, fața îi era încordată.

– Parcă... Poate... Eu însămi nu mai știu.

Și-a coborât picioarele pe dușumea și s-a sculat. S-a apropiat de ușa spartă.

– Kris!

Am cuprins-o de umeri pe la spate. Tremura. Deodată s-a întors spre mine și mi-a căutat privirea.

– Kris! a șoptit. Kris!

– Liniștește-te.

– Kris... n-am cumva epilepsie?

– Epilepsie... o, Doamne! Îmi venea să râd. Da' de unde, dragă. E pur și simplu ușa, știi, aici sunt... hm! asemenea uși.

Am părăsit camera în momentul în care cuirasa exterioară a descoperit cu un scrâșnet prelung fereastra, iar discul solar s-a văzut coborând spre ocean.

M-am îndreptat spre chicineta aflată la capătul celălalt al coridorului. Trebăluam împreună cu Harey, cotrobăind prin dulapuri și frigidere. Curând mi-am dat seama că nu se prea pricepea la gătit și că altceva decât să deschidă cutiile de conserve nu știa, adică exact ca și mine. Am înghițit conținutul a două asemenea cutii și am băut mai multe căni de cafea. Și Harey a mâncat, dar așa cum o fac uneori copiii care nu vor să-i supere pe cei vârstnici, poate nu chiar în silă, dar mecanic și indiferent.

Ne-am îndreptat apoi spre o mică sală pentru intervenții chirurgicale aflată lângă cabina-radio. Aveam un anumit plan. Instalând-o pe Harey într-un fotoliu-pat și scoțând din sterilizator o seringă și acele necesare, i-am spus că vreau s-o examinez pentru orice eventualitate. Luam aproape orbește lucrurile de care aveam nevoie, atât de bine

fuserăm antrenată în copia de pe Pământ a stației. I-am luat lui Harey din deget o picătură de sânge pe care am întins-o pe lamelă, am uscat-o în exhaustor și am metalizat-o cu ioni de argint în vid avansat.

Realitatea activității mele avea asupra-mi un efect liniștitor. Așezată pe pernele fotoliului desfăcut, Harey se uita cu atenție la mulțimea aparatelor ce înțesau sălița de operații.

Liniștea a fost întreruptă de semnalul de apel al telefonului interior. Am ridicat receptorul.

– Kelvin, am spus. Nu-mi luam ochii de pe Harey, care de la o vreme devenise apatică, parcă epuizată de întâmplările ultimelor ore.

– Ești în sala de operații? În sfârșit! s-a auzit glasul lui Snaut ca într-un oftat de ușurare. Așteptam cu receptorul strâns lipit de ureche. Ai un „musafir“, nu?

– Da.

– Și ești ocupat?

– Da.

– Vreo analiză, hm?

– Dar ce? Ai vrea să joci o partidă de șah?

– Mai las-o, Kelvin. Sartorius vrea să te vadă, adică vrea să ne vadă.

– Asta-i o noutate, am replicat surprins. Dar ce-i cu... m-am întrerupt și am adăugat: Ce, este singur?

– Nu. M-am exprimat greșit, vrea să discute cu noi. Ne vom lega prin videofon, dar vom acoperi ecranele.

– Da?! Atunci de ce nu mi-a telefonat el însuși? Îi e rușine?

– Oarecum, a mormăit nedeslușit Snaut. Așadar, cum rămâne?

– Bine.

– Să stabilim deci când? Să zicem, peste o oră. Bine?

Doar fața i-am văzut-o cercetându-mă curios pe ecran, pentru ca după o clipă să fie perturbată de brumul ușor al curentului electric.

În sfârșit m-a întrebat după o oarecare șovăire:

– Cum îți merge?

– Destul de bine. Dar ție?

– Mai puțin bine, cred. N-aș putea cumva să te...?

– Vrei să mă vizitezi, am ghicit.

Am aruncat o privire la Harey peste umăr. Își culcase capul pe pernă și stătea așa, întinsă, picior peste picior, zvârlind plictisită bila argintie, ce atârna la capătul lanțului fixat de speteaza fotoliului.

– Lasă aia, auzi? Las-o! mi-a parvenit glasul ridicat al lui Snaut. I-am văzut pe ecran profilul. Altceva n-am mai reușit să aud, căci acoperise cu mâna microfonul, dar îi vedeam buzele care i se mișcau.

– Nu, nu pot veni, a încheiat precipitat. Poate mai târziu. Așadar, peste o oră.

Ecranul s-a stins. Am atârnat receptorul.

– Cine era? m-a întrebat cu indiferență Harey.

– Unul, Snaut... cibernetician. Nu-l cunoști.

– Mult o să mai dureze asta?

– De ce? Te plictisești? am întrebat-o.

Am introdus primul preparat din serie în caseta microscopului neutrinic și am apăsă pe rând butoanele colorate ale sistemului de conectare. Câmpurile de forță au început să zumzăie surd.

– Aici nu există prea multe distracții, iar dacă modesta mea societate nu-ți este suficientă, nu-ți va fi deloc plăcut, am spus, prelungind anume pauzele dintre cuvinte; în același timp, am potrivit ocularul microscopului și mi-am afundat ochiul în alveola moale de gumă. Harey mi-a răspuns ceva, dar n-o mai ascultam.

Vedeam de sus, într-un racursi abrupt, un uriaș pustiu inundat de o strălucire argintie. Peisajul era înțesat de mici bolovani ovali și netezi, pe alocuri crăpați și erodați, parcă învăluiți de un abur. Fără să-mi ridic ochii de pe ocular, am mărit puterea de rezoluție a microscopului. În timp ce pătrundeam și mai adânc în câmpul vizual ce pâlpâia argintiu, mișcăm cu mâna stângă reglorul mesei; în

momentul în care o hematie izolată, ca o piatră singuratică, s-a aflat la încrucișarea celor patru fire negre, am sporit gradul de mărire. Am avut impresia că obiectivul cade în picaj peste eritrocitul ca un disc concav, care și luase forma unui circ de crater stâncos, cu umbre negre și ascuțite pe adânciturile marginii inelare. Această creastă, dințată de depunerile cristalizate ale ionilor de argint, mi-a fugit dincolo de hotarele obiectivului. S-au ivit contururile difuze, parcă topite sau privite printr-o apă opalizantă, ale încolăcitelor lanțuri de proteine; vizând una dintre verigile lanțului, am continuat să apăs încet pârghia de mărire, așteptând să apară dintr-un moment în altul limita acestei călătorii în profunzime. Umbra turtită a unei molecule ce umplea întregul ocular s-a conturat tot mai clar.

Nu s-a-ntâmplat însă nimic din ceea ce prevăzusem. Ar fi trebuit să văd atomii pulsând în norul lor electronic, dar nu-i zăream nicăieri. Ecranul strălucea într-un argintiu imaculat. Am împins pârghia până la capăt. Zumzetul s-a intensificat amenințător, dar nici acum n-am văzut nimic. Un semnal strident ce se repeta întruna mă înștiința că aparatul este suprasolicitat. M-am mai uitat o dată în vidul argintiu și am deconectat microscopul.

M-am întors spre Harey. Tocmai atunci își întredeschidea gura într-un câscat pe care l-a preschimbato abil într-un zâmbet.

– Cum stau lucrurile? m-a întrebat.

– Foarte bine, am răspuns. Cred că... nici nu poate fi mai bine.

Mă uitam la ea și din nou am simțit acea furnicătura la buza inferioară. Ce se-ntâmpla la urma urmei cu acest trup, aparent atât de fragil și delicat, dar de fapt indestructibil? Cum de se putea ca, la limitele adâncurilor lui, să nu fie alcătuit din nimic? Am lovit cu pumnul în corpul cilindric al microscopului. Poate se defectase ceva... Poate că nu focalizau câmpurile... Dar nu... știam că aparatura funcționa perfect. Am coborât de-a lungul tuturor nivelurilor: celule, conglomerate proteinice, molecule. Toate arătau exact la fel ca miile de preparate pe care le examinasem. Ultimul pas în jos însă ducea spre nicăieri.

Am luat sânge din vena ei și l-am turnat într-un mic cilindru gradat. L-am împărțit în câteva eprubete al căror conținut m-am apucat să-l analizez. Această treabă mi-a luat mai multă vreme decât credeam, deoarece îmi cam pierdusem obișnuința. Reacțiile erau normale. Toate. Dar dacă...

Am picurat puțin acid peste mărgheaua roșie; ea a început să fumege, și-a pierdut culoarea, s-a acoperit de o spumă murdară. Descompunere, denaturare. Mai departe, mai departe! Am luat o pipetă. Când m-am întors spre eprubeta cu picătura de sânge, pipeta a fost cât pe-acți să-mi scape din mână. Sub spuma murdară de pe fundul eprubetei reîncepea să crească un strat de un roșu intens. Sângele, ars de acid, se regenera! Dar era un nonsens! O imposibilitate!

– Kris! am auzit ca de la o mare distanță. Telefonul, Kris!

– Cee? A, da, mulțumesc.

Telefonul suna de mult, dar abia acum îl auzeam.

– Kelvin, am spus, ridicând receptorul.

– Snaut. Am conectat linia, așa că putem acum discuta toți trei în același timp.

– Te salut, doctore Kelvin, s-a auzit vocea lui Sartorius, bănuitoare, deși aparent stăpânită; vorbea de parcă ar fi umblat pe o punte ce se clătina periculos.

– Omagiile mele, doctore, am răspuns.

Voiam să râd, dar nu eram sigur că motivele acestei stări de veselie îmi sunt suficient de clare ca să-i pot da curs liber. În fond, de cine aveam să râd? Țineam ceva în mână... eprubeta; am agitat-o; sângele din ea se și coagulase... Ceea ce existase acolo cu o clipă mai înainte poate că nu era decât o iluzie...

– Aș fi vrut să prezint colegilor anumite chestiuni legate deee... fantome.

Îl auzeam și nu-mi venea să-l ascult pe Sartorius. Îmi făcea impresia că încearcă să-mi pătrundă în conștiință. Mă apăram împotriva acestui glas privind neconținut la eprubeta cu sânge.

– Să le numim corpuri F, a adăugat repede Snaut.

– Perfect.

Mijlocul videofonului era tăiat de o linie verticală ce indica recepționarea simultană a două canale. În cele două jumătăți ale ecranului ar fi trebuit să se afle fețele interlocutorilor mei. Ecranul era însă întunecat și doar un chenar incandescent, stătea mărturie că

aparatele funcționează. Ambii interlocutori își acoperiseră lentilele camerelor video.

– Fiecare dintre noi a efectuat diferite cercetări, am perceput din nou acea precauție în vocea fonfăită a lui Sartorius. O clipă de liniște. Poate ne vom împărtăși informațiile pe care le deținem, pentru ca apoi să vă pot aduce la cunoștință concluziile mele... N-ai vrea să începi dumneata, doctore Kelvin...?

– Eu? am bâiguit.

Deodată am observat că sunt privit de Harey. Am pus pe masă eprubeta, dar atât de distrat încât s-a rostogolit până sub stelajele de sticlă, am tras spre mine cu piciorul un trepied înalt și m-am așezat pe el. Un moment am vrut să mă eschivez, dar, în mod surprinzător chiar și pentru mine, am răspuns:

– De acord. Un mic colocviu? Bine! N-am făcut aproape nimic, dar așa avea ce spune. Un preparat histologic și câteva microreacții. Am impresia că... Până în clipa aceea n-aveam habar cum voi continua. Deodată, ca și cum așa fi avut o revelație, am urmat: Totul pare normal, dar nu-i decât un camuflaj, o mască, într-un anumit sens ne aflăm înaintea unei supercopii: a unei reproduceri... mai perfecte decât chiar originalul. Cu alte cuvinte, dacă la om limita granularii, limita divizibilității structurale se oprește la atomi, aici survine un salt până la nivelul unor cărămizi subatomice.

– Stai, stai! Cum înțelegi asta? a întrebat Sartorius.

Snaut tăcea. Sau poate a lui era respirația accelerată ce se auzea în receptor? Harey și-a ridicat ochii spre mine. Mi-am dat seama de starea de surescitare în care mă aflam: ultimele cuvinte aproape le strigasem. Calmându-mă puțin, m-am aplecat și mai tare pe scaunul meu incomod și am închis ochii. Cum mi-aș putea exprima gândul?

– Elementul final de construcție al organismului nostru îl constituie atomii. În ceea ce privește corpurile F presupun că sunt alcătuite din unități mai mici decât atomii obișnuiți, cu mult mai mici.

– Din mezoni...? a sugerat Sartorius. Nu era deloc contrariat.

– Nu, nu din mezoni... Ei ar putea fi văzuți. Puterea de revoluție a aparatului de aici atinge zece la puterea minus douăzeci angstromi, nu-i așa? Dar nici chiar la această limită nu se vede nimic; așadar, nu-i vorba de mezoni. Mai curând de neutrini.

– Cum îți poți închipui una ca asta? Grupările neutrinice sunt doar instabile...

– Nu știu. Nu sunt fizician. Poate că le stabilizează un câmp de forță. Nu mă pricep la chestiile astea. În orice caz, dacă este așa cum spun, atunci materialul de construcție îl constituie particule de zece mii de ori mai mici decât atomii și încă nu-i totul! Dacă moleculele de proteine și celule ar fi făcute direct din acești microatomi, ele ar trebui să fie corespunzător de mici. Și hematiile, și fermenții – totul, dar nu se-ntâmplă așa. De unde reiese că toate aceste proteine, celule, nuclei sunt doar o mască! Structura reală, care răspunde de... fiziologia „oaspetelui“ este ascunsă mai profund...

– Dar, Kelvin...! l-am auzit pe Snaut aproape strigând.

M-am întrerupt speriat. Am spus „oaspetelui“?! Da, dar Harey nu părea atentă. De altfel, tot n-ar fi înțeles. Privea pe fereastră, sprijinindu-și capul în mâini. Profilul ei delicat și pur se contura pe fondul zorilor învăpăiați. Receptorul tăcea, auzeam doar respirațiile îndepărtate.

– E ceva în ideea asta! a mormăit Snaut.

– Da, nu-i exclus, a adăugat Sartorius. Există totuși posibilitatea ca oceanul să nu fie alcătuit din ipoteticele particule ale lui Kelvin, ci din particule obișnuite.

– Poate este totuși capabil să le sintetizeze și pe celelalte, am remarcat.

M-a cuprins o apatie. Discuția noastră nu era nici măcar ridicolă; era inutilă.

– Asta ar explica extrema lor rezistență, a murmurat Snaut. Și ritmul de regenerare. Chiar și energia și-o iau de acolo din adânc. N-au nevoie să mănânce; le ajunge să...

– Cer cuvântul, a rostit Sartorius. (Nu-l puteam suferi pe acest om. Măcar de-ar fi consecvent rolului pe care și l-a impus.) Vreau să abordez problema motivării, a continuat. Din ce cauză au apărut corpurile F? În primul rând însă trebuie să răspundem la întrebarea: ce sunt corpurile F? Ele nu sunt nici persoane și nici copii ale anumitor persoane, ci doar proiecții materializate a ceea ce conține creierul nostru privitor la persoana respectivă.

Reușita definiției m-a frapat. Deși antipatic, acest Sartorius nu era

totuși prost.

– E bine, am adăugat. Așa s-ar și explica de ce au apărut astfel de pers... astfel de corpuri și nu altele. Au fost alese cele mai persistente urme ale memoriei, cele mai izolate dintre toate, deși, firește, niciuna dintre ele nu poate fi complet separată; în cursul „copierii” au fost sau puteau fi incluse și alte reminiscențe aflate întâmplător în apropiere. De aceea, „vizitatorul” știe câteodată mai multe chiar decât ar fi putut să știe persoana autentică a cărei copie este...

– Kelvin! a replicat din nou Snaut.

M-a surprins că numai el riposta la cuvintele mele imprudente. Celălalt părea să nu se teamă de ele: oare indiferența lui Sartorius trebuia să-nsemne că „oaspetele” său era mai puțin inteligent decât „oaspetele” lui Snaut? O clipă mi-a fulgerat prin minte imaginea unui pitic cretin ce-l persecuta pe savantul doctor Sartorius.

– Într-adevăr, mi-a spus chiar Sartorius, și eu am observat... în ceea ce privește cauza apariției corpurilor F... prima și cea mai firească este ipoteza că se efectuează cu noi un experiment, de altfel unul destul de banal. Când facem o experiență, noi învățăm din rezultatele obținute, și în primul rând din erori, astfel încât la repetarea ei introducem corecturi... Dimpotrivă, în cazul de față, nici pomeneală de așa ceva. Aceleași corpuri F apar din nou... necorectate... neînarmate suplimentar împotriva... încercărilor noastre de a scăpa de ele...

– Într-un cuvânt, am remarcat eu, circuitul acțiunii lor nu este dotat cu o retroacțiune corectivă, după cum s-ar exprima doctorul Snaut. Ce rezultă?

– Doar faptul că, în ipoteza unui experiment, este vorba de unul cam superficial, lucru destul de improbabil, căci ne-am convins cât de precis lucrează oceanul fie chiar din modul dublu în care construiește obiectele F. Până la o anumită limită, comportamentul lor seamănă cu acela al unor... reale... reale...

Nu putea ieși din cercul acestor cuvinte.

– Original, a șoptit repede Snaut.

– Da, original. Dacă situația depășește posibilitățile normale ale unui... ăăă... original obișnuit, survine un fel de „deconectare a conștiinței” corpului F și imediat urmează o reacție neumană...

– E drept, am spus. Dar în felul acesta întocmim doar catalogul

comportamentului acestor... obiecte... și nimic mai mult. E o îndeletnicire cu totul infructuoasă.

– Nu sunt chiar atât de sigur, a protestat Sartorius. (Atunci am înțeles brusc de ce mă irita întotdeauna: nu vorbea, ci cuvânta, parcă ar fi fost mereu la ședințele institutului. Se pare că altfel nu știa să se exprime). Aici intră în joc problema individualității. Oceanul este total lipsit de acest atribut. Și e normal să fie așa. De aceea mi se pare, dragi colegi, că... ăă... tocmai latura experimentului, care pentru noi este cea mai iritantă, cea mai șocantă, îi scapă total oceanului, depășindu-i limitele înțelegerii.

– Consideri că nu acționează intenționat? am șoptit.

Această întrebare m-a cam tulburat, dar după o clipă de gândire mi-am dat seama că nu putea fi cu niciun chip exclusă.

– Da. Nu cred că procedează cu perfidie, cu răutate sau cu sadism... Așa cum o crede colegul Snaut.

– Nici eu nu-i atribui sentimente omenești, a luat cuvântul Snaut. Cum ai putea însă explica toate aceste neîncetate reveniri?

– E posibil să fi fost programată vreo instalație care funcționează circular, ca un disc de patefon, am replicat, nu fără intenția de a-l necăji pe Sartorius.

– Dragi colegi, să nu divagăm, a declarat fonfăit doctorul. N-am epuizat încă tot ce aveam de spus. În condiții normale aș fi considerat că este prematur să prezint chiar și numai o comunicare provizorie despre lucrările mele; ținând seama însă de situația specifică, voi face o excepție. Am impresia, o repet, deocamdată n-am decât impresia, că presupunerea colegului Kelvin conține un sâmbure de adevăr. Mă refer la ipoteza lui privind structura neutrinică... Asemenea sisteme le cunoaștem doar teoretic, nu știm dacă ele pot fi stabilizate. Întrevăd aici pentru noi o anumită șansă, căci prin anihilarea câmpului de forță, care conferă sistemului stabilitate...

De câteva clipe observasem că obiectul negru ce acoperea ecranul lui Sartorius se dă în lături; în partea de sus se luminase o deschizătură și putea fi văzut ceva trandafiriu deplasându-se încet. Deodată camuflajul întunecat a dispărut.

– Pleacă! Pleacă!!! s-a auzit în microfon strigătul exasperat al lui Sartorius. Pe ecranul devenit brusc luminos, între mâinile crispate ale doctorului s-a ivit un mare obiect auriu asemănător unui disc, apoi

totul s-a stins, înainte de a fi avut timpul să-nțeleg că acel disc auriu era o pălărie de pai.

– Snaut! am îngăimat cu respirația tăiată.

– Da, Kelvin, mi-a răspuns glasul obosit al ciberneticianului.

În clipa aceea am simțit că-l iubesc și mi-a pierit orice dorință să aflu cine-l întovărășește și pe el.

– Deocamdată ne este destul, ce zici?

– Cred și eu, am răspuns. Ascultă... dacă poți, coboară aici sau în cabina mea... vrei? am adăugat în grabă, înainte ca Snaut să fi închis legătura.

– De acord, a spus. Dar nu știu când.

Și astfel s-a încheiat discuția referitoare la problema noastră.

PLĂSMUIRILE

În toiul nopții, m-a trezit lumina. M-am ridicat într-un cot, iar cu mâna cealaltă mi-am acoperit ochii. Înfășurată într-un cearșaf, Harey ședea la capătul patului, chircită, cu fața năpădită de păru-i lung. Umerii îi tresăltau; plângea fără glas.

– Harey! S-a chircit și mai mult. Ce-i cu tine?... Harey...

Încă nedezmeticit bine, m-am așezat pe marginea patului, descătușându-mă treptat de coșmarul ce mă chinase doar cu o clipă în urma. Fata tremura. Am îmbrățișat-o. M-a respins cu cotul. Fața și-o ținea ascunsă.

– Iubito...

– Nu vorbi așa.

– Dar, Harey, ce se-ntâmplă?

I-am văzut chipul zbuciumat, umed de lacrimi. Lacrimi mari, de copil i se prelingeau pe obraji, strălucind un moment în gropița bărbiei și picurând apoi pe cearșaf.

– Tu nu mă mai vrei.

– Ce-ți mai trece prin cap!

– Am auzit...

– Ce-ai auzit, am întrebat-o, simțind cum îmi amorțește obrazul. N-ai înțeles, era doar...

– Ba nu, spuneai că nu sunt eu. Spuneai să plec. Aș pleca. O, Doamne! Aș pleca, dar nu pot. Nu știi ce-nseamnă asta. Vreau și nu pot. Sunt atât... atât de decăzută!

– Copilă!!!

Am îmbrățișat-o, am strâns-o la pieptul meu cu toată puterea, parcă universul se prăbușea, îi sărutam mâinile, degetele ude și sărate, repetam nu știu ce jurăminte, îmi ceream iertare, îi spuneam că fusese numai un vis prostesc și oribil. Încetul cu încetul s-a liniștit. A încetat să mai plângă. Mă privea cu ochi imenși, lunatici. Lacrimile i se uscaseră. Și-a întors capul.

– Nu, a murmurat. Nu vorbi așa, nu trebuie. Nu mai ești pentru mine același.

– Nu sunt!

Cuvintele mi s-au smuls ca un geamăt.

– Da, nu mă mai vrei. Am simțit-o mereu. Mă prefăceam că nu văd. Gândeam că mi se pare sau că e altceva, dar nu. Te porți... altfel. Nu mă iei în serios. E adevărat că a fost un vis, dar pe mine m-ai visat. Îmi spuneai pe nume. Ți-era scârbă. De ce? De ce?

Am îngenuncheat înaintea ei, cuprinzându-i genunchii.

– Copilă...

– Nu vreau să-mi vorbești așa. Nu vreau, auzi? Nu sunt câtuși de puțin un copil. Sunt...

A izbucnit în plâns și a căzut cu fața pe pat. M-am sculat. Dinspre gurile de ventilație pătrundea, cu un zumzet liniștit, aerul rece. Mi s-a făcut răcoare. Am tras pe mine halatul de baie. Așezându-mă pe pat, am simțit că-i ating fetei umărul.

– Harey, ascultă. Îți voi spune ceva. Îți voi spune adevărul...

S-a lăsat lângă mine, sprijinindu-se încet în mâini. Vedeam cum pulsul îi izbește puternic sub pielea subțire a gâtului. Din nou mi-a amortit obrazul și am început să tremur ca și cum aș fi stat în ger. Capul îmi era golit de orice gând.

– Adevărul? a spus. Îți dai cuvântul?

Nu i-am răspuns imediat; a trebuit să înghit nodul zdravăn care mi se pusese în gât. Era vechiul nostru consemn; la auzul său niciunul dintre noi nu numai că nu cuteza să mintă, dar nici măcar să ascundă ceva. Fusese o vreme în care ne chinuiam, exagerând sinceritatea, din naiva

convingere că așa ne vom salva.

– Pe cuvânt de onoare, am rostit cu toată seriozitatea. Harey... Așteaptă. Și tu te-ai schimbat. Noi toți ne schimbăm. Dar nu asta am vrut să-ți spun... Adevărul este următorul... Dintr-o cauză pe care niciunul dintre noi n-o cunoaște precis... nu mă poți părăsi. Lucrurile nu stau însă chiar atât de rău, fiindcă nici eu nu te pot...

– Kris!

Am ridicat-o în brațe, așa înfășurată în cearșaf. Un colț umed de lacrimi mi s-a lipit de umăr. Umblam prin cameră și-o legănam. Ea mă mângâia pe obraz.

– Nu. Nu tu te-ai schimbat, ci eu, mi-a șoptit la ureche. Ceva se întâmplă cu mine. Poate asta?

Privea la dreptunghiul negru, vid, rămas din ușa spartă, ale cărei resturi le dusesem aseară la magazie. Va trebui să montez una nouă, m-am gândit.

– Tu nu dormi? am întrebat-o pe Harey după ce am pus-o pe pat.

– Nu știu.

– Cum nu știi? Gândește-te, dragă.

– Probabil că nu-i un somn adevărat. Poate sunt bolnavă. Stau așa, întinsă și mă gândesc. Știi...

A tresărit.

– Ce? am întrebat-o în șoaptă, căci glasul ar fi putut să mă trădeze.

– Sunt niște gânduri foarte curioase. Nu știu de unde-mi vin...

– De pildă?

Trebuie să fiu calm – m-am gândit – indiferent de ceea ce voi auzi, și m-am pregătit pentru cuvintele ei ca pentru un șoc puternic.

A dat neputincios din cap:

– Ele... parcă... parcă... de pretutindeni...

– Nu-nțeleg...

– De parcă n-ar fi numai în mine, ci ar veni de mai departe. Într-un fel... nu știu cum să-ți spun. Pentru asta nu există cuvinte...

– Cu siguranță că sunt vise, am adăugat, prefăcându-mă plictisit; de fapt o piatră îmi căzuse de pe inimă. Iar acum vom stinge lumina și până dimineață nu vom mai avea niciun fel de griji, iar dimineața, dacă vom avea chef, ne vom strădui să ne facem altele. Bine?

A întins mâna spre întrerupător; ne-a învăluit întunericul, m-am lungit pe așternutul răcoros și am simțit apropiindu-se de mine căldura răsuflării ei.

Am îmbrățișat-o.

– Mai tare, a șoptit și, după o clipă: Kris!

– Ce-i?

– Te iubesc.

Îmi venea să urlu.

Dimineața era roșie. Discul tumefiat al soarelui zăcea deasupra orizontului. Pe pragul ușii se afla o scrisoare. Am desfăcut plicul. Harey era în baie; auzeam cum fredonează. Din când în când, își vâra în cabină capul, părul ud i se lipise de trup. M-am apropiat de fereastră și am citit:

„Kelvin, ne-am împotmolit. Sartorius preferă acțiuni energice. Este convins că va reuși să destabilizeze sistemele neutrinice. Pentru inițierea experiențelor are nevoie de o mostră din materialul de construcție al corpurilor F. Îți propune să pleci într-un zbor de recunoaștere ca să iei într-un recipient o anumită cantitate de plasmă oceanică. Acționează după cum crezi, dar înștiințează-mă cu privire la hotărârea luată. Eu n-am nicio părere și de altfel mi se pare că în genere nu mai am nimic. Susțin propunerea lui S. doar ca să progresăm cu ceva, fie chiar și iluzoriu. În caz contrar nu ne-ar mai rămâne decât să-l invidiem pe G.

Șobolanul

P.S. Nu intra în cabina postului de radio. Poți face asta pentru mine. Cel mai bine telefonează-mi“.

Parcurgând aceste rânduri, simțeam cum mi se strânge inima. Am recitit cu atenție scrisoarea, apoi am rupt-o, iar bucățelele de hârtie le-am aruncat. Pe urmă m-am apucat să caut un scafandru pentru Harey. Treaba asta mi se părea la fel de oribilă ca și aceea dinainte. Dar Harey nu bănuia nimic, altminteri nu s-ar fi bucurat atât de mult când i-am spus că trebuie să plec într-o acțiune de recunoaștere în afara stației și că o rog să mă întovărășească. Am luat micul dejun în chichinetă (și de data asta Harey abia dacă a ciugulit de două-trei ori) și ne-am dus la bibliotecă. Am vrut să revăd literatura referitoare la problemele câmpului și ale sistemelor neutrinice înainte de a îndeplini dorința lui Sartorius. Încă nu știam cum voi proceda, dar am hotărât să consult lucrările lui. Mi-a venit ideea că anihilatorul neutrinic, deocamdată inexistent, i-ar putea elibera pe Snaut și Sartorius; în acest timp, undeva, în exterior, într-un avion, de pildă, aș fi putut aștepta împreună cu Harey sfârșitul „operației“. Am rămas o vreme în fața marelui ordinator electronic; îi puneam întrebări, iar el ba răspundea aruncând o fișă ce purta inscripția laconică „lipsește din bibliografie“, ba îmi propunea să mă pierd într-o asemenea junglă de lucrări de fizică foarte speciale, încât sfatul devenea cu totul ineficace. Nu-mi venea să părăsesc această mare încăpere cu pereți netezi, tăiați de chenarele sertarelor, cu noianul lor de microfilme și de înregistrări electronice. Așezată în chiar centrul stației, biblioteca n-avea ferestre și era locul cel mai bine izolat din interiorul cuirasei de oțel.

Cine știe dacă nu tocmai de aceea mă simțeam în ea atât de bine, în ciuda văditului eșec al căutărilor mele. Am rătăcit prin vasta sală; în cele din urmă, m-am oprit în fața unor rafturi uriașe, înțesate până la tavan; acest munte de cărți nu reprezentau un lux, ci întruchipa memoria legată de pionierii solaristicii: rafturile, care numărau circa 600 de volume, purtau întreaga literatură clasică a obiectului, începând cu cele două volume ale monumentalei monografii (în bună parte depășită) a lui Giese. Am luat pe rând acele tomuri, fiecare avea o greutate impresionantă, și le-am răsfoit într-o doară, așezat pe brațul fotoliului. Harey și-a găsit și ea o carte. Am citit câteva rânduri peste umărul ei. Era *Bucătarul sideral*, una dintre puținele cărți provenite din patrimoniul primei expediții, pare-se chiar că-i aparținuse lui Giese. Văzând-o pe Harey cu ce atenție studia prescripțiile culinare adaptate cerințelor vitrege ale cosmonauticii, nu i-am mai spus nimic și m-am întors la respectabilul volum pe care-l aveam pe genunchi: *Zece ani de cercetări ale lui Solaris*, apărut în seria „Solarisiană“ de la numărul 4 până la 13, pe când actualele publicații poartă numere cu patru cifre.

Giese nu avusese niciodată prea mare inspirație, dar inspirația este o însușire care poate doar să-i dăuneze unui cercetător al lui Solaris. Nicăieri imaginația și capacitatea de a crea rapid ipoteze nu se dovedesc atât de păgubitoare. În realitate, pe această planetă e posibil orice. Descrierile incredibile ale constelațiilor generate de plasmă sunt mai mult decât probabil autentice, deși, în genere, neverificabile, deoarece doar rareori își repetă oceanul evoluțiile. Cel care le observă pentru prima dată este speriat îndeosebi de caracterul lor straniu, de proporțiile lor uriașe. Observate la scara mică, într-o băltoacă, să spunem, ar fi fost desigur considerate ca fiind un simplu „joc al naturii“, o manifestare a hazardului. Faptul că un om mediocru și un geniu stau la fel de neputincioși în fața nesfârșitei varietăți a formelor solarisiene nu facilitează întru nimic conviețuirea cu fenomenele oceanului viu. Giese nu era nici genial, nici prost; pur și simplu aparținea tagmei acelor pedanți clasificatori, a căror aparentă liniște exterioară maschează o neobosită pasiune de muncă, pasiune care le devorează întreaga existență. Câtă vreme putea, se folosea exclusiv de limbajul descrierii, iar când îi lipseau cuvintele se apuca să creeze noi expresii, adeseori nereușite, neadecvate fenomenelor descrise. Dar, în fond, niciun fel de termeni nu sunt în stare să redea ceea ce se întâmplă pe Solaris. „Supracopacii“, „lungonii“, „ciuipercăriile“, „mimoizii“, „simetriadele“ și „asimetriadele“, „mătăniile“ și „ariciozii“ lui Giese sună extrem de artificios; totuși aceste invenții verbale oferă o anumită reprezentare a lui Solaris chiar și celor ce nu-l cunosc decât din unele fotografii neclare și filme imperfecte. Evident, chiar și acest clasificator conștiincios s-a făcut nu de puține ori vinovat de imprecizie. Omul produce ipoteze întotdeauna, atât în mod conștient cât și atunci când habar n-are că o face. Giese considera că „lungonii“ constituie o formație fundamentală și i-a asemuit cu valurile provocate de fluxul mării terestre, dar mult mai mari și mai înalte. De altfel, cel ce a cercetat prima ediție a operei lui Giese știe că, inițial influențat de geocentrism, el le-a numit „fluxuri“. Comparăția pare ridicolă, dar trebuie să ținem seama de lipsa de imaginație a autorului ei. Dacă tot am căuta paralele terestre, ar trebui să observăm că aceste formații, depășind ca dimensiuni marele canion Colorado, sunt modelate dintr-o substanță care, la suprafață, are o consistență gelatinospumoasă (această spumă se solidifică în festoane uriașe, ușor friabile, în dantele cu ochiuri uriașe, ba chiar pentru unii cercetători ea se prezintă ca o „concreșcență scheletică“), iar în adânc devine tot mai mlădioasă, ca un mușchi încordat, dar ca un mușchi care, păstrându-și elasticitatea, dobândește rapid, la o adâncime de câteva sute de metri, duritatea stâncii. Între pereții tensionați ca o membrană pe spatele acestei plăsmuii vertebrale se desfășoară kilometri în șir „lungonul“ propriu-zis, obiect aparent independent,

asemănător unui piton colosal, care după ce a înghițit munți întregi îi digeră în tăcere; din când în când, trupul îi tremură și-i zvâcnește. Dar numai de sus arată „lungonul“ așa, de pe bordul unui avion. Atunci când te apropii de el la o distanță la care ambii „pereți ai canionului“ se ridică la sute de metri deasupra aparatului, „corpul pitonului“ se dovedește a fi domeniul unei atât de vertiginoase mișcări, încât din pricina ei capătă înfățișarea unui cilindru găuit din loc în loc, ce se întinde până dincolo de orizont. Prima impresie ți-o dă vârtejul unei paste vâscoase de un verde-sur, în ale cărei văluriri se răsfrâng razele soarelui, dar când ai ajuns în zbor deasupra „lungonului“ (iar pereții „canionului“ care-l tăinuiesc devin atunci aidoma unor culmi de munți), poți vedea că mișcarea este cu mult mai complicată. În ea se încrucișează șuvoaie mai întunecate care apoi se răsfrîă coaxial: în unele clipe, „mantaua“ superioară, devenind lucie ca oglinda, reflectă cerul și norii și este străpunsă cu larma unor salve de erupțiile epicentrelor semilichide. Treptat, devine evident faptul că imediat sub tine se află nucleul de acțiune al forțelor care mențin masele gelatinoase, răsfrânte pe flancuri, și le înalță până la cer, dar ceea ce este evident pentru ochi știința nu acceptă chiar atât de lesne. De-a lungul anilor, câte discuții aprinse n-au avut loc cu privire la procesele desfășurate în cadrul acestor structuri care brăzdează cu milioanele nesfârșitele larguri ale oceanului viu. Se credea că în aceste acțiuni se manifestă unele organe ale monstrului, în funcțiile lor metabolice, respiratorii, nutritive... Fiecare ipoteză a fost până la sfârșit infirmată de mii de experiențe, de cele mai multe ori primejdioase. Și toate acestea se referă doar la „lungoni“, formațiile în fond, cele mai simple, cele mai persistente, fiindcă existența lor numără săptămâni, fapt care aici este cu totul excepțional.

O formă mult mai complicată și mai capricioasă și care stârnește poate cea mai vehementă împotrivire (evident, una reflexă) o constituie „mimoizii“. Se poate spune, fără exagerare, că îndrăgostit de aceste plăsmuiri, Giese și-a consacrat întreaga viață ca să le cerceteze, să le descrie și să le descifreze esența. Denumindu-i „mimoizi“, el a încercat să exprime trăsătura lor cea mai specifică din punct de vedere uman; o anumită înclinație de a imita formele înconjurătoare mai mult sau mai puțin îndepărtate.

Într-o bună zi, în adâncurile oceanului, un imens disc cu marginile sfâșiate prinde să se întunece ca o suprafață pe care s-a turnat smoală. După câteva ore, restructurându-se în niște lobi tot mai evidenți, discul urcă spre suprafață. Un observator ar jura că asistă la o luptă năprasnică, deoarece din întreaga regiune șiruri nesfârșite de valuri sferice se reped aici ca niște buze crispete, ca niște cratere vii, musculoase, ce se închid și se deschid mereu; ele converg spre o

neagră inimă pendulară, se înalță ca o coloană, pentru ca să se prăvălească în abis. Fiecare dintre aceste prăbușiri de sute de mii de tone stârnește un plescăit, ca un tunet prelung, fiindcă totul se desfășoară aici în proporții monstruoase. Discul cel sumbru este împins spre adâncuri, fiecare lovitură părând să-l turtească tot mai mult, să-l fragmenteze într-un fel de lobi, căzuți ca niște aripi ude, apoi prefăcuți în ciorchini, la rândul lor subțiați în lungi șiraguri care se contopesc între ele și urcă, parcă târând după sine discul matern fărâmițat, în timp ce de sus următoarele inele ale valurilor cad neîncetat în golul tot mai adânc. Iar acest joc durează uneori o zi, alteori o lună. Câteodată totul se sfârșește aici. Conștiinciosul Giese a denumit această variantă „mimoid avortat“, ca și cum, nu se știe de unde, ar fi aflat cu exactitate că scopul final al catastrofei îl constituie „mimoidul matur“ (adică acea colonie polipoidală, de obicei mai mare decât un oraș terestru), a cărui menire este să maimuțărească formele exterioare... Evident, n-a lipsit un alt solaristician, pe nume Uyvens, care, dimpotrivă, a socotit această fază ca fiind „degenerativă“, agonică, iar pădurea de forme himerice a considerat-o drept o evidentă eliberare a structurilor derivate de sub dominația maternă.

Totuși Giese, care, în descrierile tuturor plăsmuirilor solarisiene, se comportă ca o furnică hoinărind pe o cascadă înghețată, nu s-a lăsat câtuși de puțin abătut din cadența frazei lui uscate și, cu o certitudine absolută, a clasificat diferitele faze ale desfășurării mimoidului în ordinea unei perfecțiuni ascendente.

Privit de sus, un mimoid pare asemănător unui oraș. E numai o iluzie, produsă de căutarea unei analogii cu lucrurile pe care le cunoaștem. Când cerul este senin, toate acele excrescențe multietajate și palisadele de pe creasta lor sunt învăluite de un strat de aer încins, care tulbură și tremură formele, distinse și altminteri cu destulă greutate. Primul nor ce trece pe fondul albastru (o spun din obișnuință, fiindcă acest „albastru“ este brun în timpul zilei roșii și extrem de alb în timpul celei albastre) prilejuiește o replică imediată. Începe o înmugurire impetuoasă, învelișul ce se înfoiază ca o conopidă este aruncat spre slăvi – desprinzându-se de temelia lui care pălește tot mai mult –, și, după câteva minute, reproduce până la iluzie norul cumulus. Uriașul obiect proiectează o umbră roșiatică pe care culmile mimoidului parcă și-o trec unele altora; această mișcare se desfășoară întotdeauna în sens contrar deplasării norului adevărat. Cred că Giese ar fi primit să i se taie mâna, numai să afle explicația fenomenului. Dar asemenea plăsmuiri „izolate“ ale mimoidului nu sunt nimic în comparație cu creația spontană „excitată“ de prezența obiectelor și a formelor ivite deasupra lui, odată cu sosirea pământenilor.

Sunt reproduse formele a tot ce se află la o distanță de maximum opt-nouă mile. Cel mai adesea mașinile terestre sunt copiate de mimoid la o scară mărită; ele sunt în mod frecvent deformate, redată cu simplificări caricaturale, grotești. Desigur, materia alcătuitoare este întotdeauna aceeași masă ce-și pierde iute culoarea și care, zvârlită în văzduh, în loc să recadă, rămâne, prin cordoane ombilicale ușor friabile, legată de substratul ei, deasupra căruia se deplasează, târându-se, contractându-se, îndoindu-se, alungindu-se, și astfel ia cu ușurință cele mai complexe întrupări. Un avion, o antenă sub o platformă satelizată sunt reproduse cu aceeași iscusință; mimoidul nu reacționează direct la apariția oamenilor și, vorbind mai exact, la apariția nici unei plante sau animal adus pe Solaris în scopuri experimentale de neobosiții cercetători. În schimb, un manechin, o păpușă umană, statuia unui câine sau un lemn sculptat, indiferent din ce esență, sunt copiate imediat.

Aici trebuie să adăugăm în paranteză că, din păcate, această „docilitate“ a mimoidului față de experientatori, atât de puțin întâlnită la alte plăsmui solarisiene, este uneori suspendată. Chiar și cel mai perfect mimoid are zilele lui „leneșe“, în cursul cărora pulsează foarte rar. De altminteri această pulsație nu este vizibilă pentru ochi, o singură bătaie a ei durează peste două ore, iar descoperirea ei reclamă filmări speciale.

În aceste împrejurări, formația cea mai lesne de vizitat este mimoidul, îndeosebi cel bătrân, fiindcă atât platforma scufundată în ocean, cât și suprastructura constituie un sprijin destul de sigur pentru tălpile noastre.

Firește că în zona unui mimoid putem ajunge și în zilele lui „active“, atunci însă vizibilitatea devine egală cu zero, din pricina căderii unei suspensii coloidale albe ca omătul, revărsată continuu din ramificațiile noduloase ale torsului ce copiază formele. Dealtfel, aceste forme nu pot fi sesizate din apropiere, deoarece proporțiile lor sunt uriașe ca niște munți. În plus, substratul unui mimoid „activ“ e înnămolit de o ploaie cărnoasă care pătrunde după câteva ore în coaja lui mult mai ușoară decât tuful. În sfârșit, trecând fără un echipament adecvat prin labirintul coloanelor care se turtesc ca niște gheizere vâscoase, te poți rătăci chiar când soarele este puternic, deoarece razele acestuia nu pot străbate neîncetat învelișul „exploziilor imitative“ aruncate în atmosferă.

Observarea mimoidului în zilele lui fericite (la drept vorbind, zilele fericite sunt ale cercetătorului aflat deasupra) poate constitui izvorul unor impresii de neuitat. Mimoidul are „ascensiunile lui creatoare“,

când începe o extraordinară hiperproducție. Plăsmuiește atunci variante, complicații sau chiar „continuări formale“ ale formelor exterioare și astfel se poate distra ore în șir, spre bucuria unui artist abstracționist și spre exasperarea savantului care se străduiește în zadar să înțeleagă cât de cât procesele care au loc. Uneori, în activitatea lui, mimoidul manifestă trăsăturile unei simplificări de-a dreptul infantile, adesea cade în „abateri baroce“, iar tot ce creează atunci poartă pecetea unei opulențe desuete. Îndeosebi mimoizii bătrâni produc forme capabile să-ți provoace un râs homeric. În ce mă privește n-am putut niciodată să râd de ele; prea tare mă tulbura taina acestui spectacol.

Se înțelege că, în primii ani, exploratorii au năvălit literalmente asupra mimoizilor, considerați pe atunci centrele oceanului solarisian, prin intermediul cărora avea să se stabilească mult râvnitul contact al celor două civilizații. S-a dovedit însă foarte curând că nu putea fi vorba de niciun contact, deoarece totul începea și se sfârșea cu o imitare a formelor, ceea ce nu ducea nicăieri.

Obsedați de viziunea lor antropo- sau zoomorfică, savanții se străduiau cu disperare să descopere în produsele mereu altele ale oceanului viu organe „senzoriale“ sau chiar „membre“, pe care o anumită vreme savanți ca Maartens și Ekkonai le-au socotit corespunzând „mătăniilor“ și „aricioizilor“ lui Giese. Dar aceste protuberanțe, ce erupeau uneori la înălțime de două mile, puteau fi socotite „membre“ ale oceanului doar în felul în care am considera cutremurele de pe pământ drept „gimnastica“ scoarței terestre.

Catalogul acestor formații, repetate cu o constanță relativă și pe care oceanul le naște atât de frecvent încât pot fi descoperite pe suprafața lui cel puțin de câteva zeci sau sute de ori pe zi, cuprinde aproximativ 300 de poziții. Cele mai inumane, în sensul unei absolute lipse de asemănare cu orice ține de experiența unui pământean, sunt, conform școlii lui Giese, simetriadele.

Tot în acea vreme s-a constatat aproape cu certitudine că oceanul nu se comportă agresiv și că în frământările lui plasmatiche poate pieri doar cel ce o vrea cu tot dinadinsul (nu vorbesc firește de accidente ivite prin defectarea aparaturii), s-a stabilit că atât râurile cilindrice ale lungonilor, cât și uriașele trâmbe ale mătăniilor pot fi străbătute cu un avion, fără cel mai mic pericol. Plasma lasă drum liber corpului străin, retrăgându-se cu viteza sunetului în atmosfera solariseană și deschizând, la solicitările oamenilor, tunele adânci chiar sub suprafața oceanului (energia enormă pe care o declanșează în acest scop a fost calculată de Scriabin ca fiind de 1019 ergi în cazurile extreme!!!).

Cercetarea simetriadelor a fost întreprinsă cu o foarte mare precauție, iar numele celor ce au pătruns pentru prima oară în misterioasele adâncuri sunt cunoscute astăzi de orice copil de pe pământ.

Groaza pe care o inspiră acești coloși nu este pricinuită de aspectul lor (deși el însuși în stare să-ți provoace cele mai sinistre coșmaruri), ci mai curând de faptul că în sfera simetriadelor nu există nimic constant sau sigur, deoarece aici sunt suspendate până și „legile fizicii“. Tocmai cercetătorii acestor formații susțineau cel mai frecvent teza potrivit căreia oceanul este dotat cu rațiune.

Simetriadele apar brusc, nașterea lor fiind ceva în genul unei erupții. Cam cu o oră înainte de ivirea lor, oceanul începe să strălucească intens, de parcă ar deveni sticlos, pe o suprafață de câteva zeci de kilometri pătrați; dar atât fluiditatea, cât și ritmul tălăzuirii sale rămân neschimbate. Câteodată simetriada irumpe în craterul căscat prin absorbția unui aricioid, dar fenomenul nu reprezintă o regulă. După circa o oră, învelișul vitros zboară în sus, aidoma unei uriașe bășici în care se răsfrânge cerul, soarele, norii, toate peisajele, schimbându-și culorile și refractându-se. Jocul fulgurant al luminii este fără egal.

Efecte luminoase extrem de puternice produc simetriadele ivite în timpul zilei albastre sau imediat înainte de crepuscul. Ai atunci impresia că planeta naște o alta, care în fiecare clipă își dublează volumul. Globul orbitor de radios, abia născut din adâncuri, se despică la vârf în sectoare verticale. Acest stadiu, denumit printr-o expresie nu tocmai fericită „faza potirului floral“, durează câteva secunde. Nervuri membranoase se arcuiesc spre cer, formând fulgerător ceva în genul unui tors, înăuntrul căruia se desfășoară simultan sute de fenomene. În centrul formației, cercetat pentru prima oară de echipa lui Hamalei, se ridică printr-o hiperpolicristalizare un pilastru ca o axă, denumită „coloană vertebrală“, dar eu nu fac parte dintre adepții acestui termen. Nebuneasca arhitectură a osiei centrale este sprijinită *in statu nascendi* de stâlpi ce țâșnesc neîncetat din adâncimile de kilometri ale unei mase gelatinoide, aproape apoase. În cursul acestui proces, colosul emite un zgomot surd, continuu și este împrejmuț de un zid de spumă clocotitoare, albă ca neaua. Pe urmă dinspre centru către margini pornesc mișcările extrem de complicate ale unor straturi pe care se depune substanța zvâcnită din străfunduri. În același timp, gheizerele abisale, amintite anterior, se transformă, îngroșându-se, în coloane ciliforme și mobile. Acești „cili“ tind spre locurile determinate de dinamica generală a construcției, amintind de bronhiile unui embrion care ar crește de o mie de ori mai repede decât în mod obișnuit și ar atinge cerul. Prin ei circulă șuvoaiele unei seve

trandafirii și ale unui lichid de un verde atât de sumbru încât pare negru. Din acea clipă, simetriada începe să-și manifeste proprietatea ei cea mai neobișnuită: modelarea sau chiar abolirea unor legi fizice. Să precizăm că nu exista două simetriade asemănătoare, geometria fiecăreia părănd a fi o nouă „invenție“ a oceanului viu și că simetriada plăsmuiește în interiorul ei așa-numitele „mașini momentane“, produse care nu amintesc prin nimic mașinile construite de oameni, deoarece în cazul lor finalitatea „mecanică“ a acțiunii este foarte, relativă.

Când gheizerele ce bat din adâncuri se întăresc sau se umflă, dând naștere unor galerii și coridoare labirintice, iar „membranele“ creează un sistem de planuri ce se întretaie, de bolți și de pereți înclinați, simetriada își justifică numele prin aceea că fiecărei formații alcătuite la un pol îi corespunde un sistem fidel până la amănunte, la polul opus.

După vreo 20–30 de minute, gigantul începe să se afunde încet, câteodată înclinându-și mai întâi axa verticală cu $8-12^\circ$. Există simetriade mai mari și altele mai mici, dar chiar și cele pitice, după ce au revenit la suprafață, se înalță cu mai bine de opt sute de metri deasupra orizontului și sunt vizibile de la depărtări de multe mile. Interiorul lor poate fi străbătut în condițiile celei mai depline securități, imediat după stabilirea echilibrului, când simetriadele încetează să se mai adâncească în oceanul viu și în același timp survine revenirea la poziția perfect verticală. Locul cel mai adecvat pentru penetrare este regiunea situată imediat în vecinătatea vârfului. „Calota polară“, relativ netedă, este împrejmuată de o zonă plină de tunele, care conduc spre incintele și culoarele interioare. Această structură luată în ansamblu reprezintă desfășurarea tridimensională a unei ecuații de grad înalt.

După câte se știe, orice ecuație, fiind exprimabilă în limbajul figurativ al geometriei superioare, poate genera un corp corespunzător. În această accepție, simetriada este o rudă a conurilor lui Lobacevski și a curburilor negative ale lui Riemann, dar rudă foarte îndepărtată, din cauza complexității ei inimaginabile. Ea constituie desfășurarea unui întreg sistem matematic pe spațiul câtorva mile cubice. Dar această desfășurare este cvadridimensională, deoarece coeficienții reali ai ecuațiilor se exprimă și temporal, prin transformări ce survin odată cu scurgerea timpului.

Evident, cea mai simplă ar fi ideea că ne găsim pur și simplu în prezența unor „mașini matematice“ a oceanului viu, a unui gigant model de calculare, ce-i sunt necesare într-un scop necunoscut nouă;

astăzi însă această ipoteză a lui Fermont nu mai este împărtășită de nimeni. Într-adevăr, ideea că prin intermediul unor astfel de erupții titanice (în care fiecare particulă este supusă unor tot mai complicate formule de analiză superioară) oceanul ar reexamina problemele materiei, ale Cosmosului, ale existenței n-a reușit să se mențină, oricât de atrăgătoare ar fi fost. În adâncul uriașului acționează mult prea multe fenomene incompatibile cu această imagine, în fond prea simplă (copilăros de simplistă, după cum au remarcat unii).

N-au lipsit încercări de a inventa un model accesibil simetriadei, de a o reprezenta cumva; a căpătat o suficientă popularitate exemplul lui Averian, care și-a formulat ipoteza în felul următor: să ne imaginăm o construcție terestră din trecutul îndepărtat, de pildă din timpurile de înflorire a Babilonului. Să încercăm s-o realizăm dintr-o substanță vie, excitabilă și capabilă de evoluție; arhitectura ei ar parcurge o serie de faze intermediare, căpătând sub ochii noștri formele arhitecturii grecești, romane, apoi coloanele s-ar subția ca lujerele, bolta ar pierde din greutate, s-ar mlădia, s-ar ascuți, arcurile s-ar preschimba în parabole alungite și, în fine, s-ar frânge avântat. Goticul astfel apărut s-ar maturiza și ar îmbătrâni, trecând în formele târzii; severitatea ascensiunii îndrăznețe de până atunci ar fi înlocuită de erupțiile unei eflorescențe orgiastice, sub ochii noștri s-ar dezvolta fecunditatea prolixă a barocului, iar dacă am continua acest șir, considerând obiectul nostru metamorfozat drept stadiile dezvoltării unei ființe vii, am ajunge, în sfârșit, la arhitectura epocii cosmodromurilor, totodată apropiindu-ne, poate, de înțelegerea a ceea ce este simetriada.

Dar această comparație, oricât ar fi ea de mult îmbogățită (au existat, de altfel, încercări de a o vizualiza cu ajutorul unor modele speciale și al filmului), rămâne, în cel mai bun caz, inoperantă, iar în cazul cel mai rău, o falsificare, deoarece simetriada nu se aseamănă cu nimic pământesc...

Omul poate cuprinde simultan extrem de puține lucruri; vede numai ce se petrece sub nasul său, aici și acum; reprezentarea concomitentă a unei mulțimi de procese interdependente îi depășește posibilitățile. Constatăm aceasta chiar înaintea unor fenomene relativ simple. Despre soarta unui om putem spune multe, soarta a câtorva sute este greu s-o mai cuprindem, iar desfășurarea vieții a mii, milioane nu mai înseamnă de fapt nimic din cauza uriașei complexități. Simetriada reprezintă un milion, ba nu, un miliard ridicat la puteri, este inimaginabilul în sine; ce importanță are că ne găsim în interiorul vreuneia dintre navele ei (care reconstituie un spațiu Kroneker la puterea a zecea), agățați ca niște furnici, că vedem respirația planurilor gigantice, care irizează sub lumina torțelor noastre, că

asistăm la interpătrunderea lor, că ni se dezvăluie fluiditatea și perfecțiunea fără greș a soluției, care, în fond, este doar un moment, întrucât aici totul curge, iar conținutul acestei arhitectonici este mișcarea precisă și concentrată spre un anumit țel. Observăm doar o fărâmă dintr-un imens proces, vibrația unei corzi din orchestra simfonică a unor hipergiganți, totuși chiar și aceasta nu înseamnă nimic, căci intuim – dar o intuim fără să înțelegem – că în același timp deasupra și dedesubtul nostru, în hăuri de catedrală, dincolo de limitele ochiului și ale imaginației, au loc nenumărate milioane de transformări simultane, întrețesute aidoma unor note muzicale legate printr-un imens contrapunct matematic. Iată de ce au fost asemuite cu o simfonie geometrică; noi suntem doar ascultătorii ei surzi.

Aici, ca să poți vedea într-adevăr ceva, ar trebui să te dai înapoi la o distanță uriașă, dar în simetriadă totul se petrece în interior, totul este o înmulțire ce erupe în avalanșa de nașteri, o neîncetată plăsmuire, ea însăși sincronă cu factorii formatori și nicio mimoză nu vedește sensibilitatea acestor puncte plasmatice care răspund la cele mai infime transformări suferite de simetriadele aflate la distanțe de mile. Aici fiecare construcție efemeră, de o frumusețe a cărei realizare depășește limitele privirii noastre, este în același timp constructorul tuturor celorlalte care se edifică simultan. Simfonie, da, însă una care se autocreează și se autoanihilează.

Sfârșitul simetriadei este înspăimântător. Nimeni dintre cei care l-au văzut n-a fost în stare să se împotrivească impresiei că este martorul unei tragedii, dacă nu chiar al unui asasinat. După două-trei ore (această creștere explozivă, această autogeneză și autocopiere nu durează niciodată mai mult), oceanul viu trece la atac. Iată ce se întâmplă: suprafața netedă se ridează, împrejurimile simetriadei, liniștite până atunci, se acoperă de spume uscate și încep să fiarbă, dinspre orizont pornesc șiruri de unde centripete, cratere cărnoase, asemănătoare celor prezente la nașterea mimoidului, dar de dimensiuni incomparabil mai mari. Domeniul submarin al simetriadei este strangulat, colosul se ridică încet, de parcă urmează să fie expulzat în afara planetei. Păturile superficiale ale oceanului se activează, se cațără tot mai sus de-a lungul pereților, îi acoperă, solidificându-se, zidind deschiderile, dar toate acestea nu pot fi comparate cu ceea ce se întâmplă în adâncuri. Mai întâi procesele morfocreatoare – autogenerarea succesivelor arhitecturi – îngheață o clipă, pentru ca brusc să sufere o accelerare violentă; mișcările care erau line penetrări, vâlvuriri, desfășurări de fundamente și boltiri, până atunci atât de ritmice și atât de sigure, de parcă ar fi durat de veacuri, toate acestea încep să se precipite. Sentimentul că titanul se încordează din răsputeri în fața pericolului ce-l amenință e tot mai

copleșitor. Dar cu cât se accelerează viteza prefacerilor, cu atât devine mai evidentă și metamorfoza materialului de construcție și a dinamicii lui. Toate boltirile suprafețelor atât de mirific arcuite se înmoaie, devin flasce, atârână, apar discontinuități, forme imperfecte, masacrate, infirme; din adâncurile nevăzute crește un țipăt strident, un răget. Aerul, aruncat ca într-un horcăit agonizant, se freacă prin canalele tot mai înguste, sforăind și bubuind în orificii, face ea nervurile strâmte ale bolților să vibreze, asemenea unor uriașe laringe nechezătoare, izbînd în corzi vocale moarte, năpădite de stalactite mucoidale, iar în ciuda dezlănțuirii celei mai năprasnice mișcări, a mișcării distrugerii, spectatorul se simte neputincios, paralizat. Doar orgia furtunii ce vîiește în adâncuri prin mii de galerii menține cu suflul ei edificiul ce atîngea firmamentul, iar acum se prelinge topindu-se și turtindu-se aidoma unui fagure cuprins de văpăi, dar pe alocuri se și văd ultimele zvâcniri rupte de restul mișcării oarbe, din ce în ce mai sleite, pînă cînd uriașul neconținut atacat din afară se prăbușește cu încetineala unui munte și dispare în vîltoarea acelorași spume care i-au însoțit titanica apariție.

Și ce înseamnă toate astea? Da, ce înseamnă...?

Îmi amintesc de o excursie școlară care vizitase Institutul de solaristică din Aden, pe cînd eram asistentul lui Gibarian; după ce trecuseră printr-o aripă a bibliotecii, elevii au fost conduși în sala principală, care conținea în majoritatea ei casete cu microfilme. Pe unele dintre ele erau înregistrate mici detalii ale interiorului simetriadelor, evident, de mult dispărute, dar se aflau acolo nu fotografii, ci peste 90000 de filme complete. Și atunci, o fetiță de vreo 15 ani, grăsuță, cu ochelari, m-a privit pătrunzător și m-a întrebat brusc:

– Și la ce servesc astea?

S-a lăsat o tăcere stînjenitoare. Profesoara și-a privit sever temerara-i elevă; dintre solaristicienii prezenți atunci nimeni n-a găsit un răspuns; simetriadele sunt nerepetabile și, în genere, niciunul dintre fenomenele care au loc înăuntrul lor nu poate fi reprodus. Cîteodată, aerul încetează să conducă sunetele, cîteodată crește sau scade indicele de refracție, apar local modificări ritmice, pulsatorii ale gravitației, ca și cînd simetriei i-ar palpa o inimă gravitațională. Cîteodată girobusolele cercetătorilor parcă înnebunesc, alteori apar și dispar straturi de ionizare mărită. Enumerarea tuturor acestor anomalii ar putea continua la nesfârșit. De altfel, chiar dacă va fi dezlegată taina simetriadelor, tot vor mai rămîne asimetriadele...

Acestea apar în mod asemănător, doar altul le este sfîrșitul. În unele

nu poți vedea decât vibrații, pâlپări, sclipiri; știm numai că sunt sediul unor procese ametoare situate la limitele vitezelor fizice. Sunt denumite și „megafenomene“ cuantice. Analogia lor matematică cu anumite modele ale atomului este însă atât de superficială, încât unii o consideră ca fiind cu totul aleatorie. Asimetriadele au o existență incomparabil mai scurtă decât a celorlalte formații, doar de câteva minute, iar sfârșitul le este, pare-se, și mai îngrozitor, fiindcă, după uraganul ce le invadează și le dezagregă cu aerul său solid, în ele pătrunde cu o iuțeaă inimaginabilă un lichid clocotitor care îneacă totul; atunci izbucnește o explozie ca dintr-un vulcan noroios; erupe o uriașă trâmبă de rămășițe, care cad apoi îndelung sub forma unei ploii de țesuturi macerate pe suprafața calmă a oceanului. Unele dintre aceste resturi, purtate de vânt, zbârcite, ca niște epiderme uscate, gălbui și semănând uneori cu oasele late, pot fi văzute plutind în derivă la distanțe de multe zeci de kilometri de epicentrul exploziei.

O grupă distinctă o formează acele plăsmui ce se rup de oceanul viu, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă; ele pot fi observate mult mai rar și mai dificil decât celelalte. Fragmentele lor au fost considerate la început drept componente ale unor ființe ce ar trăi în adâncurile oceanului, ipoteză cu totul eronată, după cum s-a dovedit mai târziu.

Uneori, par să zboare ca niște păsări ciudate, cu multe aripi, dar și aceste noțiuni luate din dicționarul terestru se preschimbă într-un zid impenetrabil. Alteori, dar asta extrem de rar, pot fi observate pe țărmul insulelor stâncoase niște turme, asemănătoare turnelor de foci, care se odihnesc la soare sau care reintră, târându-se leneș, în mare pentru a se contopi cu ea.

Și astfel nu s-a putut ieși din cercul noțiunilor pământești și umane, iar primul contact...

Expedițiile au străbătut sute de kilometri în adâncurile simetriadelor, au montat aparate de înregistrare, camere de filmat automate; ochii sateliților artificiali dotați cu instalații de televiziune înregistrau înmugurirea mimoizilor și a lungonilor, maturizarea și moartea acestora. Bibliotecile se umpleau, creșteau arhivele; prețul care trebuia plătit devenea tot mai mare. 718 oameni care întârziaseră să părăsească la timp coloșii în agonie și-au pierdut viața; dintre aceste victime, 106 au pierit în acea catastrofă memorabilă în care și-a găsit moartea însuși Giese, pe atunci în vârstă de 70 de ani; cauza dezastrului trebuie căutată în faptul că o plăsmuire evident de tipul simetriadei a pierit în mod imprevizibil ca o asimetriadă. În câteva secunde, 79 de oameni împreună cu mașinile lor de zbor au fost

nimiciți de explozia magmei noroioase, iar suflul ei a doborât pe alți 27 care pilotau avioanele și elicopterele aflate în raid de cercetare deasupra falsei simetriade. Locul acesta, la încrucișarea paralelei 42 cu meridianul 89, este însemnat pe hărți prin „Pieirea celor o sută șase”. Dar acest punct există doar pe hărți, deoarece suprafața oceanului nu se deosebește cu nimic, acolo, de alte zone ale lui.

Atunci, pentru prima dată în istoria cercetărilor solarisiene, s-au făcut auzite glasuri care au cerut să se treacă la o ripostă termonucleară. Ar fi fost într-adevăr mai îngrozitor decât răzbumarea să distrugi ceva ce nu se putea înțelege. Tsanken, adjunctul grupei de rezervă a expediției lui Giese, s-a salvat grație doar unei erori: automatul indicase în mod greșit poziția simetriadei, astfel încât Tsanken a rătăcit cu aparatul său deasupra oceanului, ajungând la locul sinistrului abia după explozie. Zburând, mai vedea ciuperca neagră. În clipa în care urma să fie luată decizia privitoare la riposta nucleară, Tsanken a amenințat că va arunca în aer stația împreună cu el însuși și cu ceilalți 18 din ea și, deși nu s-a recunoscut niciodată oficial, se poate bănuir că acest ultimatum sinucigaș a influențat rezultatul nefavorabil al votării.

Dar timpurile în care expediții atât de numeroase vizitau planeta sunt de domeniul trecutului. În ce privește stația, ea ar fi putut, prin amploarea și perfecțiunea ei tehnică, să umple Pământul de mândrie, dacă n-ar fi existat edificiile de milioane de ori mai mari, pe care oceanul le plăsmuia în câteva secunde din adâncurile lui. Construită sub forma unui disc cu un diametru de 200 de metri, stația are patru etaje în centru și două lateral. Plutind la înălțimi între 500 și 1500 m deasupra oceanului grație gravitatoarelor propulsate cu energie de anihilare, ea a fost înzestrată (în afara instalațiilor de care dispun stațiile obișnuite și marii sateloizi ai altor planete) cu o rețea specială de radar, capabilă să dirijeze motoarele corespunzător cu modificările oceanului, astfel încât discul de oțel să se înalțe în stratosferă la primele manifestări de naștere a unei noi plăsmuirii.

Acum însă, stația a ajuns aproape pustie. De când, din motive rămase pentru mine încă necunoscute, automatele au fost închise în magaziile amplasate la mari adâncimi, puteai să circuli cu ușurință pe nesfârșitele coridoare fără să-ntâlnești pe nimeni, după cum se întâmplă uneori pe o epavă ce lunecă orbește și ale cărei mașini au supraviețuit pierderii echipajului.

Când am lăsat deoparte cel de-al nouălea volum al monografiei lui Giese, mi s-a părut că oțelul de sub stratul de burete plastic al podelei a început să tremure Am înmărmurit. Trepidația nu s-a mai repetat. Biblioteca fiind perfect izolată de restul construcției, vibrațiile puteau

avea o singură cauză: vreo rachetă își luase startul din stație. Acest gând m-a adus la realitate. Nu eram încă pe deplin decis dacă voi zbura, după cum dorise Sartorius. Comportându-mă ca și cum i-aș fi acceptat planurile, aș fi putut cel mult să amân criza; aveam aproape certitudinea că vom ajunge la o ciocnire, căci eram hotărât să fac orice ca s-o salvez pe Harey. Totul depindea de rezultatul încercărilor lui Sartorius. Superioritatea lui asupra mea era uriașă – ca fizician cunoștea problema de zece ori mai bine decât mine și doar în mod paradoxal mă puteam bizui pe trăinicia creațiilor oceanice. În cursul orei următoare m-am adâncit în studierea microfilmelor, căutând să descifrez infernala genune matematică, în al cărei limbaj se exprimă fizica proceselor neutrinice. La început mi s-a părut o treabă cu totul lipsită de speranță. Cu atât mai mult cu cât existau cinci asemenea îndrăcite teorii ale câmpului neutrinic, semn evident că niciuna dintre ele nu era perfectă. Și totuși, până la sfârșit, am reușit să găsesc ceva promițător. Îmi copiasem tocmai formulele, când s-a auzit un ciocănit. M-am repezit la ușă și am întredeschis-o, astupând golul cu propriul meu trup. L-am văzut pe Snaut cu fața lucind de sudoare. În spatele său coridorul era pustiu.

– Ah, tu ești, am rostit, deschizând larg ușa. Intră!

– Da, eu sunt, a răspuns. Glasul îi era răgușit, sub ochii roșii îi atârnavu pungi; purta un șorț lucios din cauciuc antiactinic, agățat de bretele elastice. De sub șorț i se vedeau aceiași pantaloni mânjiți. A privit în jurul rotondei egal luminate; zărind-o pe Harey, care stătea lângă fotoliu, Snaut a încremenit. Ne-am înțeles dintr-o clipire, el s-a înclinat ușor, iar eu, trecând la un ton monden, am făcut prezentările:

– Dânsul e doctorul Snaut, Harey. Snaut, ea este soția mea.

– Sunt... un membru al expediției prea puțin vizibil. Iată de ce... – pauza s-a prelungit primejdios de mult – n-am avut prilejul să vă cunosc...

Harey a zâmbit și i-a întins mâna; el i-a strâns-o, după câte mi s-a părut, aproape fascinat, clipind de câteva ori și rămânând cu privirea ațintită asupra, până când l-am luat de braț.

– Mă iertați, și-a regăsit glasul Snaut. Aș vrea să vorbesc cu tine, Kelvin...

– Cu plăcere, am răspuns cu ușurința unui om umblat prin lume; totul îmi suna ca într-o comedie ieftină, dar altă ieșire nu exista. Harey, dragă, nu te deranja. Trebuie să discut cu doctorul despre plicticoasele

noastre probleme.

L-am apucat îndată de cot și l-am condus spre micile fotolii din cealaltă parte a sălii. Harey s-a lăsat în fotoliul în care stătusem mai înainte eu, dar, în prealabil, și l-a așezat în așa fel încât, ridicându-și de pe carte capul, să ne poată vedea.

– Ce se aude? am întrebat cu glas scăzut.

– Am divorțat, mi-a replicat el tot în șoaptă.

Probabil că aș fi izbucnit în râs dacă pățania noastră mi-ar fi fost cândva relatată, dar pe stație simțul umorului îmi era ca și suspendat.

– De ieri până azi am trăit câțiva ani, Kelvin, a adăugat. Câțiva ani bunișori. Dar tu?

– Nimic... am răspuns după o clipă, fiindcă nu știam ce să spun. Țineam la el, dar acum simțeam că trebuie să fiu prudent îndeosebi față de cele ce avea să-mi spună.

– Nimic? m-a îngânat. Uite... e chiar așa de bine...?

– La ce te referi? am spus, de parcă n-aș fi priceput. A închis ochii congestionați și, aplecându-se atât de mult încât i-am simțit pe obraz căldura respirației, mi-a șoptit:

– Eșuăm, Kelvin. Cu Sartorius nu mai poți stabili nicio legătură. Știu doar ceea ce ți-am scris, ce mi-a spus după mica noastră consfătuire...

– A deconectat videofonul? am întrebat.

– Nu. Un scurtcircuit la aparatul său... Se poate s-o fi făcut intenționat sau... și Snaut își zvâcni pumnul de parcă ar fi vrut să spargă ceva.

Îl priveam fără să rostesc niciun cuvânt. Colțul stâng al gurii i s-a lăsat într-un zâmbet neplăcut.

– Kelvin, am venit să... S-a întrerupt o clipă. Ce intenționezi să faci? și-a terminat apoi gândul.

– Te referi la scrisoarea aia...? am spus încet. Pot s-o fac, nu văd de ce aș refuza. Tocmai de aceea mă aflu aici, voiam să mă orientez...

– Nu, m-a întrerupt. Nu pentru asta am venit...

– Nu...? m-am prefăcut surprins. Atunci te ascult.

– Lui Sartorius, a murmurat după o clipă, i se pare că a găsit calea...

Nu mă slăbea din ochi. Ședeam liniștit, străduindu-mă să afișez o mimică indiferentă.

– Mai întâi e istoria cu razele Roentgen. Ții minte ce-a făcut cu ele Gibarian. E posibilă o modificare...

– În ce fel?

– Până acum fasciculului de raze proiectat în ocean i se modula doar intensitatea potrivit anumitor formule.

– Știu asta. Au făcut-o și Nilin, și mulți alții.

– Da. Dar au aplicat radiații puțin penetrante. De data asta a fost o radiație dură. Au trimis-o în ocean cu maxima intensitate de care dispuneau.

– Ar putea să aibă consecințe neplăcute, am remarcat. E o încălcare a Convenției O.N.U.

– Kelvin... Nu face pe naivul. Acum nu mai are niciun fel de însemnătate. Gibarian nu mai trăiește.

– Ah, am priceput... Sartorius vrea să arunce întreaga vină asupra lui...

– Habar n-am. Nu mi-a spus nimic. E o chestiune derizorie. Sartorius crede că de vreme ce „oaspetele“ apare întotdeauna numai când ne trezim, e probabil ca tocmai în timpul somnului oceanul extrage din noi formula de reproducere, socotind că starea noastră esențială este cea onirică; de aceea și procedează după cum am văzut. În consecință, Sartorius vrea să-i comunice oceanului starea noastră de veghe, gândurile pe care le avem când suntem treji. Înțelege?

– În ce fel? Prin poștă?

– Glumele poți să ți le înrămezi separat. Acest fascicul de raze va fi modulat cu biocurenții cerebrali ai vreunuia dintre noi.

Mintea mi s-a luminat brusc.

– Aha, am spus. Și acel cineva sunt eu, nu-i așa?

– Da, s-a gândit la tine.

– Mulțumiri cordiale.

– Dar tu ce zici?

Tăceam. Fără să spun nimic, am întors încet ochii spre Harey, care era cufundată în lectură. S-a uitat la mine. Am simțit cum îmi pierd sângele din obraji. Mi-am dat seama că-mi pierd stăpânirea de sine.

– Așadar, cum rămâne...? m-a întrebat Snaut.

Am dat din umeri.

– Ideea de a folosi razele Roentgen pentru a ține predici despre măreția omului o consider o treabă de bufon. Tu nu? Te pomenești că nu.

– Așa gândești?

– Da.

– Atunci e foarte bine, a spus și mi-a zâmbit ca și cum i-aș fi îndeplinit dorința. Vasăzică te opui acestei idei a lui Sartorius?

Nu pricepeam încă bine cum de reușise, dar în privirea lui Snaut am citit că m-a dus într-acolo unde a vrut. Tăceam. Ce mai puteam spune.

– Perfect! a continuat. Fiindcă mai există și un al doilea proiect: să fie transformat aparatul lui Roche.

– Anihilatorul...?

– Da. Sartorius a și efectuat calculele prealabile. Posibilitatea este reală. Nici nu va fi nevoie de o putere prea mare. Aparatul va funcționa continuu, timp nelimitat, producând anticâmpuri.

– Stai... cum vine asta?

– Foarte simplu. Vor fi niște anticâmpuri neutrinice. Substanța obișnuită nu va suferi modificări. Anihilate vor fi doar... sistemele neutrinice. Înțelegeți?

A zâmbit satisfăcut. Stăteam cu gura căscată. Treptat a încetat să mai zâmbească. Mă privea încruntat, în așteptare.

– Așadar respingem proiectul denumit „Gândirea“, ce zici? Cât despre al doilea... Sartorius a și început să se ocupe de el. Îl vom numi „Libertatea“.

Mi-am închis o clipă ochii. Deodată m-am hotărât. Snaut nu era fizician... Sartorius deconectase ori poate distrusese videofonul. Prea bine...

– Eu l-aș denumi mai curând „Abatorul“ ..., am spus încet.

– Și tu ai fost măcelar. Sau nu? Dar acum va fi cu totul altceva. Nu vom avea „oaspeți“, nici corpuri F, nimic. Chiar în momentul materializării lor vor fi anihilați.

– E o neînțelegere, am răspuns zâmbind și clătinându-mi capul într-un fel pe care l-am dorit cât mai firesc. Reacția mea nu ține de niște scrupule morale, ci doar de instinctul autoconservării. N-am chef să mor, Snaut.

– Ce zici...?

Era consternat. Mă privea bănuitor. Am scos din buzunar o notă acoperită de formule.

– Și eu m-am gândit la asta. Te miră? Doar eu am emis cel dintâi ipoteza neutrinică, sau nu? Privește! Anticâmpurile pot fi excitate. E drept că pentru materia obișnuită nu-i niciun pericol. Dar în momentul destabilizării, când sistemul neutrinic se descompune, este eliberat surplusul de energie al forțelor de legătură. Acceptând că un kilogram de masă de repaus are 108 ergi, obținem pentru un singur obiect F: 5×10^8 . Știi ce-nseamnă? Echivalentul unei mici încărcături de uraniu care ar exploda înăuntrul stației.

– Ce spui! Dar... dar Sartorius trebuie să fi ținut seama de asta...

– Nu-i obligatoriu, am negat cu un zâmbet răutăcios. Vezi, este vorba de faptul că Sartorius provine din școala lui Frazer și Cajolla. Conform acestora, întreaga energie de legătură este eliberată în clipa exploziei sub forma unei radiații luminoase. Ar fi o simplă străfulgerare intensă, poate nu chiar inofensivă, dar nedistrugătoare. Există însă și alte ipoteze, și alte teorii ale câmpului neutrinic. După Cayatta, după Avalov, după Siona, spectrul de emisie este mult mai larg, iar maximul se află în banda radiației gamma dure. E frumos că Sartorius crede în maestrul său, dar mai există și alte teorii, Snaut. Și mai este ceva, am spus, simțind că vorbele mele l-au impresionat. Trebuie luat în considerare și oceanul. Dacă a făcut ceea ce a făcut, atunci cu siguranță că a aplicat o metodă optimă. Cu alte cuvinte, acțiunea lui mi se pare a fi un argument în favoarea celei de-a doua școli și împotriva lui Sartorius.

– Dă-mi notița asta, Kelvin...

I-am întins-o. Și-a plecat capul, încercând să-mi descifreze mângăliturile.

– Ce este asta? a arătat cu degetul.

I-am luat notița.

– Asta? E tensorul transmutației câmpului.

– Dă-mi-o, te rog...

– De ce ai nevoie?... l-am întrebat.

Știam ce va răspunde.

– Trebuie să i-o arăt lui Sartorius.

– Dacă vrei, ți-o pot da, am răspuns nepăsător. Numai că, vezi, nimeni încă n-a cercetat problema experimental. Până acum n-am cunoscut asemenea sisteme. El crede în Frazer, iar eu am calculat după Siona. Îți va răspunde că nici eu, nici Siona nu suntem fizicieni; cel puțin în accepția lui. E însă o chestiune discutabilă. Nu-mi doresc o dispută din a cărei concluzie să fiu volatilizat, spre salvarea lui Sartorius. Pe tine te pot convinge, pe el nu. Și nici nu-mi voi da osteneala.

– Deci ce vrei să faci...? Oricum, el lucrează la asta, a bâiguit Snaut. Se încovoiasă și toată însuflețirea îi dispăruse. Nu știam dacă-mi dă crezare, dar îmi era indiferent.

– Ceea ce face un om amenințat cu suprimarea, am răspuns încet.

– Voi căuta să iau legătura cu el, a murmurat Snaut. Poate-i voi sugera câteva idei privitoare la unele măsuri de securitate. Și-a ridicat privirea spre mine... Ascultă, dacă totuși...? Proiectul acela dintâi... Ce zici? Sartorius va fi de acord. Cu siguranță. Este... în orice caz... o anumită șansă...

– Tu crezi în ea?

– Nu, mi-a răspuns imediat. Dar ce strică?!

N-am vrut să fiu de acord prea repede, întrucât urmăream același țel, iar el devenea aliatul meu în jocul amânării.

– Mă voi gândi, am replicat.

– Atunci mă duc, a șoptit.

Pe când se scula din fotoliu, oasele i-au trosnit.

– Ai să lași deci să ți se facă o encefalogramă? m-a întrebat, trecându-și degetele peste șorț ca și cum ar fi vrut să șteargă o pată nevăzută.

– Da, am spus.

Fără s-o ia în seamă pe Harey (care ne privea tăcând, cu cartea pe genunchi), s-a apropiat de ușă; când am văzut-o închizându-se după el, m-am sculat. Am desfăcut coala ținută în mână. Formulele erau corecte: nu le falsificasem. Habar n-am însă dacă Siona ar fi acceptat dezvoltările mele. Probabil că nu. Am tresărit. Harey se apropiase de mine, venind din spate, și-mi atinsese brațul.

– Kris!

– Ce-i, iubito?

– Cine a fost ăsta?

– Ți-am spus. Doctorul Snaut.

– Ce fel de om este?

– Îl cunosc prea puțin. De ce întrebi?

– Mă privea ciudat...

– Probabil că i-ai plăcut.

– Nu, a dat ea din cap. Nu era o asemenea privire. Mă privea ca și cum... ca și cum...

S-a înfiorat, și-a ridicat ochii spre mine, dar și i-a coborât în grabă.

– Să plecăm de aici... oriunde...

OXIGENUL LICHID

Zăceam culcat în beznă, amorțit, cu privirea pironită pe cadranul luminescent al ceasului meu de mână. Nu știu cât timp am stat așa... Ascultam propria-mi respirație și mă intriga ceva, dar și gândurile, și privirea ațintită pe șiragul verzui al cifrelor, și mirarea erau cufundate într-o stare de apatie, pe care o atribuiam oboselii.

M-am întors pe o parte, patul părea curios de larg, ceva îmi lipsea. Mi-am oprit respirația. S-a așternut o liniște deplină. Am încremenit. Harey!? Nu se auzea nici cea mai ușoară foșnire. De ce nu-i auzeam respirația? Am început să-mi plimb mâinile pe așternut: eram singur.

– Harey ! am vrut să strig, dar am auzit pași. Se apropia cineva mare și greu, ca...

– Gibarian? am spus liniștit.

– Da. Eu sunt. Nu aprinde lumina.

– Nu?

– Nu-i necesar. Așa va fi cel mai bine pentru amândoi.

– Tu însă nu ești în viață...

– N-are importanță. Doar îmi recunoști glasul.

– Da. De ce-ai făcut-o?

– Am fost nevoit. Ai întârziat cu patru zile. Dacă ai fi venit mai devreme, poate n-ar mai fi fost nevoie. Dar nu-ți face reproșuri. Nu mă simt rău.

– Ești aieva?...

- Ah, crezi că mă visezi... așa cum ai gândit atunci... despre Harey...
- Unde este ea?
- De unde știi că știi?
- Deduc.
- Dacă știi, ține-o pentru tine. Să spunem că sunt aici în locul ei.
- Dar eu vreau să fie și ea aici.
- E imposibil.
- De ce? Știi foarte bine că nu exiști în realitate, ci doar în ima...
- Nu. Sunt eu, realmente. Dacă ai vrea să fii pedant, ai putea spune că sunt o reîncarnare. Dar să nu irosim cuvintele.
- Vei pleca?
- Da.
- Și se va întoarce atunci ea?
- Ții neapărat? Ce înseamnă ea pentru tine?
- Mă privește.
- Dar ți-e teamă de ea.
- Nu.
- Și scârbă...
- Ce vrei de la mine?
- De tine ar trebui să ai milă, nu de ea. Ea va avea mereu douăzeci de ani. Nu te prefăc că n-o știi!

Deodată, fără să-mi dau deloc seama de ce, m-am liniștit pe deplin. Îl ascultam cu un calm desăvârșit. Mi se părea că se apropiase, că stătea proptit de pat, dar nu vedeam nimic în bezna ce domnea.

- Ce dorești? am întrebat încet.

Tonul meu parcă l-ar fi surprins. A tăcut o clipă.

– Sartorius l-a convins pe Snaut că l-ai înșelat. Acum te înșală ei. Prefăcându-se că montează o aparatură Roentgen, construiesc de fapt un anihilator de câmp.

– Unde este ea? am întrebat.

– N-ai auzit ce ți-am spus? Te-am prevenit!

– Unde se află ea?

– Habar n-am. Fii atent: vei avea nevoie de arme. Nu te poți bizui pe nimeni.

– Mă bizui pe Harey, am spus.

Imediat am auzit ceva ca un ecou al vorbelor mele. Râdea.

– Firește că poți, dar numai până la o anumită limită. La urma urmei vei putea întotdeauna să faci ceea ce am făcut eu.

– Tu nu ești Gibarian.

– Nu mai spune? Dar cine sunt? Poate visul tău?

– Nu. Ești păpușa lor. Dar nu ești conștient de asta.

– Dar tu ești conștient de cine ești?

Întrebarea mi-a dat de gândit. Voiam să mă scol, dar nu puteam. Gibarian continua să vorbească; nu îi înțelegeam cuvintele, îi auzeam doar glasul. Luptam disperat împotriva slăbiciunii trupului meu. Cu un suprem efort, am încercat încă o dată să mă scol... și m-am trezit. Răsufлям din greu, ca un pește în agonie. Era întuneric beznă. Fusese un vis. Un coșmar. Dar stai... „dilema pe care n-o putem rezolva. Ne persecutăm pe noi înșine. Politheriile au aplicat doar un gen de amplificare selectivă a propriilor noastre gânduri. A căuta o motivare a fenomenului constituie un demers antropomorfic. Unde nu există oameni, acolo nu există nici motive accesibile omului. Pentru a ne continua explorarea, trebuie să anihilăm fie propriile noastre gânduri, fie întruchiparea lor materială. Prima cale nu stă în puterile noastre. A doua prea se aseamănă cu o crimă“.

Ascultam în întuneric cadența acestui glas al cărui timbru l-am recunoscut imediat: vorbea Gibarian. Am întins mâinile în jurul meu. Patul era gol.

„M-am trezit pentru un al doilea vis“ – mi-a trecut prin minte.

– Gibarian? am spus. Vocea s-a întrerupt imediat la jumătatea cuvântului. S-a auzit un declic abia perceptibil, iar pe față am simțit o vagă adiere.

– Ei, tu, Gibarian, am murmurat căscând. Ce te ții scai de mine dintr-un vis într-altul...

Ceva a foșnit lângă mine.

– Gibarian! am repetat mai tare.

Arcurile patului au vibrat.

– Kris... Sunt eu, s-a auzit o șoaptă în imediata mea apropiere.

– Tu ești, Harey... dar Gibarian?

– Kris... Kris... doar nu poate fi el... tu însuși ziceai că nu este în viață.

– În vis poate trăi, am răspuns fără convingere, nefiind deloc sigur că fusese un vis. A vorbit. A fost aici, am adăugat.

Eram foarte somnoros. Sunt somnoros, deci dorm, m-am gândit prosteste, atingând cu buzele umărul rece al lui Harey, și m-am întins mai comod. Ea mi-a răspuns ceva, dar eu m-am adâncit în apele de uitare ale somnului.

Dimineăta, în camera luminată în roșu, mi-am adus aminte de întâmplările nopții. Discuția cu Gibarian am visat-o, dar ce s-a întâmplat mai târziu? Îi recunoscusem glasul, aș fi putut jura, numai că nu-mi aduceam prea bine aminte ce spunea. Nu suna a dialog, suna sentențios... Sentință!?

Harey se spăla. Răsuna până la mine plescăitul apei în baie. M-am uitat sub pat, unde cu câteva zile mai înainte aruncasem reportofonul. Nu mai era acolo.

– Harey! am strigat.

Fața ei, de pe care picurau stropi de apă, a apărut de după dulap.

– N-ai văzut cumva reportofonul? am întrebat. Era sub pat... unul mic de buzunar...

– Da, au fost niște lucruri... Pe toate le-am pus acolo... și, arătând raftul din apropierea dulăpiorului cu medicamente, Harey a dispărut în baie.

Am sărit din pat, dar nici în raftul acela n-am găsit aparatul.

– Trebuia să-l fi văzut, i-am spus la Harey când s-a întors în cameră.

Dar ea se pieptăna în fața oglinzii și nu mi-a răspuns. Abia acum mi-am dat seama cât este de palidă și că în ochii ei, când privirile ni se întâlneau în oglindă, licărea ceva iscoditor.

– Harey, am reluat cu încăpățânare, reportofonul nu se află pe raft.

– N-ai nimic mai important să-mi spui...?

– Iartă-mă, am murmurat. Ai dreptate, e o prostie.

Asta mai lipsea: să ne certăm!

Pe urmă ne-am dus să luăm micul dejun. Harey făcea astăzi totul altfel decât de obicei, dar nu reușeam să definesc această deosebire. Privea în jurul ei, de câteva ori n-a auzit ce i-am spus, ca și cum ar fi căzut brusc pe gânduri. O dată, când și-a înălțat capul, i-am văzut ochii în lacrimi.

– Ce ai? am coborât vocea până la șoaptă. Plângi?

– Oh, lasă-mă! a scâncit. Nu-s lacrimi adevărate.

Poate ar fi trebuit să-i spun mai multe, dar de nimic nu-mi era atât de teamă ca de „discuțiile sincere“. De altfel, altceva aveam în cap.

Deși știam că mașinațiile lui Snaut și ale lui Sartorius mi-au fost revelate doar în vis, am început să mă întreb dacă într-adevăr există arme în stație. Nu mă gândeam la ceea ce voi face cu ele; voiam pur și simplu să le am. I-am spus lui Harey că trebuie să dau o raită prin magazine. A mers după mine, în tăcere. Am cotrobăit prin lăzi, am cercetat în containere, iar la coborâre nu mi-am putut stăpâni dorința de a zvârli o privire în sala frigorifică. Nu voiam totuși ca Harey să intre acolo; de aceea am crăpat doar ușa și am cuprins dintr-o uitătură întreaga încăpere. Lințoliul cel negru acoperea silueta prelungă, dar din unghiul ușii nu reușeam să văd dacă negresa mai stă culcată acolo unde fusese înainte. Mi se părea că locul era gol.

N-am găsit nimic din ceea ce aș fi avut nevoie și ratăceam așa, într-o dispoziție din ce în ce mai proastă, când, deodată, am remarcat lipsa fetei. A venit însă curând; rămăsese pe coridor, dar faptul că a încercat să se depărteze de mine (ceea ce-i venea atât de greu, fie chiar pentru o clipă) ar fi trebuit să-mi dea de gândit. Mă purtam tot ca un om

supărat, fără să știu pe cine, sau mai degrabă ca un nătărău. Începuse să mă doară capul. Nu descopeream nicăieri un antinevralgic și din pricina nervilor am răsturnat tot conținutul farmaciei. Nu-mi venea să merg iar în sala de operații. Rareori mi s-a întâmplat să fiu scos din sărite în așa hal. Harey trecea ca o umbră prin cabină, uneori dispărea câteva clipe. După masă (de fapt Harey nu se atinsese de mâncare, iar eu, fără poftă din cauza migrenei ce făcea să-mi crape capul, nici măcar nu încercasem s-o îndemn să mănânce) s-a așezat brusc lângă mine și a început să mă ciupească de mâneca bluzei.

– Ei, ce vrei? am murmurat mașinal.

Aveam de gând să dau o raită pe sus, căci mi se părea că în țevi răsună un ecou slab de ciocănituri, semn că Sartorius lucrează la aparatura de înaltă tensiune, dar brusc cheful mi s-a evaporat la gândul că va trebui să merg cu Harey, a cărei prezență în bibliotecă mai era explicabilă, dar acolo, printre mașini, i-ar fi putut da lui Snaut prilejul unei atenții premature.

– Kris, a șoptit. Ce se-ntâmplă cu noi...?

Am oftat fără voie. Nu pot susține că aceasta era ziua mea fericită.

– Nimic rău. Dar la ce te referi?

– Aș vrea să vorbesc cu tine.

– Poftim, te ascult.

– Dar nu așa.

– Dar cum? Ți-am spus doar că mă doare capul, că am o mulțime de griji...

– Puțină bunăvoință, Kris!

M-am silit să schițez un surâs; sigur că n-am reușit.

– Da, iubito, zi...

– Dar îmi vei spune adevărul?

Am ridicat sprâncenele; nu-mi plăcea acest început.

– De ce te-aș minți?

– Poți avea motive... importante. Dar, dacă vrei ca să... hai, nu mă

minți!

Tăceam.

– Eu îți voi spune ceva și tu-mi vei spune ceva. Bine? Dar numai adevărul. Orice-ar fi.

N-o priveam în ochi, deși îmi căuta privirea; mă prefăceam că nu observ.

– Ți-am mai spus că nu știu de unde am venit aici. Dar poate că o știi tu. Așteaptă, încă n-am... E posibil să nu știi. Dacă totuși știi, dar nu mi-o poți spune acum, o vei face poate mai târziu, cândva! Nu va fi lucrul cel mai rău. În orice caz îmi vei da o șansă.

Aveam impresia că un curent rece ca gheața îmi străbate întregul trup.

– Copilă, ce tot îndrugi? Ce fel de șansă...?

– Kris, oricine aș fi, cert e că nu sunt copil. Mi-ai promis: răspunde-mi!

Acest „oricine aș fi” parcă m-ar fi strangulat; am reușit doar s-o privesc pe Harey, negam proteste din cap, ca și când m-aș fi apărat de ce aveam să mai aud.

– Doar ți-am zis că nu trebuie să-mi spui. E destul dacă-mi vei da de-nțele că nu poți.

– Nu-ți ascund nimic... am răspuns răgușit.

– Atunci e perfect, a replicat, sculându-se. Am vrut să-ți spun ceva.

Simțeam că nu pot lăsa așa lucrurile, dar toate cuvintele îmi rămâneau în gât.

– Harey...

Stătea lângă fereastră, întoarsă cu spatele. Oceanul albastru, pustiu se întindea sub cerul gol.

– Dacă bănuiești că... Harey, doar știi că te iubesc...

– Pe mine?!

M-am apropiat de ea. Am vrut s-o îmbrățișez. S-a eliberat, respingându-mi brațul.

– Ești prea bun... a spus. Mă iubești? Aș fi preferat să mă fi bătut!

– Harey, iubito!

– Nu! Nu! Mai bine taci.

S-a apropiat de masă și a început să strângă farfuriile. Priveam deșertul albastru. Soarele coborâse, și umbra mare a stației se proiecta ritmic pe valuri. Lui Harey farfuria i-a alunecat din mână și a căzut pe dușumea. Apa bolborosea în chiuvetă. La marginea orizontului, bronzul se transforma într-un aur roșu murdar. Măcar de-aș ști ce am de făcut! O, dacă aș ști! Brusc s-a făcut liniște. Harey s-a oprit în spatele meu.

– Nu te-ntoarce, mi-a spus în șoaptă. Nu ești cu nimic vinovat, Kris. Sunt convinsă. Nu te frământa.

Am întins mâna spre ea. A fugit în fundul cabinei și, ridicând o grămadă de farfurii, a reluat:

– Păcat! Dacă ar putea fi sparte, oh, le-aș sparge pe toate!!!

O clipă am crezut că într-adevăr le va zvârli pe jos, dar m-a privit șăgalnic și a zâmbit:

– Nu-ți fie teamă, nu voi face scene.

M-am trezit în toiul nopții, brusc, încordat și atent, și m-am așezat pe marginea patului; în cameră era întuneric, prin ușa întredeschisă pătrundea lumina slabă de pe coridor. Un sâsâit intens creștea mereu, odată cu niște lovituri înfundate, ca și cum un obiect mare s-ar fi izbit cu putere de partea cealaltă a peretelui. Un meteorit! mi-a străfulgerat prin minte. A spart cuirasa. Acolo este ceva! Un horcăit prelung.

M-am trezit de-a binelea. Mă aflam în stație, nu în rachetă... de unde atunci acest îngrozitor ecou?

M-am repezit pe culoar. Ușa micului laborator era larg deschisă și lumina ardea. Am dat buzna înăuntru.

M-a izbit o adiere îngrozitor de rece. Cabina era plină de un abur ce tăia răsuflarea, transformând-o imediat în zăpadă. O mulțime de petale albe pluteau deasupra trupului îmbrăcat într-un halat de baie și care zvâcnea slab pe dușumea. Abia o mai vedeam sub norul de gheață. M-am năpustit spre Harey, am luat-o în brațe, halatul îmi frigea mâinile, mi le îngheța. Am fugit pe coridor, pe lângă șiruri de

uși, nu mai simțeam frigul, dar respirația ei ce isca nurași de vapori condensați îmi ardea umărul ca o flacără.

Am așezat-o pe masă, i-am sfâșiat halatul în dreptul pieptului; i-am privit fața tremurândă; sângele înghețase pe gura deschisă, acoperind buzele cu un strat negricios și pe limbă străluceau cristale de gheață.

Oxigen lichid! În laborator se afla oxigen lichid în vase Dewar. Ridicând-o pe Harey, mi-am simțit tălpile călcând pe o sticlă ușor friabilă. Cât putuse să bea? Nu mai avea nicio importanță! Gâtul, faringele, plămânii, totul era ars. Oxigenul lichid arde mai intens decât acizii cei mai concentrați. Respirația ei hârâitoare, uscată, ca sunetul unor hârtii care se rup, devenea tot mai slabă. Ochii îi erau închiși. Agonie...

M-am uitat la marile dulapuri de sticlă, cu instrumentar și medicamente. Traheotomie? Intubație? Dar ea nu mai avea plămâni. Erau arși. Medicamente? Greu de ales.

Rafturile erau înțesate de flacoane și de cutii... Năprasnicul ei hârâit umplea întreaga sală, din gura ei deschisă se risipea o ceață alburie.

Termofoarele... Am început să le caut, dar până să le găsesc am alergat la cel de-al doilea dulap, am răscolit printre cutiile cu fiole... acum, o seringă... unde?... În sterilizator... dar nu reușeam s-o asambliez. Măinile nu mă ascultau, degetele erau înțepenite și refuzau să se îndoiaie. Am izbit cu furie în capacul sterilizatorului, dar nu simțeam lovitura; singura reacție era doar o ușoară furnicăre. Muribunda horcăia tot mai cumplit. Am sărit lângă ea. Ochii îi erau deschiși.

– Harey!

Sunetele pe care le-am scos nu erau nici măcar o șoaptă. Îmi simțeam propria față străină, ca de ghips. Coastele prinseră să-i joace sub pielea albă, părul umed, din cauza zăpezii topite, i se răsfrase în șuvițe. Mă privea.

– Harey!

Nu puteam articula mai mult. Stăteam ca o stană de piatră, iar mâinile, înțepenite, parcă nu mai erau ale mele; tălpile, buzele, pleoapele mă ardeau tot mai tare, dar aproape nici nu simțeam; o picătură de sânge ce se topise la căldură i-a coborât pieziș de pe obraz. Limba i-a tremurat și i-a recăzut în gură. Tot mai horcăia.

I-am luat brațul, nu mai avea puls. Am desfăcut larg poalele halatului; am pus urechea pe trupu-i îngrozitor de rece, chiar sub sân. Printre pâ râituri ca de incendiu, am perceput bătăi galopante, mult prea repezi pentru a fi numărate. Stăteam așa, foarte aplecat, când ceva mi-a atins fruntea. Degetele ei mi-au pătruns în păr. Am privit-o în ochi.

– Kris, a șuiert. I-am apucat mâna într-a mea; mi-a strâns-o atât de tare încât mai-mai era să ți p. Starea de conștiență revenită o clipă îi părăsise din nou fața-i îngrozitor de crispată, globii ochilor au lucit scurt pe sub pleoape, în gât s-a dezlănțuit iarăși horcăitul și întregul trup i s-a contorsionat. Atârna pe marginea mesei... Izbea cu capul suportul de plastic. Încercam s-o rețin, apăsând-o pe masă, dar cu fiecare spasm îmi scăpa. Brusc m-a năpădit transpirația și picioarele mi s-au făcut ca de vată. Când zvârcolirile i-au mai slăbit, am încercat s-o reasez. Deschidea larg gura, de parcă ar fi înghițit aerul. Deodată, pe această față înspăimântătoare și însângeraată au răsărit luminile ochilor.

– Kris, a bolborosit. Cât... cât o să mai...? Kris!

S-a înecat, pe buze i-a înflorit o spumă și din nou a fost cuprinsă de spasme. O țineam cu ultimele-mi rămășițe de putere. A căzut pe spate, de i-au clănțănit dinții și abia își mai trăgea sufletul. Nu, nu, nu, rostea repede, odată cu fiecare expirație și fiecare dintre ele părea ultima. Dar convulsiile i-au revenit și Harey îmi tresălta iar în brațe, respirând cu un suprem efort, în pauze tot mai gâfâite. În sfârșit pleoapele s-au ridicat la jumătatea ochilor ei deschiși și orbi. Înțepenise. Credeam că e sfârșitul. Nici nu încercam să-i șterg spuma trandafirie de pe gură, stăteam aplecat, ascultând parcă un clopot îndepărtat și imens, și așteptam ultimul-i răsuflet ca să mă prăbușesc odată cu el, dar Harey respira întruna, aproape nemaihorcând, tot mai liniștit, iar sfârcul sânelui, care încetase să-i mai tremure, zvâcnea sub palpitarea iute a inimii. Încă nu înțelegeam ce se-ntâmplă. Doar podul palmelor mi s-a umezit și mi se părea că asurzesc, că ceva moale și elastic îmi umple urechile, tot mai auzeam acel clopot bătând, dar acum surd, ca și cum ar fi avut limba crăpată.

Și-a ridicat pleoapele și astfel privirile noastre s-au întâlnit.

– Harey, am vrut să rostesc, dar parcă mi-a lipsit gura, fața îmi era ca moartă, acoperită de o mască grea, și nu puteam decât să mă uit.

A privit în jur. Fruntea i s-a mișcat. Era o tăcere deplină. În spatele meu, într-o altă lume, apa picura egal din robinetul deschis. Harey s-a ridicat într-un cot. S-a așezat. M-am dat înapoi. Mă urmărea din ochi.

– N-a... n-a... reușit? a spus. De ce...? De ce mă privești așa...? Și deodată, cu un strigăt îngrozitor: De ce mă privești așa?!

S-a așternut liniștea. Și-a privit mâinile. A mișcat umerii, apoi degetele.

– Sunt eu...? a întrebat.

– Harey, am pronunțat numai din buze, fără glas. Și-a ridicat capul.

– Harey...? a îngânat.

S-a lăsat să lunece de pe masă și s-a sculat. S-a legănat puțin, și-a recăpătat echilibrul, a făcut câțiva pași. Toate le săvârșea într-o stare de perplexitate, mă privea de parcă nu m-ar fi văzut.

– Harey? a mai supus o dată, încet. Dar... eu... nu sunt Harey. Dar cine...? Eu...? Harey? Dar tu, tu?!

Deodată ochii i s-au deschis larg, au fulgerat, și umbra unui zâmbet de supremă speranță i-a luminat fața. Poate că și tu? Kris!

– Poate că și tu...? Tăceam, sprijinit cu spatele de dulap, acolo unde mă împinsese spaima. Mâinile i-au căzut neputincioase.

– Nu, a reluat. Nu, fiindcă ți-e frică. Dar, ascultă-mă... nu mai pot. Nu se mai poate așa. Nu știam nimic... nici acum nu-nțeleg nimic. Doar nu este posibil! Eu... (și-a dus pumnii palizi spre piept) nu știu nimic în afară de Harey! Ți se pare poate că mă prefac? Nu mă prefac, pe cuvânt de onoare că nu mă prefac!

Ultimele cuvinte au trecut într-un geamăt. A căzut pe dușumea, plângând în hohote. Acest strigăt parcă spărsese ceva în mine. Într-o singură săritură am fost lângă ea, am cuprins-o de umeri, se apăra, mă respingea hohotind fără lacrimi. Dă-mi drumul! mi-a strigat.

– Dă-mi drumul! Ți-e scârbă! Știu! Nu vreau așa! Nu vreau! Vezi doar că nu sunt eu, nu sunt eu, nu sunt...

– Taci! am urlat, zguduind-o.

Amândoi zbieram ca ieșiți din minți, stând îngenuncheați unul în fața celuilalt. Harey își izbea capul de umărul meu, eu o strângeam spre mine cu toată puterea. Deodată ne-am oprit, respirând greu... Apa picura ritmic din robinet.

– Kris... a bolorosit, lipindu-și tare fața de umărul meu. Spune-mi ce

am de făcut, Kris... ca să nu mai fiu...

– Încetează! am strigat.

Și-a ridicat spre mine obrazul:

– Cum...? Nici tu nu știi? Nu există scăpare? Niciuna?

– Harey... fie-ți milă...

– Am vrut... doar ai văzut. Nu. Nu. Dă-mi drumul, nu vreau să mă atingi! Ți-e scârbă de mine.

– Nu-i adevărat!

– Minți! Trebuie să-ți fie scârbă. Mie... mie însămi... mi-ar fi. Dacă aș putea... Dacă aș putea...

– Te-ai sinucide?

– Da.

– Dar eu nu vreau, înțelegi? Nu vreau să te sinucizi. Vreau să fii aici, lângă mine, și nu mai am nevoie de nimic altceva.

Ochii ei imenși, cenușii mă devorau.

– Cât de oribil minți..., mi-a spus pe un ton calm.

I-am dat drumul și m-am ridicat din genunchi. S-a așezat pe dușumea.

– Spune-mi ce am de făcut ca să mă crezi că nu rostesc decât ceea ce gândesc... că acesta-i adevărul, că altul nu există?!

– Nu poate fi adevărul. Nu sunt Harey.

– Dar cine ești?

A tăcut mai mult timp. De câteva ori, bărbia a prins să-i tremure până când, aplecându-și capul, a șoptit:

– Harey...? Dar... știu că nu-i adevărat. Nu pe mine... mă iubiseși acolo... de mult...

– Da, am spus. Ceea ce a fost nu mai este. A murit. Dar pe tine, de-aici, te iubesc. Înțelegi?

A dat din cap.

– Să nu crezi că nu știu să apreciez tot ce-ai făcut. Ai procedat cât s-a putut mai bine, cât de bine te-ai priceput. Dar aici nu există scăpare. Acum trei zile, când vegheam lângă patul tău, așteptând să te trezești, nu știam încă nimic. Iar acum mi se pare că toate s-au întâmplat foarte demult. M-am purtat de parcă mi-aș fi pierdut mințile, gândurile îmi erau încetoșate. Nu-mi aminteam ce a fost mai înainte sau ce a fost mai târziu și nu mă miram de nimic, ca un om după o narcoză sau după o boală îndelungată, și chiar credeam că fusesem poate bolnavă, numai că tu nu vrei să-mi spui nimic. Mai târziu însă tot mai multe mi-au dat de gândit. Știi care. Începusem să deslușesc ceva după ce-ai discutat în bibliotecă atunci... cu ăla... cum îl cheamă?... Snaut. Dar n-ai vrut să-mi mărturisești nimic și m-am sculat noaptea și am pornit reportofonul. Doar atunci, o singură dată, am mințit... căci eu îl ascunseseam, Kris. Cel care vorbea, cum se numea...?

– Gibarian.

– Da. Gibarian. Atunci am înțeles totul, deși, la drept vorbind, nici acum nu pricep nimic. Un singur lucru nu știam... că nu mă pot... că nu sunt... că toate astea se sfârșesc... fără sfârșit. Despre asta nu pomenea nimic. De altfel, poate, a spus, dar te-ai trezit și am oprit banda. Dar și așa auzisem destul ca să aflu că nu sunt un om, ci doar un instrument...

– Ce tot înșiri?

– Un instrument care să-ți cerceteze reacțiile... sau ceva în genul ăsta. Fiecare dintre voi are pe cineva ca mine. Totul se bazează pe amintiri sau pe reprezentări, pe stările inhibitate. Cam așa ceva... De altfel, o știu mai bine decât mine. El spunea niște lucruri îngrozitoare, de necrezut, și dacă n-ar fi fost faptul că totul coincidea n-aș fi crezut niciodată!

– Ce coincidea?

– Ei, că n-am nevoie de somn, că trebuie să fiu mereu lângă tine. Ieri dimineață mai credeam că mă urăști și din acest motiv eram nefericită. Doamne, cât eram de proastă! Dar spune și tu: puteam oare să-mi imaginez? Nici el n-o ura pe femeia lui, dar cum vorbea despre ea! Abia atunci mi-am dat seama că orice aș face ar fi indiferent. De-o voiam sau nu, pentru tine tot o tortură era. Ba chiar mai rău, fiindcă instrumentul de tortură este neînsuflețit și inocent ca piatra, care cade și ucide... dar ca acest instrument să poată avea cele mai bune intenții și să iubească... una ca asta nu mi-aș fi închipuit-o niciodată. Aș vrea să-ți împărtășesc măcar ceva din cele petrecute cu mine atunci, după ce am auzit banda aceea. Am încercat chiar să-mi notez cele auzite...

– Ah, de aceea ai aprins lumina? am îngăimat.

– Da. Dar n-a ieșit nimic... Fiindcă eu căutam în mine... știi... pe ei – adică acel... altceva... Eram de-a dreptul nebună, îți spun! O vreme mi s-a părut că sub pielea mea nu mai există un trup, că în mine se află altceva, că sunt doar... doar aer. Asta ca să mă mint. Înțelegi?

– Înțeleg.

– Dacă stai așa, culcată, ore în șir, noaptea, atunci, gândindu-te, poți ajunge foarte departe și în locuri străni, știi...

– Știu.

– Dar îmi simțeam inima bătând și mi-am amintit, de altfel, că mi-ai cercetat sângele. Cum este sângele meu? Spune-mi, spune-mi adevărul? Doar mi-l poți spune acum.

– La fel ca al meu.

– Într-adevăr?

– Îți jur.

– Atunci, ce-nseamnă asta? Știi... m-am gândit apoi că poate acel *ceva* ce se află ascuns în mine este foarte mic. Dar nu știam unde. Acum însă cred că toate astea n-au fost în fond decât eschivări, căci mă temeam îngrozitor de ceea ce voiam să fac și căutam o altă ieșire. Dar, Kris, dacă am același sânge... dacă este așa precum spui, atunci... Nu, asta-i imposibil. Doar n-aș mai trăi acum, nu-i așa? Înseamnă că totuși ceva există, dar unde? În cap? Dar eu gândesc cât se poate de obișnuit... și nu știu nimic. Dacă aș gândi prin *acel lucru*, ar trebui să știu totul dintr-odată și să nu te iubesc, ci doar să mă prefac și să știu că mă prefac... Kris, spune-mi, te rog, tot ce știi, poate vom izbuti să facem ceva!

Tăcea.

– Vrei să mori?

– Mai curând, da.

Din nou s-a lăsat peste noi liniștea.

Harey stătea chircită, iar eu, aplecat deasupra-i, priveam în adâncul sălii pustii plăcile albe ale instrumentelor emailate, aparatura lucioasă, împrăștiată pretutindeni. Priveam de parcă aș fi căutat un

lucru necesar și nu-l puteam găsi.

– Harey, crezi că ți-aș putea spune ceva? Ce-i drept, nu ești într-un totu asemănătoare mie. Dar asta nu-nseamnă o inferioritate. Dimpotrivă. Poți crede ce vrei despre toate astea, dar tocmai datorită... n-ai murit.

Un râs copilăros și trist i-a zbuciumat fața.

– Să-nsemne că sunt... nemuritoare?

– Nu știu. În orice caz, ești într-o măsură mult mai mare decât mine.

– E îngrozitor! a șoptit.

– Dar poate că nu atât cât ți s-ar părea.

– Dar nu mă invidiezi...

– Harey, prezența ta ține mai curând de... menirea ta. Știi, aici, în stație, menirea ta e neclară ca a mea sau ca a fiecăruia. Ceilalți vor continua experimentul lui Gibarian și se poate întâmpla orice...

– Sau nimic.

– Sau nimic și-ți mărturisesc că aș prefera să nu se-ntâmple nimic... nu atât din cauza fricii (deși și ea joacă, probabil, un rol), ci pentru că experimentul nu va duce nicăieri. De asta sunt absolut sigur.

– Dar de ce nu va duce nicăieri? E vorba de ocean?

A tresărit.

– Da. Despre contact e vorba. Cred că, în esență, lucrurile sunt cât se poate de simple. Contactul înseamnă schimbul unor experiențe, al unor cunoștințe sau cel puțin al unor rezultate, al unor stări. Dacă n-ai însă nimic de comunicat în acest schimb? După cum elefantul nu e o bacterie foarte mare, nici oceanul nu poate fi un creier foarte mare. Firește că de ambele părți pot interveni anumite acțiuni. Ca o consecință a uneia dintre ele, te privesc acum și-ncerc să te conving că-mi ești mai dragă decât cei doisprezece ani pe care i-am consacrat planetei Solaris și că vreau să rămân cu tine. Poate că prin tine oceanul a vrut să-mi facă un serviciu; poate că apariția ta trebuia să fie pentru mine un supliciu sau poate nu-i decât o cercetare microscopică. Un gest de prietenie, o lovitură perfidă sau poate un joc sarcastic. Ori poate toate laolaltă, sau – ceea ce mi se pare cel mai probabil – nimic din toate astea, dar, în definitiv, ce ne privesc, pe

mine și pe tine, intențiile părinților noștri atât de diferiți între ei? Mi-ai putea riposta că de aceste intenții depinde viitorul nostru și voi fi de acord. Ca și tine, nu sunt capabil să prevăd ceea ce se va-ntâmpla. Nu te pot asigura nici măcar că te voi iubi întotdeauna. După ce s-au întâmplat atâtea, ne putem aștepta la orice. Poate că mâine voi deveni o meduză verde... Asta nu depinde de noi. Dar, în măsura în care depinde de noi, vom fi împreună. Oare-i puțin?

– Auzi, a spus, mai e ceva. Eu... cu ea... semăn mult?

– Ai semănat foarte mult, am răspuns, dar acum nu mai știu.

– Cum adică...?

S-a ridicat de jos și acum mă privea cu ochii mari.

– Ai reușit s-o adumbrești.

– Și ești sigur că nu pe ea, ci pe mine? Pe mine...?

– Da. Pe tine. Nu știu... cred că dacă ai fi într-adevăr ea, n-aș putea să te iubesc.

– De ce?

– Fiindcă am făcut ceva oribil.

– Ei i-ai făcut?

– Da. Când am fost...

– Nu-mi spune.

– De ce?

– Fiindcă vreau să știi că nu sunt ea.

DISCUȚIA

A doua zi, întorcându-mă de la dejun, am găsit pe măsuța de sub fereastră o scrisoare de la Snaut. Îmi relata că Sartorius întrerupsese munca la anihilator, ca să facă o ultimă încercare de iradiere a oceanului cu un fascicul de radiații dure.

– Dragă, am spus, trebuie să mă duc la Snaut.

Apusul roșu ardea în ferestre, împărțind camera în două. Ne aflam în umbra albăstrui. În afara spațiului ei, totul părea de aramă. Îți făcea impresia că orice carte, căzând de pe raft, ar da un sunet metalic.

– E vorba de experiența aia... Numai că nu știu cum să fac. Aș prefera, înțelege... mi-am lăsat fraza în aer.

– Nu te scuza, Kris, Aș dori din toată inima... Numai de n-ar dura prea mult...

– Trebuie să dureze câtva timp, am spus. Dar... ascultă, dacă ai veni cu mine și ai aștepta pe coridor?

– Bine. Dacă însă nu voi rezista?

– De fapt, ce se-ntâmplă cu tine? am întrebat și am adăugat numaidecât: Nu te-ntreb din curiozitate, înțelege, dar nu-i exclus ca, dându-ți seama, să ajungi să te poți stăpâni.

– E o stare de teamă, mi-a spus Harey, pălind ușor. Nici nu știu de ce mi-e teamă, fiindcă nu mi-e propriu-zis teamă, ci doar îmi pare... că mă înstrăinez. Atunci simt o imensă rușine... nici nu sunt în stare să-ți spun. Iar pe urmă nu mai știu ce fac. De aceea m-am gândit că e o boală... a încheiat cu glas scăzut și s-a-nfiorat.

– E posibil, am spus, dar toate astea se-ntâmplă numai aici, pe stația asta blestemată... În ce mă privește, mă voi zbate ca s-o părăsim cât

mai curând.

– Crezi că-i cu puțință? m-a întrebat, privindu-mă uimită.

– De ce n-ar fi? La urma urmei, nu sunt încătușat aici... De altfel totul ține și de ceea ce voi stabili cu Snaut. Crezi că poți rămâne puțin singură?

– Depinde... a murmurat, plecându-și capul. Dacă-ți voi auzi glasul, atunci probabil îmi va fi mai ușor.

– Aș prefera să n-ascultți ce vorbim. Nu că aș avea să-ți ascund ceva, dar nu știu, nu pot ști ce va spune Snaut...

– Nu-i nevoie să continui. Înțeleg... Bine! Voi sta în așa fel încât să-ți aud doar zvonul vocii. Îmi este de-ajuns.

– Atunci îi voi telefona chiar acum din laborator. Voi lăsa ușa deschisă.

A încuviințat, dând din cap. Străbătând un perete de raze roșii de soare, am ieșit pe coridorul care, din pricina contrastului, părea aproape negru, cu toată lumina artificială. Ușa micului laborator era deschisă. Cioburile argintate ale termosului Dewar, risipite pe dușumea, sub șirul marilor butelii cu oxigen lichid, erau singurele vestigii ale celor petrecute în toiul nopții. După ce am ridicat receptorul și am format numărul, micul ecran s-a luminat. Pojghița albăstruie de lumină, care parcă acoperea dinăuntru sticla mată, a crăpat, iar Snaut, rezemat de speteaza unui scaun înalt, m-a privit drept în ochi.

– Te salut, a spus.

– Am citit biletul. Aș vrea să vorbesc cu tine. Pot veni?

– Poți. Imediat?

– Da.

– Poftește. Vii întovărașit?

– Nu.

În sticla concavă, chipul său slab, bronzat, cu riduri groase, prelungi – aducea cu botul unui pește bizar dintr-un acvariu – a căpătat o expresie ambiguă:

– Ha, ha! a încheiat Snaut. Te aștept deci.

– Putem să mergem, dragă... am rostit surescitat, intrând în cabină.

Îndărătul valului de raze sângerii se ghicea silueta lui Harey. Am amuțit. Ședea chircită, cu mâinile încheștate de brațele fotoliului. Fie că-mi auzise prea târziu pașii, fie că nu fusese în stare să se elibereze destul de repede de acel spasm îngrozitor ca să ia o atitudine normală, o clipă, mi-a îngăduit s-o văd luptând cu acea forță stranie ascunsă într-însă, și inima mi-a fost cuprinsă de o furie turbată și totodată de o infinită milă. Am plecat în tăcere. Străbătând lungul culoar, am trecut pe lângă pereții lui emailați în diverse culori care, în intenția arhitecților, trebuia să înveselească șederea în găoacea blindată. Încă de departe am zărit ușa deschisă a cabinei radio. Dinăuntru ei cădea înspre adâncul coridorului un lung fascicul roșu, fiindcă și aici lumina soarele. Am privit la Harey, care nici măcar nu încerca să zâmbescă. De-a lungul întregului drum am văzut-o că se pregătește concentrată să lupte cu sine însăși. Efortul apropiat îi și schimbase expresia feței, care palise și parcă se făcuse mai mică. La câțiva pași de cabină s-a oprit. M-am întors spre Harey. Ea m-a împins ușor cu vârfurile degetelor, îndemnându-mă să merg mai departe și, brusc, planurile mele, Snaut, experiența, întreaga stație, toate mi-au părut derizorii față de tortura pe care avea s-o înfrunte Harey. Mă simțeam ca un călău și am și vrut să mă întorc, când fâșia largă a razelor, reflectată de peretele coridorului, a fost acoperită de umbra unui om. Grăbindu-mi pașii, am intrat în cabină. Snaut se afla în prag, ca și cum mi-ar fi ieșit în întâmpinare; în păru-i alb soarele iradia o aureolă purpurie. Ne-am măsurat o clipă fără să spunem nimic. M-a privit iscoditor. Nu-i vedeam expresia, fiind orbit de strălucirea ferestrei. Am trecut pe lângă el și m-am oprit lângă pupitrul înalt, din care ieșeau lujerele mlădioase ale microfoanelor. Snaut s-a întors încet pe loc, urmărindu-mă calm, cu acea fugară grimasă a gurii, care, fără să se schimbe cu nimic, putea fi câteodată zâmbet, iar alteori o schimă de oboseală. Fără să mă slăbească din ochi, s-a apropiat de dulapul metalic întins pe toată lungimea peretelui, în fața căruia, de ambele părți, se adunaseră claeie, aruncate în grabă, piese de rezervă pentru radio, acumulatori termice și diverse unelte. Și-a tras scaunul într-acolo și s-a așezat, sprijinindu-și spatele de ușa emailată.

Tăcerea pe care o păstram amândoi devenea cel puțin bizară. O ascultam, concentrându-mi atenția la liniștea dinspre coridorul în care rămăsese Harey, dar de acolo nu venea nici cel mai slab foșnet.

– Când veți fi gata? am întrebat.

– Am putea începe chiar azi, dar înregistrarea va mai necesita un oarecare timp.

– Înregistrarea? Te referi la encefalogramă?

– Desigur. Doar ai fost de acord. Ce este? și-a coborât glasul.

– Nu, nu-i nimic.

– Te ascult, a spus Snaut, când tăcerea a prins din nou să crească între noi.

– A aflat și ea... despre... ce i se întâmplă, am coborât vocea aproape până la șoaptă.

Sprâncenele i s-au ridicat a mirare.

– Da?

Am avut totuși impresia că nu era surprins cu adevărat. De ce se prefăcea atunci?

La un moment dat mi-a trecut cheful să mai vorbesc, dar mi-am stăpânit sila. Să fiu măcar de bună-credință, m-am gândit, dacă nu-i posibil mai mult.

– Și-a dat seama imediat, după discuția noastră din bibliotecă, m-a urmărit, a asociat faptele, apoi a descoperit reportofonul lui Gibarian și a ascultat banda...

Snaut nu și-a schimbat poziția, rămânând mai departe sprijinit de dulap, dar prin ochi i-a trecut o licărire abia perceptibilă. Stăteam lângă pupitru, având în față ușa crăpată spre coridor. Am coborât și mai mult glasul: Astă-noapte, pe când dormeam, a încercat să se sinucidă... Cu oxigen lichid...

Ceva a foșnit, ca o adiere ce-ar fi gonit printre niște hârtii. Am înmărmurit, ascultând la ceea ce se întâmpla pe coridor, dar sursa foșnetului era mai aproape. Chițăise parcă un șoarece... Șoarece! Absurd! Aici nu existau șoareci. Îl observam atent pe omul din fața mea.

– Te ascult, a spus liniștit.

– Firește, nu i-a reușit,... în orice caz, acum știe cine este ea însăși.

– De ce-mi spui toate astea? m-a întrebat deodată.

– Vreau să-ți dai seama... am șoptit încurcat, cum se prezintă lucrurile.

– Te-am prevenit.

– Vrei să-mi spui că știi? am ridicat fără voie glasul.

– Nu. Evident că nu. Dar ți-am explicat cum decurg lucrurile. Fiecare „oaspete“, atunci când apare, este aproape o fantomă; exceptând un amestec dezlânat de amintiri și de imagini preluate de la... Adam-ul său... este, de fapt, deșert. Cu cât rămâne mai îndelung în tovărășia ta, cu atât se umanizează mai mult și, de asemenea, devine mai independent, până la anumite limite, se-nțelege. De aceea, cu cât durează mai mult, cu atât este mai greu... S-a oprit. M-a privit pe sub sprâncene și a adăugat pe un ton indiferent: A aflat totul?

– Da, ți-am spus doar.

– Totul? Și că a mai fost aici o dată și că tu...

– Nu!

A zâmbit.

– Kelvin, ascultă, dacă ai ajuns până acolo... La urma urmei, ce intenționezi să faci? Să părăsești stația?

– Da.

– Cu ea?

– Da.

Tăcea ca și cum s-ar fi gândit la răspuns, dar mai era ceva în tăcerea lui... Ce anume?

Din nou acel foșnet imperceptibil, de data asta parcă în spatele peretelui subțire. Snaut s-a mișcat în scaun.

– Perfect, a spus. Ce te uiți așa? Crezi că-ți voi sta în cale? Vei face cum vei voi, dragul meu. Asta ar mai lipsi dacă, pe lângă celelalte, am mai recurge și la constrângere! Nu intenționez să te conving. Ți voi spune doar atât. Într-o situație inumană tu încerci să te porți ca un om. Poate că este frumos, dar cu totul inutil. De altfel, nici de această frumusețe nu sunt atât de sigur, pentru că și o nerozie poate fi frumoasă. Dar nu acest lucru este esențial. Tu renunți la experiențele viitoare, vrei să fugi cu ea. Nu-i așa?

– Ba da.

– Dar chiar și asta-i o... experiență. Nu crezi?

– Nu văd dacă ea va putea...? Dacă va fi împreună cu mine atunci nu văd...

Vorbeam tot mai încet, până m-am oprit. Snaut a oftat ușor.

– Cu toții ducem aici, Kelvin, o politică a struțului, dar cel puțin știm să renunțăm la poze.

– Nu pozez deloc.

– Bine. N-am vrut să te jignesc. Retrăg cele spuse despre noblețe, dar politica de struț rămâne valabilă. Tu o practici într-o formă deosebit de primejdioasă. Te minți pe tine, o minți pe ea și din nou pe tine. Cunoști condițiile de stabilizare a unui sistem construit din materie neutrinică?

– Nu. Dar nici tu nu le cunoști. Asta n-o cunoaște nimeni.

– Desigur, știm însă că un astfel de sistem este instabil și poate exista doar datorită unei continue alimentări cu energie. O știu de la Sartorius. Această energie creează un câmp de stabilizare turbionar. Se pune deci întrebarea: este exterior acest câmp în raport cu „oaspeții”? Sau sursa câmpului se află chiar în trupul lor? Înțelegi deosebirea?

– Da, am răspuns îngândurat. Dacă sursa este exterioară, atunci... ei...

– Odată cu ruperea de Solaris, acest sistem se va dezagrega, a încheiat Snaut în locul meu. Nu putem prevedea fenomenul, dar tu ai și efectuat experiența. Racheta pe care ai lansat-o... continuă să se rotească... Am și calculat, într-un moment de răgaz, elementele mișcării ei. N-ai decât să zbori, să te plasezi pe orbită, să te apropii și să constăți cele întâmplare cu pasagera...

– Ai înnebunit? am șuiert printre dinți.

– Așa crezi? Dar dacă... am readuce aici racheta...? O putem face oricând. Este teleghidată. O coborâm de pe orbită și...

– Încetează!

– Nici asta nu vrei? Dar mai există o soluție extrem de simplă: nici nu trebuie să descindă pe stație. E suficient să se rotească mai departe și să stabilesc cu ea legătura radio... Dacă trăiește, ne va răspunde și...

- Dar acolo... am îngăimat, s-a terminat de mult oxigenul...
- Poate că se poate dispensa de oxigen. Ei, facem o încercare?
- Snaut... Snaut...
- Kelvin... Kelvin... m-a îngănat mânios. Gândește-te ce fel de om ești. Pe cine vrei să fericеști, să izbăvești? Pe tine? Pe ea? Sau pe care dintre ele? Pe asta sau pe cealaltă? Când e vorba de amândouă, nu mai ai curaj? Tu însuți vezi unde duc toate astea! Îți spun pentru ultima dată: aici, în acest caz, ne aflăm într-o situație extramorală.

Deodată am auzit același foșnet ca acela dinainte, ca și când cineva ar fi zgâriat cu unghiile peretele. Nu știu de ce, dar m-a cuprins o neliniște inertă, de animal. Mi se părea că mă aflu la o mare distanță, de unde contemplan printr-un binoclu întors întreaga scenă: totul era mărunț, puțin cam ridicol, prea puțin important.

- Bine, am spus. Ce aș avea de făcut după părerea ta? S-o înlătur? Măine va apărea o alta asemănătoare, nu-i așa? Și altă dată la fel. Și așa, în fiecare zi... Câtă vreme? De ce? Ce voi avea din toate astea? Dar ce vei avea tu? Dar Sartorius? Și stația?

- Răspunde-ți singur... Să zicem că vei lua startul împreună cu ea, vei fi martorul următoarei transformări. În câteva clipe vei vedea în fața ta...

- Ce vei vedea? am replicat batjocoritor. Un monstru? Un demon?

- Nu. Cea mai obișnuită, cea mai comună agonie. Tu ai început să crezi de-a binelea în nemurierea lor? Te asigur că pier... Ce vei face atunci? Te vei întoarce după... al doilea exemplar?

- Încetează!!! am strigat, strângându-mi pumnii. Mă privea sarcastic, dar și cu înțelegere, printre ochii mijiți.

- Ah, deci tot eu trebuie să încetez! Știi... în locul tău aș pune capăt acestei discuții. Mai bine ai face altceva: poți, de pildă, să te răzbuni, biciuind oceanul. Ce vrei, de fapt? Așadar, dacă... (și cu mâna a schițat un gest ușor de rămas-bun, ridicându-și totodată privirea spre tavan, de parcă ar fi urmărit o persoană ce se îndepărta) te vei considera un netrebnic? Iar dacă n-o vei face, nu vei fi? Zici că nu ești un nemernic, când vrei să zâmbești, deși îți vine să urli, când te prefaci a fi bucuros și calm, când îți vine să-ți muști degetele. Îl ai laudemână pe Snaut, căruia să-i faci scene, acuzându-l de toate... Ei, dragul meu, nu prea ai minte.

– Poate despre tine vorbești, am rostit, plecându-mi capul. Eu... eu o iubesc.

– Pe cine? Propriile-ți amintiri?

– Nu. Pe ea, ți-am spus ce voia să facă. Zi, câți... oameni adevărați ar fi procedat așa?

– Dar singur recunoști că...

– Nu te agăța de vorbe.

– Bine. Prin urmare, ea te iubește, iar tu vrei s-o iubești. Nu-i însă același lucru.

– Greșești.

– Îmi pare rău, Kelvin, dar tu însuși ai abordat aceste chestiuni intime. O iubești, n-o iubești; ea este gata să-și dea viața, tu așijderea. E foarte impresionant, foarte frumos, foarte înălțător, totul este, dacă vrei, foarte, foarte... Dar aici nu este loc pentru asemenea lucruri. Nu e, înțelegi? Nu, tu nu vrei să-nțelegi asta. Ești implicat în acțiunea unor forțe pe care nu le stăpânim, într-un cerc vicios, în care ea nu-i decât un moment. O fază. Un ritm ce se repetă. Dacă ea ar fi... Dacă ai fi persecutat de o faptură monstruoasă, capabilă să facă orice pentru tine, n-ai șovăi nici măcar o clipă s-o înlături. Nu-i adevărat?

– Ba da.

– Așadar, poate tocmai de aceea ea nu este un astfel de monstru. Tocmai asta îți leagă mâinile! Chiar asta se și urmărește: să le ai legate!

– Nu-i decât o nouă ipoteză lângă milionul celorlalte din bibliotecă. Snaut, dă-mi pace, ea este... Nu, nu vreau să vorbesc despre asta cu tine.

– Bine. Tu singur ai început, dar gândește-te numai că ea este în realitate o oglindă în care se reflectă o parte a creierului tău. Dacă-i minunată, se datorește faptului că amintirea ta a fost minunată. Tu ai dat rețeta. E un cerc vicios. Nu uita!

– Ce dorești deci de la mine?... S-o... s-o înlătur? Te-am mai întrebat... De ce trebuie s-o fac? Nu mi-ai răspuns.

– Îți voi răspunde acum. Nu eu te-am invitat la o asemenea discuție.

Nu m-am amestecat în problemele tale. Nu-ți sugerez și nu-ți interzic nimic, n-aș face-o chiar de-aș putea. Tu ești acela care ai venit și mi-ai mărturisit totul. Știi însă de ce? Nu? Ca să te descătușezi, ca să-ți lepezi povara. Cunosc această povară, dragul meu! Da, da, nu măntre rupe! Eu nu te-mpiedic în nimic, *tu* însă, *tu* vrei ca eu să te-mpiedic. Dacă ți-aș sta în cale poate că mi-ai sparge și capul, ai avea atunci de-a face cu cineva plămădit din același sânge și lut ca și tine și te-ai simți tu însuși ca un om. Dar așa..., fiindcă singur n-o scoți la capăt, primești să discuți cu mine..., de fapt, cu tine. Ia zi, ai fi zdrobit de durere dacă ar dispărea imediat? Nu, nu-mi spune nimic.

– Doar buna mea credință m-a adus aici ca să te anunț că am intenția să părăsesc cu ea stația. Îi respingeam atacul, dar mie însumi cuvintele îmi sunau neconvingător.

Snaut a dat din umeri:

– E de înțeles că trebuie să persisti în hotărârea ta. Dacă mi-am exprimat părerea în această chestiune, am făcut-o numai pentru că ai luat-o razna-n-sus, iar când ajungi să te prăbușești... pricepi și singur... Vino mâine dimineață, în jurul orei 9, la Sartorius... Vei veni?

– La Sartorius? am făcut surprins. Dar el nu îngăduie nimănui să intre... Spuneai că nici să-i telefonezi nu poți.

– Acum îi vine într-o câțva mai ușor. Noi, știi, nu prea discutăm despre acestea. Tu ești... cu tine-i cu totul altfel. Dar n-are nicio importanță. Vii mâine dimineață?

– Voi veni, am murmurat. Mă uitam la Snaut. Își vârâse parcă într-o doară brațul stâng pe după ușa dulapului. Când s-o fi deschis? Probabil că mai de mult, dar în ardoarea acestei discuții, atât de neplăcută pentru mine, nu băgasem de seamă. Ce nefirești îi erau mișcărilor... parcă... ar fi ascuns ceva. Sau parcă cineva l-ar fi ținut de mână. Mi-am lins buzele:

– Snaut, ce-i cu tine?

– Ieși! a rostit încet, cu un calm teribil. Ieși!

Am ieșit și am tras ușa după mine, în ultimele pâlpâiri ale vâlvătăii sângerii. Harey stătea pe dușumea, la vreo zece pași mai departe, chiar lângă perete. La vederea mea a tresărit.

– Vezi..., a spus privindu-mă cu ochi strălucitori. Mi-a reușit, Kris...

Cât de mult mă bucur! Poate... Poate va fi din ce în ce mai bine...

– O, desigur, am răspuns distrat.

Ne întorceam la noi, iar eu mă frământam să ghicesc ce s-o fi petrecând în acel dulap stupid. Prin urmare, Snaut ascundea acolo... Și toată această discuție...? Obrajii au început să-mi ardă. Doamne, ce nebunie! Și în fond ce-am hotărât! Nimic. E adevărat că mâine dimineată...

Și deodată mi s-a făcut o frică aproape tot atât de mare ca în noaptea trecută. Encefalograma mea. Înregistrarea integrală a tuturor proceselor creierului meu, modulată pe fasciculul de raze X, va fi transmisă în adâncul acestui incomprehensibil monstru fără limite. Ce m-a întrebat? „Ai fi zdrobit de durere dacă ar dispărea?” Encefalograma este o înregistrare completă. Chiar și a proceselor inconștiente. Dacă vreau să dispară...? Oare pieirea ei m-ar fi impresionat la fel, dacă Harey n-ar fi trecut prin groaznică încercare a sinuciderii? Oare poți fi răspunzător de propriul tău subconștient? Dacă eu nu răspund de el, atunci cine răspunde? Ce prostie! De ce am fost de acord ca tocmai propria mea... Firește că aș putea studia în prealabil acea înregistrare, dar dacă n-o voi putea totuși descifra întocmai cum este? Nimeni n-ar putea-o face. Specialiștii sunt în stare să precizeze numai natura gândurilor celui cercetat, numai generalități, că, de pildă, subiectul rezolvă o problemă matematică, dar care anume, de asta nu mai sunt capabili; ei afirmă că este imposibil, deoarece encefalograma constituie o rezultată, amestecul unei mulțimi de procese ce se desfășoară paralel și că numai o parte dintre ele are un „substrat” psihic... Dar de ce-mi este atât de teamă? Doar eu însumi îi spuneam azi-dimineată lui Harey că această experiență nu va duce nicăieri; fiindcă de vreme ce neurofiziologii noștri nu sunt în stare să descifreze o înregistrare, cum ar putea-o descifra straniul gigant, tenebros și... lichid?

El a pătruns totuși în mine, nici nu știu cum, ca să-mi parcurgă întreaga memorie și să descopere în ea atomul cel mai dureros. Cum m-aș mai putea îndoi de asta? Și a făcut-o fără niciun fel de ajutor, fără niciun fel de „transmitere prin iradiere”, a pătruns prin cuirasa dublu ermetizată, prin masiva carapace a stației, a identificat în adâncul ei trupul meu și a plecat apoi cu prada...

– Kris...? a șoptit încet Harey.

Stăteam lângă fereastră, privind cu ochi nevăzători zorile nopții. În fața mea se înșirau stelele, foarte puțin vizibile la această latitudine

siderală și alcătuiind o delicată năframă, un strat de nori foarte înalți, irizați sub razele soarelui dispărut de mult sub orizont.

Dacă va pieri acum, înseamnă că eu am vrut, că eu am ucis-o. Să mă duc acolo? Ei nu mă pot sili. Dar ce le voi spune? Nu, nu pot. Da, trebuie să mă prefac, trebuie să mint, mereu și întotdeauna. Și asta poate numai pentru că în mine există gânduri, intenții, speranțe năprasnice, înălțătoare sau criminale, despre care nu știu nimic. Omul a pornit în întâmpinarea altor lumi, a altor civilizații, fără să cunoască până la capăt propriile lui ascunzișuri, căile ce se înfundă, fântânile, ușile baricadate sau mascate.

S-o trădez!... de rușine? Probabil numai din pricina faptului că-mi lipsește curajul...

– Kris... a șoptit și mai încet Harey.

Mai mult am simțit decât am auzit cum s-a apropiat fără nici măcar un freamăt de mine, iar eu mă prefăceam că nu știu nimic. În acea clipă doream să fiu singur. Trebuia să fiu singur.

Nu eram încă în stare să iau sau nu vreo hotărâre. Stăteam nemișcat. Cu privirea ațintită pe firmamentul tot mai sumbru, pe stelele care păreau mai curând spectre ale stelelor terestre, iar în pustiul ce înlocuia goana cumplită a gândurilor de până atunci creștea fără cuvinte o certitudine inertă și indiferentă, care-mi spunea că, în adâncul meu, unde nu puteam pătrunde, am și făcut alegerea, dar, prefăcându-mă că nimic nu s-a-ntâmplat, nu mai aveam nici măcar puterea de a mă disprețui pe mine însumi.

GÂNDITORII

– Kris, e din cauza acelei experiențe?

Am tresărit la auzul glasului ei. Stătusem închis, fără somn, de ore în șir, scrutând bezna, însingurat, fiindcă nu-mi ajungea de la Harey nici măcar respirația, și asaltat de gândurile nopții întortocheate, ca labirinturile, halucinante, doar pe jumătate înțelese și, de aceea, crescute la noi dimensiuni și semnificații; o uitasem pe fata de lângă mine.

– De unde știi... că nu dorm...? am întrebat. În glasul meu vibrau inflexiunile spaimei.

– După cum respiri..., mi-a răspuns pe tonul sfios al unei scuze. Nu voiam să te tulbur... Dacă nu poți vorbi...

– Nu că n-aș putea... Da, ai ghicit, e din cauza asta.

– Ce așteaptă cei doi să obțină?

– Ei înșiși ignoră. Vor... indiferent ce... Nu-i vorba de acțiunea „Gândirea“, ci mai curând de acțiunea „Disperarea“. Acum e necesar un singur om care să aibă suficient curaj și să ia asupra-i răspunderea hotărârii, dar cei mai mulți consideră acest gen de curaj ca fiind o simplă lașitate, fiindcă înseamnă o retragere, o renunțare, o fugă nedemnă de om. Ca și cum pentru om ar fi demn să pătrundă, să se cufunde și să se piardă în incognoscibil...

M-am întrerupt, dar, înainte ca respirația să mi se liniștească, un nou acces de mânie m-a făcut să adaug:

– Firește că n-au lipsit pragmatistii; chiar dacă nu vom reuși să stabilim contactul, afirmau ei, tot vom avea de câștigat: prin studierea plasmei – a tuturor orașelor vii și nebunești ce răsar din ea pentru o zi spre a dispărea în neant – vom cunoaște tainele materiei; ca și când ei

nu ar fi știut că e doar o autoamăgire, un fel de plimbare printr-o bibliotecă scrisă într-un limbaj necunoscut, de neînțeles...

– Dar nu există și alte planete asemănătoare...?

– Nu-i exclus... Poate există, dar numai pe aceasta o cunoaștem. În orice caz, ea reprezintă o excepție, nu ca Pământul. Noi... noi întruchipăm obișnuitul... suntem iarba Universului și, mândrindu-ne cu universalitatea naturii noastre, socotim că totul poate fi cuprins în ea. Pe această bază ne-am lansat, temerari și entuziaști, spre alte lumi depărtate. Dar ce rost au aceste lumi? Să le stăpânim sau să fim stăpâniți de ele. Nimic altceva nu întrevădeau acele minți nefericite; de nu-i așa, nu merită, ziceau, nu merită!

M-am sculat, căutând pe dibuite farmacia și flaconul plat cu somnifere.

– Voi dormi, dragă, am spus, întorcându-mă spre unghiul de beznă de unde venea zumzetul ventilatorului. Trebuie să dorm. Altminteri, nu mai știu...

M-am lungit pe pat. Harey mi-a strâns mâna, i-am prins-o în palme prin întuneric și am rămas așa, nemișcat, până când somnul mi-a slăbit strânsoarea.

Dimineăta, când m-am trezit proaspăt și odihnit, experimentul mi s-a părut un fleac și nu înțelegeam cum putusem să-i acord o atât de mare însemnătate. Până și faptul că Harey trebuia să mă însoțească în laborator mă neliniștea prea puțin. Oricât s-ar fi străduit să rămână singură, toate eforturile ei deveneau inutile dacă părăseam camera mai mult de câteva minute, Deci am renunțat la alte încercări propuse de Harey (era gata chiar să se lase închisă undeva) și am sfătuit-o să-și ia o carte de citit.

Mai mult decât însăși operația pe care urma s-o întreprind mă interesa ce voi găsi în laborator. Exceptând unele goluri din dulapurile și rafturile cu sticlărie de laborator (în plus, unele dulapuri erau fără geamuri, iar tăblia unei uși era crăpată în formă de stea, ca și cum acolo s-ar fi dat recent o luptă, ale cărei urme fuseseră înlăturate în grabă, deși cu grijă), nimic deosebit în această mare sală alb-albăstrie. Agitându-se în fața aparatului, Snaut se purta extrem de politicoasă. Văzând-o pe Harey, a salutat-o, înclinându-se ușor, ca pe o veche cunoștință. În timp ce-mi umezea tâmpla și fruntea cu ser fiziologic, și-a făcut apariția și Sartorius. A intrat pe ușa care dădea în camera obscură. Era îmbrăcat într-un halat alb peste care atârna până la

glezne un șorț negru împotriva radiațiilor. Pedant și teatral, m-a salutat ca și cum ne-am fi despărțit cu o zi înainte. Abia acum am observat că lipsa de expresie a ochilor lui se datora lentilelor de contact, pe care le purta sub pleoape, în locul ochelarilor.

Cu brațele încrucișate îl urmărea pe Snaut cum îmi bandajează electrozii, atașați pe pielea capului. Și-a rotit de câteva ori privirea în jurul sălii; părea că nici n-o remarcase pe Harey, care, cu o figură nefericită, ședea pe un mic taburet lângă perete și, aplecată peste o carte, se prefăcea că o citește; când Snaut s-a îndepărtat de fotoliul meu, mi-am mișcat capul împovărat de metal și de conductori ca să văd cum se pune în funcțiune aparatura, dar Sartorius și-a ridicat pe neașteptate mâna și a rostit solemn:

– Doctore Kelvin! Te rog, o clipă de atenție și de concentrare! Nu doresc să-ți impun nimic, fiindcă aceasta n-ar duce la realizarea scopului nostru. Dar va trebui să nu te mai gândești la dumneata, la mine, la colegul Snaut sau la orice alte persoane; eliminând accidentalul diferitelor individualități, să ne ațintim atenția asupra cauzei pe care o reprezentăm aici. Pământul și Solaris, generațiile de cercetători care au format un singur lanț până la noi, perseverența noastră aspirație spre un contact rațional, dimensiunile drumului istoric străbătut de umanitate, certitudinea că aceasta va dăinui, faptul că suntem capabili să ne jertfim și să luptăm, să ne dăruim toate simțămintele misiunii noastre – iată ideile care trebuie să umple cât mai deplin conștiința dumată. Dacă nu vei fi sigur că ai fost la înălțimea sarcinii, te rog s-o mărturisești, iar colegul Snaut va repeta înregistrarea. Doar avem timp...

Ultimele cuvinte le-a rostit cu un zâmbet palid, care n-a reușit să dea ochilor săi vreo expresie. La auzul acestor fraze emfatică, pronunțate pe un ton atât de grav, m-au apucat adevărate spasme. Din fericire, Snaut a întrerupt tăcerea ce se prelungea.

– Putem începe, Kris? m-a întrebat; într-o poză lejeră, nițel sfidătoare, se sprijinea cu cotul de pupitrul înalt al encefalografului. Îi eram recunoscător că-mi spusese pe nume.

– Putem începe, am încuviințat, închizând ochii.

Spaima ce-mi pustiise mintea a pierit brusc în momentul în care Snaut, terminând să-mi fixeze electrozii, a pus mâna pe comutator; am întrezărit printre gene tremurul trandafirii al lămpilor de control înșirate pe placa neagră a aparatului. Simțeam totodată cum dispărea senzația de umedă și neplăcută răceală pe care electrozii metalici mi-o

provocau pe țeastă. Eram ca o arenă fumurie, întunecată. Asupra acestui spațiu erau ațintite de pretutindeni privirile unei mulțimi nevăzute.

– Harey?

Cu o neliniște aproape de leșin, am folosit numele ei (ca pe o sondă aruncată în beznă) gata să-l retrag imediat. Dar spectatorii mei, atenți și invizibili, n-au reacționat. Câteva clipe am fost doar o pură sensibilitate, un sincer regret, pregătit să-ndur îndelungate sacrificii. Harey mă umplea fără contururi, fără forme, fără chip și, deodată, prin alcătuirea ei depersonificată, mi-a apărut cu întreaga-i seriozitate de profesor figura lui Giese, tatăl solaristicii și al solaristicienilor, desprinzându-se din umbra cenușie. Dar gândul mi se îndrepta nu la explozia noroioasă ce-i înghițise ochelarii cu ramă de aur și mustața colilie, atât de îngrijită. Vedeam doar portretul său gravat pe pagina de gardă a monografiei și hașurile fine care-i înconjurau ca o aureolă capul. Apoi, pe neașteptate, acest profil sever și cam de modă veche a început să semene cu chipul tatălui meu, astfel că până la urmă n-am mai știut care dintre ei mă privește. Niciunul n-avea un mormânt, lucru atât de frecvent și de obișnuit în vremurile noastre, încât nu mai trezește nicio emoție.

Imaginea a dispărut, iar eu, în răstimpul unei nu știu cât de îndelungate clipe, am uitat și de stație, și de experiment, de Harey și de oceanul cel negru, de toate, plin de certitudinea, subită ca o străfulgerare, că acești doi oameni calcinați, pulverizați ținuseră piept tuturor potrivnicilor, iar liniștea izvorâtă din această descoperire a izgonit mulțimea informă care în arena de fum îmi pândea mut înfrângerea. Odată cu declicul dublu al aparatului deconectate, lumina artificială mi-a izbit ochii. Am strâns pleoapele. Sartorius mă scruta cu aceeași impasibilitate. Snaut, întors cu spatele spre el, își căuta de lucru pe lângă aparat și lipăia parcă intenționat cu papucii ce-i cădeau din picioare.

– Doctore Kelvin, ce părere ai: ne-a reușit? și-a dat drumul Sartorius glasului său respingător, fonfăit.

– Da, am răspuns.

– Ești sigur? a insistat Sartorius cu o umbră de mirare și chiar de suspiciune.

– Da.

Siguranța și tonul aspru al răspunsurilor mele l-au scos o clipă din

gravitatea lui înțepenită.

– Atunci... e bine, a spus înfundat și a privit nehotărât și stânjenit în jurul său.

Snaut s-a apropiat de fotoliu și mi-a desfăcut bandajele. M-am sculat și am făcut prin sală câțiva pași. Sartorius, care între timp dispăruse în camera obscură, s-a întors cu filmul gata dezvoltat și uscat. Pe câțiva metri de peliculă neagră și lucioasă se întindeau linii albe, vibrante și dințate, întrețesute ca un mucegai sau ca un păienjeniş.

Nu mai aveam nimic de făcut, dar n-am plecat. Ceilalți doi au introdus filmul în capul de citire al modulatorului, pe care Sartorius l-a mai examinat o dată, încruntat și sceptic, ca și cum ar fi încercat să descifreze conținutul acestor linii atât de întortocheate.

Cealaltă parte a experimentului era acum invizibilă. Puteam observa doar ce făceau Snaut și Sartorius în fața pupitrelor de comandă instalate de-a lungul peretelui și cum puneau în funcțiune aparatura propriu-zisă. Cu un murmur slab de bas, curentul electric s-a trezit în nesfârșitele spire ale bobinelor de sub dușumea. Luminițele înșiruite pe o coloană verticală s-au aprins pe rând, indicând că marele tub Roentgen a început să coboare în adâncul sondei ce-l va conduce spre suprafața oceanului. Luminile s-au stins pe treptele inferioare ale scalei și Snaut a mărit tensiunea până când indicatorul a descris o jumătate de oscilație. Murmurul curentului electric era abia perceptibil, nu se petrecea nimic, filmul purtat de tambure înainta sub carapacea metalică, așa încât nici pe el nu-l puteam vedea, iar contorul metrajului ticăia mărunț, ca un mecanism de ceasornic.

Deasupra cărții ei, Harey se uita ba la mine, ba la ceilalți. M-am apropiat de ea; mi-a aruncat o privire întrebătoare. Experimentul se terminase. Sartorius s-a apropiat de capul de citire, mare și conic, al aparatului.

– Mergem...? mi-a șoptit Harey.

Am încuviințat, dând din cap. S-a sculat. Fără să ne luăm rămas-bun de la nimeni – prea lipsit de sens ar fi fost –, am trecut pe lângă Sartorius.

Un fascinant apus de soare invadase înaltele ferestre ale coridorului superior. Nu era roșul obișnuit, noptatic, ci toate nuanțele purpuriului vibrând într-o ceață cu reflexe și irizări argintii. Răspunzând acestei dulci lucori, negrul profund, care tălăzuia leneș pe nesfârșitul întins al oceanului, părea să joace ape de un violet murdar. Numai la zenit mai

dăinuia pe cer o pată arămie.

La jumătatea coridorului inferior am rămas locului; mă paralizase gândul că din nou vom fi încătușați de praveștița deschisă spre ocean.

– Harey, am spus. Știi... m-aș duce până la bibliotecă... Ai ceva împotriva?

– O, și eu mi-aș căuta bucuros ceva de citit, mi-a răspuns ea cu un entuziasm cam artificial.

Simțeam că de ieri se căscase între noi o prăpastie ce nu mai voia să se închidă și că Harey ar fi meritat să-i arăt o oarecare cordialitate, dar o totală apatie pusese stăpânire pe mine; nu-mi dădeam seama cum aș fi putut scăpa de această stare. Ne-am întors de-a lungul coridorului, apoi, traversând un plan înclinat, am ajuns în micul vestibul cu trei uși; între ele se vedeau geamurile de cristal ale unor vitrine în care creșteau flori.

Ușa de la mijloc, care dădea în bibliotecă, era capitonată de ambele părți cu piele artificială; de fiecare dată când o deschideam, mă străduiam să n-o ating. Înăuntru, în sala mare și rotundă, sub tavanul de un argintiu pal, desenat cu sori stilizați, era puțin mai răcoare.

Mi-am dus mâna de-a lungul cotoarelor colecției de clasici ai solaristicii și tocmai voiam să scot primul volum al lui Giese, cu profilul său gravat în cupru pe pagina de gardă, când am descoperit o carte de Gravinsky (de format în octavo și destul de groasă), pe care n-o remarcasem data trecută.

M-am așezat pe scaunul tapizat. Era o liniște deplină. Aproape de mine, Harey răsfoia o carte. Auzeam foșnetul ușor al foilor sub degetele ei. Compendiul lui Gravinsky, la care studenții recurgeau cu prilejul examenelor, era o culegere de probleme solaristice înșiruite alfabetic, începând cu ipoteza abiologică și terminând cu cea degenerativă. Acest compilator, care nu văzuse niciodată lumea solariseană, a citit toate monografiile, jurnalele expedițiilor, lucrările fragmentare și rapoartele provizorii, a aprofundat chiar și citatele din operele planetologilor care studiau alte corpuri cerești și a dat un catalog, care, dorind să fie de o extremă concizie a formulărilor, pierdea uneori complexa subtilitate a ideilor originale. De altfel, toată această lucrare cu pretenții enciclopedice era mai curând o bizarerie; volumul fusese editat în urmă cu 20 de ani, iar între timp se iviseră o mulțime de noi ipoteze pe care nicio carte n-ar mai fi fost în stare să le cuprindă. Parcurgeam indicele alfabetic al autorilor ca pe o listă de

decedați. Puțini dintre ei mai trăiau, iar în solaristică nu mai lucra aproape niciunul. Această multitudine de idei îți putea lăsa impresia că măcar una dintre ipoteze trebuie să fie cu adevărat întemeiată, că este imposibil ca realitatea să difere total de miliardele de presupuneri ale intelectului îndreptate spre ea. În prefața lucrării sale, Gravinsky periodizase cele peste șase decenii de solaristică, anterioare lui.

În cea dintâi perioadă, datând de la cercetarea preliminară a lui Solaris, nimeni nu emisese ipoteze propriu-zise. Oarecum intuitiv și mergând pe linia „bunului simț“, se accepta pe atunci ideea că oceanul este o întindere neînsuflețită, o uriașă masă gelatinoasă ce scaldă globul, un conglomerat chimic care, datorită activității lui „cvasivulcanice“, înmugurește în niște structuri ultrabizare și reușește printr-un automatism autoregenerator al proceselor să stabilizeze în așa fel orbita instabilă încât un pendul de pe Solaris își menține neschimbat planul mișcării. E drept că numai cu trei ani mai târziu Magénon s-a exprimat în favoarea naturii însuflețite a „mașinii gelatinoase“; aceasta nu l-a împiedicat totuși pe Gravinsky să fixeze debutul perioadei ipotezelor biologice abia peste nouă ani, când ideea singuratică a lui Magenon a început să cucerească tot mai mulți adepți. Anii următori au fost bogați în modele teoretice foarte complicate (bazate pe analiza biomatematică) ale oceanului viu.

A treia perioadă a constituit-o aceea în care opinia savanților, mult timp aproape monolită, s-a destrămat, în această epocă au apărut o mulțime de școli ce se înfruntau cu îndârjire. Erau vremurile în care au activat Panmaller, Strobl, Freyhouse, Le Greuille, Osipowicz; întreaga moștenire lăsată de Giese a devenit obiectul unei critici zdrobitoare. Au fost publicate primele atlase, cataloage și stereofotografii ale asimetriadelor, considerate până atunci drept formații imposibil de cercetat; saltul a fost realizat grație unei aparaturi noi, teleghidate, trimise în adâncurile clocotitoare ale coloșilor care amenințau în orice moment să explodeze. Astfel au luat naștere, pe marginea acelor furtunoase discuții, ipoteze răzlețe, bagatelizate pe motiv că-și propuneau obiective mai modeste și potrivit căroră, deși mult așteptatul „contact“ cu „monstrul rațional“ va eșua, totuși într-un fel sau altul cercetarea „orașelor“ plăsmuite de mimoizi și a munților sferici, pe care îi iscă oceanul spre a-i înghiți din nou, va face să progreseze chimia, fizico-chimia, va aduce noi date în domeniul gigantomoleculelor; nimănui însă nu-i trecea prin cap să polemizeze cu susținătorii acestor teze. Era perioada în care au apărut cataloagele metamorfozelor tipice, actuale până în zilele noastre, sau teoria bioplasmatică a mimoizilor emisă de Frank și care, deși părăsită ca fiind eronată, a rămas un admirabil model de amploare și coerență în construcția unui sistem.

Aceste „perioade ale lui Gravinsky“, care cuprindeau peste treizeci de ani, reprezentau naivitatea tinereții, romantismul optimist și, în sfârșit, vârsta maturității marcată de primele glasuri sceptice. Spre sfârșitul pătrarului de veac, au fost formulate, ca o întoarcere epigonică la primele ipoteze coloido-mecanice, teorii privitoare la apsihismul oceanului solarisian. Toate căutările unor manifestări intenționale, teleologice în procesele și acțiunile oceanului, motivate prin necesitățile lui interne, au fost aproape unanim taxate drept o aberație a unei întregi generații de cercetători. Pasiunea publicistică de combatere a acestor afirmații a pregătit terenul pe care s-a situat grupul lui Holden, Eonides și Stoliwa, oameni lucizi cu o orientare analitică, ce se concentrau asupra culegerii conștiințioase a faptelor; era perioada unor acumulări rapide și a unei neîncetate creșteri a arhivelor, a cartotecilor de microfilme, a expedițiilor dotate cu cea mai performantă aparatură, cu dispozitive de înregistrare automată, cu sonde, cu tot ce putea să livreze Pământul. În anumiți ani participau pe atunci la cercetări peste o mie de oameni deodată, dar, în timp ce materialele creșteau într-un ritm tot mai intens, spiritul ce-i anima pe oamenii de știință era pe cale să secătuiască; astfel a început o perioadă de declin, greu de delimitat în mod precis, totuși încă optimistă.

Această fază a explorărilor solarisiene se caracteriza în primul rând prin mari și îndrăznețe individualități, ce se afirmau fie printr-o remarcabilă imaginație teoretică, fie printr-o analiză negativă, cum fuseseră Geise, Strobl sau Seveda, care – ultimul dintre marii solaristicieni – a pierit în împrejurări misterioase în regiunea Polului Sud al planetei din pricina unei greșeli elementare. El și-a condus aparatul de zbor în adâncul unei formații ce i se punea evident în drum. S-a vorbit despre o bruscă pierdere a cunoștinței, de leșin sau de un defect al dispozitivelor de pilotare. În realitate cred că a fost prima sinucidere, primul acces flagrant de disperare. Nu însă ultimul. Dar volumul lui Gravinsky nu menționa evenimentele de mai târziu; în timp ce priveam îngălbenitele pagini ale compendiului, prin minte mi se perindau date, fapte și amănunte...

Atentate atât de patetice la propria viață n-au mai avut loc, dar au lipsit și acele individualități excepționale. Recrutarea cercetătorilor ce urmează să se consacre anumitor domenii ale planetologiei constituie de fapt un fenomen nestudiat de nimeni. Oamenii cu mari însușiri și cu o mare putere de cercetare se nasc aproximativ cu o frecvență constantă, dar selecționarea lor este inegală. Prezența sau lipsa lor într-o anumită disciplină poate fi explicată doar de perspectivele pe care le deschide ea. Apreciindu-i în mod diferit pe clasicii solaristicii, nimeni nu le poate refuza grandoearea, ba uneori chiar și geniul. Acest

gigant mut, care era Solaris, a atras timp de decenii cele mai marcante personalități din domeniile matematicii, fizicii, biofizicii, electrofiziologiei și teoriei informației. Părea că de la un an la altul această armată de cercetători s-a pomenit lipsită de comandanți. A rămas doar o mulțime cenușie, anonimă de colecționari meticuloși, de compilatori, de creatori ai unei experiențe adeseori original proiectate, dar dispăruseră atât expedițiile de masă, planificate la scara întregului glob, cât și temerarele ipoteze de sinteză.

Solaristica intrase parcă în disoluție și odată cu declinul ei se nășteau tot mai des, deosebindu-se doar prin amănunte secundare, ipoteze despre degenerarea și involuția mărilor solarisiene. Din când în când apărea câte o concepție mai îndrăzneată, mai interesantă, dar toate luate la un loc condamnau prin definiție oceanul, considerându-l drept stadiul final al unei evoluții care, dacă trecuse cu milenii în urmă printr-o perioadă de organizare supremă, nu mai reprezenta acum ceva unitar decât sub aspect fizic, descompunându-se în nesfârșite formațiuni inutile, lipsite de sens, agonice. Prin urmare, o cosmică agonie întinsă pe milenii; așa era privit Solaris și, în consecință, lungonii sau mimoizii au fost considerați forme neoplazice, iar procesele desfășurate atât de fluent – ca preludii ale haosului și ale anarhiei, în cele din urmă, această tendință a devenit atât de obsesivă încât întreaga literatură științifică din următorii șapte-opt ani, deși, evident, cenzurată de expresii afective, se asemena cu un uriaș rug de injurii pe care mulțimea sură a solaristicienilor lipsiți de lideri le proferau drept răzbunare împotriva oceanului ce rămânea indiferent și ignora prezența oamenilor.

În cadrul grupului de coordonare al Institutului de planetologie, al nucleului ce lua hotărâri cu privire la sprijinirea materială a cercetărilor, surveneau transformări de opinie, reflectate în reducerea treptată, dar continuă a bugetului alocat pentru dotarea expedițiilor ce plecau spre Solaris.

Glasurile celor care susțineau necesitatea reducerii cercetărilor se amestecau cu părerile celor ce reclamau folosirea unor mai energice mijloace de acțiune; nimeni însă n-a mers poate mai departe decât directorul administrativ al Institutului cosmologic mondial, care afirma cu îndărătnicie că oceanul viu nu-l ignoră pe om, ci pur și simplu nu-l remarcă, după cum un elefant nu poate observa o furnică ce i-ar umbla pe spate; de aceea, pentru a-i atrage oceanului atenția asupra noastră, ar trebui să recurgem la uriașe mijloace de excitare, la mașini-gigant pe măsura planetei. Un amănunt hazliu – pe care presa îl remarcase în mod malițios – îl constituia faptul că acțiuni atât de costisitoare erau cerute de directorul Institutului cosmologic și nu de

acela al Institutului planetologic, care finanța explorarea lui Solaris; era deci o mărinimie făcută cu punga altuia.

Caruselul ipotezelor emise mai târziu, încercările de reconsiderare a celor vechi, introducerea unor modificări neesențiale au început să prefacă solaristica (o disciplină până atunci clară, în ciuda amplitudinii sale) într-un labirint de cărări tot mai întortocheate și care nu duceau nicăieri. Într-o atmosferă de indiferență generală, de stagnare și de apatie, un ocean de data aceasta al hârtiilor inutil tipărite părea să dubleze oceanul solarisean.

Cu vreo doi ani înainte de intrarea mea ca absolvent al institutului în laboratorul lui Gibarian, luase ființă Fundația Metta-Irving, care acorda premii excepționale aceluia care vor folosi în scopuri umane energia oceanului. Era o momeală foarte ispititoare, dar și până atunci astronavele aduseseră pe Pământ destule încărcături cu gelatină plasmatică. Au fost elaborate îndelung și minuțios metodele de a o conserva: temperaturi înalte sau joase, crearea artificială a unei microatmosfere și a unui microclimat similare celor solarisiene, iradierii de durcizare, în sfârșit mii de procedee chimice; toate acestea doar pentru a observa un proces de descompunere mai mult sau mai puțin lent și care, firește, a fost descris cu cea mai mare precizie în toate stadiile lui: autodigerarea, macerarea, descompunerea primară și apoi cea secundară. Iată soarta tuturor probelor prelevate din formațiile plasmei; ele se diferențiau numai prin căile care duceau spre deznodământ.

Încercările de a menține în viață, fie chiar în stare de hibernare, de anabioză, un fragment mai mare sau mai mic din monstru în afara organismului său planetar au eșuat de fiecare dată, ceea ce a dus la ideea dezvoltată de școala lui Meunier și Proroh că de fapt trebuia descoperită o enigmă și numai una, iar atunci când o vom fi dezlegat, folosind cheia interpretativă adecvată, totul va deveni clar...

În căutarea acestei „pietre filozofale” solarisiene, și-au irosit timpul și energia oameni care adesea n-aveau nimic comun cu știința, iar în a patra decadă a solaristicii numărul maniacilor provenit din afara mediului științific, numărul obsedaților (cu preocupări gen „perpetuum mobile” sau „cadratura cercului”) a căpătat amploarea unei epidemii de care unii psihologi au fost chiar alarmați. Această pasiune s-a stins totuși după câțiva ani, iar când mă pregăteam pentru călătoria spre Solaris, ea părăsise de mult paginile ziarelor și dispăruse din discuții, ca de altfel însăși problema oceanului.

Punând deoparte volumul lui Gravinsky, am găsit alături de el (cărțile

fiind așezate în ordine alfabetică) o broșură abia vizibilă între cotoarele groase. Scrisă de Grattenstrom, ea a reprezentat unul dintre cele mai bizare produse ale literaturii solaristice. În lupta pentru înțelegerea naturii extraumane, această lucrare se ridica împotriva oamenilor înșiși, era un veritabil rechizitoriu împotriva speciei noastre, o carte turbată și seacă prin formulele ei matematice scornite de un autodidact; după ce publicase mai întâi o serie de contribuții remarcabile la anumite domenii, Grattenstrom a încercat să arate în această lucrare de numai câteva zeci de pagini că realizările științei, chiar și cele mai abstracte, cele mai înalt teoretizate și matematizate, se află, în realitate, foarte aproape de o concepție preistorică, antropomorfă a lumii. Hăituind în formulele teoriei relativității, în ale teoremei câmpurilor de forță, în parastatică, în ipotezele câmpului cosmic unitar orice urmă de obiect, tot ce înseamnă pentru noi consecința simțurilor noastre, a alcătuirii organismului omenesc, a limitelor și imperfecțiunii fiziologiei noastre animale, Grattenstrom ajungea la concluzia finală că niciodată nu va fi cu puțință vreun „contact“ între om și o civilizație neantropomorfă, neumanoidă. În acest atac împotriva întregii noastre specii, oceanul gânditor nu era pomenit cu niciun cuvânt, dar prezența lui, sub înfățișarea unei tăceri triumfătoare și batjocoritoare, se făcea simțită aproape în fiecare propoziție. Cel puțin așa mi s-a părut mie când citisem pentru prima dată broșura lui Grattenstrom. Această lucrare constituie mai curând o curiozitate decât o poziție obișnuită a literaturii solaristice, dar ea se afla în colecția de cărți clasice fiindcă o introdusese acolo chiar Gibarian, care mi-o dăduse, de altfel, s-o citesc.

Cu un simțământ ciudat, asemănător respectului, am pus atent firava fasciculă înapoi, printre cărțile aflate în raft. Am atins cu vârful degetelor *Almanahul Solaristic*. Cu tot haosul, cu toată neputința ce ne înconjură, era indiscutabil că, datorită unei experiențe de numai câteva zile, dobândisem anumite certitudini în unele probleme fundamentale, asupra cărora multă vreme fusese revărsată timp de ani de zile o adevărată mare de cerneală.

Un ins destul de încăpățânat și amator de paradoxuri ar fi putut contesta presupunerea că oceanul este o ființă vie. Totuși, existența psihicului său, orice accepție s-ar fi dat cuvântului, nu mai putea fi negată, atât de vădit devenise faptul că ne remarcă prezența... Această singură constatare a desființat întreaga ramură solaristică ce afirma că oceanul ar fi „un sistem în sine“ cu organele senzoriale atrofiate și care acum se comportă de parcă n-ar ști nimic despre fenomenele sau obiectele exterioare lui, fiind închis în vârtejul continuu al unor gigantici curenți de gândire, al căror sediu, leagăn și creator este el însuși.

Am aflat, de asemenea, că poate sintetiza pe cale artificială – ceea ce noi nu suntem în stare – trupurile omenești, ba chiar să le perfecționeze, determinând în structura lor subatomică transformări pentru noi de neînțeles, dar, evident, legate de țelurile-i directe.

Așadar, oceanul exista, trăia, gândea, acționa; șansa de a reduce „problema Solaris“ la absurd sau la zero, ideea că n-aveam de-a face cu niciun fel de ființă și că astfel intenția contactului era inutilă s-a dovedit a fi eronată. Indiferent dacă au vrut sau nu, oamenii au fost obligați acum să ia cunoștință de această ființă, care, deși despărțită de noi printr-un abis de miliarde de kilometri, s-a pus de-a curmezișul expansiunii cunoașterii noastre.

Poate că ne aflăm – mă gândeam – într-un moment crucial al unei întregi istorii. Hotărârea renunțării, a întoarcerii pe Pământ, acum sau într-un viitor apropiat, putea la un moment dat să primeze, ducând chiar la lichidarea stației. Nu credeam totuși că aceasta ar fi constituit o soluție. Însăși ideea existenței unui colos gânditor nu va mai da niciodată pace oamenilor. Oricât ar străbate galaxiile, unindu-se cu civilizațiile altor făpturi aidoma lui, omul va fi obsedat etern de provocarea aruncată de Solaris.

Un alt volum legat în piele se rătăcise printre anuarele *Almanahului*. Înainte de a-l deschide, i-am observat coperta înnegrită de degetele numeroșilor cititori. Era o carte foarte veche această *Introducere în solaristică* a lui Muntius. Țin minte și noaptea în care am citit-o, și zâmbetul lui Gibarian, când îmi dăduse exemplarul său, și zorii pământeni din fereastră atunci când am ajuns la cuvântul „Sfârșit“. Solaristica – scria Muntius – este substitutul religiei în era cosmică, este o credință împodobită cu veșmintele științei. Contactul, țelul către care tindem, constituie ceva la fel de cețos ca și prezența îngerilor sau apariția unui Soter. Explorarea este o liturghie exprimată în formule metodologice, munca perseverentă a pământenilor seamănă cu o bunăvestire, întrucât nu există și nu pot exista punți între Solaris și Pământ... Ce așteaptă, de altfel, sau ce puteau aștepta oamenii după „stabilirea contactului informațional“ cu mărele gânditoare? Pomelnicul trăirilor unei existențe atât de străvechi încât, desigur, nici nu-și mai amintește de propriul ei început? Descrierea dorințelor, a pasiunilor, a speranțelor și a suferințelor întruchipate în monumentale nașteri de munți vii, metamorfozarea matematicii în existență, în singurătate și în renunțare? Dar toate acestea nu constituie o cunoaștere transmisibilă, iar dacă am încerca s-o traducem în vreunul dintre limbajele terestre, toate valorile și semnificațiile bănuite ar dispărea înainte de a ajunge până la noi...

Analiza lui Muntius, acest „eretic“ al planetologiei, este simplă și amară, revelatoare în ce privește negarea, destrămarea mitului solarisean sau, mai bine zis, a misiunii Omului. Primul glas critic care a îndrăznit să se afirme încă în faza de dezvoltare optimistă și romantică a solaristicii a fost primit cu tăcerea unei totale ignorări. Lucru firesc, deoarece acceptarea ideilor lui Muntius ar fi fost echivalentă cu negarea solaristicii în accepția ei de atunci. Întemeierea unei alte concepții, lucide, care să renunțe la supremul ideal, își aștepta în van fondatorul. Cinci ani după moartea lui Muntius, când cartea lui devenise o raritate bibliofilă, ea nu se mai afla nici în bibliografiile literaturii solaristice, nici în colecțiile filozofice. Ce-i drept, a apărut o școală cu numele său: cercul norvegian, în care seninătatea expunerii lui Muntius, tulburată de individualitatea urmașilor, s-a transformat până la urmă în sarcasmul caustic al lui Erle Ennesson și într-o variantă cam vulgară: solaristica utilitară, adică „Utilitaristica“ lui Phaelanga; acesta pretindea cercetătorilor să se limiteze la avantajele concrete care pot fi obținute imediat, fără să mai nutrească speranțe deșarte în contactul dintre civilizații, în comunicarea lor intelectuală. În comparație cu necrușătoarea claritate a analizei lui Muntius, toate contribuțiile elevilor lui spirituali nu sunt decât un fel de contribuții la contribuții, dacă nu o simplă popularizare, cu excepția operelor lui Ennesson și poate ale lui Takata...

Între filele cărțuliei lui Muntius se afla un extras îngălbenit din revista trimestrială *Parerga Solariana*, una dintre primele lucrări pe care le-a scris Gibarian, încă mai înainte de a fi preluat conducerea institutului. După titlul „De ce sunt solaristician“, urma o enumerare laconică (aproape ca un regulament)“ a fenomenelor pe care se întemeiau șansele Contactului. Într-adevăr, Gibarian aparținea acelei (poate) ultime generații de cercetători ce-au cutezat să reînnoade firul anilor de început, ai măreției și ai optimismului...

El pornea de la ilustrele cercetări clasice ale bioelectroniștilor eurasiatici Ho-En-Min, Ngyalli și Kavakadze. Aceștia demonstraseră unele similitudini între imaginea activității electrice a creierului și anumite descărcări plasmatiche care preced apariția unor structuri ca Polimorfele stadiale timpurii și Solaridele gemene. În schimb, fiind unul dintre cei mai precauți și lucizi adepți ai Contactului și detestând senzaționalul, Gibarian respingea interpretările ultraantropomorfe, toate tezele mistificatoare ale școlilor psihanalitice, psihiatrice și neurofiziologice, care încercau să traducă diferitele manifestări ale oceanului în termenii unor maladii umane ca, de pildă, epilepsia (al cărei analog trebuia să fie erupțiile spasmodice ale asimetriadelor). De altminteri, același val de interes ieftin a trezit și lucrarea mea de

diplomă. Și ea se găsea pe undeva, pe aici (firește, nu tipărită), pe unul dintre rafturile cu microfilme. În scrierea ei m-am bazat pe studiile revelatoare ale lui Bergmann și Reynolds, care izbutiseră să separe și să „filtreze“ din mozaicul proceselor scoarței cerebrale componentele ce însoțesc cele mai puternice emoții de disperare, de durere sau de voluptate; în ce mă privește, am comparat înregistrările lor cu descărcările curenților oceanici și am remarcat o analogie demnă de atenție în oscilațiile și în profilele curbelor (specifice anumitor sectoare ale calotei simetriadelor, la baza mimoizilor nematurizați etc.). Această descoperire a fost suficientă pentru ca numele meu să apară în curând în presa cotidiană sub titluri de-a dreptul ridicole, de genul „*Piftia disperată*“ sau „*Planeta în orgasm*“. Dar publicitatea mi-a fost totuși de folos (cel puțin așa am crezut până de curând), deoarece Gibarian, care ca orice specialist în solaristică nu putea citi miile de lucrări ce apăreau, mai ales acelea scrise de începători, și-a îndreptat atenția asupra mea și astfel am primit o scrisoare de la el. Acea scrisoare a închis un capitol al vieții mele, deschizând un altul.

VISELE

După șase zile, lipsa oricărei reacții din partea oceanului ne-a determinat să repetăm experiența. Stația, care rămăsese până acum imobilă la încrucișarea paralelei 43 cu meridianul 16, a început să se deplaseze la o înălțime de 400 de metri și să se îndrepte spre sud, unde radarele și radiografele de pe sateloid indicau o intensificare a activității plasmatică. Timp de două zile, fasciculul Roentgen, modulat de encefalograma mea, izbea la intervale de câteva ore suprafața aproape netedă a oceanului.

Către sfârșitul celei de-a doua zile ne și aflam atât de aproape de pol încât, în momentul în care discul soarelui albastru era gata să se ascundă sub orizont de cealaltă parte a firmamentului, zorile purpurii anunțau pe profilul norilor răsăritul soarelui roșu. Uriașul negru și pustiu, ca și cerul transparent de deasupra lui, a devenit arena unei lupte violente, orbitoare între culorile dure, de o metalică incandescență, care din încrucișarea lor iscau un verde coclit. Traversat de reflexele globurilor antagoniste ale celor două puternice focare, oceanul strălucea când ca mercurul, când ca purpura; era suficient atunci cel mai mic nor la zenit pentru ca lumina care se scurgea împreună cu spuma grea pe coastele valurilor să se îmbogățească în inimaginabile lucori de curcubeu în mișcare. Îndată după amurgul soarelui albastru, în partea de nord-vest a orizontului s-a iscat o simetriadă, anunțată imediat de semnalizatoare; aproape contopită cu ceața brună, această simetriadă era abia vizibilă, ivindu-se dintre valuri prin sclipiri răzlețe, care, în zona unde cerul se îngâna cu oceanul, se intensificau tot mai mult, dând naștere unei gigantice flori vitroase... Stația nu și-a modificat cursul, iar după vreun sfert de oră, colosul, vibrând în roșu ca o lampă de rubine ce se stinge, pierea din nou la orizont. Câteva minute mai târziu, o coloană înaltă și subțire, a cărei bază se și ascundea dincolo de curba planetei, s-a înălțat la câțiva kilometri, crescând tăcut în văzduh. Era semnul evident că simetriada se și afla în agonie, o jumătate din ea arzând sângerieu, iar cealaltă străluminând ca un stâlp de hidrargir;

plăsmuirea s-a desfășurat într-un arbore alcătuit din două culori, apoi vârfulurile ramurilor lui tot mai înmugurite s-au prefăcut într-un nor de forma unei ciuperci, a cărei calotă împinsă de vânt a pornit sub fulgerele celor doi sori într-o călătorie îndepărtată, în timp ce temelia, cu sfâșieri ca niște grei ciorchini, cobora, așa zice, solemn și se destrăma spre orizont. După o oră, până și cel din urmă vestigiu al acestui spectacol dispăruse.

Și din nou au trecut două zile; experiența s-a repetat pentru ultima oară; șocurile provocate de razele Roentgen cuprinseseră o mare zonă a planetei. La sud au apărut, perfect vizibile din locul unde ne aflam, în ciuda distanței de peste trei sute de kilometri, arrhenidele, un lanț stâncos și abrupt, acoperit parcă de zăpadă; de fapt erau depuneri de origine organică, dovadă că formațiunea constituise cândva fundul oceanului.

Ne-am modificat atunci itinerarul în direcția sud-est; o vreme am zburat paralel pe lângă bariera muntoasă, pierdută în norii tipici zilei roșii, până când și aceștia s-au făcut nevăzuți. De la prima experiență trecuseră zece zile.

În tot acest răstimp, pe stație nu s-a întâmplat nimic mai deosebit.

După ce Sartorius a elaborat programul experienței, aceasta a fost repetată automat de aparatura de emisie; nu sunt sigur dacă i-a controlat cineva funcționarea, în aceeași vreme însă, pe stație s-au petrecut cu mult mai multe decât puteam să ne fi dorit. Nu între oameni. Îmi fusese teamă că vor fi reluate lucrările la anihilator; de asemenea, așteptasem reacția lui Snaut când va afla de la Sartorius că l-am mințit întru câtva, exagerând primejdia la care ar fi putut să ne expună anihilarea substanței neutrinice. Totuși, din motive care la început mi s-au părut de neînțeles, niciuna dintre temerile mele n-au devenit realitate; țineam, evident, seama și de posibilitatea ca ei să recurgă la vreun vicleșug, să-și tăinuiască pregătirile și lucrările; ca atare, în fiecare zi inspectam sala anihilatorului, o încăpere lipsită de ferestre, așezată chiar sub dușumeaua laboratorului central. Niciodată însă n-am întâlnit pe cineva acolo, iar stratul de praf care acoperea carcasa și cablurile aparaturii constituiau o mărturie că de multe săptămâni nu le mai atinsese nimeni.

În acel timp, Snaut devenise la fel de nevăzut ca și Sartorius, ba, așa putea spune, și mai puțin accesibil decât acesta, căci nici videofonul din cabina radio nu mai răspundea la chemare. Firește că deplasările stației erau dirijate de cineva; de cine anume însă n-aveam habar, deoarece, oricât de ciudat ar părea, această chestiune nu prezenta

pentru mine niciun interes. Tăcerea oceanului mă lăsa și ea indiferent, astfel încât, după două sau trei zile, aproape că încetase să mă mai preocupe sau să-mi mai fie teamă de ea; îmi pierise cu totul din minte, ca și experiența. Zile de-a rândul ședeam fie în bibliotecă, fie în cabină cu Harey, care se târa după mine aidoma unei umbre. Știam că situația noastră e bună și că această apatică și illogică stare de armistițiu nu se poate prelungi la infinit. Ar fi trebuit să-mi depășesc inerția, să schimb ceva în relația noastră, dar respingeam însuși gândul unei schimbări, fiind incapabil să iau vreo hotărâre; îmi este greu să explic, dar mi se părea că totul pe stație, și îndeosebi ceea ce mă lega de Harey, se află într-o extremă instabilitate, într-un echilibru suprasolicitat, pe care orice accident l-ar fi putut distruge. De ce? Nu sunt în stare să spun. Ciudat era însă că și pe Harey o săpâneau sentimente oarecum asemănătoare!

Reflectând acum la acele împrejurări, cred că impresia de incertitudine, de armistițiu, de clipă de dinaintea unui cutremur era provocată de o impalpabilă prezență care umplea toate nivelurile și încăperile stației. Mai exista poate și un alt mod de a-i ghici prezența: visele. Deoarece niciodată înainte și nici după aceea n-am mai avut asemenea năluciri, am hotărât să le notez conținutul și numai datorită acestui fapt pot spune câte ceva despre ele, deși numai în mod fragmentar și fără uriașa bogăție a viziunilor mele.

...Se făcea că, în împrejurări nedeslușite, am eșuat în spații lipsite de cer, de pământ, de dușumele, de tavane sau de pereți, pomenindu-mă ca întemnițat într-o substanță străină mie, de parcă întregul trup mi se implantase într-un bloc inert, imobil, amorf sau, mai curând, de parcă, lipsit de trup, aș fi fost înconjurat de vagi pete trandafirii, suspendate într-un mediu cu alte proprietăți optice decât aerul, astfel încât obiectele deveneau clare, ba chiar prea clare și supranatural de vizibile, fiindcă în acele vise viziunile depășeau prin concretul și materialitatea lor percepțiile avute treaz. Trezindu-mă, aveam sentimentul paradoxal că starea de veghe, adevărata stare de veghe, era de fapt cealaltă, iar ceea ce vedeam după deschiderea ochilor nu reprezenta decât o firavă și palidă umbră.

Iată prima viziune, sâmburele din care mijeaa apoi visul. În jurul meu, ceva îmi aștepta încuviințarea, iar eu știam, sau mai degrabă ceva știa în mine că nu trebuie să cad pradă tainicei tentații, deoarece cu cât mai mult promite prin tăcerile ei, cu atât mai îngrozitor va fi sfârșitul. Dar, de fapt, nimic din toate acestea nu-mi apărea pe atunci lămurit: mi-ar fi fost teamă, iar eu n-am resimțit niciodată teamă. Așteptam. Din ceața trandafirie ce mă-nvăluia s-a ivit cea dintâi atingere, iar eu, inert ca o rocă împotmolită undeva, în adânc, nu puteam nici să mă

retrag, nici să mă mișc, iar ceea ce era în afara mea îmi cerceta închisoarea, cu palpări în același timp oarbe și văzătoare, și părea o mână care m-ar crea; până în acea clipă n-avusesem vedere și iată că, deodată, vedeam. Sub degetele ce se plimbau pe chipul meu îmi apăreau din neant buzele și obraji, iar pe măsură ce această atingere cu infinit de infine atingeri se extindea, dobândeam un chip, un tors ce respira, chemate, la existență prin acest act simetric de creație – pentru că și eu, cel creat, cream la rândul meu – și apărea o figură pe care n-o mai văzusem niciodată, străină și familiară; încercam s-o privesc în ochi, dar n-o puteam face deoarece totul își schimba mereu proporțiile, deoarece aici nu existau niciun fel de coordonate și deoarece doar într-o tăcere ca de rugă ne dezvăluiau și deveneam reciproc. Eram viu în mine, dar parcă amplificat fără limite, iar cealaltă ființă – femeie? – dăinuia împreună cu mine în nemișcare. Același puls ne anima și eram un întreg. Fără de veste, în ritmul *largo* al acestei arii în afara căreia nu există nimic și nu putea să existe s-a furișat ceva negrăit de crud, ceva imposibil și contrar naturii. Aceeași atingere, care ne-a creat, lipindu-se de trupurile noastre, ca o mantie de aur, prindea să ne furnice. Corpurile noastre goale și albe începeau să se prelingă în noptatice, colcăitoare pâraie de viermi, care se ridicau de pe noi ca niște pânze de aer, și am fost eu și am fost noi, și iarăși am fost eu: o febrilă masă viermuindă, ce se împletea și se despletea, infinită, iar în această nețărmurire – nu! eu eram nețărmurirea, strigam fără glas, implorând sfârșitul, și tocmai atunci m-am destrămat, dar, revărsându-mă pretutindeni deodată, mă readunam înmii; ba metamorfozat într-o stâncă, ba culminând undeva, în strălucirea unui alt soare, mă pomeneam zvârlit în negrele și roșiile depărtări, concentrat în cea mai profundă suferință.

Iată desfășurarea celei mai simple năluciri care m-a bântuit; pe celelalte nu le pot exprima, fiindcă spaima ce izvora din ele n-avea niciun corespondent în conștiința trează. În aceste vise, Harey nu mă vizita și nici nu apăreau amintiri sau întâmplări diurne.

Existau și altfel de vise, în care, într-un întuneric de moarte și piatră, simțeam că sunt obiectul unor înfrigurate cercetări ce nu se slujeau de niciun fel de receptori senzitivi; era ca o pătrundere, ca o pulverizare, ca o împrăștiere, până la completa anihilare. Ultima treaptă, adâncul tuturor acestor suplicii tăcute și nimicitoare, îl constituia groaza, de care chiar numai aducându-mi ziua aminte îmi simțeam inima sărindu-mi din loc și întețindu-și bătăile.

Zilele monotone, parcă decolorate, pline de o atroce plictiseală, se târau adormite într-o indiferență absolută. Numai noaptea mă-ngrozea și aș fi făcut orice ca să-i întârzii venirea. Vegheam împreună cu

Harey, care n-avea nevoie de somn, o sărutam și o mângâiam, dar știam că nu-mi pasă nici de ea, nici de mine, că toate le fac de spaima stârnită de vise; ea însă, deși nu-i mărturisisem nimic despre îngrozitoarele mele coșmaruri, cred că bănuia ceva, fiindcă simțeam din partea ei o înțelegere umilitoare, dar n-aveam nicio altă scăpare. Am spus că o anumită vreme nu m-am văzut cu Snaut și cu Sartorius. Totuși Snaut îmi dădea câte o veste, la intervale de câteva zile, fie lăsându-mi un bilețel, fie telefonându-mi. Mă întreba dacă n-am remarcat vreun nou fenomen, vreo modificare a situației, ceva ce ar putea fi interpretat ca o reacție la experiența de atâtea ori repetată. Răspundeam că nu simt nimic și-l întrebam la rândul-mi, iar Snaut se mulțumea să facă un semn negativ cu capul, în adâncul ecranului.

În a 15-a zi de la încetarea experiențelor, m-am trezit mai devreme decât de obicei, istovit de coșmar; parcă aș fi deschis ochii din amorțeala provocată de o profundă narcoză. Prin fereastră am remarcat, în primele raze ale soarelui roșu, a cărui uriașă dâră tăia ca un fluviu de foc fața oceanului, cum această întindere până acum moartă începea să se tulbure treptat. Întunecimea ei pălise, ca brumată de o perdea de ceață, subțire, dar cu o consistență aproape tangibilă. Pe alocuri încolțiseră în ea centre de agitație până când o mișcare nedefinită a cuprins întreaga panoramă. Negrul se destrămasese în membrane, roz-pal în concavități și brun-sidefii în convexități. La început culorile (ce modelau această bizară draperie oceanică în rânduri lungi de talazuri parcă înghețate) își luau locul unele altora; apoi s-au contopit și acum întregul ocean era acoperit de o spumă efervescentă ce se înălța în pături groase, atât sub stație, cât și în preajma ei... Nori de spumă asemănători unor elitre se ridicau de pretutindeni spre cerul roșcat și pustiu, și tot mai îngust. Unii nori care cu fâșiile lor verticale ecranau discul coborât al soarelui erau, prin contrast cu incandescența lui, negri ca smoala; alții, din apropierea soarelui, deveneau în funcție de unghiul razelor aurorale fie trandafirii, fie de purpură, fie de un roșu de garanță, și acest proces dura ca și când oceanul, clivându-se în lame sângerânde, și-ar fi dezvăluit uneori de sub ele suprafața-i sumbră. Unele dintre aceste plăsmuiri se înălțau, planând în imediata vecinătate a ferestrelor stației, trecând pe lângă ele la distanță de numai câțiva metri, ba chiar una și-a șters de geam aripa-i mătăsoasă, în timp ce stolurile ce-și luaseră printre primele zborul în văzduh abia de mai puteau fi deslușite în slava cerului, păsări ce s-au rupt de cârd pentru ca apoi, aidoma unei ninsori inverse, să se piardă în zenit.

Stația s-a oprit și a rămas așa vreo trei ore, dar spectacolul nu contenea. Până la urmă, când soarele a pierit sub orizont, iar oceanul de sub noi a fost învăluit de întuneric, stolul de mii de zburătoare

învăpăiate a suit spre cer tot mai sus, curgând în șiruri nesfârșite de-a lungul unor strune nevăzute, și această maiestuoasă ascensiune de aripi a durat până când a pogorât noaptea.

Acest fenomen, zguduitor prin proporțiile și liniștea lui, a speriat-o pe Harey, dar nu puteam să-i dau nicio deslușire, deoarece chiar pentru mine, solaristicianul, lutul era inedit și îninteligibil, deși asemenea forme și structuri neconsemnate încă în niciunul dintre cataloage puteau fi observate pe Solaris de două ori pe an, iar dacă aveai noroc, ceva mai des.

Noaptea următoare, cam cu o oră înainte de asfințitul soarelui albastru, am fost martorii unui alt fenomen – oceanul fosforiza. Pe suprafața lui, invizibilă din pricina beznei, au apărut, clătinate de valuri, pete luminoase – ori mai curând licăritoare – și cu contururile evanescente. Pe urmă aceste pete alburii s-au contopit într-o culoare spectrală care a cuprins până în zare oceanul. Intensitatea luminescenței a sporit vreo 15 minute; apoi fenomenul a luat sfârșit într-un mod neașteptat: oceanul a început să se stingă; dinspre apus înainta pe un front larg, poate de sute de mile, o zonă de beznă; pe măsură ce întunericul câștiga teren, covorul fosforescent se retrăgea; ajungând la orizont, s-a prefăcut deodată într-un pojar înalt, apoi s-a desfășurat ca o uriașă auroră polară și a dispărut tot atât de brusc. Când, după scurt timp, soarele a răsărit din nou, puteai vedea cum se întinde spre toate zărilor suprafața pustie și moartă, de-abia însemnată de încrețiturile valurilor ce proiectau reflexe de mercur în ferestrele stației. Fosforescența oceanului era un fenomen de mult descris; în afara cazurilor în care se manifesta ca un preludiu al exploziei asimetriadelor, ea era considerată drept un semn tipic de intensificare în activitatea locală a plasmiei. Totuși, în decursul următoarelor două săptămâni, nu s-a mai întâmplat nimic în exteriorul stației.

Doar o dată, în plină noapte, am auzit un țipăt îndepărtat, care venea de nicăieri și de pretutindeni, teribil de ascuțit și de prelung, de fapt niște scâncete supraomenesc amplificate; trezit din coșmar, l-am ascultat vreme îndelungată, nefiind prea sigur dacă nu este și el numai un vis. Cu o zi înainte, din laboratorul așezat parțial deasupra cabinei noastre se repercutaseră zgomote înfundate, ca stârnite de mutarea unor greutăți sau aparate mari; acum mi se părea că țipătul vine tot de sus, lucru absolut de neînțeles, căci încăperile erau despărțite printr-un tavan cu bună izolare fonică. Acest strigăt de agonie s-a prelungit aproape o jumătate de oră. Mă înnebunise în așa hal încât, learcă de sudoare, m-am gândit să fug până sus, dar deodată a conținut și din nou a putut fi auzit doar hârșăitul unor obiecte urnite din locul lor.

Două zile mai târziu, pe când ședeam seara cu Harey în chicinetă, a intrat pe neașteptate Snaut. Era îmbrăcat ca lumea; hainele-i pământene îi schimbau mult expresia și înfățișarea. Părea să fie mai înalt și mai îmbătrânit. Fără să ne privească aproape deloc, s-a apropiat de masă, s-a aplecat deasupra ei și, rămânând în picioare, s-a apucat să mănânce carnea rece direct din cutia de conserve, mușcând flămând din bucata de pâine. Se păta de grăsime pe mânecă ori de câte ori căuta carnea pe fundul cutiei.

– Te murdărești, am spus.

– Hm? a mârâit cu gura plină.

Înfuleca de parcă nu mai pusese nimic în gură de zile întregi. Și-a turnat o jumătate de pahar de vin, l-a băut pe nerăsuflăte, și-a șters gura și a respirat adânc, rotindu-și în jurul său ochii congestionați.

S-a uitat la mine și a hârâit:

– Ți-ai lăsat barbă...? Ești grozav...

Harey puneza zgomotos vasele în chiuvetă. Snaut a început să se legene ușor pe călcâie, se strâmba și plescăia tare, curățându-și dinții cu limba. Mi se părea că o face intenționat.

– N-ai chef să te mai bărbierești? Sau ce-ai pățit? m-a întrebat, privindu-mă stăruitor.

Nu i-am răspuns.

– Fii atent! a adăugat după o clipă. Te avertizez: și el, la început, a renunțat să se bărbierească...

– Du-te la culcare! am murmurat.

– Da' ce, sunt prost?! De ce n-am discuta? Ascultă, Kelvin, poate că oceanul ne dorește binele? Poate vrea să ne facă fericiți, doar că încă nu știe cum? Ne citește dorințele săpate în creier, dar numai doi la sută dintre procesele noastre nervoase sunt conștiente. El ne cunoaște prin urmare mai bine decât ne cunoaștem noi înșine, deci trebuie să-l ascultăm, să fim de acord cu el. Ce crezi? Nu vrei? De ce... – glasul i s-a frânt plângăreț – de ce nu te bărbierești?

– Încetează! am replicat scurt. Ești beat.

– Ce?! Beat? Eu!? Dar ce crezi? Oare un om care și-a cărat ciolanele

dintr-un capăt în celălalt al Galaxiei, ca să-și afle prețul, n-are dreptul să se-mbete? De ce, mă rog? Tu, Kelvin, crezi în menirea omului, nu-i așa? Gibarian îmi tot vorbea despre tine înainte de a-și fi lăsat barbă. Ești exact așa cum te descria... Apropo, nu te duce la laborator, că îți vei pierde credința... acolo creează Sartorius. Faustul nostru *au rebours* caută un mijloc împotriva nemuririi. Iată cum arată ultimul cavaler al sfântului contact... Unul, pe măsura noastră... Nici ideea lui anterioară n-a fost rea – o agonie prelungită... Ei bine, nu? O agonie perpetuă... pălării de pai... paie... cum de nu bei, Kelvin?

Ochii lui, aproape invizibili între pleoapele umflate, s-au oprit asupra lui Harey, care stătea nemișcată lângă perete.

– O, Afrodita albă, născută din ocean... Mâna ta, divino, inspirată de zei, a prins el să declame și s-a înecat de răs. Cam pe-acolo sunt... ce zici... Kel... vin...? a mai articulat cu greu, într-un acces de tuse.

Eram liniștit, dar această liniște se prefăcea tot mai mult într-o rece demență.

– Încetează! am zis printre dinți. Încetează și ieși!

– Mă alungi? Și tu? Îți lași barbă și mă alungi? Nu mai vrei să te previn, să te sfătuiesc ca un adevărat tovarăș stelar? Kelvin, să deschidem trapele de jos și să-l strigăm, poate ne va auzi! Dar care-i este numele? Gândește-te, am botezat toate stelele și toate planetele, dar poate că ele se și numeau într-un fel. Ce uzurpare! Ascultă, hai să mergem acolo. Îl vom chema... îi vom spune ce a făcut din noi, până când își va da seama și se va speria... Atunci ne va construi simetriade argintii și se va ruga pentru noi în matematica lui și ne va împrejmuia cu îngeri însângerați, iar chinul său va fi chinul nostru, teama lui – teama noastră și ne va implora să-i grăbim sfârșitul, fiindcă tot ce face el, tot ce este el este o invocatie a morții. De ce nu râzi? Glumesc doar. Dacă specia noastră ar fi avut un mai puternic simț al umorului, poate că n-am fi ajuns aici. Știi ce vrea să facă Sartorius? Vrea să pedepsească oceanul, vrea să-l silească să urle cu toți munții săi deodată. Crezi că va avea îndrăzneala să propună acest plan spre aprobare scleroticului areopag care ne-a trimis aici ca să ispășim păcatele altora? Ai dreptate, îi va fi teamă... dar numai din cauza pălărioarei. Pălărioara n-o va divulga nimănui, atât de curajos nu este Faustul nostru... Tăceam. Snaut se legăna tot mai tare pe picioare. Lacrimile îi șiroiau pe obraz, prelingându-se pe haină. Cine-i vinovat de toate astea? a reluat. Cine ne-a adus în halul în care ne găsim? Gibarian? Giese? Einstein? Platon? Toți ăștia au fost niște criminali, știați?! Gândește-te numai! Într-o rachetă omul poate să crape ca o

bășică de săpun, sau să se prefacă în țurture, sau să fiarbă în propriu-i sânge, pentru ca apoi să explodeze cu o asemenea viteză încât să n-aibă timpul nici măcar să strige. După aceea doar oscioarele-i mai izbesc pe dinăuntru tabla rachetei, rotindu-se pe orbitele newtoniene corectate de Einstein. Iată roadele progresului nostru! Iar noi pornim de bunăvoie spre stele fiindcă drumul e minunat, până când am ajuns întemnițați în aceste celule, deasupra acestor farfurii, printre nepieritoarele mașini de spălat vase, cu șiruri nesfârșite de dulapuri credincioase, de closete supuse. Iată realizarea personalității noastre... Privește-le, Kelvin! Dacă n-aș fi beat, n-aș vorbi așa, dar, în definitiv, tot trebuie să existe cineva care s-o spună. Până la urmă trebuie să vină cineva. Iar tu șezi aici, ca un copil la abator, și părul îți crește-n barbă... cine-i vinovatul? Răspunde-ți singur.

S-a întors încet și, sprijinindu-se în prag de tocul ușii, a ieșit. Se mai auzea ecoul pașilor săi. Evitam privirea lui Harey, dar ochii noștri s-au întâlnit deodată. Voiam să mă apropiu de ea, s-o îmbrățișez, să-i mângâi părul, dar nu puteam. Nu puteam.

SUCCESUL

Următoarele trei săptămâni s-au scurs de parcă ar fi fost una și aceeași zi care se repeta neîncetat. Jaluzele ferestrelor coborau și se ridicau, noaptea mă târam de la un coșmar la altul, iar dimineața ne sculam și începea jocul, dar era oare un joc? Mă prefăceam că sunt calm, iar Harey mima și ea calmul. Această înțelegere tacită, conștiința faptului că ne înșelam reciproc, devenise ultima noastră evaziune, fiindcă vorbeam mult despre felul în care vom trăi pe Pământ; visam să ne stabilim nu departe de o metropolă și niciodată să nu mai părăsim cerul albastru și copacii verzi. Închipuam împreună interiorul viitoare noastre locuințe și înfățișarea grădinii, ba chiar ne contraziceam cu privire la unele amănunte... cum va fi gardul viu... cum va fi banca... Credeam eu oare fie numai o clipă în toate aceste proiecte? Nicidecum. Știam că toate sunt imposibile. Eram conștient că nu se vor realiza. Chiar dacă Harey, vie fiind, ar fi reușit să părăsească stația, tot ar fi fost zadarnic; pe Pământ poate să aterizeze doar un om, iar omul nu-i altceva decât documentele lui. Primul control ar fi pus capăt acestei escapade. Încercarea de a o identifica ne-ar fi despărțit de la început, ceea ce ar fi trădat-o imediat. Stația era singurul loc unde puteam trăi împreună. Oare Harey știa asta? Desigur. Îi spusese cineva? În lumina tuturor celor întâmplate, probabil că da.

Într-o noapte am auzit ca prin vis că Harey se scoală tiptil. Am vrut s-o îmbrățișez. Doar tăcând și numai în întuneric puteam redeveni liberi, în momentele de uitare totală, pe care disperarea ce ne-mpresura de pretutindeni le făcea să fie o fulgerată suspendare a torturii. Nu observase probabil că m-am deșteptat. Înainte să-i fi apucat mâna, a coborât din pat. Am auzit, trezit numai pe jumătate, lipăitul pașilor desculți. M-a cuprins o teamă nedefinită.

– Harey? am șoptit.

Voiam să strig, dar nu îndrăzneam. M-am așezat pe pat. Ușa dinspre

coridor era întredeschisă. O dungă subțire de lumină tăia în diagonală cabina. Mi se părea că auzeam voci înăbușite. Vorbea cu cineva? Cu cine?

Am sărit din pat, dar m-a cuprins o spaimă atât de teribilă încât picioarele refuzau să mă asculte. Am rămas locului o clipă, trăgând cu urechea. Era liniște, M-am târât încet până la pat. Îmi percepeam pulsul ce-mi izbea cu putere în cap. Am început să număr.

La 1000 m-am întrerupt, ușa s-a deschis fără zgomot, Harey s-a strecurat înăuntru și a înmărmurit de parcă ar fi fost atentă la respirația mea; m-am străduit să mi-o fac egală și calmă.

– Kris...? a șoptit încetișor.

N-am răspuns. S-a strecurat repede în pat. O simțeam întinsă lângă mine și am stat alături de ea neclintit, fără să știu câtă vreme. Încercam să-mi formulez întrebările, dar cu cât trecea mai mult timp, cu atât îmi dădeam mai bine seama că nu eu voi rosti primul cuvânt. După un timp oarecare, poate după o oră, am adormit.

Dimineața era la fel ca întotdeauna. Mă uitam bănuitor la Harey. După-amiaza stăteam alături în fața ferestrei curbate, după al cărei geam se scurgeau nori joși, stacojii. Stația trecea printre ei ca o navă. Harey citea o carte, iar eu zăceam în acea stare de prostrație, care devenise pentru mine singura relaxare. Am observat că, înclinându-mi capul într-un anumit mod, pot vedea în fereastră imaginea noastră reflectată, străvezie, dar clară. Am coborât mâna de pe spătarul scaunului. Cu o privire piezișă, Harey (am observat în reflexul geamului) s-a asigurat că ochii îmi sunt ațintiți asupra oceanului; atunci, aplecându-se iute, și-a pus buzele pe spătar, chiar în locul de pe care abia îmi retrăsesem mâna. Am rămas înțepenit în atitudinea aceea nefirească, iar Harey și-a lăsat din nou privirea pe carte.

– Harey, am rostit încet. Unde ai fost astă-noapte?

– Astă-noapte?

– Da.

– Ai... ai visat ceva, Kris. N-am fost nicăieri.

– Nu?

– Pesemne ți s-a părut în vis...

– Se poate, am zis. Da, este posibil să fi visat...

Seara, când ne-am dus la culcare, am început din nou să vorbesc despre călătoria noastră, despre întoarcerea pe Pământ.

– Ah, nu vreau să mai aud poveștile astea, a spus. Taci, Kris! Știi doar...

– Ce?

– Nimic.

Când ne-am întins în pat, mi-a spus că-i e sete.

– Acolo, pe masă, este un pahar cu suc. Dă-mi-l, te rog. A băut pe jumătate, iar restul mi l-a oferit mie. N-aveam însă chef să beau. În sănătatea mea, a zâmbit.

Am înghițit sucul acela și am avut impresia că este cam sărat; dar n-am acordat faptului prea multă atenție.

– Dacă nu vrei să vorbim despre Pământ, atunci despre ce să vorbim? am întrebat-o, când a stins lumina.

– Dacă n-aș mai exista eu, te-ai căsătorit?

– Nu.

– Niciodată?

– Niciodată.

– De ce?

– Nu știu. Zece ani am fost singur și nu m-am căsătorit... Să nu mai vorbim despre asta, draga mea.

Capul îmi vâjâia ca și cum aș fi băut o sticlă cu vin.

– Să nu vorbim? Ba, dimpotrivă, să vorbim. Dar dacă te-aș ruga?

– Să mă căsătoresc? E absurd, Harey! N-am nevoie de nimeni în afară de tine.

S-a aplecat deasupra mea. Îi simțeam pe buze respirația, m-a cuprins tare în brațele ei; somnolența copleșitoare ce mă cuprinsese mi-a pierit brusc.

– Spune-o și altfel.

– Te iubesc.

Și-a izbit fruntea de umărul meu, i-am simțit tremurul pleoapelor grele și umezeala lacrimilor.

– Harey, ce ai?

– Nimic. Nimic. Nimic... îngâna tot mai încet.

Încercam să deschid ochii, dar ei mi se închideau singuri. Nici nu știu când am adormit.

M-au trezit zorile roșii. Țeasta mi-o simțeam de plumb, iar gâtul înțepenit, ca și cum toate vertebrele mi-ar fi devenit un singur os. Limba aspră și coclită mi se mișca anevoie în gură. Probabil că m-am intoxicat cu ceva, mi-am zis, abia urnindu-mi capul. Am întins mâna spre Harey, dar n-am întâlnit decât cearșaful rece. Am sărit în picioare.

Patul era gol, cabina – pustie... Soarele se reflecta în geam, multiplicându-se în discuri roșii. Arătam desigur foarte comic, căci de la primii pași m-am poticnit ca beat. Sprijinindu-mă de obiecte, am ajuns cu greu la dulap. În baie nu era nimeni, pe coridor de asemenea. Nici în laborator nu se vedea țipenie...

– Harey!!! am urlat la mijlocul culoarului, vâslindu-mi în neștire brațele. Harey..., am strigat răgușit încă o dată, de data aceasta începând să-nțeleg.

Nu mai țin minte exact ce s-a petrecut. Cred că am gonit aproape despuiat prin întreaga stație. Îmi aduc aminte că am intrat până și în hala frigorifică. Ajungând la ultima dintre magazii, m-am apucat să bat cu pumnii în ușa închisă; e posibil să fi fost pe acolo de mai multe ori la rând. Mă împleticeam pe scările care duceau sub pașii mei, cădeam, mă ridicam și din nou o luam bezmetic la fugă. În cele din urmă, am ajuns la poarta dublă, blindată, îndărătul căreia se afla ieșirea spre exterior. M-am opintit cu toate puterile și, strigând, m-am rugat să fie doar un vis. Dar cineva se afla de câțeva vreme lângă mine, apucându-mă mereu și tragându-mă undeva.

Cu cămașa udă de o sudoare glacială, cu părul în șuvițe lipite, cu nările și limba arse de alcool, m-am pomenit în micul laborator, pe ceva rece, metalic, iar Snaut, îmbrăcat cu aceiași pantaloni mânjiți, cotrobăia prin dulapul cu medicamente, răsturnând instrumente și

sticlărie, care făceau un zgomot iritant.

Deodată l-am văzut încovoiat deasupra-mi; privirile lui mă cercetau atent.

– Unde este ea? am întrebat.

– Nu mai este.

– Dar... dar... unde-i Harey...?

– Nu mai există Harey, a rostit încet, deslușit, apropiindu-și fața de a mea, ca și cum m-ar fi pocnit, iar acum urmărea efectul...

– Se va întoarce... am șoptit, închizând ochii. Și pentru prima oară nu-mi mai era frică de întoarcerea ei. Nu-mi era teamă de întoarcerea spectrului. Nici nu înțelegeam cum putuse cândva să-mi fie frică.

– Ia asta.

Mi-a întins un pahar cu un lichid cald. Am privit paharul și, brusc, i-am zvârlit întregul conținut în obraz.

– S-a dat înapoi, ștergându-și ochii. Când i-a deschis, stăteam călare pe el. Era atât de mic!

– Tu ești ăla! am strigat.

– Ce vrei să spui?

– Nu te prefac, știi foarte bine despre ce i vorba. Tu ai vorbit cu ea noaptea trecută! Și i-ai spus să-mi dea un somnifer. Ce-ai făcut cu ea! Zi!!!

A căutat ceva în buzunarul de la piept. A scos un plic șifonat. I l-am smuls din mână. Era lipit. Deasupra nu era scris nimic. L-am rupt. Dinăuntru a căzut o foaie împăturită. Un scris mare, puțin cam copilăresc, în rânduri inegale. L-am recunoscut.

„Iubitule, eu l-am rugat. El a fost bun cu mine. E îngrozitor că a trebuit să te mint, dar n-a fost cu puțință altminteri. Împlinește-mi o ultimă dorință: ascultă-l și nu-ți face niciun rău. Pentru mine tu ai fost totul.“

Dedesubt se afla un cuvânt șters. Am reușit să-l descifrez: „Harey“

scria; alături se mai vedea o literă (asemănătoare lui H sau K) preschimbată în pată. Am recitat o dată și încă o dată și din nou. Mă trezisem de tot, dar durerea era atât de cumplită încât nu puteam nici măcar să gem, să scot vreun cuvânt. Într-un târziu am îngăimat:

– Cum? Cum?

– Mai târziu, Kelvin. Ține-ți firea!

– Mi-o țin. Dar vorbește. Cum?

– Prin anihilare.

– Cum se poate? am tresărit. Aparatul doar nu era...?!

– Aparatul Roche nu era adecvat. Sartorius a construit însă un altul, un destabilizator special, de gabarit redus... Acționează pe o rază de numai câțiva metri.

– Și ce s-a întâmplat cu ea...?

– A dispărut. O străfulgerare... și un suflu, ca o adiere. Un suflu. Nimic mai mult.

– Zici că acționa pe o rază restrânsă?

– Da, pentru un aparat mai mare n-avem suficiente resurse.

Deodată pereții au început parcă să se năruiască peste mine. Am închis ochii.

– Doamne... ea... se va-ntoarce, se va-ntoarce...

– Nu.

– Cum să nu...?

– Nu, Kelvin. Mai ții minte acele spume ce se-nălțau spre cer? De atunci n-au mai revenit.

– Nu?

– Nu.

– Ai ucis-o, am spus încet.

– Da. Tu... în locul meu... n-ai fi făcut-o?

M-am sculat și am început să mășor tot mai repede încăperea. Nouă pași. Întoarcere. Nouă pași...

M-am oprit în fața lui Snaut:

– Ascultă! Să prezentăm un raport. Cerem legătura directă cu Consiliul. Le comunicăm totul, iar ei își vor da încuviințarea. Nu se poate să nu și-o dea. Solaris va fi exclus din prevederile Convenției celor patru. Orice mijloc va deveni permis. Vom aduce generatoarele de antimaterie. Crezi că există ceva care să reziste antimateriei? Nu există nimic! Nimic! Nimic! am strigat triumfător, orbit de lacrimi.

– Vrei să-l distrugi? zise. De ce?

– Ieși! Lasă-mă!

– Nu voi pleca.

– Snaut!

Îl priveam în ochi. „Nu“ parcă îmi spunea, clătinându-și capul.

– Ce vrei? m-am răstit. Ce mai vrei de la mine?

S-a îndreptat spre masă.

– Bine. Să facem un raport. M-am întors și iar am început să umblu agitat prin cabină. Așază-te!

– Dă-mi pace!

– Sunt două probleme. Prima se referă la fapte. A doua – la propunerile noastre.

– Acum... acum să vorbim despre ele?

– Da, acum.

– Nu vreau, înțelegi? Nu mă mai interesează nimic.

– Ultima comunicare am trimis-o înaintea morții lui Gibarian. Au trecut de-atunci mai bine de două luni. Trebuie să relatăm exact desfășurarea aparițiilor...

L-am apucat de braț.

– Dar nu-ncetezi odată?

– Mă poți și bate, a spus, dar tot n-ai să mă-mpiedici să vorbesc.

I-am dat drumul.

– Fă ce vrei.

– Chestiunea e că Sartorius va-ncerca să ascundă unele lucruri. Sunt aproape sigur.

– Tu însă nu?

– Nu. De acum înainte nu. Fiindcă nu-i numai o cauză a noastră. E vorba... știi despre ce este vorba. Oceanul a manifestat o acțiune rațională. Are capacitatea, pe care noi n-o avem, să sintetizeze organisme cele mai complexe. Cunoaște alcătuirea, microstructura, metabolismul trupurilor noastre...

– Bine, am spus. De ce te-ai întrerupt? Ba chiar a efectuat asupra noastră... serii întregi... de experiențe..., vivisecții psihice, bazându-se pe cunoștințele furate din capetele noastre, dar fără să țină seama de țelul spre care tindem.

– Tu nu pornești de la fapte, Kelvin, ci doar emiți o ipoteză. Într-un anumit sens, oceanul ținea totuși seama de ceea ce dorea tănuita firidă a minților noastre. „Oaspeții“ noștri poate întruchipau niște... daruri...

– Daruri! O, Doamne!

Am izbucnit într-un râs spasmodic.

– Încetează! a strigat, apucându-mă de mână.

I-am înșfăcat degetele, strângându-i-le tot mai puternic, până când oasele au început să-i trosnească. Mă privea ținută cu ochii mijiți. I-am dat drumul și m-am retras într-un colț.

Întors cu fața la perete, am spus:

– Voi încerca să nu disper.

– Asta-i prea puțin important. Ce vom cere?

– Gândește-te tu. Eu nu pot acum. Ea a mai spus ceva înainte de...?

– Nu. Nimic. Acum însă cred că a apărut o șansă.

- O șansă? Ce fel de șansă? În ce privință? Ah... am adăugat mai încet, privindu-l în ochi, fiindcă brusc am înțeles. Contactul? Din nou Contactul? Oare prea puțin am... chiar și tu, tu însuși... întregul nostru ospiciu... Contact? Nu, nu, nu! Fără mine!
- De ce? a întrebat cu un calm desăvârșit. Kelvin, tu stăruie mereu să-l consideri drept om. Îl urăști.
- Tu însă nu...? am izbucnit.
- Nu, Kelvin. El este orb...
- Orb? am repetat, necrezându-mi urechilor.
- În accepțiunea noastră, firește, căci pentru el suntem altfel decât ne vedem noi, care ne cunoaștem ca indivizi prin înfățișarea feței, a trupului. Pentru el toate acestea sunt străvezii ca aerul. Doar ne-a pătruns până în creieri.
- Foarte bine. Dar ce vrei în definitiv? Încotro tinzi? Dacă a reușit să dea viață, să creeze un om care nu există în afara memoriei mele... și încă în așa fel încât ochii, mișcările, glasul... glasul...
- Zi mai departe! Continuă, auzi!!!
- Zic... zic... Da. Prin urmare... glasul... nu reiese că el poate citi în noi ca-ntr-o carte? Pricepi ce vreau să spun?
- Da. Dacă ar vrea, s-ar putea și înțelege cu noi...
- Firește. Nu este oare evident?
- Nu. Cătuși de puțin. Numai rețeta de producție ne-a putut-o lua, rețeta care nu-i alcătuită din cuvinte. Ca înregistrare persistentă a memoriei, ea implică o structură proteică pe care o întâlnim și în bănuțul unui ou. Acolo, în creier, nu există nici cuvinte, nici sentimente; amintirile omului nu sunt decât imagini înscrise prin limbajul acizilor nucleici în cristale macrocelulare asincrone. Așadar, el a luat din noi amprentecele cele mai pregnante, impresiunile cele mai tănuite, cele mai profund gravate. Înțelegi? N-avea însă deloc nevoie să știe ce-nseamnă pentru noi toate acestea. Presupune că am cunoaște arhitectura unei simetriade, materialele, procedeele-i de construcție. Am fi atunci în stare să creăm și noi una, dar, zvârlind-o în ocean, tot n-am înțelege la ce servește, ce reprezintă ea pentru el...
- Da, este posibil, am spus. Da, e posibil. În acest caz, poate că el...

poate că nici n-a vrut să ne facă rău, să ne strivească. Nu-i deloc exclus... Poate că neintenționat... Buzele au început să-mi tremure.

– Kelvin!

– Da, da. Bine. Nu-i nimic. Tu ești bun. Și el este la fel. Toți sunt buni. Dar de ce? Explică-mi! De ce? De ce ai făcut asta? Ce i-ai spus?

– Adevărul.

– Adevărul, adevărul! Dar de ce?

– Știi prea bine de ce. Să plecăm acum. Vom scrie raportul. Vino!

– Așteaptă. Ce vrei la urma urmei? Doar nu intenționezi să rămâi pe stație...?

– Ba da, chiar asta vreau: să rămân.

BĂTRÂNUL MIMOID

Stăteam în fața mării ferestre și contemplam oceanul. N-aveam nimic de lucru. Raportul, elaborat timp de cinci zile, era acum un fascicul de unde care zbura în vid, dincolo de constelația lui Orion; când va ajunge la întunecoasa-i nebuloasă de praf, care, întinsă pe un spațiu de opt trilioane de mile cubice, absoarbe orice semnal, orice rază de lumină, mesajul va întâlni primul lanț de rele. De aici, de la o radiogeamandură la alta, va sări peste miliarde de kilometri, alunecând pe curba unui arc uriaș; în sfârșit, în blocul metalic al ultimului releu va mai fi concentrat o dată, și apoi propulsat mai departe spre Pământ. Pe urmă vor trece luni, iar de pe Pământ va porni un mănunchi asemănător de energie, care va antrena cu sine urmele, deformările provocate de acțiunea câmpului gravitic ai Galaxiei; răspunsul va atinge frontul norului cosmic, se va scurge amplificat de-a lungul șiragului de geamanduri în derivă lentă și va zbura cu aceeași viteză către cei doi sori dubli ai sistemului Solaris.

Oceanul, sub soarele său roșu, înalt, părea mai negru decât oricând. O ceață ruginie îi contopea cu cerul marginile. Văzduhul era încărcat de un abur dens, parcă prevestind una dintre acele extrem de rare și inimaginabil de violente furtuni care bântuiau planeta de câteva ori pe an. Există presupuneri, de altfel întemeiate, că acel unic și imens locuitor își controla clima și că aceste furtuni le declanșează el însuși.

Mai aveam să privesc din aceste ferestre câteva luni și să observ de la înălțimea lor răsăriturile de aur alb și de roșu obosit, reflectate din când în când pe o trambă lichidă, pe imensa lacrimă argintie a simetriadei, să urmăresc legănările zvelților aricioizi bătuți de vânt, să întâlnesc mimoizi prăbușindu-se pe jumătate erodați. Într-o bună zi, toate ecranele videofoanelor vor începe să licărească, întregul sistem de semnalizare electronică, mort de atâta vreme, va reînvia, pus în mișcare de un impuls transmis de la depărtări de sute de mii de kilometri, anunțând apropierea unui colos metalic, care, în bubuitul

prelung al gravitoarelor, se va opri deasupra oceanului. Va fi poate „Ulisse“, sau poate „Prometeu“, sau poate un alt crucișător de cursă lungă. Pătrunzând într-însul, voi putea vedea înăuntrul său șiruri nesfârșite de automate masive, care, dacă le-ar fi astfel programată memoria ce oscilează în cristalele lor, ar executa orice ordin fie până la autodistrugere, fie până la deplina nimicire a obstacolului ce li s-ar pune în cale. Pe urmă nava se va înălța și va porni inaudibil, supersonic, lăsând în urmă-i un con de lunete frânte în octave de bas, ce vor atinge oceanul, iar fețele tuturor oamenilor se vor lumina o clipă la gândul că se înapoiază acasă.

Dar pentru mine nu exista acasă. Pământul? Mă gândeam la acele metropole suprapopulate, lărmuitoare, în care mă voi pierde aproape cu desăvârșire, ca și cum aș fi săvârșit ceea ce intenționasem atunci, în a doua sau în a treia noapte, ca și cum m-aș fi aruncat în oceanul ce tălăzuia greu în beznă. Mă voi îneca printre oameni. Voi fi un tovarăș tăcut și atent și ca atare prețuit. Voi avea nenumărați cunoscuți, mulți prieteni, vor apărea în viața mea și femei, sau poate numai una. Câtăva vreme îmi voi impune să zâmbesc, să salut, să mă scol, să execut miile de fleacuri din care este alcătuită existența terestră, până când voi înceta s-o mai simt. Noi preocupări îmi voi găsi, noi activități, dar nu mă voi mai dăruia lor în întregime. Niciunui om și niciunui lucru, niciodată, de acum înainte. Poate că noaptea voi privi într-acolo, unde pe cer întunericul norului de praf oprește ca o draperie neagră strălucirea celor doi sori, îmi voi aminti totul, chiar și de ceea ce gândesc acum. Cu un zâmbet iertător, în care va dăinui o fărâma de tristețe, dar și un simțământ de autodepășire, îmi voi aduce aminte de nebuniile și de speranțele mele. Nu consider deloc că eu, cel din viitor, aș fi mai rău decât Kelvin care fusese gata de orice pentru cauza numită Contact. Și nimeni nu va avea dreptul să mă condamne.

În cabină a intrat Snaut. A privit în jurul său, apoi s-a uitat la mine. M-am sculat și m-am apropiat de masă.

– Vrei ceva? l-am întrebat.

– Mi se pare că ai rămas fără lucru... mi-a spus, clipind des. Aș putea să-ți dau ceva... știi, sunt unele calcule ce-i drept nu dintre cele mai urgente...

– Îți mulțumesc, am zâmbit, dar nu simt nevoia.

– Ești sigur? a întrebat, privind pe fereastră.

– Da. Mi-au trecut prin cap o grămadă de gânduri și...

– Aș prefera să nu mai gândești atât...

– Dar nu știi deloc despre ce este vorba. Spune-mi, te rog... crezi în Dumnezeu?

Mi-a aruncat o privire iute, pătrunzătoare.

– Ce tot spui! Cine mai crede astăzi...

– Nu-i chiar atât de simplu, am rostit pe un ton lejer, fiindcă nu mă refer la dumnezeul tradițional al credințelor pământene. Nu m-am ocupat de teoria religiilor și poate că n-am inventat nimic, dar n-ai cumva întâmplător idee dacă a existat vreodată credința într-un dumnezeu... imperfect?

– Imperfect? a repetat Snaut, ridicându-și sprâncenele. Ce înțelegi prin asta? Într-un anumit sens, divinitatea fiecărei religii era imperfectă, fiind împovărată de însușirile oamenilor, amplificate doar. Dumnezeuul Vechiului Testament era, de pildă doritor de proslăviri și de jertfe, era violent și gelos pe ceilalți zei... Zeii grecilor, prin caracterul lor certăreț, prin conflictele lor familiale, nu erau mai puțin imperfecti decât oamenii...

– Nu, l-am întrerupt, eu mă refer la un dumnezeu a cărui imperfecțiune nu derivă din simplitatea creatorilor lui umani, ci constituie însăși trăsătura lui esențială, immanentă. Acesta trebuie să fie un dumnezeu limitat în atotputerea și atotștiința lui, care evaluează greșit viitorul operelor lui, ceea ce-l poate duce până la consternare. Este un dumnezeu... care vrea întotdeauna mai mult decât poate, deficiență de care nici nu-și dă seama de la început. O divinitate care a construit ceasornicele, dar nu și timpul măsurat de ele; care făurește sisteme și mecanisme ce servesc anumitor țeluri, dar aceste scopuri sunt depășite și trădate; care a creat infinitul, dar acesta, din măsură a puterii, a devenit măsura unei nesfârșite înfrângeri.

– Așa arătau cândva concepțiile maniheiste a rostit gânditor Snaut. Îndoiala circumspectă cu care mi se adresa în ultima vreme dispăruse.

– Dar ce spun eu n-are nimic comun cu binele și cu răul, l-am întrerupt imediat. Această divinitate nu există în afara materiei și nu se poate rupe de ea, ci doar dorește să se elibereze...

– Nu cunosc o asemenea religie, a spus Snaut după o clipă de tăcere. Una ca asta n-ar fi niciodată... necesară. Dacă te pricep bine, tu îți imaginezi un dumnezeu în evoluție, care se dezvoltă în timp, înălțându-se pe trepte tot mai înalte ale puterii, până la conștiința

nevolniciei acesteia. Dumnezeuul tău este o ființă care a intrat în dumnezeire ca într-o situație fără salvare și, înțelegându-și soarta, s-a lăsat pradă disperării. Da, dar un dumnezeu care disperă este tocmai omul, dragul meu, e vorba deci de om... E nu numai o filozofie inferioară, ci chiar un misticism inferior.

– Nu, am răspuns cu îndărătnicie, nu mă refer la om. E posibil ca, în anumite trăsături, acesta să corespundă definiției provizorii pe care am dat-o, dar numai datorită faptului că ea are o sumedenie de lacune. În pofida aparențelor, omul nu-și creează țeluri. I le impune timpul în care s-a născut, el le poate servi sau se poate împotrivi lor, dar obiectul acestei serviri sau al împotrivirii este dat din afară. Pentru a fi pe deplin conștient de libertatea căutării țelurilor, omul ar trebui să fie singur, lucru cu neputință, deoarece omul necrescut printre oameni nu poate deveni om. Divinitatea mea trebuie să fie o entitate lipsită de plural, înțelegi?

– Ah, a spus Snaut, cum de n-am înțeles de la-nceput... Și a indicat cu mâna spre fereastră.

– Nu, am obiectat, nici el nu este... Oceanul pare mai curând cineva care a evitat în dezvoltarea lui șansele dumnezeirii, închizându-se prea devreme în sine însuși. El este mai degrabă un pustnic, un sihastru al Cosmosului, nu un dumnezeu... El se repetă, Snaut, pe când acela la care mă gândesc n-ar face-o niciodată. Poate apăsarea tocmai acum undeva, în nu știu ce colț al Galaxiei, și va începe în curând, într-un acces de exaltare tinerească, să aprindă unele stele și să stingă altele, dându-și seama de ceea ce face abia după un anumit timp...

– Noi am și observat asemenea chestii, a rostit fără chef Snaut. Novele și supernovele... oare le socotești luminările altarului său?

– Dacă vrei să iei *ad literam* ceea ce spun...

– Sau poate că tocmai Solaris este leagănul pruncului tău divin, a adăugat Snaut. Un zâmbet tot mai evident i-a încercuit ochii cu riduri subțiri. Poate că el este în concepția ta germenul unui dumnezeu al disperării, poate că vitalitatea lui infantilă îi depășește net înțelepciunea, și tot ce conțin bibliotecile noastre solaristice nu reprezintă decât un mare catalog al reflexelor lui puerile...

– Noi, în schimb, am fost o vreme jucăriile lui, am conchis. Da, este posibil. Și știi ce ai reușit? Ai creat o ipoteză cu totul nouă despre Solaris, iar asta nu-i puțin lucru... Iată că descoperi explicația imediată a imposibilității stabilirii contactului, a lipsei de răspuns, a

anumitor – să le spunem așa – extravagante în comportamentul său față de noi; psihicul unui prunc...

– Renunț la paternitatea ideii, a murmurat Snaut, apropiindu-se de fereastră.

O vreme am contemplat neagra tălăzuire. La orizont, spre răsărit a început să se contureze în ceață o pată palidă, lunguiață.

– De unde ai luat această concepție despre o divinitate nevolnică? m-a întrebat deodată, fără să-și dezlipească ochii de pe suprafața pustiului brusc inundat de lumină.

– Nu știu. Mi se pare foarte plauzibilă. E singura divinitate în care aș înclina să cred, a cărei suferință nu răscumpără nimic, nu mântuiește pe nimeni, nu servește la nimic, ci doar există.

– Un mimoid... a rostit foarte încet, cu glas străin Snaut.

– Ce spui!? Ah, da! L-am remarcat mai de mult. E foarte bătrân.

Priveam amândoi la orizontul acoperit de o ceață porfirie.

– Voi zbura, am rostit pe neașteptate. Mai ales că n-am mai părăsit stația, iar acum s-a ivit un bun prilej. Mă voi întoarce după o jumătate de oră...

– Cum?! a făcut ochii mari Snaut. Vei zbura? Încotro?

– Într-acolo, am arătat trunchiul ce se distinge în ceață. Ce vezi rău în asta? Voi lua un mic elicopter. Ar fi ridicol, crede-mă, dacă, întors pe Pământ, aș fi nevoit să recunosc vreodată că sunt un solaristician care nu și-a pus niciodată piciorul pe solul lui Solaris...

M-am îndreptat spre nișă și am început să aleg printre scafandre. Snaut mă urmărea în tăcere.

– Nu-mi place ideea asta... a rostit în cele din urmă.

– Nu-nțeleg, am spus, întorcându-mă cu scafandru în mână. Mă simțeam surescitat cum de mult nu mai fusesem. La ce te referi? Cărțile pe masă! Ți-e teamă... dar este absurd! Îți dau cuvântul că nu voi încerca... Nici măcar nu m-am gândit. Nu, într-adevăr, nu.

– Voi zbura cu tine.

– Îți mulțumesc. Prefer să fiu singur. Dar cum ți-a putut trece prin

mințe?! spuneam precipitat, îmbrăcându-mi scafandrul.

Snaut a mai mormăit ceva, dar nu prea îl ascultam, preocupat să găsesc lucrurile necesare.

M-a însoțit la aeroport. M-a ajutat să scot aparatul de zbor din hangarul său și să-l plasez în mijlocul discului de start. Pe când îmi trăgeam casca scafandrului, m-a întrebat deodată:

– Cuvântul mai are pentru tine vreo valoare?

– O, Doamne, Snaut... încă n-ai înțeles? Sigur că are. De altfel ți l-am dat o dată. Unde-s buteliile de rezervă?

N-a mai zis nimic. Când am închis carlinga, mi-a făcut un semn cu mâna. A pus în funcțiune un dispozitiv și aparatul s-a ridicat lin până la platforma de decolare. Motorul s-a trezit, a pornit să duduie prelung, elicele au început să se rotească și aparatul s-a înălțat ciudat de ușor, lăsând în urmă discul argintiu al stației, care devenea tot mai mic.

Mă aflu pentru prima oară singur în apropierea oceanului. Impresia era cu totul alta decât aceea pe care o aveai privindu-l prin ferestre. Mă deplasam la o înălțime de numai câteva zeci de metri deasupra valurilor. Abia acum m-am convins cu ochii mei că mișcarea cocoșelor și a burților pe rând strălucinde era aidoma nu legănării unei mări, nu răsfirării unui nor, ci neconținutelor contracții foarte lente ale unui trunchi musculos de animal. Răsucită în mișcări somnolente, spinarea fiecărui val era parcă încinsă de sângeriul spumei; când am executat un viraj pentru a mă îndrepta spre insula mimoidului, ce se deplasa într-o derivă extrem de înceată, soarele m-a izbit drept în ochi, a vibrat în fulgere de mărgean în curburile parbrizului, iar oceanul însuși a devenit ultramarin cu solzi de sumbre văpăi.

Bucula nu prea reușită pe care o făcusem m-a scos departe, iar mimoidul a rămas în urmă, ca un fus de lumină ce se detașă pe fundul oceanului. Își pierduse nuanța trandafirie împrumutată de ceață; acum era gălbui ca un os uscat; o clipă mi-a dispărut din ochi. În locul său am văzut în depărtare stația ce părea un uriaș și străvechi zeppelin suspendat chiar deasupra valurilor. Am repetat manevra, încordându-mi toată atenția: masivul mimoidului, cu conturul său abrupt și grotesc, creștea în dimensiuni; apropiindu-mă, m-am temut că m-aș putea ciocni de proeminențele lui. Am înălțat elicopterul atât de brusc încât, din pricina accelerației, a început să se lege; precauția era

inutilă, fiindcă vârfurile rotunjite ale bizarelor turle s-au scurs mult sub mine. Am potrivit zborul aparatului cu mișcarea insulei în derivă și, încet, metru cu metru, am redus altitudinea până când crestele s-au profilat deasupra cabinei. Mimoidul nu era prea întins. De la un capăt la altul poate că număra trei sferturi de milă, iar lățimea era de numai câteva sute de metri; pe alocuri, se vedeau strangulări care anunțau că în curând se va destrăma. Trebuia să fi fost un fragment al unei formațiuni incomparabil mai mari; conform scării solarisiene, nu era decât o rămășiță care număra cine știe câte săptămâni sau luni.

Pe relieful striat de lângă ocean am descoperit o întindere aproape plană de numai câțiva metri pătrați și mi-am îndreptat într-acolo aparatul. Coborârea mi s-a părut mai dificilă decât credeam. A fost cât pe-aci să intru cu elicea în peretele ce creștea vertiginos în fața ochilor mei. Totuși am reușit să descind. Am oprit imediat motorul și am deschis carlinga. Am mai cercetat o dată dacă elicopterul nu este amenințat să lunece în ocean; valurile se prelingeau de-a lungul laturii zimțuite, doar la câteva zeci de metri de mine, dar elicopterul stătea sigur pe flotoarele lui. Am sărit pe... „pământ“. Peretele de care aproape mă ciocnisem era în realitate o uriașă placă osoasă, ciuruită ca o sită și acoperită de excrescențe gelatinoase. O fisură largă de câțiva metri tăia oblic înaltul zid, lăsând să se vadă, ca și marile-i orificii risipite neuniform, perspectiva adâncimii. M-am cățărat pe prima excrescență a peretelui, constatând că încălțăminteia îmi aderă de „sol“, iar scafandrul nu-mi îngreunează deloc mișcările. Înaintând treptat, m-am pomenit la o înălțime ca de patru etaje deasupra oceanului. Aruncându-mi privirea spre peisajul scheletic de sub mine, am putut în sfârșit să-l cuprind în întregime.

Asemănarea cu un oraș arhaic, preschimbat pe jumătate în ruine, cu o stranie așezare marocană din veacurile trecute, distrusă de un cutremur de pământ sau de vreo altă catastrofă, era de-a dreptul copleșitoare. Vedeam cât se poate de limpede încălцитеle galerii ale zidurilor, în parte surpate și blocate de zidurile năruite. Mai sus deslușeam bastioanele rămase în picioare, iar în pereții concavi și convecși se zăreau găuri negre, asemănătoare unor ferestre înguste sau unor ambrazuri de fortăreață. Toată această insulă-oraș, aplecată puternic într-o rână, ca o navă pe jumătate scufundată, se deplasa orbește și se rotea foarte lent. M-am aventurat și mai sus, până când, din excrescențele suspendate deasupra capului meu, a prins să se reverse un moloz mărunț, umplând cu mari nori de praf canioanele și străzile labirintice. Mimoidul nu este, firește, o stâncă și asemănarea lui cu roca de calcar dispare când ieși în mână o bucată; este cu mult mai ușor decât tuful, datorită structurii lui foarte fine.

Mă aflam atât de sus, încât îi simțeam orice tresăltare: înainta plutind, nu știu încotro, împins de loviturile negrilor mușchi ai oceanului, dar în același timp se lăsa domol când într-o parte, când într-alta; fiecare dintre aceste pendulări era însoțită de foșnetul prelung al spumei ce curgea peste flancurile înălțate. Această legănare, imprimată foarte de mult, probabil încă de la naștere, el o va fi păstrat datorită uriașei sale mase. Săturându-mă de privit, am coborât precaut. Abia atunci – ciudat lucru! – mi-am dat seama că mimoidul nu mă interesa câtuși de puțin, iar dacă am zburat până aici nu cu el am vrut să mă ntâlnesc, ci cu oceanul.

M-am așezat pe suprafața zgrunțuroasă, crăpată, având la câțiva pași în urma mea elicopterul. Valul negru se rostogolea greoi de-a lungul malului, subțindu-se și pierzându-și totodată culoarea; când se retrăgea de pe muchia stâncii, se rupeau din el fire tremurânde de gelatină. Am coborât și mai jos și mi-am întins mâna în întâmpinarea celui de-al doilea talaz. Atunci s-a iscat acel fenomen pe care oamenii îl observaseră, prima oară, aproape cu un secol în urmă: valul a șovăit puțin, s-a retras, mi-a împrejmuțit palma, fără să ajungă până la ea, astfel încât între suprafața mânușii și substanța unde ce-și schimba rapid consistența, devenind din lichidă aproape cărnăasă, rămânea un strat subțire de aer. Am ridicat atunci ușor mâna; valul, sau mai curând o dendrită a lui, a urmat-o în sus, luând forma palmei mele. M-am sculat fiindcă altfel nu-mi puteam ridica mai mult brațul; istmul gelatinos s-a întins ca o coardă vibrând, dar nu s-a rupt; baza valului, acum turtit, a aderat de mal în jurul tălpilor mele (tot fără a le atinge) și aștepta cu răbdare, asemenea unei ființe, sfârșitul experienței. Era ca și cum din ocean ar fi crescut o floare mlădioasă, al cărei potir, cuprinzându-mi degetele, dar lăsând între ea și mine o pojghiță de văzduh, ar fi devenit negativul lor exact. M-am dat înapoi. Lujerul a trecut și, parcă fără să vrea, s-a reîntors, suplu, clătinându-se, nesigur, în valul de jos care l-a absorbit, iar apoi, ridicându-se o clipă s-a retras dincolo de țarm. Am repetat jocul, până când din nou, ca în urmă cu o sută de ani, nu știu al câtelea val a plecat indiferent, parcă sătul de inedite impresii, și știam că, pentru a-i retrezi „curiozitatea“, ar fi trebuit să aștept câteva ore. Mi-am reluat locul. Mă simțeam ca transfigurat de acest fenomen pe care-l provocasem și-l știam atât de bine teoretic. Teoria însă nu reușea să redea trăirea reală.

În înmugurirea, în creșterea, în ramificarea acestei materii animate, în fiecare dintre mișcărilor ei particulare, ca și în toate laolaltă, se manifesta, aş spune, o sfială (prudentă, dar nu temătoare), care încerca să cunoască repede și exact, să cuprindă noua formă întâlnită fără de veste, iar la jumătatea drumului, dacă apărea primejdia încălcării unor limite instaurate de o tainică lege, trebuia să dea

Înapoi, renunțând la iscodirile ei. Ce uimitor contrast între această sprintenă curiozitate și uriașul care se întindea până la strălucirea tuturor orizonturilor! Niciodată nu mi se păruse atât de suveran oceanul, atât de copleșitoare tăcerea lui ce respira odată cu clătinarea valurilor. Fascinat, îi contemplam necuprinsul, descindeam parcă în zonele inaccesibile ale perfecte uitări de sine, mă contopeam de la sine cu acest colos lichid, orb, iertându-i totul, fără cuvinte, fără vreun gând.

În ultima săptămână mă comportasem atât de rațional încât licăritul bănuitor al ochilor lui Snaut încetase până la urmă să mă mai pândească. În afară păream împăcat, în adânc însă, fără să fiu conștient de aceasta, așteptam ceva. Ce anume? Întoarcerea ei? Cum mai puteam nădăjdui? Cu toții știm că suntem ființe materiale, supuse legilor fizicii și ale fiziologiei și că forța tuturor sentimentelor noastre luate la un loc nu e în stare să lupte împotriva acestor legi, ci le poate doar detesta. Eterna credință a îndrăgostiților și a poezilor că iubirea este mai perenă decât însăși moartea, acea *finis vitae sed non amoris* ⁴, care ne urmărește de secole, este o minciună. Dar această minciună este doar deșartă, nu și ridicolă. Ce sens are în schimb să repeți o existență umană, așa cum un bețivan îngână o arie răsuflată, aruncând mereu alte monede într-un tonomat hodorogit? Nici măcar o clipă n-am crezut că acest titan gelatinos, care a devorat în adâncurile lui sute de semeni ai mei și cu care de zeci de ani întreaga mea specie încearcă zadarnic să înnoade un oricât de plăpând fir de înțelegere, că el, care mă poartă orbește ca pe-un fir de nisip, s-ar putea lăsa impresionat de tragedia a doi oameni. Dar acțiunile lui păreau îndreptate spre un anumit țel. Ce-i drept, nici de acesta nu eram pe deplin sigur. A pleca însemna totuși a distruge o șansă – poate infimă, poate existentă numai în închipuire, dar ascunsă în viitor. Prin urmare, nu-mi rămânea decât să-mi petrec viața printre aceste lucruri pe care le-am atins împreună, în aerul ce-și mai amintea de respirația ei. La ce bun? În speranța întoarcerii ei? Nu mai aveam nicio speranță. Dar dăinuia în mine o așteptare, ultimul lucru ce-mi rămăsese de la Harey. Ce împliniri, ce umilințe, ce chinuri mai așteptam? Nu știam nimic, stăruind în credința nestrămutată că timpul necruțătoarelor miracole încă nu s-a încheiat.

NOTE

- 1 - Unghi în ultimă instanță just, deși neglijează faptul că fiecare epocă își îmbracă fantezia în veșminte contemporane, iar o literatură nu este formată numai din piscuri, ci și din mulțimea producțiilor minore pe care se ridică evereștii.
- 2 - Există două versiuni ale acestui roman: prima se intitulează *Noua Evă* (1880), a doua – *Eva viitoare* (1886).
- 3 - Fiecăruia ce e al său (în lb. lat. în orig) (n. tr.).
- 4 - Sfârșitul vieții, dar nu al dragostei (în l. lat.).